

Departementschefen.

Det är i och för sig önskvärt, att hantverksinstitutets kursverksamhet kan bedrivas på ett mångsidigt sätt och i efterhand vidgad omfattning. Jag vill emellertid erinra om att den övervägande delen av kostnaderna för denna verksamhet täckes av erlagda kursavgifter och andra till institutet inflytande inkomster, under det att statens bidrag utgör endast en mindre del. Någon ökning av statsbidraget kan jag för närvarande av statsfinansiella skäl icke tillstyrka. Jag hoppas emellertid, att verksamheten icke desto mindre skall kunna bibehållas vid sin nuvarande omfattning, och har i förhandenvarande läge intet att erinra mot en måttlig höjning av institutets kursavgifter.

Någon medelsanvisning för särskilda rationaliseringsundersökningar kan jag icke förorda.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 145 000 kronor.

[35] 19. Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 888)	35 000
1951/52 (förslag)	25 000

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 16/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 115 000 kronor. Anslaget skulle därigenom uppgå till ett belopp av 150 000 kronor, vilket är avsett att fördelas å utrustning till de olika avdelningarna inom institutet enligt följande uppställning:

Maskinverkstaden	20 400
Plåtslageriverkstaden	1 000
Svetsnings- och stålbehandlingsverkstäderna	16 500
Bilverkstaden	6 700
Trätekniska avdelningen	11 150
Värme- och sanitetstekniska avdelningen	5 250
Elektriska avdelningen	10 000
Måleriverkstaden	5 000
Allmänt kemiska avdelningen	17 600
Livsmedelskemiska avdelningen	20 000
Administrationsavdelningen + diverse	34 950
Ersättning för genom brand skadad utställningsmonter m. m.	1 450

Summa kronor 150 000

Styrelsen framhåller, att institutet har att i tekniskt hänseende vara vägledande för hantverket och småindustrien. Den tekniska utvecklingen har inom berörda näringsgrenar under de senaste åren varit synnerligen snabb och fortgår i allttjämt oförminskat tempo. Den centrala ställning institutet uppnått inom olika yrkesområden nödvändiggör för verksamhetens ändamålsenliga bedrivande en fullgod utrustning samt möjlighet att kunna förnya densamma i takt med utvecklingen.

Styrelsen har i en till petitaframställningen fogad bilaga lämnat en specifikation å den utrustning, som avses för varje avdelning.

Departementschefen.

Under budgetåren 1948/49 och 1949/50 anvisades icke några medel till utrustning åt hantverksinstitutet. I innevarande års riksstat har emellertid upptagits ett anslag för ändamålet av 35 000 kronor, avsett att möjliggöra den komplettering av utrustningen, som är mest av behovet påkallad. Ehuru jag är medveten om att ett betydande behov av nyanskaffningar föreligger för institutets del, anser jag mig för närvarande blott kunna tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 25 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av hantverksinstitutet, meddela närmare bestämmelser om anslagets användning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[36] 20. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 888)	130 000
1951/52 (förslag)	130 000

Av anslaget för innevarande budgetår avses 80 000 kronor till Ingenjörsvetenskapsakademiens verksamhet och 50 000 kronor för den under akademiens ledning stående försöksstationen.

Till en nybyggnad vid nämnda försöksstation anvisade 1947 års riksdag ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor (prop. nr 57/1947, r. skr. nr 273/1947). Genom beslut den 25 februari 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med akademien låta utföra nybyggnaden och därmed sammanhängande anläggnings- och inredningsarbeten. Samtidigt förklarade Kungl. Maj:t, att akademien, sedan byggnaden färdigställts, tills vidare finge disponera densamma avgiftsfritt för att av akademien upplåtas för forskning enligt de principer, som angivits av föredragande departementschefen i nyssnämnda proposition.

Ingenjörsvetenskapsakademien (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 90 000 kronor. Härav skulle 30 000 kronor an-

vändas till en utökning av akademiens upplysningsverksamhet beträffande instrument, mätmetoder och laboratoriehjälpmedel, 10 000 kronor till vidgad internationell kontaktverksamhet och 50 000 kronor till utökad verksamhet vid försöksstationen.

Akademien framhåller, att dess läge genom de fortskridande kostnadsökningarna blivit alltmera ansträngt samt att akademien endast genom tillfälliga extrema sparsamhetsåtgärder och tack vare extra bidrag kunnat undvika att taga fonderade medel i anspråk. Vad angår finansieringen av akademiens verksamhet upplyses i skrivelsen, att fastare former för industriens bidrag till akademien nu skapats i samband med bildandet av ett Ingenjörsvetenskapsakademiens industriella råd, vars uppgift enligt de av akademien fastställda stadgarna för rådet är dels att främja förbindelsen mellan akademien och industrien, dels att stödja akademien i dess för industrien gemensamma verksamhet. Akademien beräknar, att bidragen från de i rådet representerade företagen under år 1950 komma att uppgå till sammanlagt omkring 200 000 kronor, av vilket belopp 170 000 kronor upptagits i akademiens stat för budgetåret 1950/51. I fråga om statens bidrag till akademien erinras om att Kungl. Maj:t genom beslut den 24 oktober 1947 uppdragit åt statens tekniska forskningsråd att överenskomma med akademien om förslag till avtal om de former, i vilka staten borde bidraga till akademiens verksamhet. Såväl forskningsrådet som akademien har emellertid enligt skrivelsen i nuvarande läge ansett lämpligt att låta de härom inledda förhandlingarna tills vidare anstå.

Om sin verksamhet anför akademien, att densamma numera, då akademien icke längre disponerar några statsmedel för utdelning bland forskare, inriktats på andra forskningsfrämjande åtgärder. Akademien framhåller därvid dels det arbete, som utföres av akademien för att planera och samordna forskningen, dels akademiens upplysningsverksamhet och forskartjänst i övrigt. Akademien understryker, att dess verksamhet till stor del medför direkta besparingar för landet bl. a. därigenom att dubbelarbete undviks och genom att kunskapsmaterial, som framkommer inom och utom landet, snabbt och effektivt ställes till forskarnas och produktionslivets förfogande.

I fråga om akademiens upplysningsverksamhet beträffande instrument, mätmetoder och laboratoriehjälpmedel erinrar akademien, att Kungl. Maj:t genom beslut den 6 maj 1949 lämnat utan bifall en framställning från statens tekniska forskningsråd, enligt vilken medel till sådan upplysningsverksamhet skulle ställas till förfogande från anslaget till tekniskt-vetenskaplig forskning m. m. Nu anför akademien, att dess industriella råd kommer att för ändamålet tillskjuta 30 000 kronor för budgetåret 1951/52 under förutsättning att staten bidrager med samma belopp.

Akademien anför vidare, att kostnaderna för dess internationella kontaktverksamhet, som omfattar utbyte av tekniska informationer och medverkan vid planering av studieresor m. m. och som blivit allt livligare bl. a. till följd av Marshallorganisationens verksamhet, under nästa budgetår beräknas stiga

med 20 000 kronor. Härav skulle enligt akademiens framställning 10 000 kronor täckas genom statsbidrag.

Den nya byggnaden vid försöksstationen kommer enligt akademien att vara färdig under andra kvartalet 1951. De på grund härav ökade driftkostnaderna vid försöksstationen beräknas av akademien för budgetåret 1951/52 till 213 000 kronor mot 110 000 kronor innevarande budgetår. Akademien anser, att i fortsättningen liksom hittills den principen bör upprätthållas, att driftkostnaderna vid försöksstationen till ungefär lika delar täckas av statsbidrag och av avgifter från de forskargrupper, som taga stationen i anspråk, samt hemställer i anslutning härtill, att statsbidraget till stationens driftkostnader för nästa budgetår höjes till 100 000 kronor.

Yttranden.

Statskontoret erinrar om att föredragande departementschefen vid anmälan för 1947 års riksdag av Ingenjörsvetenskapsakademiens framställning om medel till en ny byggnad vid försöksstationen icke tog ställning till frågan, huruvida ökningen av driftkostnaderna vid stationen till någon del borde bestridas av statsmedel. Enligt ämbetsverkets mening bör det ankomma på akademien att genom ökade bidrag från de forskargrupper, som skola disponera den nya byggnaden, söka åstadkomma balans mellan inkomster och utgifter utan ytterligare bidrag från staten. Statskontoret avstyrker även akademiens framställning om höjt anslag till upplysnings- och kontaktverksamheten.

Statens tekniska forskningsråd tillstyrker Ingenjörsvetenskapsakademiens framställning och framhåller att ett bifall till denna icke skulle föregripa de mellan forskningsrådet och akademien inledda förhandlingarna om formerna för statens bidrag till akademien. Nämnade förhandlingar, vilka såsom akademien framhållit ännu ej slutförts, komma enligt forskningsrådet att återupptagas vid lämplig tidpunkt.

Departementschefen.

Med allt beaktande av Ingenjörsvetenskapsakademiens betydelsefulla insatser till främjande av den tekniskt-vetenskapliga forskningen inom landet kan jag icke för närvarande tillstyrka en höjning av statens bidrag till akademien. Anslaget torde således för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Detta medför bl. a., att under nämnda budgetår en förhållandevis större del av driftkostnaderna vid försöksstationen än hittills måste täckas genom avgifter av de forskargrupper, som taga stationen i anspråk. Med anledning av vad akademien anfört om principen för driftkostnadernas fördelning mellan staten och nämnda forskargrupper vill jag understryka, att den av mig nu intagna ståndpunkten icke bör utgöra hinder för att frågan framdeles vid lämpligt tillfälle upptages till omprövning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 130 000 kronor.

[37] 21. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 888)	57 600
1951/52 (förslag)	57 600

Från anslaget bestrides en del av kostnaderna för en teknisk expert i Amerikas förenta stater.

Ingenjörsvetenskapsakademien (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 20 000 kronor. Akademien anför, att den tekniske experten bl. a. har att bistå vetenskapsmän och tekniker med att planlägga och förbereda studieresor i Amerikas förenta stater, för vilket han enligt akademiens mening har speciella förutsättningar. Akademien anser önskvärt, att han befrias från arbetet med vissa praktiska detaljer i samband med studieresorerna och att en yngre hjälpkraft anställs för detta ändamål. För dylik arbetshjälp beräknar akademien en årlig kostnad av 20 000 kronor. Kostnaderna för den tekniske expertens verksamhet, som för innevarande budgetår beräknats till cirka 90 000 kronor, komme alltså därvid att ökas till 110 000 kronor för budgetåret 1951/52. Om anslaget i enlighet med akademiens hemställan höjdes i motsvarande mån eller till 77 600 kronor, skulle av de beräknade kostnaderna under sistnämnda budgetår ett belopp av 32 400 kronor återstå att täcka. Akademien anför, att av detta belopp 10 000 kronor torde kunna erhållas såsom ersättning för särskilda uppdrag, som den tekniske experten utför, och att akademien är beredd att bestrida resten av kostnaderna, 22 400 kronor, av medel från annat håll, i första hand genom bidrag från akademiens industriella råd.

Departementschefen.

Statens tekniska forskningsråd har i skrivelse den 21 september 1949 hemställt om utredning rörande Sveriges tekniskt-vetenskapliga representation i utlandet. Forskningsrådet uttalade därvid den meningen att ett behov föreläge att utbygga den tekniskt-vetenskapliga representationen i Amerikas förenta stater och att utvidga representationen till att omfatta även andra länder. Den 13 oktober 1950 utverkade jag bemyndigande av Kungl. Maj:t att tillkalla en utredningsman för att verkställa den begärda utredningen. Jag yttrade därvid till statsrådsprotokollet bl. a., att det vid utredningsarbetet måste hållas i minnet, att statens utgifter för det avsedda ändamålet icke kunde få stiga i alltför hög grad och att möjligheterna att erhålla bidrag från industrihåll därför borde undersökas. I avvaktan på att utredningsmannen — som tillkallades den 7 november 1950 — framlägger resultatet av sina undersökningar, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 57 600 kronor.

[38] 22. Statens tekniska forskningsråd.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	57 000	57 000
1950/51 (statsliggaren s. 889)	58 000	
1951/52 (förslag)	58 000	

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 maj 1950 må under budgetåret 1950/51 av anslaget användas förslagsvis 33 000 kronor till ersättning åt sekreterare och annan personal, expenser m. m. samt 2 000 kronor till ersättningar för särskilda utredningar.

Statens tekniska forskningsråd (skr. 24/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 5 500 kronor. Forskningsrådet upprepar sina tidigare gjorda yrkanden om uppflyttning i lönegrad av sekreteraren (Cg 29—Cg 33) samt extra ordinarie anställning och uppflyttning i lönegrad av registratören (Cg 14—Ce 15), vilka åtgärder beräknas föranleda en utgiftsökning av 3 000 kronor för år (se X ht 1950 s. 70). Forskningsrådet anför vidare, att behov föreligger av en ökning av expensmedlen med 2 500 kronor för år.

Forskningsrådet anser icke erforderligt, att medel till ersättningar för särskilda utredningar uppföras under särskild anslagspost, och föreslår därför, att posten till detta ändamål sammanslås med anslagsposten till ersättning åt sekreterare och annan personal, expenser m. m.

Departementschefen.

Någon höjning av anslaget till statens tekniska forskningsråd kan jag icke för närvarande tillstyrka. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Forskningsrådets förslag om sammanslagning av vissa anslagsposter torde böra beaktas då beslut skall fattas om anslagets disposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens tekniska forskningsråd* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

[39] 23. Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 040 000	974 034
1950/51 (statsliggaren s. 889)	1 040 000	
1951/52 (förslag)	1 040 000	

Från anslaget utdelas bidrag till tekniskt-vetenskaplig forskning och därmed sammanhängande arbete. Genom beslut den 12 maj 1950 har Kungl. Maj:t bemyndigat statens tekniska forskningsråd att tills vidare under budgetåret 1950/51 utdela bidrag av tillgängliga medel å anslaget. Samtidigt har emellertid föreskrivits, att fråga om beviljande av anslag å mer än 20 000 kronor i engångsbidrag eller mer än 10 000 kronor i periodiskt bidrag skall underställas Kungl. Maj:t för avgörande.

Statens tekniska forskningsråd (skr. 24/8 1950) hemställer, att anslaget höjes till 1 800 000 kronor. Därjämte anholder forskningsrådet, att för riksdagen framläggas förslag om *dels* fastare understöd till cement- och betongforskning, *dels* inrättande av ett optiskt institut. Slutligen hemställer forskningsrådet, att rådets befogenhet att utdela periodiska bidrag utsträcker till att avse belopp om högst 20 000 kronor i likhet med vad som gäller för statens naturvetenskapliga forskningsråd.

Vid ingången av budgetåret 1950/51 stod enligt forskningsrådet ett belopp av 1 052 852 kronor — varav 12 852 kronor utgjorde icke disponerade medel av tidigare anslag — till förfogande för utdelning av bidrag. Forskningsrådet hade emellertid redan vid budgetårets början disponerat 424 037 kronor för angelägna uppgifter och fullföljande av redan påbörjade arbeten, varför det tillgängliga beloppet uppgick till endast (1 052 852 — 424 037 =) 628 815 kronor. Samtidigt innelågo, framhåller forskningsrådet, icke slutbehandlade ansökningar om bidrag å sammanlagt 508 057 kronor. Under loppet av budgetåret 1950/51 beräknas summan av sökta bidrag komma att öka med åtminstone 2 000 000 kronor. Enligt forskningsrådets beräkningar skulle sålunda ett anslagsbehov av (508 057 + 2 000 000 — 628 815 =) i runt tal 1 900 000 kronor icke kunna tillgodoses under innevarande budgetår.

Forskningsrådet uttalar vidare, att åtgärder avseende minskning av statsutgifterna eller begränsning av statsverksamhetens tillväxt icke böra gå ut över ändamål, som äro ägnade att stärka vårt lands ekonomiska ställning genom att bl. a. förbättra dess konkurrensläge gentemot utlandet. Detta äger enligt forskningsrådets mening i allra högsta grad tillämpning på utgifter för forskning och ej minst på utgifter för tekniskt-vetenskaplig forskning. Den genom bidrag från förevarande anslag understödda forskningen har — synes det rådet — på ett lyckligt och för näringslivet gagnande sätt kompletterat den tekniska forskning, som bedrives av industriföretag m. fl. Vidare framhåller forskningsrådet bl. a., att de anvisade anslagsmedlen till löpande teknisk forskning utgått med i princip samma belopp alltifrån forskningsrådets inrättande och att värdet av dessa medel genom stegrade priser på apparatutrustning, resor m. m. i hög grad reducerats.

Beträffande den avsedda användningen av det för nästa budgetår äskade anslaget lämnar forskningsrådet i sin skrivelse följande översikt:

Elektronikforskning	175 000
Övrig elektroteknisk forskning	130 000
Silikatkemisk forskning	75 000
Kraft- och bränsleforskning	120 000
Forskning inom eftersatta områden	100 000
Ej särskilt nämnda forskningsuppgifter	750 000
Forskningsstipendier	150 000
Studieresor och kongresser	150 000
Dokumentation, publicering	150 000

Summa kronor 1 800 000

Vid sin beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår har forskningsrådet förutsatt att Kungl. Maj:t framlägger förslag *dels* om fastare understöd till cement- och betongforskning i anslutning till ett av forskningsrådet i skrivelse den 21 september 1949 framlagt förslag, *dels* om inrättande av ett optiskt institut på sätt som föreslagits i skrivelse den 11 november samma år. Beträffande de av forskningsrådet här åsyftade förslagen må anföras följande.

År 1942 emottog svenska staten av vissa förelag inom cement- och betongbranschen såsom donation ett forskningsinstitut, Svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm. I donationsbrevet förbundo sig donatorerna att till och med år 1951 tillskjuta 100 000 kronor årligen för driften vid institutet. I förutnämnda skrivelse den 21 september 1949 föreslog statens tekniska forskningsråd, att Kungl. Maj:t skulle genom avtal med en i samband med donationen bildad stiftelse förbinda sig att från och med budgetåret 1950/51 tills vidare så länge avtalet gällde, i första hand fem år, bidra till institutets verksamhet med ett belopp av 125 000 kronor för budgetår. Enligt det framlagda avtalsförslaget skulle donatorerna till institutets verksamhet bidra med — utöver förenämnda belopp av 100 000 kronor årligen till och med år 1951 — minst 150 000 kronor för budgetåret 1950/51, minst 200 000 kronor för budgetåret 1951/52 och minst 250 000 kronor för varje därpå följande budgetår under avtalets giltighetstid. Vidare skulle donatorerna till stiftelsen utlåna vissa maskiner och apparater.

I skrivelse den 31 augusti 1949 hade styrelsen för ifrågavarande forskningsinstitut gjort framställning i samma syfte som forskningsrådet.

Sedan framställningarna underkastats remissbehandling, anmälades ärendet i föregående års statsverksproposition (X ht 1950 s. 72—74). Av statsfinansiella skäl kunde jag emellertid då icke tillstyrka, att staten skulle genom avtal förbinda sig att utge årliga bidrag till forskningsinstitutet för cement och betong. Något anslag för ändamålet beviljades icke heller av riksdagen.

Styrelsen för Svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm (skr. 31/8 1950) återkommer emel-

lertid i år och hemställer om bidrag till institutets drift under budgetåret 1951/52 med 125 000 kronor att disponeras i enlighet med institutets stadgar och föreliggande förslag till avtal.

I skrivelsen anför styrelsen, att institutet för sin verksamhet alltsedan budgetåret 1946/47 åtnjutit stora statsbidrag, främst genom statens tekniska forskningsråd och statens kommitté för byggnadsforskning samt i mindre utsträckning genom statens naturvetenskapliga forskningsråd. Emellertid har erfarenheten visat, framhåller styrelsen, att det är förenat med vissa svårigheter att bedriva forskning på lång sikt med anslag från forskningsråden. Bl. a. erinrar styrelsen om att dylika anslag kunna beviljas endast till i varje särskilt fall motiverade och specificerade undersökningar samt att forskningsrådets behandling av institutets äskanden tager viss tid. Detta medför enligt styrelsen, att institutets budget måste uppgöras under osäkra premisser till förfång för arbetsförhållandena.

I föregående års statsverksproposition (X ht 1950 s. 73) anmäldes, att *statens naturvetenskapliga forskningsråd* och *statens tekniska forskningsråd* (skr. 11/11 1949) gemensamt överlämnat en utredning med förslag om inrättande av ett optiskt institut, utarbetad av en av sistnämnda forskningsråd tillsatt kommitté. Framställningen hade vid ifrågavarande tidpunkt gjorts till föremål för remissförfarande, som ännu icke var avslutat. Då så nu är fallet och med hänsyn till tekniska forskningsrådets därom gjorda framställning torde ärendet böra ånyo anmälas för riksdagen.

Enligt det av forskningsråden framlagda förslaget skulle å ena sidan staten och å andra sidan en av vissa företag inom landets optiska industri bildad stiftelse träffa ett avtal på fem år om att inrätta och driva ett forskningsinstitut, vars syfte skulle vara att i samverkan med tekniska högskolan i Stockholm och andra vetenskapliga institutioner bedriva optisk forskning samt i samband härmed medverka till utbildningen inom områden, som beröras av institutets verksamhet. Byggnad för institutet skulle uppföras av staten för en beräknad kostnad av 480 000 kronor. Till anskaffning av utrustning för institutet skulle staten bidra med sammanlagt 280 000 kronor, varjämte stiftelsen skulle förbinda sig att till institutet utlåna instrument och viss optisk materiel. Staten skulle svara för de årliga kostnaderna för arvoden åt statens representanter i institutets styrelse samt för avlöning, pensionering (i statens pensionsanstalt) och olycksfallsförsäkring av personalen. Ifrågavarande kostnader kunde uppskattas till omkring 148 500 kronor för år, sedan institutets verksamhet nått avsedd omfattning. Till institutets omkostnader skulle staten vid full drift bidra med 34 000 kronor för år och dessutom bekosta uppvärmning av lokalerna samt institutets förbrukning av elektrisk energi. Stiftelsen skulle bidra till den grundläggande forskningen vid institutet, förutom genom förenämnda utlåning av instrument och materiel, med ett belopp av 42 000 kronor för år.

Under de första två åren av institutets verksamhet skulle denna enligt förslaget provisoriskt förläggas till vissa lokaler inom tekniska högskolan i Stockholm. Forskningsverksamheten skulle påbörjas i mindre skala och

successivt utvidgas för att efter omkring fyra år nå full omfattning. För det första verksamhetsåret — enligt förslaget budgetåret 1950/51 — beräknades institutets driftkostnader i utredningen till 128 500 kronor, varav staten skulle tillskjuta 86 500 kronor och stiftelsen återstoden eller 42 000 kronor. Staten skulle därjämte under samma år lämna ett bidrag av 80 000 kronor till anskaffning av utrustning.

Över forskningsrådets framställning ha utlåtanden avgivits av chefen för försvarsstaben, försvarets forskningsanstalt, byggnadsstyrelsen (i vad avser frågor rörande lokaler och byggnadskostnader), statskontoret, mynt- och justeringsverket (i vad avser frågor rörande ljusmätningar och normaler), statens pensionsanstalt, statens lönenämnd, rikets allmänna kartverk, kommerskollegium (som överlämnat yttranden från Sveriges industriförbund och Special-Optikernas riksförbund), statens provningsanstalt, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, kanslern för rikets universitet (som bifogat yttranden från större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund, matematisk-naturvetenskapliga sektionerna vid universiteten, lärarkollegiet vid Karolinska institutet, organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg och lärarrådet vid Stockholms högskola), överstyrelsen för de tekniska högskolorna (som överlämnat yttranden från lärarkollegierna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola), statens medicinska forskningsråd, vetenskapsakademien, ingenjörsvetenskapsakademien, jernkontoret och Svenska teknologföreningen. Härjämte har ingenjörsvetenskapsakademiens verkställande direktör ingivit en promemoria i ärendet.

Flertalet av de hörda remissinstanserna tillstyrker forskningsrådets förslag eller förklarar sig icke i huvudsak ha något att erinra mot dess genomförande. I några utlåtanden framföras erinringar mot vissa detaljer i förslaget. *Statskontoret* anser förslaget om inrättande av ett fristående optiskt institut vara ägnat att ingiva allvarliga betänkligheter med hänsyn bl. a. till de betydande kostnaderna och anför att de åtgärder, som må befinnas erforderliga för främjande av optisk forskning, lämpligen torde kunna vidtagas inom ramen för nuvarande organisation, exempelvis genom inrättande av en optisk institution vid tekniska högskolan. En dylik lösning bör enligt statskontorets mening icke utgöra hinder för att en väsentlig del av kostnaden gäldas av de på området verksamma industriföretagen. Ämbetsverket anser, att statens bidrag till den nya forskningsgrenen bör bestridas från de anslag, som stå till förfogande för naturvetenskaplig och tekniskt-vetenskaplig forskning. *Rikets allmänna kartverk* ifrågasätter likaledes, huruvida icke åtminstone till en början institutet bör kunna anknytas direkt till tekniska högskolan och där bilda en forskningsinstitution för optik. En av byråcheferna i kartverket har dock reserverat sig mot detta uttalande.

I detta sammanhang må framhållas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 augusti 1950 av reservationsanslaget till Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m. ställt 20 000 kronor till statens tekniska forskningsråds disposition för fortsatt forskning på det optiska området under budgetåret 1950/51. Av

forskningsrådets framställning i ärendet framgår, att ifrågavarande forskningsarbete bedrivs genom ett särskilt organ, den s. k. optiknämnden, och att framställning om ytterligare bidrag med 20 000 kronor till nämndens verksamhet under innevarande budgetår ingivits till statens naturvetenskapliga forskningsråd. Under hand har erfarits att sistnämnda framställning bifallits.

Här må erinras om att staten tidigare i fyra fall träffat avtal liknande dem som föreslagits beträffande dels Svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm, dels ett blivande optiskt institut. De åsyftade fyra avtalen reglera statens åtaganden i fråga om bidrag till Svenska träforskningsinstitutet, Svenska textilforskningsinstitutet, Metallografiska institutet och Institutet för konserveringsforskning. 1950 års besparingsutredning (PM 14/11 1950 ang. X ht), som granskat dessa avtal ur besparingssynpunkt, anför att det ur nämnda synpunkt innebär en olägenhet att genom civilrättsligt verkande avtal binda vissa statsutgifter över längre perioder. Utredningen anser därför, att dylika avtal — om de över huvud anses böra komma till användning — ej böra göras giltiga för mer än kortare tidsperioder.

Departementschefen.

Med hänsyn till den tekniskt-vetenskapliga forskningens betydelse för utvecklingen av vårt lands näringsliv vore det önskvärt att ett starkare statligt stöd än hittills kunde lämnas denna forskning. För närvarande är jag dock icke beredd att förorda någon höjning av anslaget till tekniskt-vetenskaplig forskning m. m. Detta torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag kan ej heller i år tillstyrka de framlagda förslagen om fastare understöd till cement- och betongforskning och om inrättande av ett institut för optisk forskning. Något anslag till dessa ändamål torde således icke böra uppföras å riksstaten för nästa budgetår. Liksom hittills torde erforderligt stöd åt nämnda forskningsgrenar få lämnas från vederbörande forskningsanslag.

Besparingsutredningens synpunkter beträffande avtalen rörande vissa forskningsinstitut torde i möjlig mån få beaktas då nu gällande avtal utlöpa eller fråga eljest uppkommer om ingående av nya sådana avtal.

Forskningsrådets hemställan om utsträckt bemyndigande att utdela periodiska bidrag från anslaget till tekniskt-vetenskaplig forskning m. m. torde få närmare övervägas, då beslut skall fattas om anslagets disposition under nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 040 000 kronor.

[40] 24. Statens kommitté för byggnadsforskning.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	48 500	45 179
1950/51 (statsliggaren s. 889)	49 500	
1951/52 (förslag)	49 500	

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 maj 1950 må under budgetåret 1950/51 av anslaget användas bl. a. förslagsvis 2 500 kronor till arvoden åt ordföranden och ledamöterna i kommitténs arbetsutskott, högst 39 000 kronor till avlöning åt sekreterare och annan personal samt högst 5 500 kronor till utrustning och expenser.

Statens kommitté för byggnadsforskning (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 20 500 kronor. Av detta belopp avses 20 000 kronor till avlöning åt sekreterare och annan personal samt 500 kronor till utrustning och expenser.

För nöjaktig behandling av de arbetsuppgifter, som ankomma på kommitténs sekretariat, erfordras enligt kommittén en sekreterare, två heltidsanställda tekniska assistenter, en arvodesavlönad kamrer, minst två kontorsbiträden och viss tillfällig personal. Kommittén anför, att arbetsuppgifterna för sekreteraren — som för närvarande är placerad i lönegraden Cg 27 och sålunda åtnjuter en årslön av 13 428 kronor — kräva att sekreterarbefattningen hålles besatt med en högt kvalificerad och för byggnadsforskning intresserad tekniker. För en sådan tekniker är enligt kommitténs åsikt en lön av 20 000 kronor för år att anse som ett minimum. Av skrivelsen framgår vidare, att de två tekniska assistenter, som för närvarande äro anställda hos kommittén, delvis avlönats med anlitande av medel, som av anslaget till byggnadsforskning avsatts till publiceringsverksamhet. Kommittén har ansett detta motiverat, då assistenterna även handlägga publiceringsärenden, men finner önskvärt att assistenternas avlöningar helt bestridas från anslagsposten till avlöningar under nu ifrågavarande anslag. Med hänsyn till vad sålunda anförts beräknar kommittén för ifrågavarande anslagspost ett belopp av 59 000 kronor för nästa budgetår.

Kommitténs yrkande om höjning av anslagsposten till expenser och utrustning med 500 kronor till 6 000 kronor motiveras i skrivelsen med att viss informationsverksamhet, som sekretariatet har att fullgöra, icke kunnat genomföras med önskvärd effektivitet på grund av brist på ändamålsenliga anordningar.

Kommittén framhåller vidare, att tre befattningshavare hos kommittén äro berättigade till sjukvård enligt statens allmänna avlöningsreglemente. På grund härav föreslår kommittén, att en särskild anslagspost till sjukvård uppföres med ett förslagsvis angivet belopp av 100 kronor och att anslagsposten till arvoden åt ordföranden och ledamöterna i kommitténs arbetsutskott i samband därmed minskas med motsvarande belopp eller till 2 400 kronor.

Yttranden.

Statskontoret finner, att vad kommittén anfört om arbetsuppgifterna för sekreteraren icke torde kunna motivera förbättrad löneställning för denne och att ej heller i övrigt tillräckliga skäl anförts för en uppräknig av anslaget.

Statens lönenämnd framhåller, att det är förenat med särskilda svårigheter att bestämma den riktiga löneställningen för sekreterarbefattningen, då dess kvalitet blir beroende på innehavarens insikter och kapacitet i högre grad än beträffande tjänster i allmänhet. Lönenämnden förklarar, att spörsmålet huruvida — i avvaktan på ett slutligt ställningstagande till frågan om tillskapandet av ett statligt byggnadsinstitut — verksamheten inom kommittén bör omläggas i sådan utsträckning, att sekreterartjänsten förenas med mera kvalificerade göromål än som motivera tjänstens placering i samma lönegrad som gäller för sekreterartjänsten hos statens tekniska forskningsråd (29 lönegraden) faller utanför lönenämndens bedömande.

Departementschefen.

Någon höjning av anslaget till statens kommitté för byggnadsforskning kan jag icke för närvarande tillstyrka. I den mån de nuvarande tekniska assistenterna äro sysselsatta med sådana arbetsuppgifter, till vilka medel avsatts från anslaget till byggnadsforskning, torde någon erinran icke böra göras mot att de även i fortsättningen avlönas med anlitage av sålunda avsatta medel. Kommitténs förslag om uppförande av en särskild anslagspost till bestridande av kostnader för sjukvård m. m. torde böra beaktas då beslut skall fattas om dispositionen av anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens kommitté för byggnadsforskning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 49 500 kronor.

[41] 25. Byggnadsforskning.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	300 000	275 076
1950/51 (statsliggaren s. 890) ..	300 000	
1951/52 (förslag)	300 000	

Från anslaget utdelas bidrag till byggnadsforskning och till viss med dylik forskning sammanhängande verksamhet. Härom ha vissa bestämmelser meddelats av Kungl. Maj:t genom beslut den 14 juli och den 13 oktober 1950.

Statens kommitté för byggnadsforskning (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget höjes till 440 000 kronor.

Kommittén erinrar därom, att byggnadsverksamheten måste hållas inom ramen för ett av yttre faktorer bestämt investeringsbelopp, och framhåller önskvärdheten av att den byggnadsvolym, som kan uppnås inom denna

ram, ökas genom rationaliseringsåtgärder. Dylika åtgärder — som kunna leda till besparing av tid, material och arbetskraft på byggnadsplatserna — förutsätta enligt kommitténs mening bl. a. forskning. I en bilaga till petita-skrivelsen framlägger kommittén en utredning, som syftar till att belysa den ekonomiska betydelsen av några av kommittén understödda forskningsarbeten, vilkas resultat publicerats i sex skrifter. Enligt utredningen skulle resultaten av dessa forskningsarbeten vid omedelbar tillämpning i hela landet kunna medföra besparingar, varierande mellan ca 14 000 kronor och ca 12 000 000 kronor per år, eventuellt i ett fall ca 25 000 000 kronor per år. I en annan bilaga till kommitténs skrivelse återgives en plan över angelägna forskningsuppgifter inom byggnadsfacket. Planen omfattar följande huvudavdelningar, nämligen samhällsbyggnad (med planering och ekonomi), produktionsteknik, förvaltningsteknik, uppvärmnings- och ventilationsteknik, materialforskning samt publicering.

Kommittén uppger, att för de senaste åren ett behov av bidrag till byggnadsforskning anmälts, vilket ej tillnärmelsevis kan täckas av anslaget. För innevarande budgetår har summan av sökta bidrag enligt kommittén uppgått till 650 000 kronor. Det framhålles i kommitténs skrivelse, att så gott som samtliga sökande varit väl kvalificerade och önskat bidrag till undersökningar av betydelsefulla problem. Med hänsyn till byggnadsforskningens sociala och ekonomiska betydelse samt behovet av såväl grundforskning som målforskning och av utbildning av forskare anser kommittén, att den skulle behöva disponera mer än det dubbla nuvarande anslagsbeloppet för att kunna fylla sin uppgift.

Departementschefen.

Ehuru den tekniskt-vetenskapliga forskningen på byggnadsområdet otvivelaktigt har stor betydelse för en rationell utveckling av byggnadsverksamheten i landet, kan jag icke nu tillstyrka någon höjning av anslaget till byggnadsforskning. Detta torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[42] 26. Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	555 000	623 984
1949/50	570 000	610 661
1950/51 (statsliggaren s. 890) ..	575 200	
1951/52 (förslag)	600 000	

Jämlikt ett med Stiftelsen Svensk träforskning den 24 februari 1942 trädfat avtal samt ett med samma stiftelse den 28 maj 1948 ingånget tilläggs-

avtal, vars lydelse delvis ändrats genom en med stiftelsen den 23 maj 1950 sluten överenskommelse, skall staten i den utsträckning, som angives i avtalen, bidra till kostnaderna för avlöning, pensionering och olycksfallsförsäkring av personalen vid Svenska träforskningsinstitutet samt till övriga kostnader för institutets verksamhet. Genom beslut den 12 maj 1950 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av det för innevarande budgetår anvisade anslaget må användas bl. a. förslagsvis 37 832 kronor till rörligt tillägg och förslagsvis 45 900 kronor till pensionsavgifter.

Såsom framgår av de inledningsvis lämnade uppgifterna har belastningen å förevarande förslagsanslag under de två senast förflutna budgetåren icke oväsentligt överstigit de för respektive budgetår anvisade beloppen. Den huvudsakliga anledningen härtill har varit dels att pensioneringskostnaderna kommit att bli högre än beräknat, dels att hänsyn vid anslagsberäkningen icke tagits till att statens årliga bidrag till institutets driftsutgifter och omkostnader skall enligt en bestämmelse i § 8 i det år 1942 ingångna avtalet under loppet av vederbörande budgetår på visst sätt justeras efter den allmänna prisnivån, som stigit sedan avtalet träffades. Beträffande ifrågavarande avtalsbestämmelse må hänvisas till prop. nr 284/1942, s. 70.

Styrelsen för Svenska träforskningsinstitutet (skr. 25/5 1950) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 800 kronor. Styrelsen anför, att statens bidrag till pensionering av personalen bör höjas med 3 900 kronor för att motsvara de verkliga utgifterna för ifrågavarande ändamål, och att bidraget till rörligt tillägg kan minskas med 100 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till belastningen å förevarande anslag under de senaste budgetåren förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes till 600 000 kronor, d. v. s. med 24 800 kronor. Av sistnämnda belopp torde 3 800 kronor böra användas i enlighet med styrelsens förslag. Återstoden eller (24 800 — 3 800 =) 21 000 kronor torde — efter Kungl. Maj:ts närmare prövning — få tagas i anspråk för justering av statens bidrag till institutet i enlighet med bestämmelserna i gällande avtal.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[43] 27. Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	94 000	93 163
1950/51 (statsliggaren s. 890) ..	94 000	
1951/52 (förslag)	94 000	

Jämlikt ett med Stiftelsen Svensk textilforskning den 18 februari 1943 träffat avtal och ett med samma stiftelse den 27 november 1948 ingånget

tilläggsavtal skall staten bidra till kostnaderna för avlöning och pensionering av viss personal vid Svenska textilforskningsinstitutet och för uppvärmning av institutets byggnad.

Y r k a n d e n.

Styrelsen för Svenska textilforskningsinstitutet (skr. 14/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 18 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya befattningar:		
2 forskningsingenjörer (avdelningschefer)	23 160	
2. Avlöning åt en forskningsassistent		8 784
3. Rörligt tillägg och pensionsavgifter	3 624	
	26 784	8 784
	+ 18 000	

M o t i v.

1. Styrelsen anför, att antalet anställda vid institutet ökat så, att verksamheten måst organiseras på tre avdelningar. Av dessa förestås enligt styrelsen en av institutets laborator och de övriga av forskningsassistenter. Under hand har meddelats, att forskningsassistenter i egenskap av avdelningsföreståndare åtnjuta lönetillägg av medel, som tillskjutas av stiftelsen. Med stöd av tidigare uttalanden rörande fördelningen mellan staten och industrien av kostnaderna för verksamheten vid institutet och andra liknande institut anser styrelsen, att staten bör svara för avlönings- och pensionskostnaderna för avdelningsföreståndarna, vilka enligt förslaget skulle benämnas forskningsingenjörer (avdelningschefer) och få samma löneställning som laboratorn.

2. Vid tillsättandet av de under 1. angivna befattningarna som forskningsingenjör (avdelningschef) indrages enligt styrelsens förslag en befattning som forskningsassistent.

3. Ökningen av kostnaderna för rörligt tillägg och pensionering är en följd av de under 1. och 2. avsedda personalförändringarna.

Y t t r a n d e n.

Statskontoret anser tillräckliga skäl icke föreligga att nu ändra det med stiftelsen senast träffade avtalet, vilket trätt i kraft den 1 juli 1949, i synnerhet som de föreslagna ökade förpliktelserna för staten icke skulle motsvaras av en förhöjning av stiftelsens genom avtalet garanterade bidrag. Ämbetsverket avstyrker därför framställningen.

Statens tekniska forskningsråd, som funnit att institutets verksamhet varit till stort gagn för textilforskningen, gör viss erinran i fråga om benämningen av de föreslagna nya befattningarna men tillstyrker i övrigt styrelsens hemställan.

Departementschefen.

Jag kan icke för närvarande tillstyrka en höjning av det statliga bidraget till Svenska textilforskningsinstitutet. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 94 000 kronor.

[44] 28. Bidrag till Metallografiska institutet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	23 700	17 801
1950/51 (statsliggaren s. 891) ..	23 700	
1951/52 (förslag)	23 700	

Enligt avtal, som träffats med Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning, skall staten svara för kostnaderna för arvoden till ordföranden och av Kungl. Maj:t förordnad ledamot i styrelsen för Metallografiska institutet samt för uppvärmning av institutets byggnad.

I enlighet med förslag av föreståndaren för Metallografiska institutet (skr. 18/9 1950) uppföres anslaget för nästa budgetår med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till Metallografiska institutet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 23 700 kronor.

[45] 29. Bidrag till Institutet för konserveringsforskning.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	75 000	152 700
1950/51 (statsliggaren s. 891) ..	175 000	
1951/52 (förslag)	200 000	

Jämlikt ett med Stiftelsen Svensk konserveringsforskning den 28 februari 1946 träffat avtal och ett med samma stiftelse den 22 juli 1948 ingånget tilläggsavtal skall staten bidra till kostnaderna för avlöning och pensionering av viss personal vid Institutet för konserveringsforskning och för viss del av övriga kostnader för institutets verksamhet. I tilläggsavtalet stadgas bl. a., att av statsmedel årligen enligt bestämmande av institutets styrelse skall utgå lön eller arvode dels till föreståndaren, tre laboratoriechefer och en dokumentationsingenjör med i avtalet särskilt angivna belopp, dels till övriga befattningshavare med tillhopa högst 133 200 kronor.

Enligt det förstnämnda avtalet skall staten även låta uppföra byggnader för institutet. Investeringsanslag om tillsammans 1 500 000 kronor ha för detta ändamål anvisats av 1946, 1947 och 1950 års riksdagar.

Styrelsen för Institutet för konserveringsforskning (skr. 10/8 1950) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes till 241 500 kronor.

Styrelsen beräknar, att institutets nybyggnad, som ännu icke påbörjats, skall vara färdig för inflyttning i början av år 1952. Institutets verksamhet bedrivs enligt styrelsen för närvarande i provisoriska lokaler, i vilka bl. a. enklare forskningsarbeten, som ej kräva större apparatutrustning eller utrymme, kunnat igångsättas.

Styrelsen förutser, att 15 av statsmedel avlönade befattningshavare komma att vara anställda vid institutet under hela budgetåret 1951/52. Om institutets nybyggnad kan färdigställas på beräknad tid, skulle enligt styrelsen ytterligare fem befattningshavare komma att vara anställda under andra hälften av nämnda budgetår. På grundval av dessa antaganden beräknar styrelsen de på staten ankommande avlönings- och pensioneringskostnaderna för institutets personal under nästa budgetår till i runt tal 193 500 kronor. Dessutom beräknar styrelsen ett belopp av 10 000 kronor att användas vid behov av tillfällig förstärkning av personalen. För arvoden m. m. åt av Kungl. Maj:t förordnade styrelseledamöter och för omkostnader har styrelsen liksom för innevarande budgetår beräknat 2 000 kronor respektive 36 000 kronor.

Yttrande.

Statskontoret gör vissa erinringar mot styrelsens beräkning av statsbidraget för nästa budgetår. Bl. a. framhåller ämbetsverket, att bidrag icke synes kunna utgå till tillfällig förstärkning av institutets personal. Beaktas statskontorets erinringar, kommer anslagsbehovet enligt ämbetsverkets beräkningar att stanna vid ca 230 000 kronor. Enär emellertid institutet ännu icke erhållit byggnadstillstånd och det därför måste anses ovisst om nybyggnaden kan disponeras under nästa budgetår, ifrågasätter statskontoret, hurvida personal kan beräknas bli anställd i av styrelsen beräknad omfattning. Statskontoret förordar därför, att medelsanvisningen till institutet begränsas till 200 000 kronor, vilket belopp enligt ämbetsverket ungefär motsvarar kostnaderna för avlöning m. m. åt den personal, som beräknas vara anställd under hela budgetåret 1951/52.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret finner jag, att staten enligt gällande avtal icke torde vara skyldig att lämna bidrag till kostnaderna för tillfällig förstärkning av institutets personal. Under sådana förhållanden och då det är ovisst om institutets nybyggnad kan bli färdig inom den av styrelsen beräknade tiden förordar jag, att anslaget till institutet för nästa budgetår bestämmes till samma belopp som statskontoret föreslagit eller 200 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för konserveringsforskning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[46] 30. Bidrag till Hemmens forskningsinstitut.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 891)	100 000
1951/52 (förslag)	100 000

Enligt för Hemmens forskningsinstitut den 24 april 1944 antagna stadgar har institutet till uppgift att verka för systematisk rationalisering av arbetsförhållandena i de svenska hemmen genom forskning rörande de tekniska och ekonomiska problem, som äro förbundna med hemmens uppgifter som konsumtionscentra och arbetsplatser, med hänsynstagande till de psykologiska, hygieniska och sociala problem, som sammanhånga med hemmens allmänna uppgifter.

Genom beslut den 12 maj 1950 beviljade Kungl. Maj:t Hemmens forskningsinstitut ett statsbidrag för år 1950 av högst 100 000 kronor för bedrivande av forskningsverksamhet rörande hemhushållning och hemarbete. Det skulle därvid åligga priskontrollnämnden att tillse, att till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande verksamhet bidrag lämnades av enskilda personer eller organisationer till belopp, motsvarande minst storleken av statsbidraget med avdrag för hälften av institutets hyreskostnader. Genom nämnda beslut föreskrevs vidare, att för statsbidragets åtnjutande skulle i tillämpliga delar gälla de villkor, som angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1944.

Dessa villkor innefatta bl. a. följande.

1. Stadgarna för forskningsinstitutet skola vara godkända av priskontrollnämnden och må icke utan dylikt godkännande ändras.

2. Verksamheten vid forskningsinstitutet skall bedrivas i samråd med priskontrollnämndens sektion för aktiv hushållning.

3. Ersättning till personal, som anställs hos forskningsinstitutet, skall godkännas av priskontrollnämnden.

4. Vid upphörande av forskningsinstitutets verksamhet må beslut om disposition av institutets tillgångar icke bringas i verkställighet med mindre beslutet godkännes av Kungl. Maj:t.

Hemmens forskningsinstitut (skr. 16/10 1950) hemställer, att bidraget till institutet höjes med 165 000 kronor.

Institutet föreslår i anledning av det betänkande, som framlagts av 1946 års utredning rörande kvalitetsforskning och konsumentupplysning, att institutet och avdelningen Aktiv hushållning inom statens priskontrollnämnd sammanslås från och med den 1 juli 1951. Efter sammanslagningen skall institutet bestå av ett kansli samt tre avdelningar, nämligen en allmän forskningsavdelning, en textil avdelning samt en upplysningsavdelning. Institutet skall ledas av en styrelse med 20 ledamöter, varav två tillsatta av Kungl. Maj:t. Mellan styrelsesammanträdena skola styrelsens funktioner utövas av ett arbetsutskott med en verkställande ledamot. Kontakten med konsumenterna skall förmedlas genom en konsumentnämnd, bestående av

representanter för husmödrarnas organisationer, andra kvinnoorganisationer, bildningsorganisationer, fackliga organisationer m. fl. Samarbetet med näringslivet skall äga rum genom en stiftelse, innefattande representanter för organisationer, branschsammanlutningar m. fl., som syssla med produktion och distribution av konsumentvaror. Stiftelsen förutsättes vara villig att från den 1 juli 1951 för en tid av exempelvis fem år garantera visst ekonomiskt stöd till institutets forskningsverksamhet.

Institutet räknar med att Aktiv hushållning skall kunna beredas utrymme i anslutning till de lokaler, som för närvarande disponeras av institutet.

De sammanlagda årliga utgifterna för det omorganiserade institutet beräknas uppgå till ca 420 000 kronor. Härav belöpa ca 310 000 kronor på de två forskningsavdelningarna och ca 110 000 kronor på upplysningsavdelningen samt styrelse och kansli.

Finansieringen av institutets verksamhet förutsättes ske huvudsakligen genom statsbidrag och genom bidrag från näringslivet, förmedlade av ovan nämnda stiftelse. De två forskningsavdelningarna föreslås till 50 procent bekostas av statsmedel och till 50 procent genom bidrag från näringslivet. Upplysningsavdelningen skulle bekostas helt av statsmedel.

Med denna utgångspunkt skulle från stiftelsen utgå ett bidrag av 155 000 kronor för forskningsavdelningarna. Statens bidrag skulle uppgå till 155 000 kronor för forskningsavdelningarna och 110 000 kronor för upplysningsavdelningen eller tillhopa 265 000 kronor. I detta belopp ingår dels det nuvarande bidraget till Hemmens forskningsinstitut, 100 000 kronor, dels de i statens priskontrollnämnds anslag nu ingående kostnaderna för Aktiv hushållning, vilka beräknas till 115 000 kronor. Den faktiska ökningen av statsbidraget skulle sålunda uppgå till $(265\,000 - 100\,000 - 115\,000 =) 50\,000$ kronor.

Yttranden.

Över förslaget ha efter remiss utlåtanden avgivits av statskontoret, byggnadsstyrelsen, vars utlåtande dock endast avser lokalfrågan, kommerskollegium samt statens priskontrollnämnd. Kommerskollegium har överlämnat av kollegium införskaffade yttranden från Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Kooperativa förbundet, handelskammarna i Stockholm och Göteborg samt Skånes handelskammare. Vidare har inkommit en av A.S.K.-bolagens ekonomiska förening u. p. a. avgiven skrift.

I yttrandena från *kommerskollegium*, *priskontrollnämnden*, *Industriförbundet*, *Grossistförbundet*, *Lantbruksförbundet*, *Kooperativa förbundet* samt *Stockholms handelskammare* har förslaget, såvitt avser frågan huruvida en sammanslagning av Hemmens forskningsinstitut och Aktiv hushållning i princip bör äga rum, lämnats utan erinran. Därvid har även av flera remissinstanser betygats, att den av institutet bedrivna verksamheten betraktas som gagnelig och i och för sig värd stöd. *Statskontoret*, *Köpmannaförbun-*

det, Hantverks- och småindustriorganisationen, Handelskammaren i Göteborg samt Skånes handelskammare ha ställt sig avvisande eller tveksamma till lämpligheten av en sammanslagning.

Emellertid har såväl ifråga om den föreslagna organisationen som beträffande de tilltänkta finansieringsprinciperna kritik framförts av flertalet remissinstanser. *Kommerskollegium* uttalar, att den framlagda utredningen ej kan anses tillfredsställande. *Statskontoret* anser, att statsbidraget för det omorganiserade institutet ej bör överstiga hälften av kostnaderna för verksamheten. *Grossistförbundet*, *Hantverks- och småindustriorganisationen*, *Stockholms handelskammare* och *Skånes handelskammare* framhålla, att det i nuvarande statsfinansiella läge ej synes tillrådligt att på sätt som föreslagits utöka statsbidraget till förevarande verksamhet. Från näringsorganisationernas sida har i allmänhet påpekats, att ett för längre tid bundet, till beloppet förhöjt bidrag icke kunde påräknas med säkerhet. *Kooperativa förbundet* synes dock vilja godtaga de föreslagna finansieringsprinciperna.

Byggnadsstyrelsen uttalar, att därest Aktiv hushållning skall inflytta i lokaler i anslutning till institutet, en detaljplanering synes erforderlig. En väsentlig inskränkning i lokalutrymmet synes böra eftersträvas. Styrelsen hemställer, att eventuellt anslag till institutets hyra ställes till byggnadsstyrelsens förfogande att tillgodoföras styrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond.

Departementschefen.

Den utbyggnad av Hemmens forskningsinstitut som föreslagits har med avseende å organisatorisk utformning och finansieringsprinciper hos remissinstanserna mött invändningar, som synas ha visst fog för sig. Med hänsyn härtill och då jag i nuvarande läge i varje fall ej finner det möjligt att öka statens bidrag till institutet, vill jag icke förorda, att den föreslagna sammanslagningen av Hemmens forskningsinstitut och Aktiv hushållning nu kommer till stånd. Bidrag till institutet torde för nästa budgetår böra utgå med oförändrat belopp, 100 000 kronor, och på samma villkor som för innevarande budgetår. Utbetalningen av statsbidraget synes böra ske i sådan form, att de av byggnadsstyrelsen framförda önskemålen tillbörligen beaktas. Till Aktiv hushållnings fortsatta verksamhet torde medel fortfarande böra utgå från statens priskontrollnämnds avlönings- och omkostnadsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hemmens forskningsinstitut* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[47] 31. Bidrag till Aktiebolaget Ceaverken för vissa forskningsarbeten.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 892)	40 000
1951/52 (förslag)	40 000

Genom beslut den 7 juli 1950 har Kungl. Maj:t förordnat, att anslaget för innevarande budgetår må användas i huvudsaklig överensstämmelse med en av styrelsen för Aktiebolaget Ceaverken framlagd plan, enligt vilken 35 000 kronor avses till avlöning åt forskare vid fabriken i Strängnäs och 5 000 kronor till driftkostnader för laboratorier.

Styrelsen för Aktiebolaget Ceaverken (skr. 24/8 1950) hemställer om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Styrelsen anför, att forskningsverksamheten vid bolagets laboratorium, som i första hand inriktats på en kvalitetsförbättring av bolagets röntgenfilm, har givit resultat, som under det gångna året med fördel kunnat tillämpas i driften. Röntgenfilmen har, framhåller styrelsen, enligt ett uttalande av sjukvårdsberedskapsnämndens kontrollant för filmtillverkningen vid Ceaverken på senare tid utvisat sådan förbättring i olika avseenden, att den nu torde kunna mäta sig med inom landet vanligen använd utländsk röntgenfilm. Genom forskningsverksamheten ha vidare enligt styrelsen påvisats möjligheter att förenkla och förbilliga tillverkningsmetoderna och att ernå en ännu bättre och hållbarare kvalitet. Styrelsen anser, att det särskilt i nuvarande läge är ytterst angeläget, att dessa möjligheter utnyttjas. Forskningen bör därför enligt styrelsens uppfattning fortsätta.

Styrelsen meddelar, att de instrument och apparater för forskningen, till vilka medel begärdes i föregående års petitaskrivelse (jfr X ht 1950 s. 86), delvis anskaffats med anlitan av driftmedel. Styrelsen räknar med att ytterligare anskaffning av nödvändiga hjälpmedel skall kunna finansieras på samma sätt.

Departementschefen.

Aktiebolaget Ceaverkens tillverkning av papper och film för fotografiskt bruk, bl. a. röntgenfilm, har ur beredskapssynpunkt stor betydelse för den civila sjukvården och försvaret. Emellertid har röntgenfilmens kvalitet tidigare givit anledning till anmärkningar, vilket uppmärksammats bl. a. av riksdagens revisorer och sjukvårdsberedskapsnämnden. Beträffande vad härutinnan förekommit må hänvisas till riksdagens revisorers berättelse över den år 1949 av dem verkställda granskningen angående statsverket jämte däröver avgivna förklaringar (del I s. 212—217, del II s. 116—118) samt föregående års statsverksproposition.

Av styrelsens skrivelse framgår att bolagets röntgenfilm nu förbättrats, så att den enligt ett uttalande av sjukvårdsberedskapsnämndens kontrollant över tillverkningen torde kunna mäta sig med inom landet vanligen använd utländsk röntgenfilm.

I likhet med styrelsen anser jag, att forskningen inom bolaget bör fortsätta. Anslaget torde i enlighet med styrelsens hemställan för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Aktiebolaget Ceaverken för vissa forskningsarbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[48] 32. Atomenergiforskning m. m. inom Aktiebolaget Atomenergi.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 892)	4 000 000
1951/52 (förslag)	4 000 000

Aktiebolaget Atomenergi bildades i november 1947 med ett aktiekapital av 3 500 000 kronor, varav staten tecknade 2 000 000 kronor och enskilda intressenter 1 500 000 kronor. Beträffande ändamålet med bolagets verksamhet m. m. må hänvisas till prop. 313/1947. Å anslaget ha hittills anvisats sammanlagt 8 500 000 kronor. Härav har till och med budgetåret 1949/50 ett belopp av sammanlagt 2 250 000 kronor ställts till bolagets förfogande. Vid ingången av budgetåret 1950/51 utgjorde sålunda behållningen å anslaget 6 250 000 kronor.

Aktiebolaget Atomenergi (skr. 6/9 1950) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 5 000 000 kronor.

I bolagets skrivelse anföres, att anledningen till att de anvisade reservationsanslagen till så ringa del behövt tagas i anspråk är att bolagets arbetsprogram på grund av oförutsedda svårigheter kommit att försenas. Sedan emellertid numera de grundläggande undersökningarna beträffande uranutvinningen i stort sett blivit genomförda, ha mera bestämda planer för verksamheten utarbetats. Bolaget beräknar att utgifterna under innevarande och nästa budgetår för anläggningar för utvinning av uran, arbeten på försöksreaktor och anskaffning av moderatormaterial m. m. komma att bli betydande. För budgetåret 1950/51 beräknas kostnaderna komma att uppgå till 8 455 000 kronor. Detta belopp kan enligt bolaget täckas dels av behållningen å reservationsanslaget, 6 250 000 kronor, dels av återstoden av aktiekapitalet, vilken vid budgetårets ingång utgjorde ca 3 000 000 kronor. Enligt bolagets beräkningar skulle bolagets disponibla medel vid slutet av innevarande budgetår sålunda komma att uppgå till endast (6 250 000 + 3 000 000 — 8 455 000 =) omkring 800 000 kronor. I anslutning härtill har bolaget beräknat medelsbehovet för nästa budgetår under detta anslag till 5 000 000 kronor.

Departementschefen.

Det synes ovisst huruvida den av Aktiebolaget Atomenergi bedrivna verksamheten skall kunna utvidgas i sådan takt, som bolaget förutsatt vid

sin beräkning av medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår. Enär bolaget kan förutsättas ha vissa möjligheter att, om så skulle erfordras, tillfälligtvis täcka sitt kapitalbehov genom upplåning eller kredit i annan form, synes anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat belopp utan att större olägenhet för bolagets löpande verksamhet torde behöva befaras därav.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Atomenergiforskning m. m. inom Aktiebolaget
Atomenergi* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservations-
anslag av 4 000 000 kronor.

[49] 33. Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för torvforskning.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 892)	150 000
1951/52 (förslag)	150 000

Till planläggning av torvforskning m. m. anvisade 1947 års riksdag (prop. nr 308, r. skr. nr 402) ett reservationsanslag av 200 000 kronor. Anslaget ställdes genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 augusti 1947 samt den 11 juni och 30 juli 1948 till Aktiebolaget Svensk torvförädlings disposition att användas för arbetet med den avsedda planläggningen samt för forsknings- och försöksarbete på torvområdet. Riksdagen har sedermera för vart och ett av budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisat reservationsanslag av 150 000 kronor till bidrag till bolagets forskningsverksamhet. Genom beslut den 15 september 1950 har Kungl. Maj:t ställt det för innevarande budgetår anvisade anslaget till bolagets disposition för torvforskning i huvudsaklig överensstämmelse med ett av bolaget framlagt program.

Styrelsen för Aktiebolaget Svensk torvförädling (skr. 30/8 1950) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes till 300 000 kronor.

I en särskild skrivelse jämte bilagor (16/9 1950) har styrelsen lämnat bl. a. följande upplysningar om bolagets forskningsverksamhet.

Kostnaderna för forskningsverksamheten uppgingo under tiden 1 juli 1947—30 juni 1949 till 364 168 kronor och under budgetåret 1949/50 till 253 612 kronor. För att täcka dessa kostnader har bolaget tagit i anspråk dels tillgängliga statsbidrag, dels av egna medel ($102\,671 + 103\,612 =$) 206 283 kronor, dels — under den förstnämnda tidsperioden — ett av Svenska uppfinnarkontoret lämnat bidrag om 61 497 kronor.

På experimentarbete inom maskintorvområdet och frästorvområdet har vidare bolaget under tiden 1/7 1947—30/6 1950 nedlagt tillhoppa omkring 150 000 kronor av egna medel.

Den egentliga forskningspersonalen har under större delen av budgetåret 1949/50 bestått av 14 personer, nämligen en forskningschef med sekreterare samt fyra gruppchefer med vardera två assistenter. Tre av forskningsgrupperna ha sysslat med laboratoriearbete, av vilket ungefär 60 procent ägnats åt grundforskning och återstoden åt målforskning. Den fjärde forsknings-

gruppen har utfört ren målforskning och utvecklingsarbete i större skala. Forskningsavdelningen har under nämnda budgetår disponerat sju rum inom Ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation samt laboratorielokaler och en större provisorisk försökshall i Sösdala.

Forskningsarbetet under budgetåret 1949/50 har i främsta rummet syftat till att klarlägga frågor av betydelse för torvens avvattning och om möjligt bana väg för en ekonomiskt genomförbar, helt artificiell avvattning av torven. För bolagets torvforskning under budgetåret 1950/51 har upprättats en plan, vars fullföljande beräknas kosta 250 000 kronor. Planen innebär, att forskningen fortsättes efter i huvudsak samma riktlinjer som tidigare. Bolaget avser dessutom att även under detta budgetår med anlitande av egna medel fortsätta utvecklingsarbetet på maskintorvområdet för en beräknad kostnad av 100 000 kronor.

Styrelsen anser, att man genom de gångna årens arbete inom bolaget och tidigare utanför bolaget utförda undersökningar erhållit en omfattande kunskap om betydelsefulla delar av torvens fysikaliska och organiska kemi, som äro av direkt betydelse för frågan om torvens avvattning. Dessutom ha enligt styrelsens bedömande lovande förslag till artificiella avvattningsprocesser framkommit. Styrelsen syftar härvid på avvattning av torv genom pressning, åtföljd av våtkolning eller extraktiv indunstning, eventuellt i kombination med högttemperaturextraktion. Försök med oxidation av torv har dessutom givit så intressanta resultat, framhåller styrelsen, att man har anledning förmoda, att fortsatt arbete även med denna metod kan leda fram till praktiskt användbara förfaranden.

Till stöd för sitt anslagsäskande för budgetåret 1951/52 har styrelsen framlagt i stort sett följande plan över de forskningsuppgifter bolaget avser att bearbeta under nästa budgetår.

I. Torvens fysikaliska kemi. Huvudvikten lägges på ett studium av torvens svällning, elektrokemiska karaktär och, beträffande låghumifierad torv, dess kapillärstruktur.

II. Torvens organiska kemi. Analys av olika torvslag för att ställa torvens uppförande vid olika processer i relation till dess sammansättning. Grundläggande undersökningar av torvens organiska substans med särskilt beaktande av polysackariderna.

III. Mekanisk separering av torv och vatten. Undersökningar av olika sätt att mekaniskt separera vatten och torv, såsom filtrering, pressning och centrifugering.

IV. Våtkolning och hydrolys. Grundläggande undersökningar samt försök med våtkolning vid hög torrsubstanshalt och avpressning av vatten vid hög temperatur.

V. Extraktiv indunstning. Försök i halvteknisk skala.

VI. Högtemperaturextraktion. Grundläggande undersökningar jämte försök i halvteknisk skala.

VII. Oxidation. Studium av oxidation av torv i avsikt att framdeles utnyttja processen för ånggenerering, kraftgenerering eller endast våtkolning av torvmassan.

Styrelsen anser — med tanke på de gjorda framstegen i forskningsarbetet och på att bränslesituationen med relativt kort varsel kan tänkas bli kritisk — att det är angeläget att torvforskningen inom bolaget fullföljes med

all kraft enligt den framlagda planen. Det fortsatta forskningsarbetet måste, framhåller styrelsen vidare, i allt större omfattning inbegripa försök i halvt teknisk skala samtidigt som grundforskningen bör fortsätta i minst samma omfattning som hittills. Av detta och andra skäl kan det enligt styrelsen icke undvikas, att kostnaderna öka. Styrelsen förklarar sig visserligen beredd att medverka till att bolaget efter måttet av sina resurser stödjer forskningen ekonomiskt men framhåller därvid, att det icke kan påräknas att bolagets anslag alltid kunna vara till fyllest.

Departementschefen.

Den tekniskt-vetenskapliga torvforskningen syftar bl. a. till att finna sådana industriellt tillämpliga metoder för torvens utvinning och bearbetning, att torvhanteringen kan göras ekonomiskt bärkraftig i större utsträckning än hittills varit fallet. Omfattningen av landets torvtillgångar och torvens betydelse ur beredskapssynpunkt torde motivera ett visst statligt stöd åt denna forskning.

Det hittillsvarande forskningsarbetet inom Aktiebolaget Svensk torvförädling har, såvitt kan bedömas av styrelsens redogörelse, gjort lovande framsteg. Styrelsens uppfattning att torvforskningen inom bolaget bör fullföljas planenligt synes mig därför väl grundad. Jag kan dock icke för närvarande tillstyrka en höjning av anslaget, vilket torde böra uppföras med oförändrat belopp. Härvid förutsätter jag, att bolaget liksom tidigare i mån av sina resurser tillskjuter de belopp, som utöver statsbidraget kunna behövas för att täcka kostnaderna för det mest angelägna forskningsarbetet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för torvforskning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[50] 34. Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	270 000	270 000
1950/51 (statsliggaren s. 892) ..	270 000	
1951/52 (förslag)	340 000	

Med anlitande av detta anslag har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 september 1950 utdelat statsbidrag till åtta företagareföreningar samt Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. Bidragen till företagareföreningarna äro avsedda för administrationskostnader.

Från det under femte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till Kostnader för främjande av företagsverksamhet m. m. bestridas kostnader för understöd i form av lån eller subventioner åt företagareföreningar, som med

anlitande av dessa medel bedriva låneverksamhet. I vissa fall ha emellertid från anslaget även utgått bidrag till föreningarnas administrationskostnader.

Kommerskollegium (skr. 29/8 1950) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 80 000 kronor. Kollegium anför, att för budgetåret 1951/52 ansökningar om bidrag å tillhopa 469 692 kronor inkommit. Den sålunda begärda ökningen av i runt tal 200 000 kronor beror dels på att flertalet av de föreningar, som hittills erhållit bidrag från anslaget, begärt ökat bidrag, dels på att de föreningar, som förut fått vissa bidrag från femte huvudtitelns anslag, ansökt om bidrag från förevarande anslag, dels slutligen på att nya föreningar hemställt om bidrag. Även Sveriges hantverks- och småindustriorganisation har begärt höjt bidrag. Ämbetsverket räknar med att anslaget för nästa budgetår i och för sig skulle behöva utökas till 450 000 kronor men har med hänsyn till det statsfinansiella läget ansett sig böra föreslå, att anslaget upptages allenast med 350 000 kronor.

Departementschefen.

Bidrag till administrationskostnader för företagareföreningar ha hittills utgått huvudsakligen från anslaget till Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri, men därutöver även från det under femte huvudtiteln uppförda anslaget till Kostnader för främjande av företagsverksamhet m. m. Efter samråd med chefen för socialdepartementet vill jag föreslå, att hädanefter den principen tillämpas, att bidrag till företagareföreningarnas administration såvitt möjligt utgå från tionde huvudtitelns anslag. I anledning härav bör anslaget höjas. Jag är emellertid ej beredd tillstyrka, att anslaget höjes med hela det belopp som föreslagits av kommerskollegium, utan anser att höjningen bör begränsas till 70 000 kronor, varigenom anslaget skulle uppgå till 340 000 kronor. Fördelningen av bidragen torde liksom hittills få bero på prövning framdeles av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 340 000 kronor.

[51] 35. Resestipendier till teoretiskt och praktiskt bildade tekniker.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 892)	10 000
1951/52 (förslag)	10 000

Enligt kungörelsen den 14 september 1944, nr 621, vilken innehåller närmare bestämmelser om anslagets användning, skola från anslaget utdelas stipendier för utrikes studieresor.

I enlighet med förslag av kommerskollegium (skr. 28/8 1950) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier till teoretiskt och praktiskt bildade tekniker* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

[52] 36. Befrämjande av hemslöjden.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 892)	50 000
1951/52 (förslag)	50 000

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 maj 1950 skola från anslaget utgå 24 000 kronor till Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund, 17 000 kronor till understöd åt de provinsiella hemslöjdsföreningarna samt högst 9 000 kronor till särskilda hemslöjdsändamål. Från och med budgetåret 1947/48 har Kungl. Maj:t dessutom från manufakturförslagslånefonden anvisat bidrag till avlöning åt hemslöjdskonsulenter. Årets bidrag utgör 100 000 kronor. Innevarande budgetår ha vidare från samma fond anvisats 6 000 kronor såsom ytterligare bidrag till riksförbundets verksamhet.

Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund (skr. 26/8 1950) hemställer, att till befrämjande av hemslöjden måtte anvisas tillhoppa 246 000 kronor. För riksförbundet avses 50 000 kronor, varav 30 000 kronor till förbundets allmänna verksamhet och 20 000 kronor till verksamhet för partiellt arbetsföra. Av återstoden, 196 000 kronor, avses 37 000 kronor till understöd åt de provinsiella hemslöjdsföreningarnas ideella verksamhet samt deras kursverksamhet för partiellt arbetsföra, 150 000 kronor såsom bidrag till kostnader för hemslöjdskonsulenter och 9 000 kronor till särskilda hemslöjdsändamål.

Anslaget till befrämjande av hemslöjden torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp och fördelas enligt samma grunder som innevarande budgetår. Frågan om ytterligare bidrag av fondmedel torde senare, efter särskild ansökan, få prövas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[53] 37. Bidrag till Svenska slöjdföreningen.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 893)	50 000
1951/52 (förslag)	50 000

Under en följd av år har under tionde huvudtiteln funnits uppfört ett anslag till bidrag till Svenska slöjdföreningen, för närvarande uppgående till 50 000 kronor. Från och med budgetåret 1942/43 har för upplysningsverksamhet i samband med statens bosättningslån under femte huvudtiteln anvisats ett anslag av 15 000 kronor, vilket sedan budgetåret 1946/47 helt disponerats för sådan verksamhet genom Slöjdföreningen.

Styrelsen för Svenska slöjdföreningen (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget under tionde huvudtiteln för nästa budgetår höjes med 52 000 kronor. Av de sålunda ytterligare begärda medlen skulle föreningen använda 12 000 kronor för utredningsarbete, 10 000 kronor för speciella uppgifter i samband med föreningens upplysningsverksamhet m. m. samt 30 000 kronor för förmedlings- och konsultationsverksamhet.

1950 års *besparingsutredning* (PM 14/11 1950 ang. V ht) har föreslagit, att anslaget till upplysningsverksamhet i samband med bosättningslånen indrages. Slöjdföreningen torde enligt utredningens mening kunna förväntas upprätthålla viss upplysningsverksamhet av här avsedd art även om anslaget under femte huvudtiteln bortfaller.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka någon höjning av anslaget till bidrag till Svenska slöjdföreningen för nästa budgetår. Chefen för socialdepartementet har tidigare denna dag vid anmälan av utgifterna under femte huvudtiteln för budgetåret 1951/52 förklarat, att han anser sig böra biträda besparingsutredningens förslag om indragning av anslaget till upplysningsverksamhet i samband med statens bosättningslån. Nämnda anslag avses sålunda ej bliva uppfört i riksstatsförslaget för nästa budgetår. Jag vill med hänsyn härtill framhålla som önskvärt att Slöjdföreningens allmänna verksamhet, vartill statsbidrag utgår med oförändrat belopp, ges en sådan inriktning, att den bland annat kan vara till gagn för personer, som erhålla statliga bosättningslån.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska slöjdföreningen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[54] 38. Bidrag till standardiseringsverksamheten.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 893)	400 000
1951/52 (förslag)	475 000

Kungl. Maj:t har den 12 maj 1950 meddelat bestämmelser rörande användningen av anslaget för innevarande budgetår (se statsliggaren).

Sveriges standardiseringskommission (skr. 8/9 1950) hemställer, att an-

slaget höjes till 684 000 kronor. Av detta belopp avses 145 000 kronor till arbete med varudeklarationer m. m., för vilket ändamål ett till kommissionen anslutet nytt organ, varudeklarationsnämnden, föreslås skola inrättas. Förslaget utvecklas närmare av kommissionen i en särskild skrivelse (8/9 1950), för vars innehåll en redogörelse torde få lämnas senare under denna punkt. Återstoden av det begärda anslaget eller 539 000 kronor avses till verksamheten inom de nuvarande standardiseringsorganen. Kommissionen har i sin petitaskrivelse uppgivit storleken av de statsbidrag för nästa budgetår, varom olika kommittéer och organisationer ansökt hos kommissionen. De begärda beloppen och det medelsbehov kommissionen för nästa budgetår beräknar för sin egen verksamhet samt för vissa andra ändamål ävensom fördelningen av statsanslaget för innevarande budgetår enligt särskilda från kommissionen inhämtade uppgifter framgå av följande sammanställning.

	Disponerade belopp 1950/51	Åskade belopp 1951/52
Sveriges standardiseringskommission	55 000	55 000
Svenska verkstadsindustrins standardcentral	70 000	85 000
Svenska elektriska kommissionen	19 000	30 000
Byggstandardiseringen	185 000	200 000
Metallnormcentralen	30 000	35 000
Jordbrukstekniska institutet	5 000	10 000
Grafiska standardiseringskommittén	9 000	25 000
Emballagestandardiseringen	7 000	10 000
Trädgårdsnäringsens standardiseringskommitté	3 500	3 500
Smörjmedelskommittén	1 500	1 500
Färg- och lackkommittén	2 000	6 000
Textilrådet	—	10 000
Tryckkärlskommissionen	2 000	6 000
Plaststandardiseringen	—	4 000
Gruvhanteringens standardiseringskommitté	—	6 000
Svenska teknologföreningen	—	6 000
Internationellt och nordiskt samarbete	—	20 000
Internationella årsavgifter	11 000	11 000
Propaganda för standardisering	—	15 000
	Kronor 400 000	539 000

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de olika kommittéernas och organisationernas ansökningar om statsbidrag samt för kommissionens beräkning av medelsbehovet för den egna verksamheten, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Det belopp om 20 000 kronor, som begäres för det internationella och nordiska samarbetet, är enligt kommissionen avsett att användas till utredning-

ar och till bestridande av utgifter för deltagande i utländska konferenser i den mån dylika utgifter icke täckas från enskilt håll. Kommissionen framhåller vikten av att vårt land på alla områden, där vi ha intressen att bevaka som exportörer eller importörer, deltagar i det internationella standardiseringsarbetet.

Kommissionen erinrar om standardiseringsverksamhetens betydelse för industrien, den inhemska handeln och konsumtionen samt för exporten och importen. Vidare framhåller kommissionen, att standardiseringen har stor betydelse även för den offentliga förvaltningen och för försvaret.

Kommissionen förklarar sig beredd att garantera, att enskilda bidrag till standardiseringsverksamheten under budgetåret 1951/52 lämnas i minst samma utsträckning som för innevarande år föreskrivits såsom villkor för anslagets åtnjutande, d. v. s. som regel med 175 procent av anslaget utom vad angår bidraget till byggstandardisering, för vilket Kungl. Maj:t hittills icke uppställt några fordringar på bidrag från enskilda.

Standardiseringskommissionens hemställan om anvisande av medel till arbete med varudeklarationer m. m. anknyter till ett av 1946 års utredning *angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning* i betänkande den 19 maj 1949 (SOU 1949: 18) framlagt förslag rörande vidgad användning av varudeklarationer och kvalitetsmärkning. Med varudeklaration förstås enligt nämnda betänkande i huvudsak sådan upplysning om en varas beståndsdelar eller egenskaper, som lämnas å varan åtföljande etiketter o. dyl. Vid kvalitetsmärkning åsättes varan en beteckning, som angiver, att den är hänförlig till viss kvalitetsklass eller motsvarar vissa minimifordringar i kvalitetshänseende. För utformningen av varudeklarationer och kvalitetsmärkning erfordras enligt utredningen en enhetlig nomenklatur och standardiserade provningsmetoder beträffande de väsentligaste egenskaperna hos vederbörande varuslag.

I sin allmänna motivering till ifrågakvarande förslag framhåller utredningen de svårigheter, som möta den enskilde konsumenten vid hans inköp av varor av olika slag. Vid inköpen måste, anför utredningen, ofta träffas ett val mellan olika typer av en viss vara; kvalitets- och prisskillnaderna måste därvid bedömas med hänsyn till köparens ekonomi och det behov varan skall fylla. Huruvida kvaliteten hos de olika varutyperna motsvarar köparens behov eller står i skäligen relation till de priser, som begäras, är ofta vanskligt för den enskilde att avgöra. Enligt utredningens mening böra därför vid saluförandet av konsumtionsvaror lämnas uppgifter icke blott om varornas priser utan även — i större utsträckning än som för närvarande är fallet — om varornas beståndsdelar och egenskaper. En dylik vägledning i form av varudeklarationer och kvalitetsmärkning utgör, framhåller utredningen, ett viktigt komplement till den allmänna varukunskap och marknadskänedom, som konsumenterna kunna tänkas besitta. Dessutom kan enligt utredningens åsikt ett mera allmänt bruk av varudeklarationer och kvalitetsmärkning ha fördelaktiga konsekvenser för utvecklingen av god

reklam och sunda försäljningsmetoder samt för försäljningspersonalens kunnighet och arbete.

Utredningen anser, att den önskvärda utvidgningen av bruket av varudeklarationer och kvalitetsmärkning bör komma till stånd på frivillighetens väg genom samarbete mellan intresserade parter på varumarknaden. För detta ändamål föreslår utredningen, att ett centralt, fristående organ — förslagsvis kallat varumärkningsnämnden — bildas av representanter för olika intresseparter och experter inom konsumtionsvaruområdet. Utredningen framlägger vissa förslag angående riktlinjerna för verksamheten inom ett dylikt organ. Bl. a. skulle på detta ankomma att skapa enhetliga former för upplysande varumärkning och kvalitetsmärkning i enlighet med i förväg fastställda normer för provningsmetoder och nomenklatur för vederbörande varuområde. Dessa normer skulle dock icke utarbetas av varumärkningsnämnden utan — i enlighet med nuvarande praxis i fråga om standardisering — av redan befintliga standardiseringsorgan, med vilka sålunda nämnden skulle träda i nära samarbete.

Kostnaderna för den föreslagna nämndens verksamhet beräknas av utredningen till 85 000 kronor per år. Enligt förslaget skulle det erforderliga beloppet tillskjutas dels av staten, dels av näringslivets intresseorganisationer och av konsumentorganisationer. För det arbete, som skulle utföras av standardiseringsorganisationerna i samband med nämndens verksamhet, beräknar utredningen en årlig kostnad av 75 000 kronor, vilket belopp helt skulle bestridas av staten.

För närmare kännedom om utredningens förslag torde få hänvisas till betänkandet, s. 106—126.

Över utredningens betänkande ha utlåtanden avgivits av ett stort antal myndigheter, forskningsinstitut samt enskilda organisationer m. fl. Följande remissinstanser ha därvid yttrat sig över utredningens förslag rörande vidgad användning av varudeklarationer och kvalitetsmärkning och inrättande av en varumärkningsnämnd, nämligen statens institut för folkhälsan, statskontoret, skolöverstyrelsen (som överlämnat utlåtanden från vissa skolköks- och handarbetsseminarier), kommerskollegium (som bifogat yttranden från Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare), patent- och registreringsverket, statens provningsanstalt, statens priskontrollnämnd, bostadskollektiva kommittén, 1947 års fiskindustri-kommitté, Svenska träforskningsinstitutet, statens tekniska forskningsråd, Institutet för konserveringsforskning, Hemmens forskningsinstitut, Sveriges standardiseringskommission, Svenska slöjdföreningen, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund (som bifogat ett särskilt yttrande från Husmoderstjänstens nämnd inom förbundet), Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Kooperativa förbundet, Sveriges lantbruksförbund, Landsorganisationen i Sverige, Svenska reklamförbundet, Tjänstemännens centralorganisation, Högerens kvinnoförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, Fredrika-Bremerförbundet, Hushållslära-

rinnornas samorganisation, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Kooperativa kvinnogillesförbundet och Yrkeskvinnors samarbetsförbund.

Flertalet av de här uppräknade remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller lämnar detsamma utan mera väsentliga erinringar. *Sveriges grossistförbund* anför, att utredningen rört sig med spörsmål, som icke äro främmande för vare sig industrien eller handeln, men att man med hänsyn till de komplicerade problem, som möta, måste framgå med stor försiktighet. En liknande inställning intager *Skånes handelskammare*. Vissa betänkligheter av principiell art uttalas av *statens tekniska forskningsråd*, som likväl icke vill motsätta sig en vidgad användning av varudeklARATIONER på områden där en sådan varuupplysningsmetod med fördel kan tillämpas. Forskningsrådet anser dock att detta bör ske utan att en särskild varumärkningsnämnd inrättas. Arbetet på ifrågavarande område bör enligt forskningsrådets mening lämpligen ledas av standardiseringskommissionen i samverkan med andra redan existerande institutioner. *Sveriges standardiseringskommission* förordar, att det föreslagna organet för arbetet med varudeklARATIONER — vilket enligt kommissionens mening bör kallas varudeklarationsnämnden — inordnas under kommissionen och att det i förhållande till denna erhåller samma ställning som de till kommissionen anslutna standardiseringsorganen. Även *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges köpmannaförbund*, *Sveriges industriförbund*, *Stockholms handelskammare*, *Handelskammaren i Göteborg* och *Svenska reklamförbundet* föreslå, att arbetet med varudeklARATIONER helt inordnas i standardiseringsverksamheten. *Statskontoret* anser, att frågan om inrättande av en varumärkningsnämnd, ehuru i och för sig beaktansvärd, icke är någon egentlig statsangelägenhet.

I sin förutnämnda skrivelse den 8 september 1950 angående det här behandlade spörsmålet har *Sveriges standardiseringskommission*, under erinran om vad kommissionen anförut i sitt remissyttrande, förklarat sig beredd att taga initiativ till bildande av en varudeklarationsnämnd med i stort sett samma funktioner som den av utredningen föreslagna nämnden men i organisatoriskt avseende likställd med standardiseringsorganen. Varudeklarationsnämnden skulle enligt kommissionens förslag bestå av en ordförande samt representanter för följande organisationer m. fl., nämligen Husmöderrarnas samarbetskommitté (två representanter, därav en för stads- och en för lanthushåll), Hemmens forskningsinstitut, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges lantbruksförbund, Kooperativa förbundet, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges standardiseringskommission, statens provningsanstalt samt Sveriges hotell- och restaurangförbund. Ehuru kommissionen anser, att nämndens ordförande bör utses av kommissionen liksom fallet är beträffande vissa standardiseringsorganisationer, vill kommissionen icke motsätta sig att ordföranden utses av Kungl. Maj:t på förslag av kommissionen.

Kommissionen förutsätter, att varudeklarationsnämnden skall taga upp

ärenden till behandling såväl på eget initiativ som efter önskemål från utomstående organisationer och enskilda. Avsikten är, att nämnden därvid skall pröva såväl angelägenheten av att varudeklarationer införas inom ett visst varuområde som de tekniska förutsättningarna för erforderlig standard på detta område. För att nämnden skall få tillgång till erforderlig teknisk sakkunskap föreslår kommissionen att till nämndens förfogande ställes en teknisk kommitté med tre fasta ledamöter, som ha särskild sakkunskap på konsumtionsvaruområdet. För att handlägga nämndens och dess tekniska kommittés angelägenheter bör enligt kommissionen på heltid hos nämnden anställas en lämplig person med goda allmänna tekniska kunskaper och erfarenheter.

Varudeklarationsnämndens egen verksamhet beräknas av kommissionen under de första åren draga en kostnad av 70 000 kronor för år. För det standardiseringsarbete avseende nomenklatur och provningsmetoder, som skall utföras inom kommissionen och till densamma anslutna standardiseringsorganisationer i samband med utarbetandet av varudeklarationer, beräknar kommissionen i likhet med utredningen ett medelsbehov av 75 000 kronor under det första året. Kommissionen förutsätter därvid, att vissa undersökningar m. m. utföras av intresserade personer, industriföretag m. fl. utan kostnad för kommissionen. Sammanlagt skulle alltså enligt kommissionens beräkningar för arbetet med varudeklarationer och därmed sammanhängande standardiseringsverksamhet erfordras ett belopp av 145 000 kronor per år under den första verksamhetstiden. Kommissionen förklarar sig hysa förhoppning om att flertalet av de organisationer, som bli representerade i varudeklarationsnämnden, komma att vara villiga att lämna årliga bidrag till det med nämndens verksamhet sammanhängande standardiseringsarbetet. Kommissionen anför, att den framdeles kommer att meddela storleken av de belopp, som ställas till förfogande från enskilt håll. Det torde emellertid enligt kommissionen icke vara möjligt att på detta område tillämpa de villkor som — med vissa undantag — gälla beträffande åtnjutandet av de övriga bidragen till standardiseringsverksamheten.

Departementschefen.

Såsom 1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning framhållit, skulle det för den svenska allmänheten innebära betydande fördelar, om varudeklarationer och kvalitetsmärkning på konsumtionsvaruområdet komme i mera allmänt bruk. Jag anser mig därför böra förorda, att åtgärder snarast vidtagas för att främja en dylik utveckling. För detta ändamål torde, såsom både utredningen och standardiseringskommissionen föreslagit, ett centralt samarbetsorgan böra inrättas. Då arbetet med varudeklarationer och kvalitetsmärkning nära sammanhänger med standardiseringsverksamheten, synes det ändamålsenligt, att organet — som lämpligen bör kallas varudeklarationsnämnden — infogas i den för nämnda verksamhet uppbyggda organisationen. Varudeklarationsnämndens verksamhet torde i stort sett böra följa de av utredningen uppdragna riktlin-

jerna med de jämkningar, som betingas av standardiseringskommissionens förslag. Nämnden torde böra få den sammansättning som kommissionen förordat. Ordföranden i nämnden bör utses av Kungl. Maj:t efter förslag av kommissionen.

Med hänsyn till det allmännas intresse av den tillämnade varudeklarationsnämndens verksamhet synes det skäligt, att kostnaderna för denna verksamhet och det därmed sammanhängande standardiseringsarbetet delvis bestridas av staten. För nästa budgetår kan jag icke tillstyrka större bidrag från statens sida än 75 000 kronor. Medel till statsbidraget synas böra anvisas under förevarande anslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa de närmare villkoren för statsbidragets åtnjutande ävensom i övrigt erforderliga bestämmelser för bidragets användning. Jag förutsätter, att kommissionen utverkar bidrag från enskilt håll i sådan utsträckning, att nämndens verksamhet kan påbörjas under nästa budgetår med utsikter till gott resultat.

Ehuru den verksamhet, som för närvarande bedrives av standardiseringskommissionen och andra standardiseringsorgan, torde vara till synnerligen stort gagn för vårt lands näringsliv och därför kunde vara förtjänt av ett starkare stöd från statens sida, kan jag icke för närvarande tillstyrka någon ytterligare höjning av anslaget till standardiseringsverksamheten. Detta anslag torde således för nästa budgetår böra uppföras med ett belopp av (400 000 + 75 000 =) 475 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till standardiseringsverksamheten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 475 000 kronor.

[55] 39. **Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen.**

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 893)	30 000
1951/52 (förslag)	15 000

Kungl. Maj:t har den 12 maj 1950 meddelat bestämmelser rörande användningen av anslaget för innevarande budgetår.

Tekniska nomenklaturcentralen bildades år 1941 under medverkan av vissa statliga verk, tekniska föreningar och andra sammanslutningar. Stadgar för nomenklaturcentralen fastställdes av Kungl. Maj:t genom beslut den 23 maj 1941. Enligt stadgarna har nomenklaturcentralen till uppgift att åstadkomma en för svenska förhållanden lämpad teknisk nomenklatur. För att fylla denna uppgift skall nomenklaturcentralen enligt stadgarna bl. a. insamla och bearbeta hithörande material, föreslå nya termer och tecken i erforderlig utsträckning, utgiva handböcker, tabeller etc. rörande nomenklaturfrågor och verka för nomenklaturens tillämpning inom statliga verk och inrättningar, vetenskap, industri, skolor, förlagsverksamhet och

press samt i den mån så behöves för vinnande av detta syfte granska andra inom landet utgivna och utkommande ordlistor och normskrifter ävensom läroböcker och liknande litteratur för tekniken jämte dess grund- och gränsvetenskaper.

Tekniska nomenklaturcentralen (skr. 1/8 1950) hemställer om oförändrat anslag för nästa budgetår. Nomenklaturcentralen anför, att dess verksamhet för varje år fått en allt mer ökad omfattning, och lämnar i en bilaga till skrivelsen en redogörelse för pågående och planerade viktigare arbeten inom centralen.

1950 års besparingsutredning (PM 14/11 1950 ang. X ht) anser den verksamhet, som bedrivs av nomenklaturcentralen, vara av den art, att det kan ifrågasättas, huruvida icke statsbidraget till centralen kan upphöra från och med budgetåret 1951/52.

Departementschefen.

Då nomenklaturcentralens verksamhet torde vara till nytta för vissa statliga verk och inrättningar, anser jag i motsats till besparingsutredningen, att anslaget bör uppföras å riksstaten även för nästa budgetår. Med hänsyn till nödvändigheten att för närvarande iakttaga sträng återhållsamhet i fråga om statens utgifter torde dock anslaget för budgetåret 1951/52 böra sänkas till 15 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

D. Sjöfart och handel.

[56] 1. Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	453 000	426 153
1950/51 (statsliggaren s. 894) ..	465 000	
1951/52 (förslag)	474 000	

Avlöningsstat.

	1950/51	1951/52 (förslag)
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	298 500	298 500
Avlöningar till icke-ordinarie personal	117 400	125 400 (+ 8 000)
Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	49 100	50 100 (+ 1 000)
	465 000	474 000 (+ 9 000)

Y r k a n d e n.

Lotsstyrelsen (skr. 28/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 36 800 kronor.

1. Nya tjänster:	Ökning
a) 1 fyringenjör Ce 27	13 428
b) 1 ingenjör Ce 21	9 660
2. Ändrade tjänster:	
a) 1 amanuens Ce 23 — förste byråsekreterare Ca 27	2 580
b) 1 kanslibitråde Ca 11 — kassör Ca 18 (kanslibiträdestjänsten uppföres å övergångsstat)	8 316
c) 1 kontorist Ce 13 — kansliskrivare Ca 15	576
3. Löneklassförändringar	2 205
4. Avrundning	35
	36 800

M o t i v.

1. På grund av den ökade omfattningen under senare år av lotsstyrelsens verksamhet av kvalificerad teknisk natur har det varit erforderligt att förstärka den tekniska personalen med befattningshavare, avlönade från saksanslag. För närvarande tjänstgöra hos styrelsen sex sådana befattningshavare, samtliga anställda som extra tjänstemän eller arvodesavlönade. Där-
est styrelsen skall kunna förvärva och för framtiden behålla erforderlig teknisk personal, är det oundgängligt att denna kan beredas åtminstone extra ordinarie anställning. Lönegradsplaceringen måste även anpassas efter de krav, som böra ställas å tjänsternas innehavare. Förevarande förslag avser inrättande av två extra ordinarie ingenjörstjänster för ärenden av byggnadsteknisk natur. Av dessa bör den ena tjänsten avses för högskole-

ingenjör och placeras i Ce 27 samt erhålla tjänstebestämmelsen fyrringenjör. Den andra föreslagna tjänsten bör placeras i Ce 21 och avses för läroverksingenjör.

2. Lotsstyrelsen erinrar att förslagen under denna punkt framförts vid ett flertal tidigare tillfällen, bl. a. i föregående års petita (X ht 1950 s. 97), och framhåller att det är av stor vikt att de genomföras utan ytterligare uppskov.

Yttrande.

Statens lönenämnd erinrar, att nämnden i yttrande över lotsstyrelsens petita för budgetåret 1948/49 framförde den åsikten att frågan om inrättande av en kassörstjänst borde prövas i samband med pågående utredning om löneställningen för den högre biträdespersonalen. Även frågan om uppflyttning av en extra ordinarie kontoristtjänst till en ordinarie kansliskrivartjänst bör enligt nämnden prövas av biträdesutredningen.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående viss nedräkning av avlöningsanslagen föreslår jag, att anslaget minskas med 5 600 kronor.

Lotsstyrelsens förslag att överföra en del av den tekniska personalen till extra ordinarie stat kan jag för närvarande biträda endast i begränsad utsträckning. Jag förordar sålunda, att för nästa budgetår allenast en ny ingenjörstjänst inrättas, avsedd för en civilingenjör. Den nya tjänsten bör avses för vatten- och husbyggnadsärenden och tills vidare placeras i lönegraden Ce 24. Medelsbehovet härför uppgår till i runt tal 11 500 kronor.

Förslaget att ersätta en amanuensstjänst med en förste byråsekreterartjänst anser jag mig icke heller i år kunna biträda. I avvaktan på resultatet av 1947 års biträdesutredning kan jag icke heller föreslå någon ändring i biträdespersonalens ställning.

Då lotsstyrelsens förslag beträffande amanuens- och biträdespersonalen icke genomföres, torde den erforderliga anslagsökningen i anledning av löneklassuppflyttningar kunna uppskattas till i runt tal 3 100 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle lotsstyrelsens avlöningsanslag för nästa budgetår uppgå till $(465\,000 - 5\,600 + 11\,500 + 3\,100 =)$ 474 000 kronor. Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för lotsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 298 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal 125 400
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis* 50 100

Summa kronor 474 000;

b) till *Lotsverket*: *Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 474 000 kronor.

[57] 2. *Lotsverket*: *Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten.*

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	8 611 000	9 205 720
1950/51 (statsliggaren s. 894)	8 633 000	
1951/52 (förslag)	9 095 000	

Avlöningsstat.

	1950/51	1951/52 (förslag)
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 094 200	4 253 000 (+ 158 800)
Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 170 500	2 237 000 (+ 66 500)
Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 761 500	1 971 500 (+ 210 000)
Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	606 800	633 500 (+ 26 700)
	8 633 000	9 095 000 (+ 462 000)

Y r k a n d e n.

Lotsstyrelsen (skr. 28/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 513 200 kronor.

1. Biträdespersonal: Ökning
 - a) 6 kontorister Ca 13 — kassörer Ca 16 5 832
 - b) 6 kontorsbiträden Ca 8 — kanslibiträden Ca 11 4 980
2. Fartygspersonal:
 - 6 styrmän å lotsverkets tjänstefartyg Ce 11—Ce 13 3 264
3. Personal vid lotsplatser:
 - 14 båtmän Cg 7 — andre motorskötare Ce 10 jämte 1 ny andre motorskötare Ce 10 21 396
4. Fyrpersonal:
 - 15 fyrvaktare Ce 9—Ce 10 4 500
5. Ökade kostnader för personal vid livräddningsanstalterna samt tillsyningsmän vid obehakade fyrrar 5 000

6. Omräkning:

a) Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän jämte rörligt tillägg	224 000
b) Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal jämte rörligt tillägg	34 000
c) Anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal	210 000
d) Avrundning	228
	513 200

Motiv.

1. Lotsstyrelsen erinrar, att den i sina petitaskrivelser för budgetåren 1947/48—1950/51 hemställt om förbättrad löneställning för kontoristerna och kontorsbiträdena å distriktsexpeditionerna. Under återopande av vad som anförts i dessa skrivelser förnyar styrelsen nu sin framställning i ämnet.

2. Detta yrkande framfördes även i petita för innevarande budgetår (X ht 1950 s. 99). På grund av de för varje år alltmer tilltagande svårigheterna att rekrytera styrmanstjänsterna med kompetent personal finner lotsstyrelsen en omedelbar förbättring av denna personals löneställning i hög grad önskvärd.

3. Hemställan om medel för att kunna inrätta 15 andre motorskötarbefattningar i Ce 10 gjordes i petita såväl för innevarande budgetår som för budgetåret 1949/50. Lotsstyrelsen upprepar nu sin hemställan och återopar bl. a. ett av styrelsen avgivet yttrande över en framställning från civilförvaltningens personalförbund om uppflyttning till lönegrad 10 av de vid lotsverket inrättade båtmanstjänsterna. I nämnda yttrande anför styrelsen bl. a. följande.

Båtmännen förrätta i första hand båttjänst samt deltaga i vakttjänst, underhållsarbeten m. m. vid lotsplatserna. Några särskilda kompetenskrav finnas icke uppställda för dem. En båtman måste dock kunna framföra lotsbåtar och utföra bordningar med dylika båtar samt besitta erforderliga kunskaper i skötsel av båtmotorer m. m.

Antalet båtmanstjänster uppgår enligt av lotsstyrelsen upprättad personalstat till 33. Vid vissa lotsplatser, där båtmaterielen är av sådan storleksordning att densammas handhavande fordrar mera kvalificerad personal med ingående erfarenhet rörande större motorers skötsel, ha inrättats befattningar som andre motorskötare i Ce 10. Antalet sådana befattningar utgör för närvarande 16.

Vid de under senare år verkställda nyanskaffningarna av lotsbåtar har det ofta visat sig nödvändigt att övergå till större och mera sjövärdiga båtar än förut. Det är ett statsekonomiskt intresse, att dessa båtar bli föremål för en sakkunnig vård. Enligt vad erfarenheten visat kan man icke påräkna att för båttjänsten förvärva och behålla tillräckligt kvalificerad personal, därest icke bättre avlöningsförmåner kunna erbjudas än de, som nu äro förenade med båtmanstjänsterna. En förbättring av båtmännens löneställning bör därför enligt lotsstyrelsens mening komma till stånd snarast möjligt. Enär såväl 1948 års lotskommitté som 1949 års tjänsteförteckningskommitté

torde komma att behandla frågan om båtmännens löneställning, har styrelsen icke ansett sig böra föreslå en förbättring av samtliga båtmäns löner utan begränsat sitt yrkande på sätt som framgår av petita för nästa budgetår.

4. Lotsstyrelsen föreslog förra året, att 25 fyrvaktartjänster skulle under närmare angivna förutsättningar uppflyttas från Ce 9 till Ce 10. Uppflyttning medgavs emellertid endast beträffande 10 sådana tjänster (se X ht 1950 s. 104 och 105). Lotsstyrelsen hemställer nu, att medel anvisas till uppflyttning av ytterligare 15 fyrvaktartjänster.

6 a) Med hänsyn till att belastningen å anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän under de två senaste budgetåren avsevärt (med omkring 180 000 och 226 000 kronor) överstigit de anvisade beloppen, bör posten uppräknas med 200 000 kronor. I anslutning härtill bör anslagsposten till rörligt tillägg höjas med 24 000 kronor.

6 b) Under senare år har lotsningsfrekvensen varit väsentligt högre än under åren före kriget. Sålunda utgjorde antalet lotsningar i hela riket för perioden 1935—1938 lägst 47 181 och högst 53 220 för år, medan motsvarande siffror för perioden 1946—1949 voro 61 858 och 69 200. Till följd härav har det varit erforderligt att förstärka den lotsande personalen genom att meddela förordnanden för icke-ordinarie personal att bestrida göromål, som eljest ankomma på ordinarie lots. Ytterligare dylika förordnanden komma att erfordras vid vissa lotsplatser med starkt ökad arbetsbelastning. I den mån sådana förordnanden bedömts bliva av längre varaktighet har sedan slutet av år 1949 de förordnade erhållit vikariatslön. Antalet vikariatslöneförordnanden uppgår för närvarande till omkring 20. För de sålunda förordnade, vilka regelmässigt utgöras av extra ordinarie lotsar, har styrelsen för att trygga rekryteringen och tillgången på erforderlig reservpersonal för vikariat vid semestrar och sjukledigheter för personal i lots-tjänst nödgats anställa ersättare, som inneha för extra ordinarie lotstjänst stipulerad kompetens, d. v. s. full lotskompetens. Kostnadsökningen på grund av angivna förhållanden beräknar styrelsen till omkring 34 000 kronor.

6 c) Från anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal bestridas utgifter bl. a. för lotspersonalens andel i lotspenningar m. m. samt kost eller kostpenningar för personal å fyrskepp och tjänstefartyg. För innevarande budgetår är anslagsposten beräknad med utgångspunkt från en lotspenninginkomst av 4 000 000 kronor. För budgetåret 1951/52 synes lotspenninginkomsten böra beräknas till 4 500 000 kronor eller samma belopp, varmed den är uppförd i riksstaten för budgetåret 1950/51. Förevarande anslagspost bör därför uppräknas med 175 000 kronor. På grund av ökade utgifter för kost eller kostpenningar bör anslagsposten dessutom uppräknas med ytterligare 35 000 kronor.

Lotsstyrelsen anmäler vidare i fråga om personalen å lots- och fyrstaten, att numera ytterligare 1 fyrvaktare i Ca 9 å övergångsstat avgått från sin tjänst och att i anledning därav vissa ändringar böra vidtagas i personalförteckningen.

Lotsstyrelsen erinrar slutligen, att den i föregående års petita räknat med att en ny fyr å Ölands södra grund skulle kunna färdigställas och tagas i bruk under innevarande budgetår och att i anslutning härtill en viss omplacering av fyrskepp kunde äga rum. På grund härav beräknades av Kungl. Maj:t en besparing av 40 000 kronor kunna göras å medlen till avlöningskostnader för personalen vid fyrskeppet nr 2 Hävringe. Vidare förutsattes att de till fyrskeppet hörande tjänsterna skulle kunna avföras ur personalförteckningen från och med budgetåret 1951/52. Lotsstyrelsen meddelar emellertid nu, att det visat sig, att fyren å Ölands södra grund icke kan färdigställas före ingången av budgetåret 1951/52. Med hänsyn härtill kan styrelsen icke nu framlägga förslag om indragning av de till fyrskeppet nr 2 Hävringe hörande tjänsterna.

1950 års besparingsutredning (PM 14/11 1950 ang. X ht) erinrar om att de sammanlagda utgifterna för lotsverket för innevarande budgetår belöpa sig till inemot 13 000 000 kronor och att samtidigt inkomsterna av fyr- och båkavgifter samt lotspenningar beräknats till sammanlagt 8 000 000 kronor.

Kostnaderna för lots- och fyrväsendet ha, framhåller utredningen, på grund av inträdd prisstegring och lönereglering m. m. stigit högst avsevärt efter det att grunderna för lotspenningarna samt fyr- och båkavgiften fastställts. På grund härav och då ifrågavarande grunder icke ändrats sedan förkrigsåren, har en betydande förskjutning till statens nackdel inträffat i fråga om fördelningen mellan staten och sjöfarten av kostnaderna för lots- och fyrväsendet.

Utredningen, som erinrar om att 1948 års lotskommitté erhölet i uppdrag att utreda bl. a. här berörda frågor, understryker vikten av att grunderna för lotsverkets inkomster snarast omprövas. Härvid bör enligt utredningen självfallet tillses att en för staten gynnsammare fördelning av kostnaderna för lots- och fyrväsendet åvägbringas.

Departementschefen.

Jag delar besparingsutredningens uppfattning om angelägenheten av att storleken av sjöfartens bidrag till lots- och fyrväsendet omprövas. Jag ämnar därför föranstalta om att 1948 års lotskommitté snarast inkommer med förslag till provisoriska bestämmelser i ämnet i den mån kommittén icke är beredd att taga slutlig ställning till hithörande frågor.

Vad därefter angår lotsstyrelsens yrkanden för nästa budgetår finner jag i likhet med styrelsen en förbättring av biträdespersonalens löneställning vara både motiverad och önskvärd. För närvarande anser jag mig dock icke kunna tillstyrka, att samtliga ifrågavarande tjänster uppflyttas. Jag inskränker mig till att föreslå, att tre kontorister erhålla ändrad löneställning och att för ändamålet inrättas tre tjänster i 15 lönegraden, en vid envar av de tre största distriktsexpeditionerna. Med hänsyn till pågående utredningsarbete rörande den berörda personalens löneställning torde de nya tjänsterna böra erhålla provisorisk karaktär och inrättas såsom extra. Vid bifall till förslaget böra medel icke längre beräknas under ordinarietposten

för de av förslaget berörda kontoristtjänsterna. Förslagets genomförande medför en utgiftsökning av i runt tal 1 800 kronor.

Frågan om att ändra löneställningen för styrmännen å lotsverkets tjänstefartyg synes böra anstå i avvaktan på bl. a. de förslag som 1948 års lotskommitté kan framlägga härom.

Yrkandena beträffande lotsplatspersonalen kan jag endast biträda såtillvida, att jag förordar att 14 båtmanstjänster omändras till extra ordinarie tjänster i Ce 9. Merkostnaden härför torde kunna beräknas till 7 600 kronor. Jag tillstyrker vidare, att ytterligare 10 fyrvaktartjänster i Ce 9 vid tjänsteställen, där mera kvalificerad personal kräves, uppflyttas till Ce 10. Den härav föranledda utgiftsökningen uppskattar jag till omkring 3 000 kronor.

Till personalkostnader vid livräddningsstationer m. m. böra såsom lotsstyrelsen föreslagit anvisas ytterligare 5 000 kronor. Mot de såsom omräkning betecknade anslagshöjningarna har jag i stort sett intet att erinra. Dock torde uppräkningsposten av ordinarieposten och den därmed sammanhängande höjningen av posten till rörligt tillägg kunna begränsas med 24 000 kronor. Den av mig tillstyrkta omräkningen medför således en anslagsökning å sammanlagt 444 000 kronor.

Det av lotsstyrelsen påtalade förhållandet att den nya fyren på Ölands södra grund icke kan färdigställas före ingången av budgetåret 1951/52 och att således fyrskeppet nr 2 Hävringe kan indragas först efter nämnda budgetårs ingång torde icke komma att påverka anslagsberäkningen i sådan grad att några ändringar äro påkallade. De till fyrskeppet hörande tjänsterna böra såsom styrelsen föreslagit vara uppförda i personalförteckningen även under nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag föreslagit skulle avlöningarna till befattningshavarna å lots- och fyrstaten under nästa budgetår uppgå till $(8\,633\,000 + 1\,800 + 7\,600 + 3\,000 + 5\,000 + 444\,000 =) 9\,094\,400$ kronor eller avrundat 9 095 000 kronor. Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

I personalförteckningen för lots- och fyrstaten bör endast den ändringen vidtagas att en fyrvaktare i Ca 9 å övergångsstat avföres ur förteckningen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga den ändring i den för lots- och fyrstaten gällande personalförteckningen, som i det föregående angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	4 253 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 237 000
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, förslagsvis	1 971 500
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	633 500
Summa kronor 9 095 000;	

c) till *Lotsverket*: *Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 9 095 000 kronor.

[58] 3. Lotsverket: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 679 000	3 046 669
1950/51 (statsliggaren s. 897)	2 837 000	
1951/52 (förslag)	2 986 500	

Y r k a n d e n.

Lotsstyrelsen (skr. 28/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 196 000 kronor.

Anslagspost (Delpost)	Nettoutgift 1949/50 (avrundade siffror)	Anvisat eller förutsatt vid medels- anvisningen 1950/51	Styrelsens förslag 1951/52
1. Sjukvård m. m.	43 500	35 000	40 000 (+ 5 000)
2. Reseersättningar	99 300	100 000	107 000 (+ 7 000)
3. Övriga expenser:			
a) Renhållning och städning av lotsstyrelsens och di- striktsexpeditionernas lokaler	15 900	15 500	16 000 (+ 500)
b) Skrivmaterialier, papper, blankettryck o. d.	14 200	13 500	14 000 (+ 500)
c) Telegram, telefon och an- nonsering	84 100	79 000	85 000 (+ 6 000)
d) Inköp och underhåll av möbler, skriv- och räkne- maskiner m. fl. inventarier	10 100	7 000	8 000 (+ 1 000)
e) Bokinköp, bindning av böc- ker och handlingar m. fl. ändamål	7 600	7 000	8 000 (+ 1 000)

Anslagspost (Delpost)	Nettoutgift 1949/50 (avrundade siffror)	Anvisat eller förutsatt vid medels- anvisningen 1950/51	Styrelsens förslag 1951/52
f) Ersättningar för städning av lotsverkets lokaler å lotsplatserna	15 000	15 000	20 000 (+ 5 000)
4. Övriga utgifter:			
a) Förbrukningsartiklar	697 700	600 000	675 000 (+ 75 000)
b) Reparation och underhåll av obevakade fyrrar, fasta sjö- märken, apparater, maski- ner och inventarier inom lotsdistrikten	195 000	160 000	195 000 (+ 35 000)
c) Bojar och prickar	289 100	200 000	250 000 (+ 50 000)
d) Undanröjande av vrak m. m. (ny delpost)	—	—	10 000 (+ 10 000)
			(+ 196 000)

Övriga i omkostnadsstaten ingående poster beräknar lotsstyrelsen till oförändrade belopp.

Motiv.

1. Uppräkningen motiveras med medelsåtgången under budgetåret 1949/50.

2. Äskandet sammanhänger med det under punkten 56 redovisade förslaget att överföra avlöningskostnaden för två ingenjörer från sakanslag till lotsstyrelsens avlöningsanslag. Resekostnaderna för ifrågavarande personal ha i huvudsak bestritts från vederbörande sakanslag. Detsamma har varit förhållandet med resekostnaderna för innehavaren av en från och med den 1 juli 1950 inrättad ingenjörstjänst i Ce 23, till vilken ersättning tidigare utgått från sakanslag. Lotsstyrelsen anser, att resekostnaderna för dessa tre befattningshavare böra bestridas från anslagsposten till reseersättningar.

3. Till grund för de under a) — e) framställda förslagen ligger i huvudsak medelsåtgången under budgetåret 1949/50. I fråga om yrkandet under f) erinrar lotsstyrelsen, att den vid flera tillfällen, senast i petita för innevarande budgetår, hemställt att till ersättningar för städning av lotsverkets lokaler å lotsplatserna måtte anvisas 20 000 kronor. Till nämnda belopp uppgå nämligen enligt av styrelsen företagen utredning de städningskostnader, för vilka personalen skäligen bör erhålla ersättning av statsmedel. Den nuvarande ordningen, enligt vilken personalen ålagts att på egen bekostnad sörja för städning av statsverkets lokaler i betydligt större omfattning än som rimligen kan fordras, har förorsakat irritation.

4 a) Dessa utgifter böra icke beräknas till lägre belopp än 675 000 kronor.

4 b) Underhållsvolymen har under senare år ökat betydligt på grund av

tillkomsten av ett stort antal nya fyrar och därför att redan befintliga fyrar försetts med maskin- och apparatutrustning i väsentligt större omfattning än tidigare. Materielen måste underhållas på ett betryggande sätt för att icke driftsäkerheten skall äventyras.

4 c) Av utgifterna för bojar och prickar under budgetåret 1949/50 utgöra omkring 45 000 kronor kostnader för anskaffning av viss materiel för utprickning av sådana farleder, som kunna bliva behövliga för handelssjöfarten under krig eller krigsfara. Återstående belopp har utgjort kostnaden under budgetåret 1949/50 för det fredsmässiga behovet av bojar och prickar. För budgetåret 1951/52 beräknar styrelsen sistnämnda kostnader till 250 000 kronor.

4 d) Jämlikt kungörelsen den 27 september 1878 (nr 30 s. 1) äger lotsstyrelsen, efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall, föranstalta om undanröjande av vrak i segelled eller å redd, i den mån vraket är hinderligt för sjöfarten. Några motsvarande bestämmelser finnas icke beträffande vrak eller andra sjunkna större föremål, som äro till förfång för fisket. Lotsstyrelsens kostnader för vrakröjning i allmän farled bestridas från den i lotsverkets omkostnadsstat ingående delposten till diverse och extra utgifter och ha under de senaste tjugosex åren växlat mellan lägst 50 och högst 19 200 kronor. Efter särskilda framställningar har Kungl. Maj:t i två fall ställt medel till förfogande för avlägsnande av vrak, som varit hinderliga för fisket. I det ena fallet utverkades (prop. nr 316/1942 s. 58—60) ett särskilt reservationsanslag å 17 500 kronor för ändamålet. I det andra fallet ställde Kungl. Maj:t 3 300 kronor till förfogande från reservationsanslaget till Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen.

Genom beslut den 11 november 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt lotsstyrelsen och fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök att gemensamt utreda frågan om undanröjande genom det allmännas försorg av för fisket hinderliga, utanför strandägarområdet sjunkna fartyg och andra större föremål. I en den 26 augusti och 1 september 1950 dagtecknad skrivelse ha ämbetsverken avgivit förslag i ämnet. Förslaget utmynnar i att 1878 års kungörelse bör ersättas av bestämmelser, som utsträcka lotsstyrelsens nuvarande befogenhet att föranstalta om undanröjande av vrak, som är till hinder eller fara för sjöfarten i allmän farled, till att avse jämväl vrak o. d., som vållar väsentligt förfång för fiske av betydenhet inom område där varje svensk medborgare äger fiska. I fråga om kostnaderna framhålla ämbetsverken, att därest jämväl undanröjande av vrak m. m. till hinder för fisket anförtros åt lotsstyrelsen, det synes lämpligt att samtliga för vrakröjningsarbeten avsedda medel anvisas under en särskild post i lotsstyrelsens omkostnadsstat. Posten bör enligt ämbetsverkens mening uppföras med förslagsvis 10 000 kronor och icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Härigenom skulle Kungl. Maj:t få avgörandet i sin hand beträffande mera kostnadskrävande åtgärder.

Under hänvisning till nyssnämnda skrivelse har nu lotsstyrelsen i petita för nästa budgetår hemställt, att under en särskild delpost 10 000 kronor måtte anvisas till undanröjande av vrak m. m.

Departementschefen.

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde i enlighet med lotsstyrelsens förslag höjas med 5 000 kronor till 40 000 kronor. Med hänsyn till att jag under punkten 56 förordat, att för nästa budgetår avlöningskostnaderna för allenast en ingenjör skola överföras från sakanslag till lotsstyrelsens avlöningsanslag, torde ökningen av anslagsposten till reseersättningar kunna begränsas. Jag föreslår att posten för nästa budgetår upptages med 103 500 kronor, innebärande en höjning med 3 500 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser kan jag endast tillstyrka ökad medelsanvisning för skrivmaterialier, papper, blankettryck o. d., för telegram, telefon och annonsering samt för inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier. För dessa ändamål beräknar jag ytterligare $(500 + 5\,000 + 500 =)$ 6 000 kronor. Delposten skulle därmed upptagas till 146 000 kronor. Under anslagsposten till övriga utgifter synes den begärda ökningen av delposten till förbrukningsartiklar kunna begränsas till 50 000 kronor och posten upptagas med 650 000 kronor. Yrkandena beträffande delposterna till dels reparation och underhåll av obebakade fyrar, fasta sjömärken, apparater, maskiner och inventarier inom lotsdistrikten och dels bojar och prickar biträder jag. Dessa poster torde således uppföras med $(160\,000 + 35\,000 =)$ 195 000 respektive $(200\,000 + 50\,000 =)$ 250 000 kronor.

För återstående, ej särskilt nämnda poster i omkostnadsstaten beräknar jag oförändrade belopp.

Förslaget att utsträcka lotsstyrelsens befogenhet att föranstalta om undanröjande av vrak till att avse jämväl vrak o. d., som äro till hinder för fisket, finner jag välbetänkt. Däremot kan jag icke tillstyrka, att särskilda medel anvisas för ändamålet. Kostnaderna för den nu åsyftade vrakröjningen torde, i likhet med vad fallet är beträffande kostnaderna för röjning i allmän farled, böra bestridas från delposten till diverse och extra utgifter.

Beträffande denna delpost torde slutligen få anmärkas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 februari 1950 medgivit, att vissa tjänstemän i lotsstyrelsen finge företaga en tjänsteresa till Frankrike för att under tiden 3—16 juli 1950 deltaga i en fyrteknisk konferens m. m., varvid kostnaderna för resan bestämdes skola utgå från ifrågavarande delpost. Därest för framtiden behov av dylika resor uppkommer för lotsverket böra kostnaderna liksom nu få bestridas från delposten till diverse och extra utgifter.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit skulle omkostnadsanslaget för nästa budgetår uppgå till $(2\,837\,000 + 5\,000 + 3\,500 + 6\,000 + 50\,000 + 35\,000 + 50\,000 =)$ 2 986 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverket: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 986 500 kronor.

[59] 4. Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	900 000	918 240
1950/51 (statsliggaren s. 898) ..	968 000	
1951/52 (förslag)	1 870 000	

Till ifrågavarande ändamål anvisas årligen anslag även å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond. För löpande budgetår är anslaget upptaget med 417 000 kronor. Under rubriken Ytterligare utgifter för säkerhetsanstalter för sjöfarten ha därjämte för innevarande budgetår anvisats å driftbudgeten 50 000 kronor och å kapitalbudgeten 250 000 kronor.

För budgetåret 1951/52 hemställer *lotsstyrelsen* (skr. 28/8 1950), att anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten uppföras med 3 090 000 kronor å driftbudgeten och med 550 000 kronor å kapitalbudgeten. Samtidigt föreslår styrelsen, att av sistnämnda belopp 380 000 kronor skola avskrivas redan under nästa budgetår, samt hemställer att ett särskilt avskrivningsanslag å motsvarande belopp anvisas å driftbudgeten för detta ändamål.

Lotsstyrelsens äskanden till säkerhetsanstalter för nästa budgetår framgå av följande sammanställning (se s. 95 och 96), som även anger huru kostnaderna äro avsedda att fördelas mellan drift- och kapitalbudgeten. Erforderliga avskrivningsanslag ha även beräknats. I likhet med vad som tillämpats tidigare har styrelsen föreslagit, att investeringar i bostads-, lotsuppassnings- och livbåtshus avskrivas till hälften, medan övriga anläggningar skulle avskrivas helt.

Bland de av lotsstyrelsen framförda önskemålen bör särskilt beröras frågan om anskaffande av två nya tjänstefartyg, ett för mellersta och ett för östra lotsdistriktet (p. 1 i sammanställningen). De nya fartygen äro avsedda att byggas i huvudsaklig överensstämmelse med det i södra lotsdistriktet stationerade tjänstefartyget Malmö. Detta fartyg, som levererades år 1943, har enligt från styrelsen inhämtade uppgifter ett displacement av 440 ton. Framdrivningsmaskineriet utgöres av en dieselmotor, som utvecklar 500 effektiva hästkrafter. Medel till ett nytt tjänstefartyg för mellersta distriktet begärdes första gången redan för budgetåret 1948/49, och yrkandet har därefter upprepats varje år. Såsom framgår bl. a. av fjolårets statsverksproposition (X ht 1950 s. 111—113) ha statsmakterna intagit en i princip positiv inställning till detta förslag. Statsfinansiella skäl ha dock hindrat förslagets genomförande. Frågan om ett nytt tjänstefartyg för östra distriktet togs upp i lotsstyrelsens petita först för innevarande budgetår (se X ht 1950 s. 112). Kostnaden för de båda fartygen beräknas nu av lotsstyrelsen till sammanlagt 4 200 000 kronor mot 4 000 000 kronor förra året. För nästa budgetår äskas för fartygsbyggena 2 000 000 kronor. Lotsstyrelsen framhåller särskilt fördelarna av att två distriktsfartyg anskaffas samtidigt. Till stöd för sin framställning åberopar styrelsen i stort sett vad som tidi-

Ä n d a m å l	Anslag å driftbud- geten	Anslag å kapital- budgeten		Summa anslag å drift- och kapital- bud- geterna	Av- skriv- nings- anslag
		till bo- stads-, upp- pass- nings- och livbåtshus	till övriga an- läggningar		
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
a) <i>Fartyg, båtar, bojar m. m.</i>					
1. Nya tjänstefartyg för mellersta och östra lotsdistrikten, delkostnad ..	2 000 000	—	—	2 000 000	—
2. Radaranläggning för tjänstefar- tyget Malmö	85 000	—	—	85 000	—
3. Ekolod till tjänstefartygen Umeå och Kalmar samt radiotelefon till sistnämnda fartyg	40 000	—	—	40 000	—
4. Linspendelapparat m. m. för fyr- skeppet Västra Banken.	20 000	—	—	20 000	—
5. Radiotelefonanläggningar för vissa lotsuppassningar	35 000	—	—	35 000	—
6. Radiotelefonanläggningar för Lill- jungfruns lotsplats och livrädd- ningsstation	35 000	—	—	35 000	—
7. Radioutrustning till vissa fyr- skeppsmotorbåtar	10 000	—	—	10 000	—
8. 3 stycken lys- och ljudbojar	70 000	—	—	70 000	—
b) <i>Fyrrar med och utan ständig bevakning.</i>					
9. Ny fyr på Hällgrund utanför Sö- derhamn, delkostnad	100 000	—	—	100 000	—
10. Förbättring av fyrbelysningen i farleden förbi Svartklubben, del- kostnad	15 000	—	—	15 000	—
11. Elektrifiering av fyrplatserna Sö- derarm och Tjärven, delkostnad.	360 000	—	55 000	415 000	55 000
12. Ny fyr vid Kofotsgrundet i far- leden Dalarö—Kanholmsfjärden .	40 000	—	—	40 000	—
13. Ny fyr vid Haurevlar i Färösund	10 000	—	—	10 000	—
14. Elektrifiering av Työlö fyrplats ..	85 000	—	—	85 000	—
15. Nytt mistsignalmaskineri m. m. vid Tistlarnas fyrplats	35 000	—	10 000	45 000	10 000
16. Bottenundersökning m. m. för an- ordnande av bottenfast fyranlägg- ning på Sandflyttan utanför Fals- terbo	—	—	90 000	90 000	90 000
17. Nya fyrrar på Jävreholm och Lill- hörun i Piteå skärgård	40 000	—	—	40 000	—
18. Ny fyr på Västra Rönnholmen i Stockholms inre skärgård	20 000	—	—	20 000	—
19. Ny tyfonanläggning vid Pater- nosters fyrplats	20 000	—	—	20 000	—
20. Anordnande av landfast radar- utmärkning	25 000	—	—	25 000	—
c) <i>Hamnar m. m.</i>					
21. Förbättring av hamnförhållan- dena vid Dalarö lotsplats	—	—	35 000	35 000	35 000
d) <i>Lotsuppassningsställen.</i>					
22. Förbättring av upppassningsloka- lerna vid Landsorts lotsplats ...	5 000	70 000	—	75 000	35 000
23. Nybyggnad av lotsuppassningshus vid Halmstads lotsplats	5 000	40 000	—	45 000	20 000

Ä n d a m å l	Anslag å driftbud- geten Kronor	Anslag å kapital- budgeten		Summa anslag å drift- och kapital- bud- geterna Kronor	Av- skriv- nings- anslag Kronor
		till bo- stads-, uppäss- nings- och livbåtshus Kronor	till övriga an- läggningar Kronor		
e) <i>Bostäder.</i>					
24. Förbättring av bostadsförhållan- dena vid Agö fyrplats.....	—	55 000	—	55 000	27 500
25. Förbättring av bostadsförhållan- dena vid Ölands norra uddes fyr- plats	—	75 000	—	75 000	37 500
26. Förbättring av bostadsförhållan- dena vid Tistlarnas fyrplats.....	—	70 000	—	70 000	35 000
f) <i>Livräddningsstationer.</i>					
27. Båthus med slip för livräddnings- station i Ekens skärgård i Vä- nern	10 000	30 000	20 000	60 000	35 000
g) <i>Inventarier.</i>					
28. Anskaffning av nya kikare för lots- och fyrplatser, delkostnad..	25 000	—	—	25 000	—
Summa	3 090 000	340 000	210 000	3 640 000	380 000
		550 000			

gare anförts. I årets petitaskrivelse framhålles dessutom, att det utrikespolitiska läget ger anledning framhålla angelägenheten av att byggandet av nya tjänstefartyg icke ytterligare uppskjutes. Enligt de planer, som uppgjorts för handelssjöfartens trygghet under beredskap och krig, ankomma nämligen på lotsverkets tjänstefartyg arbetsuppgifter, vilkas omfattning ökat högst avsevärt sedan senaste världskriget. Arbetsuppgifterna inom de distrikt, som fortfarande betjänas av äldre fartyg, kunna enligt styrelsen icke fullgöras med den snabbhet och i den omfattning, som vid utomordentliga förhållanden kräves.

Bland övriga av lotsstyrelsen framlagda förslag till säkerhetsanstalter böra särskilt nämnas de under punkterna 9 och 11 i sammanställningen upptagna, avseende delkostnad för ny fyr på Hällgrund utanför Söderhamn, 100 000 kronor, samt delkostnad för elektrifiering av fyrplatserna Söderarm och Tjärven, 415 000 kronor. Lotsstyrelsen meddelar, att totalkostnaden för dessa arbeten, till vilka medel redan delvis beviljats, till följd av stegrade materialpriser m. m. stigit med 25 000 respektive 115 000 kronor i förhållande till vad som tidigare angivits. Härjämte torde i anslutning till det under punkten 27 framförda äskandet om båthus med slip för livräddningsstation i Ekens skärgård i Vänern böra omnämnas, att lotsstyrelsen avsett att verksamheten vid stationen skall handhas av Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne, som förklarar sig kunna ställa en äldre motorlivbåt till förfogande för ändamålet. Lotsstyrelsen erinrar i sammanhanget att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens medgivande (r. skr. nr 32/1947) genom be-

slut den 21 februari 1947 bemyndigat lotsstyrelsen att träffa avtal med Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne rörande sällskapets övertagande av verksamheten vid de livräddningsstationer, som kunde komma att av staten inrättas vid Väneren, i huvudsaklig överensstämmelse med grunderna i motsvarande med sällskapet tidigare träffade avtal.

För närmare kännedom om lotsstyrelsens återstående förslag för nästa budgetår beträffande säkerhetsanstalter för sjöfarten samt kostnaderna här- för torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Livräddningsväsendet till sjöss är uppdelat mellan lotsverket och Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne. I särskild skrivelse den 27 september 1950 har lotsstyrelsen föreslagit att verksamheten vid två livräddningsstationer, som tillhöra nämnda sällskap, överflyttas på lotsverket. Styrelsen framhåller, att den med stöd av Kungl. Maj:ts den 8 april 1938 och 30 juni 1943 givna bemyndiganden träffat avtal med Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne om att verksamheten vid Gotska Sandöns och Stora Karlsö livräddningsstationer skall handhavas av sällskapet. Båda stationerna äro emellertid bemannade uteslutande med lotsverkets personal. Med hänsyn härtill anser styrelsen det mest ändamålsenligt att verksamheten här liksom vid andra stationer, som uteslutande betjänas av lotsverkets personal, handhaves av verket. Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne har förklarat sig icke ha något att invända häremot samt erbjudit sig att utan vederlag överlåta till stationerna hörande materiel till lotsverket.

Lotsstyrelsen framhåller, att övertagandet av stationerna icke kommer att medföra andra årliga kostnader för statsverket än underhållskostnader för materielen och mindre dagarvoden åt personalen vid övningsföretag, vilka utgifter äro av ringa storleksordning, samt sedvanliga årsarvoden. Sistnämnda arvoden beräknar styrelsen till 768 kronor. Medel härtill ha beräknats under avlöningsanslaget till lots- och fyrstaten.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer lotsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga lotsstyrelsen att träffa avtal med Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne om lotsverkets övertagande av verksamheten vid berörda båda livräddningsstationer samt att av sällskapet som gåva mottaga till stationerna hörande materiel.

Departementschefen.

Behovet att förnya och modernisera lotsverkets tjänstefartygsbestånd har länge framstått såsom mycket trängande. Vissa av de nu i bruk varande tjänstefartygen äro icke av den beskaffenhet och storleksordning, som med hänsyn till nuvarande arbetsuppgifter måste fordras av dylika fartyg. Enligt lotsstyrelsens mening skulle nu två nya fartyg behöva byggas. Även om vissa skäl tala härför, anser jag att utbyggnadsprogrammet för närvarande bör inskränkas till att omfatta allenast ett fartyg. Det nya fartyget bör vara av i huvudsak samma typ som tjänstefartyget Malmö och placeras i mellersta lotsdistriktet. Den sammanlagda kostnaden för fartygsbygget torde nu kunna beräknas till ca 2 100 000 kronor, varav 1 000 000 kronor böra anvisas för nästa budgetår och återstoden för budgetåret 1952/53. Då mel-

lersta lotsdistriktet erhåller ett nytt tjänstefartyg kan, enligt vad jag inhämtat, det därstädes nu stationerade inspektionsfartyget Vega lösgöras för användning i övre norra distriktet, där en förbättring av fartygsbeståndet ävenledes erfordras.

Vad därefter angår övriga av lotsstyrelsen gjorda äskanden till säkerhetsanstalter för sjöfarten äro även dessa angelägna. Vissa beskärningar äro dock med hänsyn till tidsläget nödvändiga att göra. Jag föreslår sålunda beträffande äskandet under p. 8 i sammanställningen, att medel avses endast för 2 lys- och ljudbojar. Kostnaden härför kan beräknas till 50 000 kronor. Delkostnaden för elektrifiering av fyrplatserna Söderarm och Tjärven (p. 11) torde, såvitt angår det i driftbudgeten äskade beloppet, kunna för nästa budgetår begränsas till 245 000 kronor. Elektrifieringen av Tylö fyrplats (p. 14) torde tills vidare böra anstå. Slutligen torde de under punkterna 16 och 26 gjorda äskandena kunna begränsas till respektive 75 000 och 50 000 kronor. Då jag i övrigt tillstyrker de i sammanställningen upptagna förslagen, skulle till säkerhetsanstalter för sjöfarten för budgetåret 1951/52 erfordras sammanlagt 2 385 000 kronor. Härav torde å kapitalbudgeten böra upptagas 515 000 kronor och å driftbudgeten återstående 1 870 000 kronor.

Beträffande medelsanvisningen å kapitalbudgeten återkommer jag i annat sammanhang. Lotsstyrelsens förslag om anslag till avskrivningar av nya kapitalinvesteringar behandlas av chefen för finansdepartementet.

Vidkommande det av styrelsen framlagda förslaget om statens övertagande av verksamheten vid Gotska Sandöns och Stora Karlsö livräddningsstationer torde detsamma böra genomföras, om riksdagen icke har något att erinra däremot. I detta sammanhang torde böra nämnas, att sedan erforderliga medel för ändamålet insamlats, Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne åtagit sig att placera en av sina livräddningskryssare vid en livräddningsstation i Hanöbukten samt att för framtiden driva verksamheten vid stationen. Nämnas må slutligen, att frågan om åtgärder för effektivisering av livräddningsväsendet och kustbevakningen, vilken aktualiserats genom riksdagens skrivelse i ämnet den 22 april 1950, nr 110, för närvarande är föremål för överväganden inom handelsdepartementet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 870 000 kronor.

[60] 5. Handelsflottans pensionsanstalt: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	30 000	28 239
1950/51 (statsliggaren s. 899) . . .	30 500	
1951/52 (förslag)	30 500	

Avlöningsstat.

Utgifter:

	1950/51	1951/52 (förslag)
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	19 600	19 000 (— 600)
Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 000	3 000
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	13 500	13 900 (+ 400)
Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 400	3 600 (+ 200)
	39 500	39 500

Särskilda uppbördsmedel:

Räntor å förvaltningskostnadsfonden samt bötesandelar	9 000	9 000
	30 500	30 500

Yrkanden.

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt erinrar i sin petitaskrivelse (skr. 30/8 1950) om 1947 års sjömanspensionsutrednings förslag angående förbättrad pensionering för sjöfolk och uttrycker förhoppningen, att Kungl. Maj:t måtte finna möjligt att framlägga proposition i ämnet för 1951 års riksdag. I avvaktan på ställningstagandet till detta förslag beräknar direktionen anslagen till anstalten på grundval av nuvarande pensionsordning.

Med denna utgångspunkt och med hänsyn till utgångna besparingsdirektiv föreslår direktionen, att pensionsanstaltens avlöningsanslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Samtidigt föreslås dock, att på grund av löneklassförändringar m. m. vissa jämkningar göras mellan de olika posterna i anstaltens avlöningsstat. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör sålunda enligt direktionen minskas med 600 kronor och anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg ökas med 400 respektive 200 kronor.

I avvaktan på ställningstagandet till 1947 års sjömanspensionsutrednings betänkande föreslår direktionen vidare, att även bidraget till pensionskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp eller 1 400 000 kronor.

Departementschefen.

Av statsfinansiella skäl anser jag mig för närvarande icke kunna framlägga förslag om förbättrad pensionering för sjömän på grundval av 1947 års sjömanspensionsutrednings betänkande i ämnet.

Handelsflottans pensionsanstalts avlöningsanslag för nästa budgetår torde uppföras med oförändrat belopp. De föreslagna ändringarna i avlöningsstaten föranleda ingen erinran från min sida.

Å pensionerna från handelsflottans pensionsanstalt utgå för närvarande i vissa fall dyrtidstillägg (se XII ht 1946 s. 14—18). På grund av inträdda och väntade prisstegringar kan fråga uppkomma om ändrade grunder för dessa tillägg. Slutlig ställning härtill kan emellertid ännu icke tagas. Under förhandenvarande förhållanden förordar jag, att förslag nu framlägges för riksdagen om oförändrade dyrtidstillägg för år 1951 och om oförändrat bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt. Hemställan härom kommer chefen för civildepartementet att göra vid behandlingen av tolfte huvudtiteln.

Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för handelsflottans pensionsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	19 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	13 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 600
Summa kronor	39 500

Särskilda uppbördsmedel:

Räntor å förvaltningskostnadsfonden samt bötesandelar	9 000
Nettoutgift kronor	30 500;

b) till *Handelsflottans pensionsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 30 500 kronor.

[61] 6. Handelsflottans pensionsanstalt: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	5 500	5 742
1950/51 (statsliggaren s. 899)	5 900	
1951/52 (förslag)	5 900	

Yrkanden.

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt (skr. 30/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 1 800 kronor.

Anslagspost	Anvisat 1950/51	Direktionens förslag 1951/52
1. Lagsökningskostnader m. m.	400	800 (+ 400)
2. Depositionskostnader m. m. (ny anslags- post)	—	1 400 (+ 1 400)
		(+ 1 800)

Motiv.

1. Nu anvisat belopp har visat sig otillräckligt. Kostnaderna för nästa budgetår kunna icke med säkerhet förhandsberäknas, men en höjning med 400 kronor anses möjligen vara tillfyllest.

2. Direktionen upprepar sitt i föregående års petita (X ht 1950 s. 117) gjorda yrkande om särskilda medel till kostnaderna för förvaring hos riksbanken av anstaltens fonder tillhörande obligationer.

I sitt yttrande över direktionens petita förra året förklarade sig *statskontoret* icke tillstyrka en av direktionen gjord framställning om viss personalförstärkning med motivering att fondförvaltningen kunde överflyttas till statskontoret eller avtal träffas med riksgäldskontoret om placering av anstaltens medel därstädes. Vid bifall till detta förslag erfordrades enligt statskontoret inga särskilda medel till depositions-kostnader (X ht 1950 s. 115 och 117).

I särskild skrivelse den 18 november 1950 meddelar direktionen för handelsflottans pensionsanstalt, att statskontoret efter förhandlingar förklarat sig berett att från och med nästa budgetår övertaga förvaltningen av anstaltens fonder. Direktionen avstyrker emellertid för sin del en överflyttning av fondförvaltningen och framhåller bl. a., att behovet av arbetskraft icke därigenom minskas, eftersom den i snabb takt fortgående ökningen av anstaltens övriga verksamhet i längden ändock gör en personalförstärkning oundgängligen nödvändig. Vidare anföres bl. a., att sjöfolkets och redariernas representanter inom direktionen framhållit, att det från dessa båda grupper synpunkt skulle te sig mycket olämpligt, om de undandroges inflytande på förvaltningen av medel, som tillfördes anstalten genom avgifter av sjömännen och redarna.

Departementschefen.

Förra året väcktes frågan om en överflyttning av handelsflottans pensionsanstalts fondförvaltning till statskontoret. Närmare förhandlingar i detta ämne ha därefter förts. Enligt min mening är det mest rationellt, att anstaltens fondförvaltning från och med nästa budgetår överflyttas till statskontoret. Med hänsyn till detta ämbetsverks stora erfarenhet i hithörande frågor samt då staten och de enskilda intressenterna ha samma intresse av en samtidigt säker medelsplacering och hög fondavkastning torde den omständigheten att fondmedlen till stor del utgöras av medel från enskilt håll icke böra hindra den här förordade ordningen.

Under nu angivna förhållanden böra några medel icke anvisas till pen-

sionsanstalten för depositionskostnader under nästa budgetår. Någon höjning av anslagsposten till l a g s ö k n i n g s k o s t n a d e r m. m. vill jag icke nu tillstyrka. Pensionsanstaltens omkostnadsanslag torde därför uppföras med oförändrat belopp eller 5 900 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 5 900 kronor.

[62] 7. Statens skeppsprovsningsanstalt: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	246 000	233 529
1950/51 (statsliggaren s. 900) ..	252 000	
1951/52 (förslag)	269 100	

Avlöningsstat.

	1950/51	1951/52 (förslag)
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	37 000	37 000
Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i> ..	40 000	55 000 (+ 15 000)
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	153 300	155 200 (+ 1 900)
Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	21 700	21 900 (+ 200)
	252 000	269 100 (+ 17 100)

Y r k a n d e n.

Styrelsen för statens skeppsprovsningsanstalt (skr. 17/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 38 400 kronor.

	Ökning
1. Ändrade avlöningsförhållanden:	
a) 1 driftsingenjör Cp 5 — Ce 31: 32	216
b) 1 kontorist Ce 13 — kanslist Ce 19	1 550
c) 1 förste elektriker Ce 14: 15 — Ce 16	288
2. Personalförstärkning:	
a) 1 forskningsingenjör Ce 27	12 972
b) 1 fotograf Ce 12	6 262
3. Ökat behov av tillfälliga biträden	15 000
4. Löneklassförändringar m. m.	2 112
	38 400

M o t i v.

1 a) Detta yrkande framfördes även föregående år och motiveras med att driftsingenjören bör ha samma löneställning som de två avdelningscheferna vid anstalten. De tre tjänstemännens arbetsuppgifter äro kvalitativt sett helt likställda.

1 b) Förslag om förbättrad löneställning för kontoristen ha framlagts vid ett flertal tillfällen, senast i petita för löpande budgetår (X ht 1950 s. 118). Kontoristen belastas med arbetsuppgifter, för vilka rätteligen skulle krävas en kassör. Styrelsen är av den bestämda meningen, att ett fortsättande av detta provisorium blir till allvarligt men för anstaltens kamerala skötsel.

1 c) I skeppsprovningsanstaltens utrustning ingå elektriska element i stor omfattning. För rationell skötsel och underhåll av dessa är det nödvändigt att ha en elektriker med stor erfarenhet. Den nuvarande lönegradsplaceringen för förste elektrikern är för låg för att anstalten skall kunna förvärva och behålla en person med erforderlig kompetens.

2 a) Medel för forskningsändamål begärdes även föregående år (X ht 1950 s. 118). Enligt instruktionen åligger det anstalten att jämsides med provningsverksamheten bedriva forskning inom anstaltens verksamhetsområde. Forskning har hittills endast kunnat bedrivas i begränsad omfattning på grund av lokal- och personalbrist. Styrelsen anser det ytterst angeläget att även denna betydelsefulla del av verksamheten blir tillgodosedd. Åtminstone tre forskningsingenjörer erfordras för att anstaltens forskningsuppgifter skola kunna fullgöras någorlunda tillfredsställande, men styrelsen vill av sparsamhetsskäl inskränka sig till att för närvarande begära medel allenast till en forskningsingenjör.

2 b) Samma äskande gjordes i föregående års petita (X ht 1950 s. 118). Fotograferingen utgör ett nödvändigt element i anstaltens verksamhet. Den har hittills ordnats provisoriskt med anlitage av tillfällig personal. Förslagets genomförande skulle innebära en mera tillfredsställande och rationell lösning av anstaltens fotograferingsfråga.

3. Med den omfattning anstaltens verksamhet numera tagit har det visat sig, att anslagsposten till avlöningar till tillfälliga biträden är otillräcklig. Under senare år har posten måst överskridas och en höjning av densamma anses ofrånkomlig. Det äskade beloppet, 15 000 kronor, anses erforderligt även om framställningen om en fotografbefattning bifalles. Anstalten har nämligen med hänsyn till den ökade arbetsbördan å kansliet måst anställa ett extra skrivbiträde, som avlönas från ifrågavarande anslagspost. Styrelsen framhåller, att en höjning av posten betingas av ökade uppdrag, som i sin tur medföra ökade inkomster, samt att anstaltens inkomster sedan många år tillbaka överstigit utgifterna för avlöningar och omkostnader, under de två sistförflutna budgetåren med i runt tal 38 000 respektive 59 000 kronor.

Yttranden.

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot att driftsingenjörstjänsten hänföres till Ce 31. Tjänstens benämning bör därvid ändras till avdelningschef. Frågan om tjänsteinnehavarens löneklassplacering bör enligt nämnden prövas i särskild ordning. — Beträffande förslagen att uppflytta kontoristtjänsten och att inrätta en fotograftjänst erinrar nämnden att den i yttrande över anstaltens petita för innevarande budgetår icke tillstyrkt

högre placering av befattningarna än i Ce 15 och i Cg 11. — Uppflyttningen av förste elektrikertjänsten bör enligt nämnden prövas av 1949 års tjänsteförteckningskommitté. — I övrigt har framställningen icke givit lönenämnden anledning till särskilt uttalande.

Statens tekniska forskningsråd, som haft att yttra sig över äskandet om ytterligare medel för forskningsändamål, uttalar, att rådet helt delar styrelsens uppfattning om angelägenheten av att även forskningsverksamheten vid anstalten blir tillbörligt tillgodosedd. Anordningar böra vidtagas, vilka göra det möjligt för anstalten att avsätta erforderliga belopp till forskning. Skulle detta icke kunna genomföras från och med nästa budgetår, böra medel i hittillsvarande ordning anvisas för anställande av den begärde forskningsingenjören. Till dennes förfogande bör ställas erforderlig biträdespersonal m. m. För detta ändamål erfordras enligt rådets mening en ytterligare ökning av posten till avlöningar till tillfälliga biträden, utöver vad anstaltens styrelse föreslagit, med förslagsvis 7 000 kronor och av anslaget till omkostnader med förslagsvis samma belopp.

Departementschefen.

Med hänsyn till pågående utredningar anser jag mig icke kunna tillstyrka de begärda ändringarna i löneställningen för driftsingenjören, kontoristen eller förste elektrikern. Jag kan icke heller förorda, att ytterligare medel anvisas till forskning eller för inrättande av en extra ordinarie tjänst som fotograf. Däremot tillstyrker jag styrelsens yrkande om ökad medelsanvisning med 15 000 kronor för anställande av tillfällig personal. Styrelsens beräkning av kostnaden för löneklassförändringar m. m. föranleder ingen erinran från min sida. I anledning härav bör anslaget höjas med 2 100 kronor.

Skeppsprovningsanstaltens avlöningsanslag för nästa budgetår skulle härmed uppgå till $(252\,000 + 15\,000 + 2\,100 =)$ 269 100 kronor. Vad angår anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

För en institution som skeppsprovningsanstalten skulle det kunna vara till fördel, om medelsanvisningen i större utsträckning än nu anknötes till anstaltens uppdragsverksamhet och inkomsterna av denna. I anslutning härtill torde jag få nämna, att statens sakrevision efter uppdrag av Kungl. Maj:t framlagt förslag om nytt taxesystem vid anstalten. Kungl. Maj:t har därefter genom beslut den 18 mars 1949 bland annat ålagt styrelsen för statens skeppsprovningsanstalt att under budgetåret 1949/50, jämsides med debitering av uppdrag enligt gällande taxa, verkställa provdebitering enligt det nya systemet samt att därefter så snart ske kan till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för resultatet av provdebiteringen samt med de förslag, vartill denna må föranleda. Slutligt förslag har ännu icke inkommit. Då en ändring av taxesystemet kan påverka anstaltens inkomster, är jag icke beredd att nu föreslå några åtgärder i nyss antydd riktning. När ärendet angående

taxesystemet slutligt avgjorts, torde tiden vara inne att taga ståndpunkt till frågan om medelsanvisningens anknytning till anstaltens inkomster. Jag förutsätter, att styrelsen senast i samband med petita för budgetåret 1952/53 tager ställning till denna fråga.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skeppsprov-ningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budget-året 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	37 000
2. Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i> ..	55 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	155 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	21 900

Summa kronor 269 100;

b) till *Statens skeppsprovninganstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 269 100 kronor.

[63] 8. *Statens skeppsprovninganstalt: Omkostnader.*

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	47 800	53 992
1950/51 (statsliggaren s. 900)	48 300	
1951/52 (förslag)	49 300	

Styrelsen för statens skeppsprovninganstalt (skr. 17/8 1950) föreslår beträffande omkostnadsanslaget endast den ändringen, att delposten till *ö v r i g a e x p e n s e r* höjes med 2 500 kronor till 12 500 kronor. Som skäl härför anger styrelsen, att det nu anvisade beloppet visat sig otillräckligt med hänsyn till den utvidgade verksamheten vid anstalten. En del av utgiftsökningen balanseras enligt styrelsen av motsvarande inkomster.

Jag tillstyrker, att delposten till *ö v r i g a e x p e n s e r* höjes med 1 000 kronor. Anslaget skulle sålunda uppgå till $(48\,300 + 1\,000 =) 49\,300$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skeppsprovninganstalt: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 49 300 kronor.

[64] 9. Statens isbrytarverksamhet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	900 000	921 713
1950/51 (statsliggaren s. 901) ..	900 000	
1951/52 (förslag)	900 000	

Marinförvaltningen och *kommerskollegium* (gemensam skr. 10/8 1950) hemställa, att anslaget till statens isbrytarverksamhet för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 900 000 kronor.

Genom beslut den 23 juli 1948 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommerskollegium att föreslå de åtgärder för främjande av landets isbrytarverksamhet, som kollegium funne påkallade. I anledning härav framlade kollegium, såsom omnämndes i 1950 års statsverksproposition (X ht s. 122), med skrivelse den 13 juli 1949 vissa förslag i ämnet. Det viktigaste av dessa anknöt till en av Norrlandskommittén framlagd plan rörande anskaffning av s. k. hjälpisbrytare och innebar, att staten skulle bidra med 75 procent av kostnaderna för att bygga två sådana isbrytare. Fartygen skulle ägas av norrländska skogsindustriföretag samt vintertid disponeras av staten för isbrytningsändamål och under sommarhalvåret användas av ägarna för timmerbogsering m. m. I skrivelse den 24 februari 1950 framlade kommerskollegium bl. a. nya beräkningar av kostnaderna för isbrytarna. Samtidigt uttalade kollegium bl. a., att vissa fördelar ur statens synpunkt torde stå att vinna, om fartygen byggdes av staten.

Sedan vissa förhandlingar förts inom handelsdepartementet — därvid förutsatts att staten skulle äga fartygen — uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 24 mars 1950 åt kommerskollegium att slutföra förhandlingarna och inkomma till Kungl. Maj:t med förslag till avtal i ämnet, avseende en, alternativt två hjälpisbrytare.

Efter förhandlingar med två norrländska skogsindustriföretag har *kommerskollegium* i skrivelse den 8 september 1950 framlagt förslag till avtal med tjugofem års giltighetstid. Vid förhandlingarna har kollegium utgått från följande förutsättningar. Fartygen skulle ägas av staten och under sommarhalvåret disponeras av bolagen. Av anskaffningskostnaderna för hjälpisbrytarna, som vid förhandlingarna beräknats till 2 700 000 kronor per fartyg, skulle staten — förutom viss på staten ensam ankommande del (150 000 kronor) — svara för tre fjärdedelar och bolagen för en fjärdedel. Underhållskostnaderna, som beräknats till 4 procent av anskaffningskostnaderna, skulle likaledes bäras till 75 procent av staten och till 25 procent av bolagen. I enlighet härmed föreskrives i avtalsförslaget, att bolagen skola erlägga 65 500 kronor per år och fartyg, innefattande dels 40 000 kronor såsom amortering och ränta för vederbörande bolags andel i anskaffningskostnaderna, dels 25 500 kronor för normala underhållskostnader. Driftkostnaderna skola vid varje tidpunkt betalas av den part, som disponerar fartygen. Kostnaderna för reparation av skador, som uppkomma av annan orsak än normal förslitning, bestridas av staten, om de inträffa under den tid staten disponerar hjälpisbrytarna, och eljest av bolagen. Dessa

svara för fartygens bemanning med erfaren och lämplig personal även under tid då staten disponerar fartygen.

Om endast ett fartyg bygges, står bolagens utfästelse fast allenast under förutsättning, att uppskovet med det andra fartyget blott avser ett eller annat år och grunderna för kostnadsberäkningen icke under tiden väsentligen ändras.

Kommerskollegium meddelar vidare, att kostnadskalkylerna för hjälpisbrytarna sedermera omräknats av marinförvaltningen och att de beräknade byggnadskostnaderna därvid kunnat nedbringas till 2 380 000 kronor för ett fartyg. Om ett andra fartyg beställes högst ett och ett halvt år senare, skulle detsamma kunna erhållas 100 000 kronor billigare. Den minskade byggnadskostnaden medför enligt kollegium, att det årliga belopp, som bolagen enligt avtalsförslaget ha att erlægga per fartyg, sjunker till 61 000 kronor.

I fråga om valet mellan anskaffning av en eller två hjälpisbrytare framhåller kollegium, att det med hänsyn till de löpande kostnaderna för isbrytarverksamheten är mest ekonomiskt att anskaffa två hjälpisbrytare samtidigt samt att resultatet av isbrytningsverksamheten försämras till skada för sjöfarten och hamnarna, om endast en isbrytare bygges.

I avvaktan på förslag av kommerskollegium rörande statens medverkan vid lokalisbrytning har Kungl. Maj:t — efter att ha underställt riksdagen frågan (X ht 1949 s. 107) — genom beslut den 27 maj 1949 uppdragit åt kollegium att i undantagsfall och för begränsad tid låta utföra lokalisbrytning i sådana fall, då ett tillfälligt trafikproblem icke lämpligen kan lösas utan statlig isbrytarhjälp.

Kommerskollegium har nu (skr. 8/9 1950) framlagt förslag till riktlinjer för lokalisbrytningen. I skrivelsen anför kollegium, att den påtagliga artskillnad, som föreligger mellan, å ena sidan, den årligen under omkring sex månader pågående isbrytarverksamheten vid Norrlandskusten m. fl. farvatten och, å andra sidan, den blott under stränga vintrar och då vanligen endast under högst två månader behövliga isbrytningen med mer eller mindre utpräglad nödhjälpskaraktär i sydliga farvatten, helt naturligt måste leda till att statens åtaganden böra få olika utformning i de två fallen. Då beståndet av statliga isbrytare i båda fallen är detsamma, måste skillnaden bli den, att staten under stränga vintrar, då det främst gäller de sydliga farvattnen, under den svåraste tiden i huvudsak måste inskränka sig till havsisbrytning men under milda och normala vintrar, då isbrytarverksamheten väsentligen är begränsad till Norrlandskusten och de stora insjöarna, i ganska stor utsträckning kan bistå även med lokalisbrytning. I anslutning till detta allmänna uttalande föreslår kollegium — under förutsättning att staten med tillämpning av gällande bestämmelser i ämnet svarar för all havsisbrytning — följande allmänna riktlinjer för statens åtaganden beträffande lokalisbrytning.

Staten åtager sig lokalisbrytning till och från för statens isbrytare tillgängliga hamnar och lossnings- respektive lastningsplatser,

dels för den sjöfart, som vid Norrlandskusten och i Öregrunds skärgård erhåller bistånd med havsisbrytning,

dels, med undantag av ungefär två månader under högvintern, för den sjöfart som genom tillfartslederna från havet bedrivs på hamnar vid Vänern och Mälaren,

dels för skäligt bistånd åt kustbefolkningen och fiskerinäringen, där dessa icke på annat sätt erhålla hjälp,

dels ock i andra fall där så befinnes påkallat av hänsyn till rikets näringsliv eller folkförsörjning eller där eljest synnerliga skäl därtill föranleda.

I anslutning härtill uttalar kollegium, att ämbetsverket för närvarande icke anser sig böra föreslå byggande av flera mindre isbrytare än de förut nämnda hjälpisbrytarna.

Till förbättrande av isbrytarberedskapen i Vänern och Trollhätte kanal föreslår kommerskollegium i sistnämnda skrivelse vidare, att den Trollhätte kanalverk tillhöriga isbrytande bogserbåten »Trollhätte Kanal» göres till föremål för vissa ändringsarbeten, som väsentligt skulle förbättra fartygets isbrytaregenskaper. Kostnaden härför har beräknats till 25 000 kronor och kollegium hemställer, att nämnda belopp måtte anvisas för ändamålet.

Kollegii förslag rörande lokalisbrytningen har varit föremål för en omfattande remissbehandling. De flesta remissinstanserna ha tillstyrkt eller icke haft något att erinra mot förslaget. I en del fall har detsamma tillstyrkts under förutsättning att vissa lokala intressen tillgodoses. Från flera håll har dock kritik riktats mot bl. a. den skillnad som gjorts mellan Norrlandskusten och den övriga kusten. Några av de hörda myndigheterna och organisationerna, däribland lotsstyrelsen, länsstyrelsen i Malmöhus län och Svenska hamnförbundet, ha förordat eller ifrågasatt en överarbetning av kollegii förslag.

Departementschefen.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser jag mig icke kunna tillstyrka, att medel anvisas för nästa budgetår till anskaffning av hjälpisbrytare. Då kollegii förslag beträffande lokalisbrytningens ordnande torde förutsätta, att sådana isbrytare anskaffas, synes slutlig ståndpunkt icke nu behöva tagas till förslaget. Jag torde i sinom tid få tillfälle att återkomma till detsamma. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde de nuvarande reglerna för statens medverkan vid lokalisbrytning få tillämpas tills vidare.

Jag kan icke heller nu tillstyrka att ett särskilt anslag anvisas för modernisering av den isbrytande bogserbåten »Trollhätte Kanal».

Anslaget till statens isbrytarverksamhet torde såsom de förslagsställande ämbetsverken föreslagit böra uppföras med oförändrat belopp, 900 000 kronor, för nästa budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens isbrytarverksamhet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[65] 10. Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 901)	1 500 000
1951/52 (förslag)	1 000 000

Anslaget hänför sig till isbrytaren Thule, som bygges å marinverkstäderna i Karlskrona. Det sammanlagda medelsbehovet för isbrytarbygget har beräknats till högst 10 068 000 kronor. Av detta belopp ha hittills 7 150 000 kronor anvisats.

Marinförvaltningen (skr. 31/8 1950) hemställer i enlighet med en tidigare uppgjord finansieringsplan, att för nästa budgetår 2 500 000 kronor anvisas till isbrytarbygget.

I en senare ingiven promemoria (19/10 1950) har marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning meddelat, att på grund av leveransförseningar medelsbehovet för det nya isbrytarfartyget under budgetåret 1951/52 kunde minskas till 1 000 000 kronor. Härvid förutsattes att återstoden av byggnadskostnaden eller 1 918 000 kronor anvisades för budgetåret 1952/53.

Departementschefen.

I anslutning till de senaste uppgifterna rörande medelsbehovet för budgetåret 1951/52 tillstyrker jag, att 1 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår till byggandet av isbrytaren Thule.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[66] 11. Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	129 000	125 580
1950/51 (statsliggaren s. 901)	130 000	
1951/52 (förslag)	126 500	

Avlöningsstat.

	1950/51	1951/52 (förslag)
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	58 900	58 900
Avlöningar till icke-ordinarie personal	57 400	54 400 (— 3 000)
Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	13 700	13 200 (— 500)
	130 000	126 500 (— 3 500)

Yrkanden.

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 30/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 8 300 kronor.

	Ökning
1. Uppflyttning i lönegrad:	
a) museidirektören Ca 30—Ca 37	2 016
b) intendenten (avdelningsföreståndare) Ca 27—förste intendent Ca 29	660
c) kanslibiträdet Ca 11—kassör Ca 17	1 764
d) kontorsbiträdet Ca 8—kanslibiträde Ca 11	861
2. Sjöhistoriska undersökningar	2 000
3. Omräkning:	
Reglerad befordringsgång, löneklassförändringar m. m.	999
	8 300

Motiv.

1. Nämnden anser, att museidirektörstjänsten bör vara likställd med byråchefstjänst och föreslår därför uppflyttning av tjänsten till den lönegrad byråchefsutredningen föreslagit för byråchef. — Samma motivering som föregående år anföres för uppflyttningen av intendentsbefattningen (se X ht 1950 s. 124). — Kanslibiträdesbefattningen har tidigare (se X ht 1950 s. 123) begärts omändrad till kansliskrivarebefattning. Med hänsyn till de med tjänsten förenade kvalificerade göromålen av kameral och administrativ art anser nämnden nu, att befattningen bör ombildas till en kassörs-tjänst. Nämnden förutsätter, att frågan om lönegradsplaceringen för såväl kanslibiträdet som kontorsbiträdet löses i anslutning till pågående utredning om löneställningen för biträdespersonal.

2. Nämnden betonar, att det belopp å 1 000 kronor, som nu står till förfogande för sjöhistoriska undersökningar, är alltför blygsamt för att museet skall kunna fullfölja sina arbetsuppgifter på detta område. Till jämförelse påpekar nämnden bl. a., att nordiska museet disponerar 50 000 kronor av statsmedel för motsvarande ändamål. I detta sammanhang anför vidare nämnden, att om besparing skulle uppkomma å anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, hinder icke bör möta att för nu ifrågasvarande ändamål disponera jämväl sålunda inbesparade medel.

Departementschefen.

Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående viss nedräkning av avlöningsanslagen föreslår jag till en början, att nu ifrågavarande anslag sänkes med 4 500 kronor. Vad angår de av museets nämnd gjorda äskandena för nästa budgetår anser jag mig för närvarande blott kunna tillstyrka, att anslaget uppräknas med 1 000 kronor i anledning av löneklassförändringar m. m. Frågan om rätt för museet att för sjöhistoriska undersökningar använda eventuella besparingar å anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal torde få avgöras av Kungl. Maj:t i ett senare sammanhang.

I enlighet med det anförda uppföres anslaget med (130 000 — 4 500 + 1 000=) 126 500 kronor. Beträffande anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjöhistoriska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i>	
<i>vis</i>	58 900
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	54 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	13 200
Summa kronor 126 500;	

b) till *Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 126 500 kronor.

[67] 12. Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	23 000	24 667
1950/51 (statsliggaren s. 902)	23 200	
1951/52 (förslag)	23 200	

I gällande riksstat finnes under rubriken Statens sjöhistoriska museum jämväl uppfört ett reservationsanslag å 3 000 kronor till Underhåll av samlingarna. Härav avses 500 kronor för reseersättningar.

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 30/8 1950) föreslår nu, att medel till reseersättningar i fortsättningen anvisas under omkostnadsanslaget. Med hänsyn till personalökningar och stegrade biljettpreiser m. m. anser nämnden, att reseersättningsposten bör upptagas med ett belopp av 1 000 kronor. Omkostnadsanslaget borde därför höjas med nämnda belopp.

Samtidigt föreslår nämnden en motsvarande minskning av anslaget till Underhåll av samlingarna. Beträffande sistnämnda anslag hemställer nämnden vidare, att detsamma måtte få användas jämväl för komplettering av samlingarna. Behovet av medel för detta ändamål har nämligen blivit alltmer trängande. Vid bifall till denna framställning bör enligt nämnden anslagets rubrik ändras till Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökande av samlingarna. Nämnden framhåller slutligen, att den finner det angeläget, att i enlighet med vedertagna museitekniska principer fotografering av samlingarna i viss utsträckning sker. Några särskilda medel finnas emellertid icke anvisade härför. Då denna verksamhet nära sammanhänger med

samlingarnas underhåll och vård, bör enligt nämnden anslaget till underhåll m. m. få användas jämväl för detta ändamål.

Departementschefen.

Då anslag till reseersättningar synes böra utgå allenast till sådana resor, som erfordras för samlingarnas underhåll och komplettering, finner jag icke skäl att till omkostnadsanslaget överflytta anvisningen av medel för resor. Med hänsyn härtill torde sjöhistoriska museets omkostnadsanslag för nästa budgetår böra uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller 23 200 kronor.

Vad angår det nuvarande anslaget till underhåll av samlingarna tillstyrker jag, att ett motsvarande anslag upptages för budgetåret 1951/52 med oförändrat belopp eller 3 000 kronor. Inom ramen för anslaget torde högst 1 000 kronor få användas till reseersättningar. Jag har intet att erinra mot att anslaget användes jämväl för komplettering av samlingarna och för foto-grafering i enlighet med museinämndens förslag. Anslagets benämning torde härvid böra ändras till Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna. Vid löpande budgetårs utgång eventuellt förefintlig reservation å det nuvarande underhållsanslaget torde få tillföras det nya anslaget.

Jag återkommer under nästa punkt till anslaget till underhåll och ökning av samlingarna. Under nu förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 23 200 kronor.

[68] 13. Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50 ¹	3 000	3 179
1950/51 ¹ (statsliggaren s. 902)	3 000	
1951/52 (förslag)	3 000	

Under åberopande av vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 kronor.

[69] 14. Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	256 000	256 000
1950/51 (statsliggaren s. 902)	256 000	
1951/52 (förslag)	256 000	

¹ Under rubriken Statens sjöhistoriska museum: Underhåll av samlingarna.

I enlighet med förslag av kommerskollegium (skr. 25/8 1950) upptages anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader*
för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 256 000 kronor.

[70] 15. Läkarundersökning av sjöfolk.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	70 000	90 960
1950/51 (statsliggaren s. 903) ...	70 000	
1951/52 (förslag)	80 000	

Beträffande gällande bestämmelser för anslagets användning torde jag få hänvisa till statsliggaren. Samtidigt vill jag erinra om att med detta anslag sammanhängande frågor äro föremål för utredning (se X ht 1948 s. 102). Utredningsarbetet har ännu icke avslutats.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1949/50 tillstyrker jag en uppräknig av anslaget för nästa budgetår. Anslaget synes lämpligen kunna uppföras med 80 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkarundersökning av sjöfolk* för budgetåret 1951/
52 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[71] 16. Beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	40 000	56 675
1950/51 (statsliggaren s. 903) ..	50 000	
1951/52 (förslag)	60 000	

Beträffande bestämmelserna för anslagets användning hänvisas till statsliggaren. Av bestämmelserna framgår, att det endast är svenska sjömän i utrikes fart, som äro berättigade till nedsättning å biljettpiserna vid vissa resor till och från hemorten.

Kommerskollegium (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget med hänsyn till belastningen måtte för nästa budgetår uppräknas till 60 000 kronor.

I skrivelse den 28 september 1950 har *järnvägsstyrelsen* anmält, att Sveriges fartygsbefälsförening hemställt hos styrelsen, att denna måtte undersöka möjligheterna för att ifrågavarande biljettpisnedsättning också skulle få tillämpas för sådana till föreningen anslutna statslösa utlänningar, vilka äro här i riket mantalsskrivna och fullgöra sina medborgerliga plikter i form av utskylder m. m. Utan att taga ställning till den principiella sidan av frågan förklarar sig järnvägsstyrelsen icke ha något att erinra mot fram-

ställningen under förutsättning att statens järnvägar även för dessa resor gottgöres för skillnaden mellan ordinarie och nedsatt biljettpris. Samma uppfattning har för de enskilda järnvägarnas del framförts av Svenska järnvägsföreningen, med vilken styrelsen samrått.

Järnvägsstyrelsen har berett kommerskollegium tillfälle att inkomma med yttrande i ärendet. Kollegium har i sin tur inhämtat yttranden från Sveriges redareförening, Svenska maskinförbunds förbundet, Svenska sjöfolksförbundet samt sjömanshusen i Gävle, Göteborg, Hålsingborg och Stockholm. Enligt kommerskollegii mening bör ifrågavarande förmån utsträckas så att den kommer att gälla för alla å svenska handelsfartyg i utrikes fart anställda utlänningar — icke blott statslösa — vilka äro bosatta och mantalsskrivna här i riket och vilka liksom svenska medborgare erlægga skatt till stat och kommun. Kollegium räknar med att cirka 4 000 utlänningar för närvarande äro anställda ombord å svenska handelsfartyg i utrikes fart. Av dessa torde mindre än 2 000 — till större delen tidigare estniska och lettiska medborgare — uppfylla de av kollegium föreslagna kraven för erhållande av biljettprisnedsättning.

1950 års besparingsutredning (PM 14/11 1950 ang. X ht) anser, att en omprövning av förevarande statsbidrag nu bör ske, och finner för sin del att bidraget torde kunna avvecklas utan att alltför allvarliga olägenheter skulle uppstå därigenom. Utredningen förordar därför, att anslag för ändamålet icke uppföres i riksstaten för budgetåret 1951/52.

Departementschefen.

Med hänsyn bl. a. till de särskilda förhållanden, under vilka sjöfolket i utrikes fart utför sitt arbete, anser jag mig icke böra förorda, att de svenska sjömännen fråntages förmånen att i vissa fall erhålla nedsättning av biljettpriset vid resor till och från hemorten. Däremot torde i besparingssyfte böra utredas, huruvida de nuvarande grunderna för rätten att åtnjuta nedsättning av biljettpriset kunna ändras utan allvarliga olägenheter. Samtidigt härmed torde frågan om vissa utländska sjömans ställning på denna punkt böra ytterligare övervägas. Resultatet av undersökningen torde i sinom tid få föreläggas riksdagen.

Under nu angivna förhållanden synes anslaget för nästa budgetår böra bestämmas med hänsyn tagen till nettoutgiften under budgetåret 1949/50. Med denna utgångspunkt synes anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 60 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[72] 17. Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 904)	400 000
1951/52 (förslag)	400 000

Från anslaget bestridas driftkostnaderna för de tre mät- och avmagnetiseringsstationerna i Stockholm, Göteborg och Karlshamn. Vid anslagsberäkningen har hänsyn tagits till utgifter för löner till civilanställd personal, elektrisk ström, smörjmedel, allmänna maskinförnödenheter, hyror, smärre haverier samt underhåll, motsvarande normal förslitning av materielen. Utgifter för större haverier och upphandling av reservmateriel m. m. äro däremot icke inräknade. Genom beslut den 28 april 1950 medgav Kungl. Maj:t efter framställning av marinförvaltningen, att anslaget finge för budgetåret 1949/50 överskridas med högst 68 600 kronor. Beloppet avsåg av marinförvaltningen gjorda utgifter, vilka delvis icke voro hänförliga till driftkostnader, men som av olika anledningar varit nödvändiga att göra. Till täckande av kostnaderna för ett kabelhaveri vid stationen i Karlshamn, vilket inträffat under budgetåret 1948/49, hade sålunda 19 048 kronor måst tagas i anspråk av det för budgetåret 1949/50 anvisade anslaget. Genom leveransförseningar hade vidare kostnaderna för diverse elektriska installationer och materiel för samma station, vilka beställts redan 1946, fakturerats först under budgetåret 1949/50. Denna utgift, 5 355 kronor, hade rätteligen bort belasta det särskilda reservationsanslaget för anordnande av Karlshamsstationen. Detta hade emellertid icke varit möjligt, enär reservationen å anslaget, i runt tal 170 000 kronor, redan inlevererats till budgetutjämningsfonden. Marinförvaltningen hade vidare ansett det nödvändigt att för driftens behöriga gång vid stationerna inköpa ett parti reservkabel. Tidigare inköpta reservkablar hade nämligen så gott som fullständigt förbrukats. Kostnaden för inköpet hade uppgått till 27 744 kronor. Slutligen hade 16 451 kronor åtgått för att anordna en uppställningsbrygga vid stationen i Göteborg. Bryggan vore behövlig vid översynen av stationens kabelvagn. Sådan översyn hade tidigare kunnat ske å annan plats i Göteborgs hamn, som på grund av utrymmesbrist icke längre vore tillgänglig.

I fråga om driftkostnaderna för mät- och avmagnetiseringsstationer under budgetåret 1951/52 hemställer *marinförvaltningen* (skr. 31/8 1950), efter samråd med inspektören för minväsendet, att anslag härtill måtte anvisas med oförändrat belopp, 400 000 kronor. Ämbetsverket framhåller, att minrisken fortfarande måste anses vara betydande. I Östersjön och därintill gränsande farvatten hade under budgetåret 1949/50 genom minsprängningar sänkts eller skadats ett stort antal fartyg, därav två svenska. Enligt marinförvaltningens åsikt hade det med största sannolikhet i alla fallen varit fråga om avståndsminor.

Departementschefen.

Såsom marinförvaltningen påpekat är minrisken fortfarande avsevärd. Det är därför av betydelse för vår sjöfart att avmagnetiseringsstationernas

verksamhet fortsätter. Till driftkostnader under nästa budgetår torde såsom ämbetsverket föreslagit böra anvisas oförändrat belopp eller 400 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[73] 18. Kostnader för handelssjöfartens dirigering.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 904)	25 000
1951/52 (förslag)	25 000

Chefen för marinen (skr. 25/8 1950) framhåller, att minrisken betingar åtgärder för handelssjöfartens dirigering även under nästkommande budgetår samt hemställer, efter samråd med marinförvaltningen och sjökarteverket, att jämväl för budgetåret 1951/52 ett belopp av 25 000 kronor måtte anvisas till bestridande av kostnader i samband med dirigeringen.

Jag tillstyrker marinchefens äskande och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för handelssjöfartens dirigering* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[74] 19. Bidrag till handelshögskolan i Stockholm.

	Anslag
1949/50	100 000
1950/51 (statsliggaren s. 904)	100 000
1951/52 (förslag)	100 000

Förutom handelshögskolan i Stockholm åtnjuter även handelshögskolan i Göteborg statsbidrag. Anslaget å riksstaten för innevarande budgetår till sistnämnda skola utgör 90 000 kronor.

Handelshögskolorna ha erhållit vissa bidrag från handels- och sjöfartsfonden. Sålunda har handelshögskolan i Göteborg under åren 1948, 1949 och 1950 erhållit sammanlagt 140 300 kronor i sådant bidrag. Handelshögskolan i Stockholm har den 19 maj 1950 beviljats ett bidrag av 50 000 kronor från nyssnämnda fond.

Styrelsen för handelshögskoleföreningen i Stockholm (skr. 4/9 1950) hemställer om anslag för budgetåret 1951/52 med 265 000 kronor, varav minst 45 000 kronor skulle utgöra statsbidrag till friplatser eller nedsättning av elevavgifter. Till stöd för framställningen åberopas bl. a. justitierådet G. Dahlmans utredning angående handelshögskolornas ekonomi samt behov av statsbidrag fram till år 1954 (se X ht 1949 s. 117—119). Styrelsen omnämner att vissa av de av utredningsmannen tillstyrkta lärarbefattningar-

na vid högskolan ännu icke tillsatts. De erforderliga underhålls- och ombyggnadsarbetena vid högskolan måste beräknas till högre belopp än utredningsmannen förutsatt. Även andra utgiftsstegringar vore att förutse. Styrelsen framhåller vidare, att ehuru handelshögskolans fonder förstärkts genom donationer, fondavkastningen på grund av det minskade penningvärdet icke vore tillräcklig för att täcka kostnaderna för högskolans verksamhet. För läsåret 1949/50 hade uppkommit ett underskott å cirka 55 000 kronor, vilket måst täckas av medel från högskolans grundfond.

Styrelsen för handelshögskolan i Göteborg (skr. 16/6 1950) hemställer om anslag för nästa budgetår med 180 000 kronor. Styrelsen räknar med en ökning av utgifterna under de kommande åren, medan handelshögskolans egna inkomster väntas förbli oförändrade. Utgiftsökningen föranledes i första hand av att lärar- och tjänstemannakåren måste förstärkas. Under budgetåret 1951/52 beräknas sålunda en preceptor i nationalekonomi och en lektor i engelska tillkomma. Vidare beräknar styrelsen, att en viss lönereglering kommer att bli erforderlig. Medan löneförmånerna för professorerna utgå efter i huvudsak samma normer som för universitetsprofessorerna, gäller nämligen för övrig personal vid högskolan i stort sett, att avlöningsförmånerna ligga lägre än vid motsvarande statliga institutioner. Det begärda statsbidraget erfordras enligt styrelsen för att handelshögskolans budget skall balansera. Styrelsen har förutsatt, att av statsbidraget samma belopp som tidigare skall utgå till friplatser eller nedsättning av elevavgifter.

Departementschefen.

Jag anser mig icke heller i år kunna tillstyrka någon höjning av riksstatsanslagen till handelshögskolorna. Anslaget till handelshögskolan i Stockholm bör således upptagas med 100 000 kronor och anslaget till handelshögskolan i Göteborg med 90 000 kronor. Villkoren för anslagens åtnjutande synas böra bibehållas oförändrade.

Till den i föregående års statsverksproposition (se X ht 1950 s. 130) omnämnda skrivelsen från styrelsen för handelshögskolan i Göteborg angående upprättande av ett avtal mellan staten, Göteborgs stad och högskolan rörande den sistnämndas ekonomi har jag ännu icke tagit slutlig ställning. Så länge det nuvarande ansträngda budgetläget består synes det dock knappast lämpligt att staten påtager sig nya ekonomiska förpliktelser, vilket skulle bli fallet, om ett avtal upprättades.

Beträffande anslaget till handelshögskolan i Göteborg återkommer jag under nästa punkt. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelshögskolan i Stockholm* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[75] 20. Bidrag till handelshögskolan i Göteborg.

	Anslag
1949/50	90 000
1950/51 (statsliggaren s. 904)	90 000
1951/52 (förslag)	90 000

Under återopande av vad jag anfört under närmast föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelshögskolan i Göteborg* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 90 000 kronor.

[76] 21. Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	255 000	225 734
1950/51 (statsliggaren s. 904)	500 000	
1951/52 (förslag)	500 000	

Från detta anslag bestridas för närvarande kostnader för utrikeshandelsstipendier, orienterande marknadsundersökningar, handelssekreterare, småindustriens exportbyrå och småindustriens exportråd.

Till *utrikeshandelsstipendier* ha av innevarande budgetårs anslag 25 000 kronor ställts till förfogande. Bestämmelser om dessa stipendier finnas i kungörelsen den 14 oktober 1949 (nr 528) om statens utrikeshandelsstipendier. För närvarande äro tretton stipendiater verksamma, därav sex i Amerikas förenta stater.

Orienterande marknadsundersökningar pågå för närvarande i Canada, Centralamerika, Indien, Pakistan och Burma. För vissa av dessa undersökningar ha medel ställts till förfogande från handels- och sjöfartsfonden.

Handelssekreterare ha hittills förordnats till ett antal av sju stycken med verksamhetsområden i Sydafrikanska unionen, i Argentina och Paraguay, i Amerikas förenta stater, i Indonesien m. fl. länder, i Brasilien samt i Algeriet, Marocko och Tunisien. För två av handelssekreterarna bestridas kostnaderna för innevarande budgetår helt eller delvis av medel från handels- och sjöfartsfonden.

I detta sammanhang må nämnas, att den i föregående års statsverksproposition (X ht 1950 s. 134) förutskickade utredningen rörande lämpliga områden för nya marknadsundersökningar verkställets och beaktats vid utvändandet av nya marknadsundersökare och handelssekreterare.

Till kostnader för *småindustriens exportbyrå* och *småindustriens exportråd* ha 45 000 kronor ställts till förfogande av löpande budgetårs anslag.

Kommerskollegium, som beträffande de orienterande marknadsundersökningarna under hand samrått med Sveriges allmänna exportförening, hemställer (skr. 15/9 1950), att anslaget till Åtgärder för främjande av varuut-

bytet med främmande länder för nästa budgetår höjes med 100 000 kronor till 600 000 kronor.

För utrikeshandelsstipendier beräknar kollegium härvid oförändrat belopp, 25 000 kronor.

I fråga om de orienterande marknadsundersökningarna uttalar ämbetsverket, att medel böra anvisas för fortsättande och avslutande under nästa budgetår av undersökningarna i Indien och Canada. Vidare anser kollegium i anslutning till nyssnämnda utredning det vara av vikt, att dylika undersökningar företagas snarast möjligt också i Arabstaterna och Belgiska Kongo. Kollegium framhåller vidare, utan att äska medel därför, att det kan visa sig angeläget att upptaga marknadsundersökningar även i andra länder.

Vad angår handelssekreterarna anser kollegium, att medel böra beräknas för nästa budgetår för samtliga nu verksamma handelssekreterare utom sekreteraren i Sydafrikanska unionen. Vidare böra enligt kollegium medel anvisas för fortsatt marknadsundersökning eller placering av en handelssekreterare i Israel.

Den sammanlagda kostnaden för nästa budgetår för orienterande marknadsundersökningar och handelssekreterarnas verksamhet uppskattas av kommerskollegium till 545 000 kronor. Med hänsyn till förväntad reservation å anslaget anses dock medelsbehovet för nu nämnda ändamål kunna nödräknas till i runt tal 525 000 kronor.

För exportbyråns och exportrådets del äskar *småindustriens exportråd* (skr. 31/8 1950) för nästa budgetår ett belopp av 54 000 kronor eller 9 000 kronor mer än för innevarande budgetår. Rådet framhåller, att byråns verksamhet vunnit uppskattning på många håll bland småföretag och exportfirmor. Till följd av det ökade arbetet har byråns personal, som från början bestått av föreståndaren och ett kvinnligt biträde, måst förstärkas med en assistent och ett kvinnligt biträde. För budgetåret 1951/52 räknar rådet med en ökning av personal- och andra kostnader. *Kommerskollegium*, som haft att yttra sig över exportrådets framställning, har i sin nyssnämnda skrivelse den 15 september 1950 uttalat, att kollegium icke har något att erinra mot rådets framställning.

Departementschefen.

Kommerskollegium har föreslagit, att för nästa budgetår ytterligare 100 000 kronor ställas till förfogande för utrikeshandelsfrämjande åtgärder. Även om starka skäl tala för en anslagshöjning, är jag dock icke för närvarande beredd att förorda större medelsanvisning än för löpande budgetår eller 500 000 kronor.

Av anslaget torde oförändrat belopp eller 25 000 kronor böra reserveras för utrikeshandelsstipendier. Till *småindustriens exportråd* och *småindustriens exportbyrå* synes för nästa budgetår böra utgå det av rådet begärda beloppet eller 54 000 kronor. Återstoden av anslaget eller 421 000 kronor bör avses för orienterande

marknadsundersökningar och handelssekreterare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om användningen av dessa medel. Därest förhållandena skulle giva anledning därtill, bör Kungl. Maj:t få göra erforderliga jämkningar i medelstildelingen mellan olika ändamål.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[77] 22. Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	102 000	102 000
1950/51 (statsliggaren s. 905) ..	102 000	
1951/52 (förslag)	102 000	

Utöver anslag å riksstaten ha handelskamrarna tilldelats bidrag ur handels- och sjöfartsfonden. Sålunda ha, sedan 1950 års statsverksproposition anmälades, efter beslut av Kungl. Maj:t handelskammaren i New York erhållit 256 575 kronor, varav 50 000 kronor för vissa särskilda kostnader, handelskammaren i London 46 283 kronor, handelskammaren i Paris 45 000 kronor och handelskammaren i Sydney 11 537 kronor.

Kommerskollegium har den 4 oktober 1950 avgivit infordrat utlåtande över till Kungl. Maj:t inkomna ansökningar om statsbidrag från handelskamrarna i New York och London. Samtidigt har kollegium med yttrande överlämnat till kollegium i enahanda syfte ingivna ansökningar från handelskamrarna i Paris och Sydney. Handelskammaren i New York, som lagt om sina räkenskaper så att de sammanfalla med riksstatens budgetår, hemställer i anledning härav om ett extra bidrag för första halvåret 1951 å 106 552 kronor. För budgetåret 1951/52 begär kammaren ett anslag av 213 000 kronor. Handelskamrarna i London, Paris och Sydney ha hemställt om bidrag för kalenderåret 1951 med respektive 89 117, 50 000 och 25 000 kronor. Till stöd för sina framställningar om ökade statsbidrag ha handelskamrarna liksom tidigare huvudsakligen återopat ökade arbetsuppgifter och höga omkostnader. Handelskammaren i New York har dessutom återopat att medlemsavgifterna minskat.

Kommerskollegium erinrar, att bidragen från riksstatsanslaget till handelskamrarna sedan många år varit otillräckliga och att det på grund härav varit nödvändigt att anvisa extra bidrag från handels- och sjöfartsfonden för att kamrarna skulle kunna fortsätta sin verksamhet. Enligt kollegii mening borde statsbidrag till handelskamrarnas ordinarie utgifter i princip utgå från anslag i riksstaten, medan bidrag från handels- och sjöfartsfonden borde lämnas endast för att täcka extraordinära utgifter. Det nuvarande syste-

met hade lett till att handels- och sjöfartsfonden tagits i anspråk för bidrag till handelskamrarna i en utsträckning som icke vore försvarlig.

Vad därefter angår de av handelskamrarna begärda bidragsbeloppen anser kommerskollegium sig icke kunna tillstyrka, att handelskammaren i New York nu erhåller bidrag för ett och ett halvt års verksamhet. Detta bidrag bör liksom bidragen till övriga handelskamrar tills vidare beräknas för kalenderår. Kollegium föreslår, att handelskammaren i New York tilldelas ett bidrag av 213 000 kronor för år 1951. För handelskamrarna i London och Paris förordar kollegium, att bidragen begränsas till 89 000 och 45 000 kronor. Beträffande slutligen handelskammaren i Sydney tillstyrker kollegium att det begärda beloppet, 25 000 kronor, anvisas. Kommerskollegium framhåller, att om de av kollegium tillstyrkta bidragen, tillhoppa 372 000 kronor, helt skulle belasta förevarande riksstatsanslag, detta för budgetåret 1951/52 måste höjas med 270 000 kronor, något som kollegium icke anser vara möjligt för närvarande. Ämbetsverket föreslår därför i stället, att anslaget endast ökas med 171 000 kronor och att återstoden, (270 000 — 171 000 =) 99 000 kronor, ställes till förfogande från handels- och sjöfartsfonden. Enligt kollegii mening böra handelskamrarna i New York, London, Paris och Sydney av riksstatsanslaget erhålla respektive 158 000, 65 000, 30 000 och 20 000 kronor.

Departementschefen.

Som tidigare vid ett flertal tillfällen framhållits är handelskamrarnas arbete till stor nytta för vårt land och väl värt stöd från statligt håll. Då medel för ändamålet icke kunnat anvisas i tillräcklig omfattning över riksstaten, ha sedan flera år tillbaka kamrarna erhållit extra statsbidrag från handels- och sjöfartsfonden. Dessa bidrag ha ofta varit av betydande storlek och under sista året till och med avsevärt överstigit det å riksstaten anvisade beloppet. Givet är att det ur många synpunkter skulle vara att föredraga, att såsom kommerskollegium föreslagit bidragen till handelskamrarna i betydligt större utsträckning än nu utginge av medel anvisade å riksstaten. För närvarande anser jag mig dock icke kunna tillstyrka en sådan förskjutning i medelsanvisningen. Anslaget å riksstaten till handelskamrarna torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 102 000 kronor. Liksom tidigare torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela anslaget på de olika handelskamrarna.

Detta ståndpunktstagande från min sida innebär, att även under nästa budgetår stora bidrag av fondmedel komma att erfordras för att kamrarna skola kunna fortsätta sin verksamhet. Av flera skäl skulle det vara önskvärt att redan nu kunna angiva i vilken utsträckning kamrarna kunna påräkna sådana bidrag. Denna fråga är emellertid för närvarande föremål för övervägande inom handelsdepartementet. Jag räknar med att den skall lösas inom sådan tid, att beslut i ämnet kan fattas senast i samband med att bidragen från riksstatsanslaget ställas till förfogande.

Under återopande av det anförda hemställer jag beträffande medelsanvisningen å riksstaten, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 102 000 kronor.

[78] 23. Avsättning till handelsflottans välfärdsfond.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	450 000	445 277
1950/51 (statsliggaren s. 905)	450 000	
1951/52 (förslag)	380 000	

Enligt lagen den 30 juni 1948 (nr 495) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i hamn med däri den 22 juni 1950 (nr 344) företagna ändringar skall, förutom bidrag av allmänna medel, till sådana anordningar utgå en särskild välfärdsavgift, bestämd till 4 öre för dag och sjöman under tid då sjömannen varit för utrikes fart påmönstrad å svenskt handelsfartyg. Avgiften utgives till hälften av sjömannen och till hälften av redaren. Avgiftsskyldigheten, som från början var begränsad till svenska sjömän som voro inskrivna vid sjömanshus, har genom nyssnämnda lagändring utsträckts till att gälla även utländska sjömän och sådana svenska sjömän, som icke äro inskrivna vid sjömanshus.

Jämlikt de i propositionen nr 174/1948 angivna grunderna, vilka godkänts av riksdagen, skall statens bidrag till löpande utgifter för välfärdsarbetet uppgå till samma belopp, som inflyter i avgifter från sjömän och redare. Därutöver är det avsett att staten skall ställa medel till förfogande för byggnadsföretag, tomtköp och andra större investeringar för välfärdsanordningar i hamn.

Av det för innevarande budgetår anvisade statsanslaget ha 150 000 kronor beräknats motsvara inflytande avgifter och reserverats för löpande kostnader. Återstoden av anslaget, 300 000 kronor, har avsetts för investeringsändamål.

Handelsflottans välfärdsråd (skr. 6/9 1950) hemställer, att för budgetåret 1951/52 avsättningsanslaget till välfärdsfonden upptages till 980 000 kronor, varav för investeringsändamål 800 000 kronor och för löpande kostnader 180 000 kronor.

Beträffande välfärdsanordningarna i utlandet anmäler rådet, att det i förra årets statsverksproposition (X ht 1950 s. 136 och 137) omnämnda sjöfartshotellet i New York beräknas bli färdigt under innevarande budgetår och att därmed behovet av hotellrum för svenskt sjöfolk i New York kommer att bli tillgodosett. Rådet hade vid avgivande av petita för innevarande budgetår räknat med att välfärdsfonden icke skulle behöva anlitas för finansieringen av hotellbygget i New York, men byggnadskostnaderna ha stegrats därefter att de för innevarande budgetår anvi-

sade medlen till fonden helt syntes behöva tagas i anspråk för detta ändamål. Frågan om ett nytt skandinaviskt sjöfartshotell i Antwerpen, vilken jämväl berördes i föregående års statsverksproposition, är enligt rådet fortfarande föremål för överväganden inom de skandinaviska ländernas välfärdsråd. Innan gemensamt förslag utarbetats, anses det icke möjligt att beräkna vilka medel som kunna komma att erfordras för ändamålet.

Frågan om välfärdsanordningar för sjöfolk i svenska hamnar är enligt rådet föremål för flera lokala utredningar. I detalj utarbetade ritningar och kostnadsberäkningar för nya sjöfartshotell föreligga för närvarande endast i fråga om Malmö och Kalmar. För Malmö-hotellens del torde emellertid vissa kompletteringar av beräkningarna bli nödvändiga, bl. a. med hänsyn till att en ny tomt torde bli anvisad för byggnaden. Välfärdsrådet, som finner det synnerligen angeläget att detta sjöfartshotell uppföres under nästkommande budgetår, anser sig uppskattningsvis böra räkna med en belastning av välfärdsfonden med 500 000 kronor härför. För sjöfartshotellet i Kalmar beräknar rådet det erforderliga statsbidraget till 400 000 kronor. Rådet bedömer angelägenhetsgraden även av detta hotell såsom mycket hög och förordar att medel för ändamålet ställas till förfogande under nästa budgetår. Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser rådet, att en mindre del av de föreslagna investeringarna bör kunna bekostas genom anlitande av avgiftsmedel. Rådet omnämner slutligen, att utredningar rörande sjöfartshotell även pågå i Stockholm och Västerås.

1950 års besparingsutredning (PM 14/11 1950 ang. X ht) föreslår, att den för investering avsedda delen av anslaget för nästa budgetår minskas till 150 000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till behovet att i nuvarande läge minska statsutgifterna anser jag mig böra föreslå, att den för investeringar avsedda delen av anslaget sänkes. Jag är emellertid icke beredd tillstyrka besparingsutredningens förslag härvidlag utan förordar, att sänkningen begränsas till 100 000 kronor. Därmed skulle för nästa budgetår 200 000 kronor reserveras för investeringsändamål. I syfte att öka utrymmet för investeringar härutöver torde — om riksdagen icke har något att invända däremot — efter tillstånd av Kungl. Maj:t statens bidrag till löpande utgifter få användas jämväl för investeringsändamål.

Statens bidrag till i första hand löpande kostnader torde för nästa budgetår i enlighet med välfärdsrådets förslag beräknas till 180 000 kronor. I detta sammanhang vill jag erinra om att jag vid behandlingen av kommerskollegii avlöningsanslag förordat, att därest riksdagen icke har något att erinra däremot, kostnaden för viss skrivhjälp åt välfärdsrådet skall tills vidare från och med innevarande budgetår få bestridas från välfärdsfondens medel.

Avsättningsanslaget till handelsflottans välfärdsfond skulle vid bifall till vad jag förut föreslagit uppgå till (200 000 + 180 000 =) 380 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 380 000 kronor.

E. Patent- och registreringsväsendet m. m.**[79] 1. Patent- och registreringsverket: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	3 468 000	3 351 065
1950/51 (statsliggaren s. 906)	3 486 000	
1951/52 (förslag)	3 511 800	

Avlöningsstat.

	1950/51	1951/52 (förslag)
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 777 500	1 816 100 (+ 38 600)
Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 338 500	1 323 000 (— 15 500)
Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	370 000	372 700 (+ 2 700)
	3 486 000	3 511 800 (+ 25 800)

Y r k a n d e n.

Patent- och registreringsverket (skr. 24/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 224 100 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Ingenjörspersonal:		
a) 34 tekniska ledamöter Ce 25 — förste byråingenjörer Ce 27	33 568	
b) 8 biträdande ingenjörer Ce 23—Ce 24	8 772	
2. Juristpersonal:		
a) 1 byråchef Ca 33	18 264	
b) Varumärkesbyrån:		
1 byrådirektör Ca 31	16 164	
1 amanuens Ce 23—byråsekreterare Ca 24	636	
c) Kanslibyrån (tidigare benämnd sekreterarexpeditionen):		
1 förste byråsekreterare Ca 27—byrådirektör Ca 31	2 052	
1 förste byråsekreterare Ce 27	13 428	
1 byråsekreterare Ce 24—Ca 24	—	
3. Kameral personal:		
1 kamrerare Ca 25—Ca 27	684	
1 kassör Ca 19	8 712	
4. Biträdespersonal:		
a) 3 kansliskrivare Ca 15 (en på varumärkesbyrån, en på kanslibyrån och en på biblioteket)	23 976	
1 kontorist Ca 13 (på biblioteket)	7 692	

	Ökning	Minskning
2 kanslibiträden Ca 11	13 632	
1 kanslibiträde Ce 11	6 816	
8 skrivbiträden (Cf 4 och Ce 6)	36 888	
b) 1 föreståndare för varumärkesgranskningen Ca 18		
—Ca 21	948	
1 kontorist Ca 13—kansliskrivare Ca 15 (löneut-		
räknare m. m.)	624	
1 kontorist Ca 13—kansliskrivare Ca 15 (föreståndare för registratorskontoret)	624	
1 kanslibiträde Ca 11—kontorist Ca 13 (föreståndare för kansliexpeditionen)	600	
c) 1 kansliskrivare Ce 15—Ca 15	—	
2 kontorister Ce 13—Ca 13	—	
3 kanslibiträden Ce 11—Ca 11	—	
1 kontorsbiträde Ca 8—Ce 8	—	
5. Vaktpersonal:		
1 förste expeditionsvakt Ca 11	7 092	
2 expeditionsvakter Ca 9	11 832	
2 expeditionsvakter Ce 9	11 184	
6. Lönegradsförändringar enligt reglerad befodringsgång samt löneklassförändringar m. m.	9 912	
7. Arvodespersonal m. m.		10 000
	234 100	10 000
	+ 224 100	

Motiv.

1 a) Ämbetsverket framhåller, att såväl utbildningskraven som arbetsuppgifternas kvalificerade och självständiga natur motivera, att de tekniska ledamöter, som för närvarande äro placerade i Ce 25, beredes en förbättrad löneställning. Verkets övriga tekniska ledamöter äro placerade i Ca 31, Ca 29 och Ca 27. Samtliga tekniska ledamöter ha samma arbete, nämligen att granska och i det stora flertalet fall ensamma avgöra inkomna patentansökningar.

1 b) Den inom verket tillämpade befodringsgången för biträdande ingenjörspersonal, som för närvarande innefattar 21 och 23 lönegraden, bör — i enlighet med 1944 års personalutrednings förslag i ämnet — utbyggas till att omfatta uppflyttning i lönegraden Ce 24. Härigenom skulle rekryteringen av ingenjörspersonal bli något lättare.

2 a) Byråchefen å administrativa och varumärkesavdelningen, som kan sägas bestå av en varumärkesbyrå, en administrativ byrå och en kanslibyrå, är förutom chef för denna avdelning jämväl rättskunnig ledamot av besvärssavdelningen samt närmast under generaldirektören ämbetsverkets personalchef. Dessutom åligger det denne byråchef bl. a. att vara föredragan-

de i de flesta ärenden som behandlas i plenum samt att handlägga frågor som ha samband med de internationella konventionerna på det industriella rättsskyddets område eller som eljest äro av internationell karaktär. På grund av sin omfattande arbetsbörda har byråchefen ej möjlighet att ägna de olika arbetsuppgifterna den tid som är erforderlig. Uppgifterna böra därför fördelas på två byråchefer. Ämbetsverket anser, att frågan om en sådan uppdelning av tjänsten icke längre kan uppskjutas.

2 b) För att arbetsbalansen på varumärkesavdelningen skall kunna hållas nere anses nödvändigt att ledamotsantalet på avdelningen ökas från tre till fyra, varför en byrådirektörstjänst bör inrättas. Antalet ansökningar om nyregistrering av varumärken och om registrering av mönster har stigit under de senaste åren. — Med avdelningens tillväxt har vidare uppstått ett behov av en befattningshavare, lämpligen en byråsekreterare, som kan självständigt fullgöra vissa uppgifter och även i viss mån sammanhålla amanuensernas arbete.

2 c) Kanslibyrån förestås av en förste byråsekreterare i Ca 27, vars arbetsbörda under senare år starkt ökat. Då därjämte enligt ämbetsverkets åsikt uppgiften att vara ensam rättskunnig ledamot på de fyra patentanmälningssavdelningarna bör överflyttas från den alltför arbetsbelastade administrative byrådirektören till chefen för kanslibyrån, anser ämbetsverket motiverat, att ifrågavarande förste byråsekreterartjänst i Ca 27 omvandlas till en byrådirektörstjänst samt att en förste byråsekreterarbefattning i Ce 27 inrättas å byrån. En extra ordinarie byråsekreterartjänst på kanslibyrån, som funnits ett flertal år och visat sig väl behöfelig, bör ordinarieättas.

3. Verkets kamrerare har till ingången av löpande budgetår måst använda huvudparten av sin tid till att sköta kassagöromålen. Enligt ny kassakungörelse för ämbetsverket, vilken trätt i kraft den 1 juli 1950, skola dessa emellertid handhavas av en kassör. Då någon kassörstjänst likväl ej inrättats, har det uppdragits åt en kontorist att sköta kassagöromålen, vilket dock enligt verket måste betraktas som ett provisorium, som icke utan stor olägenhet kan fortgå någon längre tid. Med hänsyn till ifrågavarande uppgifters omfattning och svårighetsgrad är det angeläget att bereda kassören sådan löneställning, att en väl kvalificerad befattningshavare kan påräknas. Då kamreraren sålunda till större delen befriats från kassagöromålen, har han nu tillfälle att ägna sig åt mera kvalificerade uppgifter och bör därför uppflyttas från Ca 25 till Ca 27.

4. Flertalet av yrkandena har framförts i de båda sista årens petitaskrivelser. Antalet skrivbiträden i reglerad befordringsgång bör utökas med 8 nya biträden. Den rådande bristen på kontorspersonal har bl. a. lett till att övertidsarbete måst tillgripas och tillfällig arbetskraft anlitas i alltför stor utsträckning. Fem extra ordinarie kontorsbiträden väntas vid nästa budgetårs ingång uppfylla förutsättningarna för att erhålla ordinarie tjänst. Å andra sidan beräknas sex av de nuvarande ordinarie kontorsbiträdena bli

befordrade, för den händelse ämbetsverkets förslag om ordinariesättning av högre biträdesbefattningar och om inrättande av nya sådana bifallas.

5. Verket framhåller, att vaktpersonalen bör utökas för att arbetet skall kunna skötas rationellt. Åtskilliga 10 000-tal ärenden bruka samtidigt vara under behandling och handlingarna måste därvid ofta flyttas mellan olika lokaler inom verket. Även framtagning av avgjorda ärenden och patent-skrifter kräver arbete av vaktpersonalen.

6—7. Verket påpekar, att kostnaderna för automatiska lönegrads- och löneklassförändringar samt för arvodespersonal m. m. beräknats under förutsättning att begärda nya och höjda tjänster komma till stånd. Skulle detta ej bli fallet, öka ifrågavarande kostnader.

Till sina petita har patent- och registreringsverket fogat skrivelser från *verkets personalförening, civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund, statsverkens ingenjörsförbund, Sveriges juristförbund, civilförvaltningens personalförbund och patentverkets ingenjörsförening.*

Yttrande.

Statskontoret, vars yttrande inhämtats beträffande förslagen om inrättande av ytterligare en byråchefstjänst samt omvandling av en förste byråsekreterarbefattning i Ca 27 å kanslibyrån till en byrådirektörstjänst i Ca 31, uttalar i anledning av det försträmda förslaget, att i nuvarande läge förutsättningar uppenbarligen icke föreligga för en dylik standardförbättring. Vad angår det andra förslaget erinrar statskontoret om att det tidigare tillstyrkt en utökning av juristpersonalen å kanslibyrån och icke heller motsatt sig en uppflyttning av chefstjänsten å byrån till Ca 29. Då emellertid dessa förslag icke tidigare vunnit statsmakternas bifall, inskränker sig nu statskontoret — som förklarar sig i princip sakna anledning frångå sin tidigare uttalade uppfattning — till att framhålla, att med de allmänna utgångspunkterna för årets budgetarbete än mindre förutsättningar än tidigare torde föreligga för ett tillmötesgående av verkets nu framförda önskemål.

Departementschefen.

Starka skäl tala för flera av patent- och registreringsverkets förslag rörande inrättande av nya tjänster och lönegradsuppflyttningar av vissa befattningar. Jag anser mig dock för närvarande icke kunna tillstyrka något av verkets under 1—5 angivna förslag i ämnet. Icke heller är jag beredd att tillstyrka verkets förslag om ordinariesättning av vissa tjänster i vidare mån än som följer av den reglerade befordringsgången, enligt vilken fem kontorsbiträdesbefattningar i Ce 8 böra utbytas mot motsvarande befattningar i Ca 8.

Under nämnda förhållanden kan den av patent- och registreringsverket angivna kostnadsökningen för lönegradsförändringar enligt den reglerade befordringsgången och löneklassförändringar icke läggas till grund för be-

räkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår. Kostnadsökningen för dessa ändamål torde i stället böra beräknas till 25 500 kronor. För tillfällig personal m. m. torde böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att en tjänst vid patent- och registreringsverket såsom värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass i Ca 12 utbytes mot en tjänst som maskinist i Ca 13. Med anledning härav bör anslaget uppräknas med 300 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör patent- och registreringsverkets avlöningsanslag för nästa budgetår uppföras med $(3\,486\,000 + 25\,500 + 300 =) 3\,511\,800$ kronor. Beträffande anslagsberäkningen får jag i övrigt hänvisa till sammanställningen i det föregående av avlöningsstaten för innevarande budgetår och förslaget till stat för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i den för patent- och registreringsverket gällande personalförteckningen upptaga ytterligare fem befattningar som kontorsbiträde i lönegrad Ca 8 samt ur personalförteckningen avföra en befattning som värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass i lönegrad Ca 12 och i stället i förteckningen upptaga en befattning som maskinist i lönegrad Ca 13;

b) godkänna följande avlöningsstat för patent- och registreringsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 816 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 323 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	372 700

Summa kronor 3 511 800;

c) till *Patent- och registreringsverket*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 3 511 800 kronor.

[80] 2. Patent- och registreringsverket: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	500 000	637 989
1950/51 (statsliggaren s. 906) ..	600 000	
1951/52 (förslag)	590 000	

Yrkanden.

Patent- och registreringsverket (skr. 24/8 1950) föreslår, att anslaget minskas med 9 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1949/50	Anvisat 1950/51	Verkets förslag 1951/52
1. Övriga expenser	184 706	185 500	175 500 (— 10 000)
2. Undervisning	1 000	1 000	2 000 (+ 1 000)
			(— 9 000)

Motiv.

1. I betraktande av givna direktiv har ämbetsverket undersökt möjligheterna att minska utgifterna och funnit att det med sträng sparsamhet och under förutsättning av oförändrad prisnivå torde bli möjligt att minska ifrågavarande post med 10 000 kronor.

2. Højningen av posten till undervisning motiveras med att undervisningsverksamheten utökats.

Departementschefen.

Mot förslaget att sänka delposten till *ö v r i g a e x p e n s e r* med 10 000 kronor har jag intet att erinra. Jag är ej beredd att tillstyrka någon højning av delposten till *u n d e r v i s n i n g*. Då någon annan ändring av omkostnadsanslaget icke är aktuell, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (600 000 — 10 000 =) 590 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket*: *Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kronor.

[81.] 3. Granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 907)	2 000
1951/52 (förslag)	2 000

Anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 kronor.

[82.] 4. Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	60 000	60 000
1950/51 (statsliggaren s. 907)	60 000	
1951/52 (förslag)	60 000	

I enlighet med förslag av Svenska uppfinnarkontoret (skr. 11/10 1950) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 60 000 kronor.

[83] 5. Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	75 000	50 000
1950/51 (statsliggaren s. 908)	50 000	
1951/52 (förslag)	25 000	

Beträffande anslagets tillkomst och syfte hänvisas till prop. nr 169/1947.

Svenska uppfinnarkontoret (skr. 11/10 1950) hemställer, att anslaget höjes till 100 000 kronor.

1950 års besparingsutredning (PM 14/11 1950 ang. X ht), som erinrar om att man vid kontorets tillkomst 1947 räknade med en årlig utdelning av understöd å sammanlagt 100 000 kronor, föreslår att utdelningen för budgetåret 1951/52 begränsas till 75 000 kronor. Med hänsyn till att reservationen å ifrågavarande anslag vid utgången av budgetåret 1949/50 uppgick till 178 930 kronor anser utredningen någon ny medelsanvisning för nästa budgetår ej behöva ifrågakomma.

Departementschefen.

I likhet med besparingsutredningen anser jag, att utdelningen av understöd från förevarande reservationsanslag under nästkommande budgetår kan begränsas till 75 000 kronor. Då emellertid enligt vad som upplysts den reservation å anslaget, som vid utgången av budgetåret 1949/50 var disponibel för uppfinnarkontoret för utdelning av understöd, uppgick till endast cirka 105 000 kronor, torde — under förutsättning att kontoret innevarande budgetår utdelar understöd med ungefär det i föregående års statsverksproposition förutsatta beloppet 100 000 kronor — för nästa budgetår erfordras en medelsanvisning av i runt tal 25 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[84] 6. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	250 000	284 045
1950/51 (statsliggaren s. 908) ..	275 000	
1951/52 (förslag)	275 000	

Från detta anslag bestridas kostnaderna för den överståthållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattningen med registreringar och anmälningar till förenings- och handelsregistren samt, under en övergångstid, försäkringsregistren ävensom 3/5 av patent- och registreringsverkets kostnader för utgivande av samlingar till olika register. De för nu nämnda registreringar och anmälningar inflytande avgifterna redovisas å riksstatens inkomstsida såsom »Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register». I riksstaten för innevarande budgetår är ifrågavarande inkomstpost uppförd med 275 000 kronor. Den beräknas för nästa budgetår till samma belopp.

I detta sammanhang må nämnas, att riksdagens år 1949 församlade revisorer i sin berättelse över den av dem verkställda granskningen av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning bl. a., under § 33, framhållit, att under budgetåret 1948/49 ifrågavarande kostnader överstigit de influtna avgifterna samt att då statsverket icke borde åsamkas några kostnader för berörda registreringar och anmälningar, en höjning av avgifterna syntes böra komma till stånd. Sedan riksdagen i skrivelse den 26 maj 1950, nr 319, anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga under överbäggande åtgärder i det av revisorerna angivna syftet, har Kungl. Maj:t anbefallt riksräkenskapsverket att efter utredning inkomma med förslag till den höjning av berörda avgifter, som erfordrades för att täckning i avsedd utsträckning skulle erhållas för avgifterna i anledning av anmälningar till ifrågavarande register.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp eller 275 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 275 000 kronor.

[85] 7. Avsättning till försäkringsinspektionens fond.

	Anslag	Nettoinkomst som tillgodoförts fonden	Nettoutgift för försäkringsinspektionen
1949/50	450 000	392 409	348 272
1950/51 (statsliggaren s. 908) ..	400 000		
1951/52 (förslag)	425 000		

Å riksstatens utgiftssida uppföres årligen för avsättning till försäkringsinspektionens fond ett förslagsanslag av enahanda storlek som det belopp, vilket samma år redovisas under inkomsttiteln »Bidrag till försäkringsinspektionen». Nämnda bidrag tillgodoföres sålunda över utgiftsanslaget för försäkringsinspektionens fond, från vilken avgifterna för inspektionen bestridas.

Kungl. Maj:t har den 12 maj 1950 fastställt stat för inspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1950/51. Staten slutar å 370 700 kronor.

Yrkanden.

Försäkringsinspektionen (skr. 31/8 1950) hemställer, att följande i inspektionens stat uppförda poster höjas med tillhopa 29 800 kronor.

	Ökning
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 100
3. Rörligt tillägg	400
4. Resersättningar	4 000
5. Övriga expenser	14 500
6. Hyror	2 300
7. Publikationstryck	6 000
	29 800.

Bruttoökningen av inspektionens utgifter skulle alltså uppgå till 29 800 kronor. Emellertid har inspektionen beräknat, att den under inspektionens särskilda uppbördsmedel ingående inkomstposten registreringsavgifter skall öka med 6 400 kronor, varför nettoökningen av utgifterna skulle stanna vid 23 400 kronor.

Motiv.

1—3. Ökningarna bero huvudsakligen på löneklassförändringar.

4. Anslagsposten har för föregående budgetår måst överskridas med ungefär 1 500 kronor. Vidare erfordras ett extra belopp av ca 3 000 kronor för att bestrida kostnaderna för två befattningshavares deltagande i en försäkringskongress i Amsterdam.

5. Inspektionens kungörelsekostnader torde öka med ca 8 500 kronor dels på grund av kungörelser i samband med fusioner av försäkringsbolag, dels emedan antalet bolag för vilka registreringsuppgifter skola kungöras mer än fördubblats i jämförelse med tidigare år. Därjämte erfordras i anledning av nya försäkringslagen nytryck av uppgiftsformulär för livförsäkringsbolagen till en beräknad kostnad av 5 000 kronor. Anslagsposten har vidare visat sig otillräcklig. Sålunda måste för budgetåret 1949/50 posten överskridas med ca 16 300 kronor.

6. Anslagsposten har visat sig otillräcklig.

7. Till följd av nya försäkringslagen måste nysättning göras av skadeförsäkringstabellerna i publikationen »Enskilda försäkringsanstalter», ingående i Sveriges officiella statistik. Kostnaden härför uppskattas till 5 000 kronor. Därjämte har framhållits vikten av att anslagsposten till publikationstryck ej beräknas alltför snävt.

Departementschefen.

Mot försäkringsinspektionens beräkningar av inspektionens stat har jag ingen erinran att göra. Staten skulle enligt dessa beräkningar sluta på $(370\,700 + 29\,800 - 6\,400 =) 394\,100$ kronor.

Inkomsttiteln »Bidrag till försäkringsinspektionen» har i förslaget till riksstat för nästa budgetår upptagits till 425 000 kronor. I överensstämmelse med vad inledningsvis anförts torde för avsättning till försäkringsinspektionens fond för nästa budgetår böra anvisas ett belopp av samma storlek.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för försäkringsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Stat.

Utgifter.

Avlöningar.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	183 300	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	6 600	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	94 200	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	30 500	
5. Barn tillägg, <i>förslagsvis</i>	500	315 100

Omkostnader.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	3 000	
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	10 000	
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	37 500	
4. Hyror, <i>förslagsvis</i>	21 500	
5. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	15 000	87 000

Summa kronor 402 100

Särskilda uppbördsmedel.

Registreringsavgifter, <i>förslagsvis</i>	7 300	
Försålda publikationer, <i>förslagsvis</i>	100	
Hyresmedel	600	8 000

Nettoutgift kronor 394 100;

b) till *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 425 000 kronor.

F. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.**[86] 1. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	621 700	591 476
1950/51 (statsliggaren s. 910) ..	640 000	
1951/52 (förslag)	634 000	

Avlöningsstat.

	1950/51	1951/52 (förslag)
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	197 100	182 800 (— 14 300)
Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	14 500	15 600 (+ 1 100)
Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m., <i>förslagsvis</i>	372 000	379 500 (+ 7 500)
Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	56 400	56 100 (— 300)
	640 000	634 000 (— 6 00)

Y r k a n d e n.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 29/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 5 800 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Kanslichef å övergångsstat Co 14		17 900
2. Arvode till militärassistent	1 080	
3. 1 arvodesanställd befattningshavare — förste byråsekreterare Ce 27		1 572
4. 1 förste byråsekreterare Ce 27	13 428	
5. Lönegradsförändringar enligt reglerad befordringsgång samt löneklassförändringar m. m.	10 764	
	25 272	19 472
	+ 5 800	

M o t i v.

1. Den å övergångsstat uppförde kanslichefen uppnår pensionsåldern den 1 maj 1951, varför anslag till dennes avlöning ej erfordras.

2. Enligt vad riksnämnden inhämtat föreslår försvarsstabens i sina anslagsäskanden, att en befattning som militärassistent vid riksnämnden skall inrättas å stabens stat från och med den 1 juli 1951. Härom har riksnämnden vid flera tillfällen tidigare gjort framställning. Därest detta

förslag bifalles, bör militärassistenten, liksom fallet är med dylika assistenter vid andra verk, årligen erhålla ett tilläggsarvode å 1 080 kronor.

3. I föregående års anslagsaskanden (se X ht 1950 s. 148) hemställde riksnämnden utan resultat, att en mot arvode anställd tjänsteman, som biträdde vid planläggningen av motorfordonstrafiken, skulle erhålla tjänsteställning såsom förste byråsekreterare i Ce 27. Riksnämnden framhåller nu, att sedan trafikkommissionen upphört, ett stadigvarande behov av denna tjänst finnes. För närvarande bestridas ifrågavarande göromål av nämnde tjänsteman mot ett årligt arvode å 15 000 kronor, varför belastningen å anslaget skulle minskas med 1 572 kronor om en extra ordinarie tjänst i Ce 27 inrättades.

4. Riksnämnden begärde i fjol, att anslagsposten till icke-ordinarie personal m. m. skulle ökas med 15 000 kronor för att möjliggöra anställande av en befattningshavare, som skulle biträda vid planläggningen å bränsleområdet. Detta önskemål biträdades icke då, enär frågan ej var aktuell så länge bränslekommissionen bestod. Riksnämnden anför nu, att dess planeringsarbete på bränsleområdet hittills i väsentlig grad inriktats på åtgärder, som bedömts vara mest nödvändiga för att bota de svåraste bristerna med avseende på beredskapen inför ett krig. Huvudintresset har därför i hög grad varit inriktat på trygghet av försörjningen med flytande bränslen. Arbetsuppgifterna i fråga om försörjningen med fasta bränslen, inklusive inhemska ersättningsbränslen, samt elektrisk kraft m. m. ha därför hittills måst sättas i efterhand. Efter överenskommelse med bränslekommissionen har kommissionen numera avdelat en befattningshavare för att biträda riksnämnden med utredningar i dessa frågor. Den planerade avvecklingen av bränslekommissionen medför, att riksnämnden icke framdeles kan påräkna sådan hjälp. Riksnämnden har därför behov av en kvalificerad befattningshavare för biträde å bränsleområdet.

Till sina petita har riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap fogat en skrivelse från *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* och *Riksnämndens tjänstemannaförening*.

Departementschefen.

Genom att å den å övergångsstat uppförde kanslichefen uppnår pensionsåldern under innevarande budgetår skulle avlöningsposten till ordinarie tjänstemän kunna minskas med 16 500 kronor. Med hänsyn till löneklassuppflyttningar om sammanlagt 2 200 kronor kan posten emellertid minskas med endast 14 300 kronor och bör sålunda upptagas till 182 800 kronor.

Chefen för försvarsdepartementet har tidigare denna dag vid anmälan av utgifterna under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1951/52 förklarat, att han icke vore beredd förorda, att försvarets befälskader ökades genom att en ny majorsbeställning inrättades för militärassistent vid riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, utan att behovet av en dylik befattningshavare borde kunna tillgodoses genom kommendering. I enlighet härmed för-

utsätter jag, att en militär befattningshavare stadigvarande kommenderas att tjänstgöra såsom militärassistent hos riksnämnden. Denne bör på sätt nämnden föreslagit erhålla ett tilläggsarvode från nämnden av 1 080 kronor för år. I anledning härav bör anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, höjas med 1 100 kronor till 15 600 kronor.

Riksnämndens förslag om inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ce 27 för trafikfrågor kan jag i nuvarande läge icke biträda. Nämnden bör emellertid ha möjlighet att behålla den arvodesanställda befattningshavare, som nu är sysselsatt med hithörande ärenden, varför arvode till denne fortfarande bör beräknas under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal m. m. Nämndens förslag om inrättande av en extra ordinarie förste byråsekreterartjänst för bränsleärenden kan jag icke heller tillstyrka. Jag har dock intet att erinra mot att en befattningshavare tills vidare anställs för ifrågavarande uppgifter och avlönas med arvode från medel tillgängliga under anslaget till omkostnader för statlig lagerhållning m. m. I enlighet med det anförda och med hänsyn tagen till reglerad befordringsgång och löneklassförändringar bör anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal m. m. upptagas med 379 500 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg kan minskas med 300 kronor till 56 100 kronor.

Med beaktande av det anförda skulle för riksnämndens avlöningsanslag erfordras $(182\,800 + 15\,600 + 379\,500 + 56\,100 =) 634\,000$ kronor.

Med anledning av den förut nämnde kanslichefens avgång med pension bör den å övergångsstat uppförda tjänsten som kanslichef i lönegrad Co 14 avföras från riksnämndens personalförteckning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, som nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	182 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	15 600
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m., <i>förslagsvis</i>	379 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	56 100

Summa kronor 634 000;

c) till Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 634 000 kronor.

[87] 2. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	150 000	128 165
1950/51 (statsliggaren s. 911) ..	150 000	
1951/52 (förslag)	150 000	

Y r k a n d e.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 29/8 1950) hemställer om oförändrad medelsanvisning.

M o t i v.

Riksnämnden erinrar om att i de våren 1950 lämnade uppgifterna om den beräknade utgiftsutvecklingen under budgetåren 1951/52—1955/56 nämnden räknat med ett årligt anslagsbehov för omkostnader av 140 000 kronor och anför:

Kostnaderna för resor samt för telegram och telefonsamtal ävensom skrivmaterial och blanketter i samband med nämndens inköpsverksamhet torde emellertid komma att bli högre än då förutsågs. Vidare tillkomma vissa kostnader för tekniska undersökningar av tidigare icke beräknad storleksordning. När riksnämnden organiserades förutsattes, att dylika kostnader skulle bestridas från detta anslag. Utgifterna härför ha hittills varit ringa. Nu har emellertid en av nämnden tillsatt gengaskommitté föreslagit, att ett gengasverk av standardtyp konstrueras och tillverkas samt att drifts- och säkerhetsförsök med detta aggregat företagas. Riksnämnden anser det angeläget att ifrågakvarande undersökningar m. m. verkställas. Kostnaderna härför har riksnämnden för avsikt att bestrida från detta anslag. De uppskattas av gengaskommittén till 40 000 kronor, av vilket belopp 20 000 kronor beräknas för innevarande budgetår och 20 000 kronor under budgetåret 1951/52. Genom minskade utgifter för kontorsinventarier och största möjliga sparsamhet i fråga om övriga utgiftsposter hoppas nämnden, att dessa kostnader skola kunna rymmas inom ramen för det nuvarande anslaget, 150 000 kronor. Detta förutsätter emellertid, att överskridande av anslaget medges för den händelse betydande behov av medel för blankettryck för annat än eget behov skulle uppkomma.

Departementschefen.

Då riksnämndens beräkningar rörande medelsbehovet icke föranleda någon erinran från min sida, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap*:
Omkostnader för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslags-
anslag av 150 000 kronor.

[88] 3. Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50 ¹	1 000 000	1 164 413
1950/51 (statsliggaren s. 911)	4 500 000	
1951/52 (förslag)	10 600 000	

¹ Under rubriken Omkostnader för statlig lagerhållning.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 29/8 1950) hemställer, att anslaget höjes till 9 200 000 kronor. Till stöd härför anför nämnden följande.

Från detta anslag bestridas bl. a. kostnader för riksnämndens cisternförvaltning och lagringsverksamhet i övrigt. För budgetåret 1951/52 räknar riksnämnden beträffande cisternförvaltningen med att inkomsterna komma att täcka utgifterna, inklusive ränta och amortering. Kostnaderna för lagerhållning i övrigt beräknas till 2 660 000 kronor, varav 1 000 000 kronor för uppförande av lagerlokaler av beskaffenhet att böra omedelbart avskrivast. Härvid har riksnämnden utgått från att nämnden under nästkommande budgetår får inköpa varor för lagring för omkring 250 000 000 kronor och att nämnden vidare erhåller medel för inköp av varor under innevarande budgetår för 50 000 000 kronor utöver tidigare medgiven kredit. De räntor, som riksnämnden enligt beslut av fullmäktige i riksgäldskontoret den 16 juni 1949 ålagts erlægga å disponerade medel av den rörliga kredit i riksgäldskontoret, varmed riksnämnden finansierar sina inköp, beräknas med nuvarande räntesats (2½ procent) och ovan angivna inköp under innevarande och nästa budgetår uppgå till omkring 6 300 000 kronor.

Från detta anslag torde även böra utgå det av statsmakterna beslutade stödet åt aluminiumindustrien (prop. nr 211/1949). För ändamålet beräknas under budgetåret 1951/52 erfordras 240 000 kronor.

Något särskilt belopp till ersättningar jämlikt lagen den 26 juni 1948 om skyldighet för näringsidkare m. fl. att biträda vid planläggningen av rikets ekonomiska försvarsberedskap torde icke behöva beräknas för budgetåret 1951/52.

Omkostnaderna för statlig lagerhållning m. m. skulle sålunda beräknas till (2 660 000 + 6 300 000 + 240 000 =) 9 200 000 kronor.

Nämnas må här, att riksdagen numera medgivit (r. skr. nr 387/1950), att riksnämnden må, efter beslut av Kungl. Maj:t, disponera den i riksgäldskontoret upplagda rörliga krediten intill ett belopp av 50 000 000 kronor utöver den tidigare medgivna krediten å 190 000 000 kronor. Sålunda föreligger nu en av de förutsättningar, från vilka riksnämnden utgått vid sin anslagsberäkning.

Departementschefen.

Vid sina beräkningar av dels kostnaderna för lagringsverksamheten och dels räntekostnaderna för den rörliga krediten i riksgäldskontoret har riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap bl. a. förutsatt, att dess framställning om ökning av krediten med 250 000 000 kronor bifalles. Då jag i det följande kommer att föreslå, att krediten ökas med allenast 150 000 000 kronor, skulle vid oförändrat ränteläge för nu nämnda kostnader behöva beräknas ett mindre belopp än nämnden föreslagit. Då emellertid riksnämnden numera har att erlægga ränta med 3½ procent å disponerade medel av den rörliga krediten, föreslår jag, att för nyss nämnda båda ändamål beräknas sammanlagt 10 360 000 kronor.

Enligt ett mellan riksnämnden och den svenska aluminiumindustrien träffat, av Kungl. Maj:t godkänt avtal har industrien i fråga, under förutsättning att viss utbyggnad sker, tillförsäkrats en produktionspremie om

sammanlagt högst 240 000 kronor per år under viss tid. I den proposition, i vilken denna fråga förelades riksdagen, förutsattes att bidraget skulle få utgå från förevarande anslag. Såsom riksnämnden föreslagit torde för ändamålet böra beräknas ett belopp av 240 000 kronor för nästa budgetår.

Då något särskilt belopp till ersättningar jämlikt lagen den 26 juni 1948 om skyldighet för näringsidkare m. fl. att biträda vid planläggningen av rikets ekonomiska försvarsberedskap icke torde behöva beräknas för nästa budgetår, skulle anslaget till omkostnader för statlig lagerhållning m. m. sålunda uppgå till $(10\,360\,000 + 240\,000 =) 10\,600\,000$ kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 10 600 000 kronor.

[89] 4. Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen.

	Anslag
1947/48 (å tilläggsstat II)	1 000 000
1949/50	1 000 000
1950/51 (statsliggaren s. 911)	500 000
1951/52 (förslag)	500 000

Enligt kungörelsen den 20 februari 1948 (nr 73) angående statsbidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen må, därest cisternanläggning för flytande bränslen utföres på sådant sätt att den däri lagrade varan kan anses skyddad mot förstöring genom bombanfall eller beskjutning, statsbidrag till anläggningskostnaden utgå efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall. Statsbidraget utgår med belopp som Kungl. Maj:t prövar skäligt med hänsyn till å ena sidan de ökade kostnader, som betingas av att cisternanläggningen utföres såsom bombsäker, samt å den andra de fördelar av olika slag, som lagring i en på sådant sätt utförd cistern medför för lagerhållaren.

Genom beslut den 8 juli 1949 beviljade Kungl. Maj:t Sundsvalls stad ett statsbidrag av 427 290 kronor för uppförande av en bombsäker cisternanläggning.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 29/8 1950) hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages till 900 000 kronor. Nämnden anför, att den för planerade anläggningar, beträffande vilka beslut om statsbidrag ännu icke fattats, beräknar ett medelsbehov av i runt tal 11 000 000 kronor. Härav skulle för de närmast aktuella cisternbyggena erfordras omkring 7 875 000 kronor, d. v. s. omkring 5 800 000 kronor utöver befintliga reservationer. Med hänsyn till den avsevärda byggnadstiden för anläggningar av förevarande slag beräknar nämnden, att icke alla dessa an-

läggningar komma att bli färdiga före utgången av nästa budgetår. Då beviljade statsbidrag enligt gällande bestämmelser icke till fullo utbetalas förrän anläggningarna äro färdiga och godkända, räknar nämnden emellertid med ett medelsbehov under nästa budgetår av endast omkring 3 000 000 kronor. Med beaktande av reservationerna skulle därför ett anslag å 900 000 kronor behöva anvisas för ändamålet.

Riksnämnden har i sin förenämnda skrivelse återkommit med det föregående år framförda önskemålet om ett anslag å 1 000 000 kronor till bidrag till vissa kostnader för ekonomisk försvarsberedskap. Från anslaget skulle statsbidrag kunna lämnas industrier för uppförande av bombskyddade verkstäder och liknande lokaler.

I anslutning till sina direkta anslagsäskanden har riksnämnden anmält, att behov av ytterligare medel för nästa budgetår kan uppkomma för bestridande av kostnader för vissa planerade beredskapsåtgärder, beträffande vilka tillräcklig utredning ännu icke kan förebringas. Nämnden avser att i den mån utredningarna hinna slutföras inkomma till Kungl. Maj:t med framställningar om medelsanvisning.

Departementschefen.

För de planerade oljelagringsanläggningar, beträffande vilka utredningsarbetet fortskridit så långt att statsbidrag bör kunna utbetalas redan under nästa budgetår, räknar riksnämnden med ett anslagsbehov av 900 000 kronor utöver befintliga reservationer. I fråga om en av dessa anläggningar, vilken planerats av ett enskilt företag, är det emellertid ännu mycket ovisst om den över huvud taget kommer till stånd. Något belopp för bidrag till denna anläggning synes icke behöva beräknas. Vad övriga ifrågasatta anläggningar beträffar torde i ett fall statsbidrag icke komma att erfordras i den utsträckning, som riksnämnden vid sina beräkningar av anslagsbehovet förutsatt. Med hänsyn till dessa omständigheter och till de begränsade möjligheterna till byggnadstillstånd synes det vara tillfyllest, att ytterligare 500 000 kronor anvisas för ändamålet.

Riksnämndens förslag om anslag till statsbidrag till bombskyddade verkstäder o. d. anser jag mig med hänsyn till rådande ekonomiska läge icke kunna biträda.

Av riksnämnden antydda ytterligare anslagsäskanden för planerade beredskapsåtgärder torde få prövas, sedan nämnden inkommit med fullständig utredning i frågorna.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[90] 5. Finansieringen av riksnämndens inköps- och lagringsverksamhet.

1948 års riksdag medgav (skr. nr 317), att den rörliga kredit, som jämlikt beslut av 1946 års riksdag upplagts i riksgäldskontoret för finansiering av statens reservförrådsnämnds inköps- och försäljningsverksamhet, finge överföras på riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap samt att riksnämnden finge, efter beslut av Kungl. Maj:t, disponera denna kredit intill ett belopp av 100 000 000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen (X ht 1950 s. 156—158) framlagda förslag har därefter 1950 års riksdag medgivit, att ifrågavarande kredit må, efter beslut av Kungl. Maj:t, av riksnämnden disponeras intill ett belopp av 190 000 000 kronor. Genom olika beslut, senast den 17 november 1950, har Kungl. Maj:t ställt hela detta belopp till riksnämndens förfogande.

Efter framställning av riksnämnden föreslog Kungl. Maj:t i proposition den 6 oktober 1950, nr 247, att förenämnda kredit skulle ökas med 50 000 000 kronor, varigenom riksnämnden skulle bli i stånd att trots inträffade prisstegringar på världsmarknaderna fullfölja sina inköp av varor under budgetåret 1950/51 enligt fastställd plan. Propositionen har bifallits av riksdagen (skr. nr 387).

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 29/8 1950) hemställer, att den rörliga krediten måtte ökas med 250 000 000 kronor, vilket belopp vid gällande prisnivå anses erforderligt för att genomföra planerad fortsatt inköpsverksamhet under budgetåret 1951/52. För att kontinuitet i den pågående forceringen av inköpen skall ernås bör enligt nämnden beslut om ökning av krediten fattas redan i början av 1951 års riksdag.

I skrivelse den 12 oktober 1950 har riksnämnden hemställt om Kungl. Maj:ts bemyndigande att inköpa varor i huvudsaklig överensstämmelse med en vid skrivelsen fogad plan för nämndens fortsatta beredskapslagring. För genomförande av denna plan — som av nämnden angivits som en ny etapp i utbyggandet av nämndens lager — skulle, sedan inköpsprogrammet för innevarande budgetår fullföljts, erfordras ytterligare inköp av varor till ett värde av omkring 275 000 000 kronor. Anledningen till att nämnden det oaktat föreslagit att den rörliga krediten skall ökas blott med 250 000 000 kronor är, att det vid genomförandet av ett lagringsprogram av den omfattning, varom här är fråga, av olika anledningar kan uppkomma svårigheter med inköpen. Nämnden framhåller dock, att inträffade prisstegringar kunna medföra behov av ytterligare medel för planens genomförande.

Departementschefen.

För att riksnämndens beredskapslagring skall kunna fortsätta enligt uppgjord plan erfordras enligt nämndens beräkningar, att nämnden blir i stånd att under nästa budgetår inköpa varor för 250 000 000 kronor. Då de medel som nu stå till förfogande av den rörliga krediten i riksgäldskontoret torde komma att helt tagas i anspråk under innevarande budgetår,

skulle krediten sålunda behöva ökas med nämnda belopp. Med hänsyn till svårigheterna i dagens läge att till rimliga priser inköpa åtskilliga av de för beredskapslagring avsedda varorna torde dock allenast ett belopp av 150 000 000 kronor böra ställas till förfogande. Jag anser mig därför böra förorda, att krediten ökas med detta belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap må, efter beslut av Kungl. Maj:t, disponera den i riksgäldskontoret upplagda rörliga krediten intill ett belopp av 390 000 000 kronor.

G. Krisförvaltningen.

[91] 1. Statens handels- och industrikommission: Avlöningar.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 911)	4 900 000
1951/52 (förslag)	4 200 000

För budgetåret 1949/50 funnos uppförda anslag till Statens handelskommission: Avlöningar å 3 000 000 kronor och till Statens industrikommission: Avlöningar å 2 200 000 kronor. Avlöningskostnaderna för de båda kommissionerna samt, efter sammanslagningen den 1 januari 1950, för handels- och industrikommissionen uppgingo under budgetåret till sammanlagt cirka 6 481 000 kronor.

Statens handels- och industrikommission (skr. 7/9 1950) har framlagt beräkningar rörande anslagsbehovet för budgetåret 1951/52. Kommissionen anför, att den förutsatta minskningen av personalbeståndet genomförts ungefär programenligt till den 1 juli 1950 och även därefter fortsatts. Antalet befattningshavare, som den 15 november 1949 utgjort 873, har sålunda till den 1 september 1950 nedgått till 611. Frågan hur stor personal kommissionen kommer att behöva under nästa budgetår och vilka kostnader som komma att föränledas av kommissionens verksamhet förklaras vara beroende av flera faktorer, av vilka en del ännu icke kan överblickas.

Kommissionen anför härom:

Till en början kan det räknas med att den nu beslutade importfrilistningen i förhållande till Västtyskland och Belgien kommer att möjliggöra en minskning av personalen. I samma riktning kommer det fortgående rationaliseringsarbetet inom kommissionen att verka. Den personalbesparing, som sålunda blir möjlig, torde kunna förutsättas bli realiserad i stort sett redan genom naturlig avgång från kommissionen, utan att kommissionen vidtager uppsägningar i större omfattning. En hastigare sammankrympning av personalbeståndet skulle emellertid givetvis kunna ernås genom att sådana uppsägningar komma till stånd (personalen är dock tillförsäkrad uppsägnings-tider mellan en och tre månader).

Mot en alltför brådstörtad personalpolitik talar — förutom hänsyn till personalen — hänsynen till nuvarande utrikespolitiska läge med dess tänkbara konsekvenser för även vårt lands försörjningsförhållanden liksom den något oklara handelspolitiska utvecklingen och inflationstendenserna inom och utom landet. Hänsynen härtill bör enligt kommissionens mening mana till en viss försiktighet med avvecklingen av handels- och industrikommissionens verksamhet. I möjligaste mån bör kommissionen samtidigt söka att i sin personalpolitik ta hänsyn till de modifikationer i kommissionens uppgifter, som kunna föränledas av ändrade förhållanden.

Kommissionen har i sina petita funnit det motiverat att tills vidare räkna med att personalbeståndet vid ingången av 1951 nedgått till omkring 500

personer. Avlöningskostnaderna för en sådan personalstyrka uppskattas av kommissionen, vid oförändrad lönestandard, till omkring 4 200 000 kronor för budgetår.

Departementschefen.

I dagens ovissa utrikes- och handelspolitiska läge är det vanskligt att bedöma vilken omfattning handels- och industrikommissionens verksamhet behöver ha under nästa budgetår. Kommissionen har för egen del räknat med ett personalbestånd av 500 personer. Med denna utgångspunkt har kommissionen uppskattat medelsbehovet för avlöningar under budgetåret 1951/52 till 4 200 000 kronor. Då det icke för närvarande synes möjligt att mera exakt bedöma medelsbehovet, torde kommissionens beräkning böra godtagas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Statens handels- och industrikommission: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 4 200 000 kronor.

[92] 2. *Statens handels- och industrikommission: Omkostnader.*

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 915)	900 000
1951/52 (förslag)	700 000

För budgetåret 1949/50 funnos uppförda anslag till Statens handelskommission: Omkostnader å 433 000 kronor och till Statens industrikommission: Omkostnader å 450 000 kronor. Omkostnaderna för de båda kommissionerna och, efter sammanslagningen den 1 januari 1950, för handels- och industrikommissionen uppgingo under budgetåret till sammanlagt cirka 1 324 000 kronor.

Statens handels- och industrikommission (skr. 7/9 1950) har anfört, att vissa engångsutgifter för automatisering av kommissionens telefonsystem belastat såväl föregående som innevarande budgetårs anslag. Med beaktande därav och av den nedgång i personalbeståndet, som kommissionen vid sin bedömning av medelsbehovet för avlöningar förutsatt, uppskattar kommissionen behovet av medel för omkostnader under budgetåret 1951/52 till omkring 700 000 kronor.

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anfört under närmast föregående punkt och då kommissionens beräkning av medelsbehovet icke föranleder någon erinran från min sida hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens handels- och industrikommission: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[93] 3. Statens priskontrollnämnd: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 000 000	1 995 355
1950/51 (statsliggaren s. 918)	2 130 000	
1951/52 (förslag)	1 800 000	

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att av anslaget för innevarande budgetår må tagas i anspråk tillhopa högst 1 780 000 kronor.

Statens priskontrollnämnd (skr. 30/9 1950) uppskattar medelsbehovet för avlöningar för nästa budgetår till i runt tal 1 800 000 kronor för det fall att prisregleringslagens giltighetstid förlänges och nämndens verksamhet skall fortsätta efter den 30 juni 1951. Vid sina beräkningar utgår nämnden från de vid skrivelsens avlatande rådande förhållandena beträffande såväl arbetsuppgifternas omfattning, personalens sammansättning och storlek som lönesättningen.

Nämnden upplyser, att antalet byråer vid nämnden, sedan bränsle- och trävarubyrån samt importhandelsbyrån indragits, uppgår till 12 och att antalet ledamöter och befattningshavare den 1 september 1950 utgjorde sammanlagt 184, nämligen 15 ledamöter, 13 chefstjänstemän, 15 anställda å priskontoret i Stockholm, 8 tillfälligt anställda samt 133 andra befattningshavare. Den närmare beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår framgår av följande sammanställning.

Ersättningar till nämndens ledamöter och ledamöterna av nämndens råd	163 704
Ersättningar till befattningshavare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden (chefstjänstemännen)	222 876
Ersättningar till anställda å priskontoret i Stockholm	102 000
Ersättningar till övriga befattningshavare	1 196 400
Ersättningar till sakkunniga	100 000
Avrundning	15 020
Summa kronor 1 800 000	

Departementschefen.

Med hänsyn till under senaste tiden inträffade prisstegringar inom viktiga varuområden och till de allmänna lönehöjningar, som nu äro förestående, torde det bli nödvändigt, att priskontrollen bibehålles även under nästa budgetår. I vilken omfattning priskontroll kommer att erfordras är emellertid ännu ovisst. Utan närmare kännedom härom är det givetvis svårt att bedöma medelsbehovet för priskontrollnämnden. För egen del har nämnden grundat sina beräkningar på förhållandena hösten 1950 och har med ledning därav uppskattat medelsbehovet för avlöningar under nästa budgetår till 1 800 000 kronor. Denna beräkning torde böra godtagas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens priskontrollnämnd*: *Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[94] 4. *Statens priskontrollnämnd*: *Omkostnader*.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 000 000	726 804 ¹
1950/51 (statsliggaren s. 922)	770 000	
1951/52 (förslag)	700 000	

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att av anslaget för innevarande budgetår må tagas i anspråk tillhoppa högst 756 000 kronor.

Statens priskontrollnämnd (skr. 30/9 1950) beräknar, med de under föregående punkt angivna förutsättningarna, medelsbehovet för omkostnader för budgetåret 1951/52 till i runt tal 700 000 kronor.

Nämnden upplyser, att dess omkostnader under tiden 1 januari—31 augusti 1950 uppgått till 461 100 kronor. På grundval av denna medelsåtgång beräknar nämnden anslagsbehovet för nästa budgetår till förut angivna summa. Den närmare beräkningen framgår av följande sammanställning.

Anslagspost (Delpost)	Medelsåtgången ¹ / ₁ — ³¹ / ₈ 1950	Nämndens förslag 1951/52
Sjukvård m. m.	15 900	25 000
Reseersättningar	99 200	150 000
Bränsle, lyse och vatten	6 900	10 000
Övriga expenser	108 300	165 000
Trycknings- och annonskostnader	230 800	350 000
Summa kronor	461 100	700 000

Departementschefen.

Under hänvisning till vad jag anført under närmast föregående punkt och då kommissionens beräkning av medelsbehovet för omkostnader under nästa budgetår icke föranleder någon erinran från min sida hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens priskontrollnämnd*: *Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

¹ Avdrag har ej gjorts för vissa inkomster, som oavkortade inlevereras till statsverket.

[95] 5. Slutförande av överrevisionens för krisförvaltningen granskningsverksamhet.

Anslag

1951/52 (förslag) 15 000

För innevarande budgetår uppgår anslaget till Överrevisionen för krisförvaltningen: Avlöningar till 95 000 kronor, medan det under vartdera av de två närmast föregående budgetåren varit 115 000 kronor. Överrevisionens omkostnadsanslag har under de tre budgetåren varit 5 000 kronor per år.

Överrevisionen för krisförvaltningen (skr. 24/8 1950) föreslår, att dess arbetsuppgifter vid innevarande budgetårs slut överflyttas på andra statliga organ och anför härom följande.

Under innevarande kalenderår ha kristidsstyrelserna, trafikkommissionen och livsmedelskommissionen upphört med sin verksamhet. Överrevisionen har dock fortfarande att utöva en allmän översyn av den verksamhet som bedrivs av länsstyrelsernas krisavdelningar och den till jordbruksnämnden knutna kommissionen för krisuppgifter på livsmedelsområdet. Enligt föreliggande planer beräknas bränslekommissionen komma att avvecklas under innevarande budgetår. För granskning av återstående krisorgan — handels- och industrikommissionen, priskontrollnämnden, utlänningskommissionen, hyresrådet och flyktkapitalbyrån — samt för den allmänna översyn som nyss omnämnts synes det enligt överrevisionens uppfattning icke erforderligt med ett särskilt revisionsorgan, utan torde dessa arbetsuppgifter lämpligen kunna överflyttas på de permanenta revisionsorganen.

Vad beträffar den överrevisionen åliggande handläggningen av ärenden rörande pensionsrätt för krisorganens befattningshavare räknar överrevisionen med att huvuddelen av de i samband med pensionsrättens införande inkomna pensionsansökningarna skall hinna behandlas under loppet av innevarande budgetår. De fortlöpande arbetsuppgifterna i fråga om pensionsrätt torde icke komma att bli av sådan omfattning att de jämte övriga arbetsuppgifter motivera överrevisionens bibehållande. Pensionsärendena synas efter den 30 juni 1951 lämpligen böra i sin helhet handläggas av statskontoret.

Överrevisionen anför vidare, att den kamerala och siffermässiga granskningen av återstående krisorgans räkenskaper icke lämpligen bör överflyttas till annat revisionsorgan förrän överrevisionen slutfört granskningen av räkenskaperna för hela innevarande budgetår. Då denna granskning sker i efterhand, kommer ett mindre belopp att behövas för överrevisionens verksamhet under nästa budgetår. Beloppet uppskattas till högst 15 000 kronor, varav för avlöningar 14 000 kronor och för omkostnader 1 000 kronor.

Y t t r a n d e n.

Statskontoret, som icke har något att erinra mot överrevisionens anslagsäskanden, är berett att från och med den 1 juli 1951 övertaga handläggningen av de pensionsärenden, som beröra krisadministrationen.

Riksräkenskapsverket tillstyrker, att de av överrevisionen begärda medlen för slutförande av dess granskning av krisorganens verksamhet under

innevarande budgetår anvisas å riksstaten för budgetåret 1951/52. Ämbetsverket är också berett att från och med nästa budgetår övertaga den kamerala granskningen av återstående krisorgan.

Statens sakrevision delar överrevisionens uppfattning, att ett särskilt organ för granskning av krisorganens verksamhet icke erfordras efter utgången av innevarande budgetår. Vid överrevisionens upphörande syntes den sakliga granskningen böra uppdragas åt sakrevisionen. Någon personalförstärkning inom sakrevisionen skulle därvid icke behövas, under förutsättning att sakrevisionens granskning av de återstående krisorganen finge utföras enligt samma principer som gällde för sakrevisionens granskning i allmänhet. Någon fortlöpande detaljerad genomgång årligen ur sakrevisionell synpunkt av krisorganens verksamhet kan sålunda icke beräknas bliva vidtagen genom sakrevisionens försorg.

Departementschefen.

Med den fortgående avvecklingen av krisorganisationen följer, att också överrevisionens arbetsuppgifter minska. Det kan därför ifrågasättas, om ett särskilt organ för handhavande av dessa uppgifter längre erfordras. Jag delar i denna fråga överrevisionens, av de hörda myndigheterna biträdda uppfattning, att överrevisionen bör avvecklas samt att granskningen av de återstående krisorganens verksamhet från och med nästa budgetår bör överflyttas på de permanenta revisionsorganen och att från samma tidpunkt statskontoret bör övertaga de pensionsärenden, som beröra krisadministrationen. Granskningen av räkenskaperna för hela innevarande budgetår bör emellertid slutföras av överrevisionen. Då detta icke kan ske förrän efter budgetårets utgång, måste medel för bestridande av kostnaderna härför finnas tillgängliga. Ett anslag för ändamålet synes därför böra uppföras å riksstaten för nästkommande budgetår. Det synes böra få karaktären av förslagsanslag. I enlighet med överrevisionens beräkning bör anslaget upptagas till 15 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Slutförande av överrevisionens för krisförvaltningen granskningsverksamhet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

H. Diverse.

[96] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 924)	1 461 000
1951/52 (förslag)	1 322 000

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 322 000 kronor.

[97] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lotsstyrelsens delfond.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 924)	303 000
1951/52 (förslag)	326 000

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lotsstyrelsens delfond* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 326 000 kronor.

[98] 3. Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 924)	78 000
1951/52 (förslag)	78 000

Beträffande grunderna för bestämmande av berörda länders bidrag till ifrågavarande patrulleringstjänst hänvisas till X ht 1949 s. 141 och 142.

För budgetåret 1951/52 torde anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 78 000 kronor.

[99] 4. Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 924)	5 000
1951/52 (förslag)	5 000

Anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

[100] 5. Bidrag till vissa internationella byråer.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 924)	9 400
1951/52 (förslag)	9 000

Från detta anslag bestridas kostnaderna för Sveriges bidrag dels till internationella byrån i Paris för utställningar (jfr X ht 1947 s. 156), dels ock till patentunionens internationella byrå i Bern (jfr X ht 1948 s. 116 och 117). Av det för löpande budgetår anvisade anslaget äro 1 000 kronor avsedda för den förra byrån och 8 400 kronor för den senare.

Kommerskollegium (skr. 31/8 1950) anmäler, att det bidrag som för Sveriges del utbetalats till internationella byrån i Paris för utställningar för perioden 1 april 1950—31 mars 1951 uppgått till i runt tal 900 kronor. Kollegium hemställer, att Sveriges bidrag till byrån beräknas till oförändrat belopp, 1 000 kronor, för nästa budgetår.

Departementschefen.

Bidraget till utställningsbyrån torde som kollegium föreslagit böra upptagas med oförändrat belopp eller 1 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat från utrikesdepartementet torde bidraget till patentunionens internationella byrå i Bern kunna uppföras med ett något sänkt belopp eller med i runt tal 8 000 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med 9 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kronor.

[101] 6. Bidrag till internationella valfångstkommissionen.

	Anslag
1951/52 (förslag)	2 500

Vid internationella valfångstkonferensen i Washington 20 november—2 december 1946 godkändes förslag till en ny internationell konvention angå-

ende valfångst, avsedd att ersätta 1937 års valfångstöverenskommelse med därtill fogade tilläggsöverenskommelser av år 1938, 1944 och 1945.

De fördragsslutande staterna skola enligt konventionen bl. a. samarbeta för en begränsning av valfångsten till skydd för valbeståndet, delgiva varandra rapporter om valfångst och forskningsresultat m. m. Ett vid konventionen fogat protokoll innehåller tekniska bestämmelser om valfångstområden, valfångstfartyg, förbud mot fångst av val under vissa dimensioner, samt bestämmelser om årlig fångstkvot m. m.

I enlighet med konventionen har en internationell valfångstkommission (International Whaling Commission) inrättats. Kommissionen, vars sekretariat har sitt säte i London, har till uppgift att handha och kontrollera konventionens tillämpning, bedriva forskningsarbeten och förmedla upplysningar rörande valfångsten och valbeståndet, insamla och bearbeta statistik m. m. Kommissionen består av en medlem från varje fördragsslutande land och är avsedd att utgöra ett permanent forum för diskussioner rörande valfångst. Den kan även besluta om behövliga ändringar i fångstreglerna. Kommissionen har hittills haft två sammanträden, det första i London 30 maj—7 juni 1949 och det andra i Oslo 17—21 juli 1950. Vid sammanträdena ha beslutats vissa smärre ändringar i och tillägg till det vid konventionen fogade protokollet.

Sverige har den 30 december 1948 biträtt ifrågavarande konvention. Förutom Sverige äro för närvarande 15 länder anslutna. Kostnaderna för kommissionens verksamhet delas lika mellan de till konventionen anslutna staterna och ha för Sveriges del uppgått till ca 1 450 kronor för tiden 1 juni 1949—31 maj 1950 och till i runt tal 2 200 kronor för tiden 1 juni 1950—31 maj 1951.

Departementschefen.

Till bestridande av Sveriges del i kostnaderna för internationella valfångstkommissionen torde i fortsättningen ett särskilt anslag böra anvisas å riksstaten. Anslaget, som bör ha förslagsanslags karaktär, torde benämnas Bidrag till internationella valfångstkommissionen. För budgetåret 1951/52 kan Sveriges del i kostnaderna beräknas till i runt tal 2 500 kronor och anslaget för ändamålet torde således uppföras med detta belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till internationella valfångstkommissionen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 kronor.

[102] 7. Kostnader för Sveriges medlemskap i ITO.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 924)	100 000
1951/52 (förslag)	10 000

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 54 till 1950 års riksdag bemyndigade riksdagen (r. skr. nr 90) Kungl. Maj:t att å Sveriges vägnar vid tidpunkt, som Kungl. Maj:t ägde bestämma, godtaga Havana-stadgan för en internationell handelsorganisation (ITO) och att fastställa de villkor, på vilka stadgan finge sättas i kraft för Sveriges del. För närmare kännedom om ITO och dess uppgifter torde jag få hänvisa till propositionen.

Sverige har ännu icke ratificerat Havana-stadgan. I förenämnda proposition angavs, att för Sveriges del ratifikation icke borde ske förrän bl. a. överblick vunnits över vilka länder som godtog stadgan. Vid tiden för propositionens avlämnande hade endast två länder — det ena med visst förbehåll — godkänt Havana-stadgan och därefter ha enligt tillgängliga uppgifter inga ytterligare länder ratificerat densamma. ITO har därför ännu ej börjat sin verksamhet. Medel synas dock böra anvisas för att täcka de kostnader, som uppkomma under nästa budgetår för den händelse Sverige ratificerar stadgan. Jag tillstyrker att ett förslagsanslag anvisas för ändamålet. Detta synes lämpligen kunna uppföras med 10 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i ITO* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[103] 8. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	56 000	65 309
1950/51 (statsliggaren s. 925) ..	75 000	
1951/52 (förslag)	65 000	

De svenska ombuden i det gemensamma utskottet för nordiskt ekonomiskt samarbete (skr. 26/8 1950) hemställa, att anslaget höjes med 5 000 kronor till 80 000 kronor. Højningen är föranledd av att anslaget belastas med kostnaden för en ny tillsatt kommitté för samarbete inom Norden på patentväsendets område. Kostnaden för denna kommitté beräkna ombuden preliminärt till 6 000 kronor för år.

Departementschefen.

För ifrågavarande ändamål är jag icke beredd tillstyrka högre belopp för nästa budgetår än som i runt tal svarar mot medelsåtgången under budgetåret 1949/50. Anslaget torde sålunda bestämmas till 65 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt
samarbete* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag
av 65 000 kronor.

[104] 9. Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	231 000	231 000
1950/51 (statsliggaren s. 925) ..	325 000	
1951/52 (förslag)	325 000	

Svenska turisttrafikförbundet (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 175 000 kronor till 500 000 kronor.

Förbundet framhåller bl. a., att under åren närmast efter sista världskriget tillströmningen av utländska turister ökade mycket hastigt och under år 1947 nådde en större omfattning än någonsin tidigare. Därefter hade inga större förändringar inträffat. Dock kunde anmärkas, att antalet resande från Danmark och Norge, som varit mycket stort under 1949, innevarande år visat en påtaglig tendens till nedgång. Resandeströmmen från Amerikas förenta stater och flertalet västeuropeiska länder hade däremot stigit. För att med utnyttjande av landets möjligheter öka den utländska turisttrafiken till Sverige hade förbundet på olika sätt sökt stimulera till resor under sådana perioder av året, då hotell- och trafikföretag varit mindre ansträngda, samt till de delar av landet, vilkas möjligheter icke helt tagits i anspråk. Detta arbete hade dock på grund av bristande resurser icke kunnat bedrivas i sådan omfattning, att verkligt betydande resultat kunnat uppnås.

Med hänsyn till budgetläget och i avvaktan på resultatet av turistutredningen har turisttrafikförbundet ansett sig böra avstå från åtskilliga utgiftskrävande önskemål och har vid beräkningen av det erforderliga statsbidraget för nästa budgetår endast räknat med sådana åtgärder, som ansetts nödvändiga för att göra den nuvarande organisationen arbetsduglig och tillfredsställa sådana anspråk, som i första hand syntes böra tillgodoses. Förbundet framhåller, att en förutsättning för att det skall kunna erhålla beräknade bidrag från enskilda företag m. m. vore att staten genom ökat ekonomiskt stöd visade sig tillmäta förbundets verksamhet en nationalekonomisk betydelse, som motiverade bidrag även från enskilt håll. Statens intresse för förbundets verksamhet kunde jämväl antagas i hög grad påverka möjligheterna för förbundets 39 lokalföreningar att erhålla erforderliga bidrag från kommuner och enskilda. Förbundet anför slutligen, att även i händelse av ett statsbidrag av den begärda storleken förbundet komme att röra sig med medel, vilka såväl absolut som relativt låge väsentligt under dem, som flertalet västeuropeiska länder ställde till förfogande för likartade ändamål.

Turistutredningen, som avser att i sitt betänkande framlägga bl. a. vissa principförslag i fråga om turisttrafikförbundets organisation, tillstyrker förbundets anslagsäskande för nästa budgetår. Utredningen understryker starkt angelägenheten av att medel för utlandspropaganda i tillräcklig omfattning ställas till förbundets förfogande. Vidare framhåller utredningen, att de i Danmark och Norge verksamma organisationerna på området erhålla statsbidrag, som i proportion till turistinkomsterna äro avsevärt större än motsvarande svenska statsbidrag.

Departementschefen.

Den utländska turisttrafiken på Sverige är av stor betydelse för landets ekonomi. Den verksamhet, som Svenska turisttrafikförbundet bedriver för att vidmakthålla och helst även öka den utländska turistströmmen till landet, förtjänar därför utan tvekan uppmuntran från statsmakternas sida. I nuvarande läge anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka en höjning av anslaget till förbundet utan förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp eller 325 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 325 000 kronor.

[105] 10. Avsättning till fonden för idrottens främjande.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	4 400 000 ¹	4 400 000
1950/51 (statsliggaren s. 925)	4 000 000	
1951/52 (förslag)	5 500 000	

Beträffande anslagets tillkomst och syfte samt beträffande den s. k. tippningen i samband med idrottstävlingar hänvisas till X ht 1939 s. 175—184 och r. skr. nr 459/1939. Tippningstävlingar anordnas i Sverige av det statliga bolaget Aktiebolaget Tipstjänst, som under budgetåret 1949/50 till statsverket inlevererat sammanlagt i runt tal 35 700 000 kronor, vilket belopp redovisas under inkomsttiteln »Tipsmedel». Priset för rätt att deltaga i tippningstävlan, anordnad av bolaget, utgör 30 öre per tipsrad, sedan år 1948 priset per tipsrad höjts med 5 öre. Beträffande denna höjning hänvisas till prop. nr 9/1948 och r. skr. nr 26/1948.

Sveriges riksidrottsförbund (skr. 30/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 6 870 000 kronor till 10 870 000 kronor. Det äskade anslagets fördelning på olika ändamål framgår av följande tablå.

Riksidrottsförbundets centrala förvaltning	174 500
Special- och distriktsförbundens förvaltning	1 121 500
Specialidrotternas distriktsorganisationers verksamhet	360 000

¹ Härav å tilläggsstat II 400 000 kronor för täckning av underskott å Lingluden.

Instruktionsverksamheten, ledarutbildningen och konsulentverksamheten	1 248 000
Gymnastikförbundets barnläger	10 000
Föreningars verksamhet	200 000
Utomlandsrepresentation, tryckning av stadgar, idrottsplatskommitténs och poliklinikkommitténs verksamhet	313 000
Riksidrottsförbundets ungdoms-, motionsidrotts- och samarbetskommittés verksamhet	184 000
Sveriges akademiska idrottsförbunds och Sveriges militära idrottsförbunds verksamhet	30 000
Mindre anslag (500 — 2 000 kronor) för enklare lek- och idrottsanläggningar, förbättringar av dylika samt till bastu- och simbadsanläggningar	565 000
Materiel m. m. till föreningar	650 000
Kontorsinventarier, filmmateriel m. m.	98 000
Förberedelser för olympiska spelen 1952, avseende budgetåret 1951/52	250 000
Diverse anslag till ett flertal utanför riksidrottsförbundet stående organisationer m. m.	606 000
Idrottsanläggningar	5 000 000
Deltagande i olympiska vinterspelen 1952	175 000
	10 985 000
Avgå räntor från riksidrottsförbundets idrottsfond	115 000
	Summa kronor 10 870 000

Till stöd för sin framställning anför förbundet bl. a. följande.

År 1935, då tipsmedel första gången ställdes till idrottens förfogande, voro till riksidrottsförbundet anslutna 4 220 föreningar och cirka 290 000 medlemmar. Nu äro motsvarande siffror 9 241 föreningar och cirka 745 000 medlemmar.

Riksidrottsförbundet har till huvudändamål att genom en allmänt utbredd folkidrott — i sig innefattande såväl ungdomsidrott som motions- och rekreationsidrott — medverka till folkets fysiska och andliga fostran. I dessa sammanhang är framförallt idrottsföreningarnas och förbundens ungdomsverksamhet av stor betydelse. Med det breda underlag idrottsrörelsen har återstår ännu mycket att göra, men skall idrotten ha möjlighet hålla sin nuvarande ställning och att ytterligare utveckla sig med hjälp av de frivilliga ledarekrafter, som rörelsen hittills kunnat samla för att söka nå sina uppställda mål, är det nödvändigt att tillgodose förbundens och föreningarnas ekonomiska behov för verksamheten. I sina äskanden från 1939 och till dato har riksidrottsförbundet ständigt understrukt, att de beviljade medlen varit otillräckliga.

Hos riksidrottsförbundets idrottsplatskommitté ligga för närvarande ansökningar om bidrag till idrottsanläggningar till ett sammanlagt belopp av omkring 9 000 000 kronor. En i dagarna på anmodan av arbetsmarknadsstyrelsen gjord utredning visar, att investeringsönskemålen beträffande idrottsanläggningar för 1951 representera ett belopp av icke mindre än cirka

44 000 000 kronor och för en 5- å 10-årsperiod omkring 80 000 000 kronor eller sammanlagt omkring 124 000 000 kronor. Den verkställda utredningen måste ändock betraktas såsom ofullständig. Vid bedömandet av siffrorna skall uppmärksammas att utredningen endast omfattat arbetsprojekt, vilkas beräknade byggnadskostnad överstiger 20 000 kronor. Under innevarande budgetår komma att kunna fördelas 400 000 kronor till idrottsanläggningar. Det är alldeles uppenbart, att med ett så ytterligt blygsamt belopp endast en ringa del av de mest angelägna behoven kan tillgodoses, och riksidrottsförbundet ser med oro på utvecklingen, därest icke möjligheterna att lämna bidrag till idrottsanläggningar i väsentlig grad ökas. De anslagsbehövande organisationernas antal växer varje år och då mera normala förhållanden inträda på arbetsmarknaden, måste stora svårigheter komma att uppstå att på en gång ställa erforderliga medel till förfogande för under åren ackumulerade behov.

Sedermera har Riksidrottsförbundet överlämnat en vid förbundets årsmöte den 26 november 1950 antagen resolution rörande idrottens anslagsfråga. Till resolutionen äro fogade vissa uttalanden av ombuden vid årsmötet.

1950 års besparingsutredning (PM 14/11 1950 ang. X ht) har erinrat om att idrottsanslaget under förra hälften av 1940-talet av statsfinansiella skäl sänktes till belopp under 2 000 000 kronor. Utredningen vill dock nu icke gå lika långt utan inskränker sig till att föreslå en sänkning av anslaget med 500 000 kronor till 3 500 000 kronor. Sänkningen borde i första hand drabba anläggningar, materiel o. d.

Departementschefen.

Såsom jag framhöll vid fjolårets behandling av anslaget till avsättning till fonden för idrottens främjande (X ht 1950 s. 175) finner jag det angeläget, att idrottsrörelsen erhåller ett mera effektivt stöd av statsmakterna än vad som varit möjligt att ge under senare år. Å andra sidan bör idrottsrörelsen icke vara undantagen från de besparingsåtgärder, som äro nödvändiga i dagens läge. Förutsättningar torde vara för handen för ett ökat stöd åt idrottsrörelsen från idrottsmännen själva. Enligt vad jag inhämtat utgöra idrottsföreningarnas medlemsavgifter i genomsnitt allenast ca sex kronor om året, vartill emellertid kunna komma extra uttaxeringar, skåphyror m. m. Med de inkomster, som flertalet medborgare numera åtnjuta, torde en måttlig höjning av föreningsavgifterna icke vara orimlig. En höjning med blott en krona om året inom de föreningar, som äro anslutna till Riksidrottsförbundet, skulle tillföra idrottsrörelsen ca $\frac{1}{4}$ miljon kronor. Vad angår bidragen till anläggning av idrottsplatser o. d. kan det ifrågasättas, om icke sådana anläggningar i högre grad än hittills böra betraktas som kommunala angelägenheter, vartill kommunerna torde böra bidraga i större utsträckning än som nu i allmänhet sker.

Inom ramen för de nuvarande statsinkomsterna ser jag ingen möjlighet att höja anslaget till avsättning till fonden för idrottens främjande. Fastmera synes i anslutning till besparingsutredningens förslag en sänkning kunna övervägas. Läget blir emellertid ett annat, därest staten genom tipp-

ningen erhåller större inkomster än förut. För att skapa utrymme för en anslagshöjning anser jag mig under nu angivna förhållanden böra förorda, att Kungl. Maj:t — därest riksdagen icke har något att erinra däremot — träffar överenskommelse med Aktiebolaget Tipstjänst om en höjning av priset för rätt att deltaga i tippningstävlan från 30 öre till 35 öre per tipsrad. Prishöjningen torde böra träda i kraft den 1 juli 1951. Medan den femöring, som pålades 1948, då priset per tipsrad höjdes från 25 till 30 öre, odelad tillfallit staten och jämväl i fortsättningen torde böra göra detta, synes den nypålagda femöringen böra i stort sett fördelas så, att 50 procent gå tillbaka till tipparna i form av vinster, 10 procent gå till bolaget för omkostnader samt 40 procent tillfalla statsverket. Prishöjningen skulle således åtföljas av en höjning av vinstsumman. Enligt försiktigt hållna beräkningar skulle statsverket med den nu föreslagna avgiftshöjningen erhålla en merinkomst av ca 3 000 000 kronor. Med denna utgångspunkt och med hänsyn tagen till statsverkets behov av inkomstökning anser jag mig kunna tillstyrka, att anslaget till avsättning till fonden för idrottens främjande för nästa budgetår höjes med 1 500 000 kronor till 5 500 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma hur stor del av anslaget som skall reserveras för idrottsanläggningar. Med hänsyn till rådande arbetsmarknads- och investeringsläge förutsätter jag, att ifrågavarande delbelopp icke omedelbart ställes till förfogande. Vid den tidpunkt, då situationen medgiver det, torde Kungl. Maj:t få bestämma om dispositionen av medlen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för idrottens främjande* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 5 500 000 kronor.

[106] 11. *Avsättning till fonden för friluftslivets främjande.*

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 000 000	1 000 000
1950/51 (statsliggaren s. 925)	1 000 000	
1951/52 (förslag)	750 000	

Beträffande fondens tillkomst och syfte torde jag få hänvisa till X ht 1939 s. 175—184 samt r. skr. 459/1939.

Statens fritidsnämnd (skr. 28/8 1950) hemställer att anslaget höjes till 2 000 000 kronor och förutsätter härvid att någon ändring icke göres i direktiven för anslaget. Nämnden meddelar, att vid löpande budgetårs ingång behållningen i fonden utgjorde i runt tal 1 934 000 kronor. Av detta belopp avsåge ungefär 575 000 kronor sådana ändamål, för vilka nämnden redan tillstyrkt medelsanvisning. Det tillgängliga beloppet för nämnden utgjorde således cirka 1 359 000 kronor. Nämnden framhåller bl. a., att anläggningar av olika slag fördyrats genom inträffade prisstegringar och att en anslagshöjning är erforderlig. Fritidsnämnden betonar, att det icke i längden kan

anses försvarligt att begränsa avsättningen till fonden i den utsträckning som skett under senare år.

1950 års besparingsutredning (PM 14/11 1950 ang. X ht) har framhållit, att å fonden för friluftslivets främjande finnes en förhållandevis stor behållning, som gör en sänkning av anslaget till avsättning till fonden mindre kännbar. En minskning av detta anslag medför vidare, framhåller utredningen, ej något ingrepp i en löpande verksamhet utan endast att fritidsanläggningar, fritidsreservat m. m. få anskaffas i långsammare takt än eljest. Detta kan enligt utredningens mening ej anses orimligt i ett ansträngt budgetläge. Med denna utgångspunkt föreslår utredningen, att anslaget sänkes med 500 000 kronor.

I anledning av vissa motioner erinrade statsutskottet år 1949 (utl. nr 10 s. 38) om att 1939 års riksdag förutsatt, att bidrag av tipsmedel icke skulle tilldelas organisationer inom friluftslivets område till löpande organisationsutgifter. Med hänsyn till att friluftsrörelsen sedan dess utbyggs och fördjupats kunde det emellertid enligt utskottet ifrågasättas, om tillräckliga skäl längre föreläge för angivna begränsning av tipsmedlens användning. Denna fråga syntes utskottet vara av beskaffenhet att böra närmare utredas av Kungl. Maj:t. I förra årets statsverksproposition (X ht 1950 s. 175) framhöll jag bl. a., att det vid ifrågavarande tidpunkt knappast syntes vara möjligt att införa någon ny princip beträffande bidragsgivningen. Frågan övervägdes emellertid inom handelsdepartementet och skulle senare upptagas till närmare behandling.

Under erinran bl. a. om vad sålunda förekommit hemställer *Skid- och friluftsförfrämjandet* (skr. 17/10 1950), att 50 000 kronor måtte utverkas hos 1951 års riksdag såsom bidrag till föreningens förvaltningskostnader att utgå antingen från fonden för idrottens främjande eller från fonden för friluftslivets främjande. Till stöd för sin framställning åberopar föreningen bl. a., att en annan främjandeorganisation, Riksföreningen för simningens främjande, erhållit förvaltningsbidrag av tipsmedel. *Skid- och friluftsförfrämjandet* framhåller vidare, att föreningens senaste bokslut visserligen utvisar ett litet överskott men att bristen på medel verkar hämmande. Om det begärda bidraget till föreningens förvaltningskostnader kunde erhållas, skulle detta möjliggöra väsentligt ökad verksamhet särskilt på landsbygden.

Över *Skid- och friluftsförfrämjandets* framställning ha efter remiss statskontoret, statens fritidsnämnd och Sveriges riksidsrottsförbund avgivit yttrandet.

Statskontoret erinrar om det till Riksföreningen för simningens främjande utdelade bidraget och uttalar, att anledning icke synes föreligga att iakttaga en restriktivare hållning mot andra organisationer än mot *Simförfrämjandet*. Statskontoret vill därför icke motsätta sig, att från fonden för idrottens främjande ett skäligt belopp anvisas till *Skid- och friluftsförfrämjandet* såsom bidrag till föreningens administrationskostnader.

Statens fritidsnämnd anser sig med hänsyn till de vittgående konsekvenser, som därav skulle följa, icke kunna tillråda sådan ändring av gällande direktiv, att årligen återkommande driftbidrag lämnas ur fonden för friluftslivets främjande. Enligt nämndens mening bör ett anslag till Skid- och friluftsförbundets administrationskostnader, i likhet med det förvaltningsbidrag som under senaste år beviljats Simfrämjandet, utgå ur fonden för idrottens främjande.

Sveriges riksidsrottsförbund avstyrker, att Skid- och friluftsförbundet beviljas administrationsbidrag av medel ur fonden för idrottens främjande.

Departementschefen.

Fritidsnämndens yrkande om en höjning av anslaget till avsättning till fonden för friluftslivets främjande kan jag icke biträda. Med hänsyn till behållningen i fonden samt svårigheterna att erhålla byggnadstillstånd för olika slag av fritidsanläggningar ansluter jag mig i stället till besparingsutredningens tanke på en sänkning av anslaget. Jag vill dock icke gå så långt som utredningen föreslagit utan inskränker mig till att förorda en minskning av anslaget med 250 000 kronor till 750 000 kronor.

Den av statsutskottet 1949 väckta frågan om bidrag av tipsmedel till organisationer på friluftslivets område för löpande organisationsutgifter har närmare övervägts inom handelsdepartementet. Vissa skäl synas mig tala för att friluftsförbunden icke böra vara helt avskurna från möjlighet att erhålla administrationsbidrag av staten. Då emellertid de ekonomiska konsekvenserna av en ny linje på området äro svåra att överblicka och särskilda svårigheter kunna möta vid bedömandet av friluftsförbundernas behov av statsbidrag, är jag för närvarande blott beredd tillstyrka, att försöksvis ett mindre belopp avses för detta ändamål. Beloppet synes böra utgå från fonden för friluftslivets främjande och torde tills vidare böra utgöra högst 5 procent av anslaget till avsättning till denna fond. De administrationsbidrag, som sålunda kunna komma att utgå, böra tills vidare betraktas som helt tillfälliga. Först sedan några års erfarenheter vunnits, synes tiden vara inne för ett slutligt ställningstagande i princip till frågan om statsbidrag till friluftslivets löpande organisationsutgifter. Därest den av mig förordade linjen godkännes av riksdagen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att senare pröva Skid- och friluftsförbundets framställning om administrationsbidrag. I detta sammanhang vill jag framhålla, att de bidrag som utgått till Simfrämjandet varit av speciell natur och icke få betraktas som prejudicerande.

Under återropande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för friluftslivets främjande* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 750 000 kronor.

[107] 12. Avsättning till lotterimedelsfonden.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	7 500 000	7 500 000
1950/51 (statsliggaren s. 925)	7 500 000	
1951/52 (förslag)	9 500 000	

Beträffande penninglotterirörelsen i Sverige hänvisas till prop. nr 24/1938 och 328/1941 samt r. skr. nr 132/1938 och 488/1941. Rörelsen handhaves av det statliga bolaget Svenska penninglotteriet aktiebolag, som under budgetåret 1949/50 till statsverket inlevererat sammanlagt i runt tal 76 000 000 kronor, vilket belopp redovisas under inkomsttiteln »Lotterimedel». Priset å bolagets lotter, vilket bestämmes av Kungl. Maj:t, utgör 12 kronor, sedan lottsedelspriset 1948 höjts med 2 kronor. Beträffande denna höjning hänvisas till prop. nr 9/1948 samt r. skr. nr 26/1948.

Ur lotterimedelsfonden utdelar Kungl. Maj:t bidrag till olika allmännyttiga ändamål. En redovisning för de under år 1950 beviljade bidragen lämnas i bilaga A till årets berättelse om vad i rikets styrelse sig tilldragit. De ändamål som tillgodoses av medel ur fonden äro dels sådana, som betinga bidragstilldelning år efter år, dels ändamål av mera tillfällig art. Såsom exempel på årligen återkommande bidrag må nämnas bidrag till vissa teatrar, orkestrar och konstföreningar.

Vid behandlingen år 1949 av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till avsättning till lotterimedelsfonden erinrade statsutskottet (utl. nr 10/1949 s. 40) bl. a., att riksdagen tidigare uttalat, att det av redovisningen av anslagets disposition syntes framgå, att de mindre städernas och landsbygdens berättigade anspråk på stöd för kulturell verksamhet icke i tillräcklig grad tillgodosetts. Med hänsyn till att anslaget under flera år tillmätts mycket knappt i förhållande till behovet och i syfte att i högre grad än hittills tillgodose ändamål, som avse att främja den allmänna kulturella verksamheten på landsbygden och i stadssamhällena i övrigt föreslog utskottet en höjning av avsättningsanslaget från det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 7 000 000 kronor, till 7 500 000 kronor. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen (r. skr. nr 10/1949).

Då motsvarande anslagsfråga behandlades förra året, konstaterade statsutskottet (utl. nr 10/1950 s. 51), att de mindre städernas och landsbygdens berättigade intressen fortfarande icke tillgodosåges i tillräcklig grad vid fördelningen av bidragen från lotterimedelsfonden. Enligt utskottets mening vore det ofrånkomligt, att grunderna för bidragsfördelningen ändrades. Utskottet förklarade sig förvänta, att Kungl. Maj:t till nästa års riksdag framlade förslag till nya riktlinjer härutinnan. 1948 års utredning om en statens kulturfond, som fått i uppdrag att utreda frågan om de ändamål till vilka lotterimedel, som icke skola tillföras allmänna budgeten, böra utgå samt frågan om formerna för medlens fördelning, kunde då beräknas ha slutfört sitt uppdrag. Enligt utskottets mening borde även tagas i beaktande resultatet av den verkställda utredningen rörande möjligheterna att för

framtiden vinna en begränsning av bidragen till kungl. teaterns drift. Utskottet förutsatte, i anknytning till den föregående år gjorda höjningen av anslaget, att 500 000 kronor av detta skulle oavkortat användas för att i högre grad än hittills varit fallet tillgodose ändamål som avsåge att främja den allmänna kulturella verksamheten på landsbygden och i stadssamhällena i övrigt. På förslag av utskottet beslöt riksdagen (r. skr. nr 10/1950) dels att till avsättning till lotterimedelsfonden för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 7 500 000 kronor, dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad statsutskottet i ärendet anförde.

1948 års utredning om en stats kulturfond har i en den 25 augusti 1950 dagtecknad promemoria meddelat, att den icke ännu kan avgiva sitt slutliga betänkande, då den är beroende av utredningsresultat från flera andra ej slutförda utredningar, nämligen 1947 års musikutredning, 1948 års konstutredning och bostadskollektiva kommittén, den sistnämnda såvitt angår den s. k. bygdegårdsfrågan. Såsom ett provisorium föreslår kulturfondsutredningen en höjning av den årliga avsättningen till lotterimedelsfonden för att landsbygdens och de mindre städernas intressen skola bättre än tidigare kunna tillgodoses vid fördelningen av medel ur fonden.

Utredningen bygger sitt förslag dels på uppgifter, som erhållits från teaterrådet, statens konstråd, chefen för nationalmuseum, Riksförbundet för bildande konst, Folkrorelsernas konstfrämjande och Föreningen konst i skolan, dels på en undersökning rörande lotterimedlens fördelning under åren 1940—1949. Av sistnämnda undersökning framgår, att av de under år 1949 utdelade bidragen från lotterimedelsfonden, sammanlagt ca 8 900 000 kronor, omkring 1 700 000 kronor kunna sägas till övervägande del ha kommit landsbygden och mindre städer till del. Under hela tioårsperioden ha de utdelade bidragen uppgått till sammanlagt ca 57 300 000 kronor och ungefär 12 700 000 kronor därav till huvudsaklig del kommit landsbygden och de mindre städerna till godo. Utredningen framhåller emellertid, att sistnämnda siffror icke böra leda till den uppfattningen, att medlen i övrigt, omkring 44 600 000 kronor, endast kommit de större städerna till del. Åtskilliga av de återstående bidragsposterna vore enligt utredningens uppfattning av den beskaffenhet att de överhuvud ej kunde göras till föremål för en uppdelning av förevarande slag. Bl. a. vore det i flera fall fråga om riksändamål i egentlig mening eller ändamål som icke lämpligen kunde föras till den ena eller andra gruppen. Utredningen har vidare undersökt lotterimedelsbidragens fördelning på olika kulturella ändamål och därvid funnit, att under nyssnämnda tioårsperiod sammanlagt omkring 7 200 000 kronor utgått till konsertverksamhet, cirka 22 000 000 kronor till teaterverksamhet, bortsett från kungl. teatern, samt omkring 15 200 000 kronor till sistnämnda teater.

Kulturfondsutredningen uttalar som sin mening, att landsbygdens och de mindre städernas andel av bidragen ur lotterimedelsfonden icke varit så obetydlig, som ibland hävdats, utan att ganska stora belopp dock beviljats. Hän-syn måste enligt utredningens mening tagas till de bidrag till blandade ända-

mål, som under åren utgått. Man borde enligt utredningen även göra klart för sig, att då det gällde kulturlivet en gränsdragning mellan de större städerna och landet i övrigt måste bli i viss mån konstlad. Intet bidrag till kulturell verksamhet i en av landets större städer komme nämligen denna stad exklusivt till godo. Viktig vore bl. a. den synpunkten, att ett antal teatrar på hög konstnärlig nivå i de större samhällena vore nödvändiga såsom inspirationskällor samt rekryterings- och utbildningsbaser för teaterverksamheten ute på landsbygden och de små platserna. Även med beaktande härav vore det dock enligt utredningens mening uppenbart att landsbygden och de mindre städerna borde för kulturella ändamål erhålla bidrag av statsmedel i större utsträckning än hittills.

Även om vissa besparingar anses kunna göras i fråga om bidragen till kungl. teatern m. m., är utredningen dock i stort sett icke beredd att föreslå några nedskärningar av de nu utgående fasta anslagen till teater- och musikverksamhet i de större städerna. För att åstadkomma en höjning av bidragen till landsbygden och de mindre städerna erfordras därför enligt utredningens mening en höjning av avsättningen till lotterimedelsfonden. Utredningen föreslår, att det årliga avsättningsanslaget ökas med minst 1 000 000 kronor. Detta belopp vore visserligen långt ifrån tillräckligt, men i nuvarande statsfinansiella läge syntes ett större belopp ej kunna påräknas.

I anledning av att sedan flera år tillbaka behovet av bidrag från lotterimedelsfonden varit så stort, att vid ingången av ett nytt budgetår ett icke obetydligt belopp av det nya årets anslag redan måst disponeras framhåller utredningen slutligen, att det i och för sig vore önskvärt att avsättningen till fonden utöver vad förut sagts höjdes med belopp motsvarande den förskottering från fonden, som den knappa medelstillgången framtvingat.

Över kulturfondsutredningens förslag ha yttranden inhämtats från statskontoret, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund.

Statskontoret avstyrker utredningens förslag, enär, såvitt ämbetsverket kunnat finna, utredningen icke förebragt så vägande skäl för ytterligare ökning av avsättningen till lotterimedelsfonden, att förslaget härom, mot bakgrunden av det ansträngda statsfinansiella läget, syntes böra vinna tillmötesgående.

Svenska stadsförbundets styrelse finner det mycket önskvärt, att de mindre städernas och andra tätorters intressen i förevarande avseende bättre tillgodoses än vad hittills varit fallet. Styrelsen tillstyrker därför den föreslagna anslagshöjningen. Skulle denna icke komma till stånd, borde styrelsens nyssnämnda önskemål beaktas vid fördelningen av disponibla anslagsmedel.

Svenska landskommunernas förbunds styrelse framhåller, att den uppfattningen nu vore på frammarsch, att landsbygden inom rimliga gränser skulle komma i åtnjutande av samma förmåner i kulturella och andra avseenden som tätorterna. Med detta betraktelsesätt framstode den hittillsvarande fördelningen av bidragen ur lotterimedelsfonden såsom i högsta grad disproportionerlig. Enligt styrelsens mening är kulturfondsutredningens förslag ett led i rätt riktning. Förslaget borde därför genomföras.

För de fasta bidragen till teatrar, orkestrar m. m. kan medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till mer än 7 000 000 kronor. Hos handelsdepartementet ligga inne framställningar om bidrag för andra ändamål till inemot samma belopp, varav en betydande del avser kulturella ändamål för tillgodoende av landsbygdens och de mindre städernas behov.

Departementschefen.

Från lotterimedelsfonden ha bidrag utgått till olika allmännyttiga ändamål av betydelse såväl för riket som helhet som för större eller mindre delar av landet. Bl. a. har det varit möjligt att giva teater- och konsertverksamheten ett stöd, utan vilket denna viktiga del av kulturlivet säkerligen icke skulle ha vuxit ut och utvecklats i den omfattning som skett. Då teater- och konsertverksamhet i mera fast organiserade former från början huvudsakligen bedrivits i de större städerna, ha av naturliga skäl dessa erhållit en större del av bidragen än som proportionellt skulle tillkomma dem. I likhet med 1948 års utredning om en statens kulturfond vill jag emellertid framhålla, att landsbygden och de mindre städerna dock erhållit avsevärda belopp och att de större städernas teatrar ha betydelse som inspirationskällor samt rekryterings- och utbildningsbaser för teaterverksamheten ute på landsbygden och de små platserna. Nämnas må ock, att konsert- och teaterverksamheten m. m. i de större städerna kommer icke blott dessa orters invånare utan även befolkningen i omnejden till godo. Jag anser emellertid liksom utredningen, att landsbygden och de mindre städerna böra för kulturella ändamål erhålla bidrag av statsmedel i väsentligt större utsträckning än hittills.

Såsom torde framgå av kulturfondsutredningens förslag är det icke praktiskt möjligt att i nämnvärd grad beskära de fasta anslagen till de större städernas teater- och konsertverksamhet. En ökning av någon betydelse av medelstilldelningen till landsbygden är därför möjlig allenast under förutsättning att ytterligare medel ställas till förfogande för ändamålet. I avvaktan på kulturfondsutredningens slutliga betänkande torde medelstilldelningen fortfarande böra ske från den nuvarande lotterimedelsfonden. Jag tillstyrker därför, att anslaget till avsättning till denna fond höjes. En anslagshöjning är emellertid angelägen icke blott med hänsyn till landsbygdens och de mindre städernas intressen utan även därför att kulturlivet över huvud taget har behov av ökat stöd från statsmakternas sida. Ett stort antal behjärtansvärda ansökningar har hittills icke kunnat bifallas på grund av brist på medel. Det synes icke försvarligt att i längden bibehålla anslaget till avsättning till fonden på den nuvarande låga nivån. Erinras må vidare därom att lotterimedelsfondens läge sedan flera år tillbaka är sådant, att under löpande budgetår beslut i stor utsträckning måste fattas om dispositionen av medel, som först budgetåret därefter tillföras fonden.

En höjning av anslaget möter emellertid svårigheter i nuvarande statsfinansiella läge. För att skapa utrymme för en anslagshöjning anser jag mig

därför böra förorda, att Kungl. Maj:t — därest riksdagen icke har något att erinra däremot — föreskriver, att priset för lottsedlar i Svenska penninglotteriet aktiebolag skall höjas från 12 kronor till förslagsvis 13 kronor per lottsedel. Prishöjningen synes böra träda i kraft så snart tekniska möjligheter därtill föreligga. Medan det belopp av två kronor, varmed lottsedelspriset höjdes 1948, odelat tillfallit staten och jämväl i fortsättningen torde böra göra detta, synes den nypålagda enkronan, i likhet med vad som nu gäller beträffande grundpriset 10 kronor, böra i stort sett fördelas så, att 66 procent gå tillbaka till spelarna i form av vinster, 3 procent gå till bolaget för omkostnader samt 31 procent tillfalla statsverket. Prishöjningen skulle således åtföljas av en höjning av vinstsumman. Vid ungefär oförändrad lottsedelsförsäljning skulle med den föreslagna prishöjningen statsverkets inkomster av lotterimedel stiga med över 4 000 000 kronor. På grundval av denna beräkning och med hänsyn tagen till statsverkets behov av inkomstökning anser jag mig kunna tillstyrka, att anslaget till avsättning till lotterimedelsfonden för nästa budgetår höjes med 2 000 000 kronor till 9 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 9 500 000 kronor.

[108] 13. Kostnader för företagsräkning.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 54 200 kronor. Beredningen av frågan om medelsbehovet för nästa budgetår är ännu icke avslutad, varför anslaget bör uppföras i riksstatsförslaget med beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kostnader för företagsräkning* för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 1 150 000 kronor.

[109] 14. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 926)	600 000
1951/52 (förslag)	540 000

Av statsfinansiella skäl synes en minskning av kommittéutgifterna för nästa budgetår böra ske. Med hänsyn härtill uppföres anslaget med ett till 540 000 kronor reducerat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 540 000 kronor.

[110] 15. Planering av allmänna arbeten.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 926)	100
1951/52 (förslag)	100

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående anslag till planering av allmänna arbeten hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Planering av allmänna arbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[111] 16. Extra utgifter.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 926)	50 000
1951/52 (förslag)	50 000

Anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[112] 17. Bidrag till vissa studieresor.

	Anslag
1951/52 (förslag)	40 000

Förenta nationerna, organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) och den amerikanska Marshalladministrationen (ECA) ha i skilda former anvisat medel för främjande av internationella studier av teknik och ekonomi. Bl. a. har ECA tilldelat Sverige ett bidrag av 169 000 dollar till svenska studieresor i Amerikas förenta stater. Huvuddelen av beloppet är avsett att disponeras för studieresor inom handelsdepartementets verksamhetsområde. Till deltagare i resorna må utses envar, som inom sitt fack på ett för landets produktion fruktbringande sätt kan utnyttja kunskaper om amerikansk teknik och amerikanska metoder. Studierna i Amerikas förenta stater kunna avse alla områden av betydelse för produktionen.

Bidraget från ECA har lämnats i den formen, att ECA betalar uppehålle och resor i Amerikas förenta stater för resedeltagarna, varvid ersättningen för uppehålle utgör 12 dollar om dagen. Kostnaderna för resorna till och från Amerikas förenta stater bestridas däremot icke av ECA. Användningen av bidraget är förknippat med det villkoret, att motvärdet i svenska kronor till de i anspråk tagna dollarbeloppen skall insättas på ett särskilt konto i riksbanken för att underlätta utländska studieresor i Sverige av liknande slag. Resedeltagarna erhålla sålunda icke några dollar gratis men få dem

utan att behöva begära tilldelning av riksbankens dollarreserv. Därtill kommer förmånen att resan organiseras av ECA, varigenom möjligheterna att knyta värdefulla kontakter öka.

Departementschefen.

För landets tekniska och ekonomiska utveckling är studieutbytet med utlandet av stor betydelse. Med hänsyn härtill synes ECA:s förut berörda erbjudande icke böra avvisas. Deltagarna i ECA:s studieresor åsamkas, såsom tidigare nämnts, vissa kostnader, som måste betalas antingen av vederbörande själva eller av den organisation de tillhöra. I de fall då deltagarna äro anställda hos enskilda organisationer eller företag torde några bidrag av statsmedel i regel icke vara påkallade. Med hänsyn till de betydande kostnaderna för resorna torde sådana bidrag däremot i allmänhet vara erforderliga, om statliga befattningshavare avses skola delta i desamma. För tekniska och ekonomiska studieresor inom handelsdepartementets verksamhetsområde torde därför under tionde huvudtiteln böra anvisas ett särskilt anslag, att huvudsakligen användas för bidrag till resor i ECA:s regi. Anslaget, som bör ha reservationsanslags karaktär, torde benämnas Bidrag till vissa studieresor. Anslaget synes för budgetåret 1951/52 böra uppföras med 40 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa studieresor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[113] 18. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 926)	30 000
1951/52 (förslag)	24 000

För detta ändamål torde för nästa budgetår beräknas 24 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

Sammanfattning.

Vid bifall till de förslag, som framlagts i det föregående, kommer tionde huvudtitelnslutsumma för budgetåret 1951/52 att uppgå till 81 034 400 kronor. Motsvarande summa för innevarande budgetår är enligt den av 1950 års riksdag fastställda riksstaten 149 776 200 kronor. Förslaget innebär alltså en nettominskning med 68 741 800 kronor.

De sammanlagda anslagsminskningarna under tionde huvudtiteln uppgå till 82 930 200 kronor. Den största minskningen har uppkommit genom att något anslag icke uppföres för subventionering av införseln av vissa varor. Anslaget för detta ändamål utgör för innevarande budgetår 75 000 000 kronor. Icke heller uppföres anslag för att täcka kostnader för Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet eller för upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor. Anslagen för dessa ändamål uppgå för löpande budgetår till sammanlagt 3 950 000 kronor. Då något anslag till omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved m. m. icke längre erfordras, göres vidare en ytterligare besparing av 300 000 kronor. För krisförvaltningens del räknas med en anslagsminskning å sammanlagt 2 255 000 kronor, varav 955 000 kronor sammanhånga med den planerade avvecklingen av bränslekommissionen och överrevisionen för krisförvaltningen samt 900 000 kronor belöpa på handels- och industrikommissionen och 400 000 kronor på priskontrollnämnden. Vidare må nämnas att medelsanvisningen till byggandet av isbrytaren Thule minskats med 500 000 kronor och att anslaget till avsättning till fonden för friluftslivets främjande sänkts med 250 000 kronor. Övriga här ej särskilt nämnda anslagsminskningar äro fördelade på ett flertal anslag och uppgå till sammanlagt 675 200 kronor.

Å andra sidan ha många anslag höjts med större eller mindre belopp. De sammanlagda anslagsökningarna uppgå till 14 188 400 kronor. Störst är höjningen av anslaget till omkostnader för statlig lagerhållning. Ökningen av detta anslag uppgår sålunda till 6 100 000 kronor. Anslagen till lotsverket ha stigit med 1 472 500 kronor, varav 1 000 000 kronor avse delkostnad för byggande av ett nytt tjänstefartyg. Avsättningsanslagen till fonden för idrottens främjande och lotterimedelsfonden ha höjts med 1 500 000 kronor respektive 2 000 000 kronor. Sistnämnda två anslagshöjningar ha möjliggjorts genom vissa föreslagna höjningar av priset för rätt att deltaga i Aktiebolaget Tipstjänsts tippningstävlingar och av priset på Aktiebolaget Svenska penninglotteriets lottsedlar. Anslagen till Flygtekniska försöksanstaltens avlöningar och omkostnader beräknas stiga med 747 000 kronor och anslaget till utrustning för en supersonisk vindtunnelanläggning vid anstalten med 585 000 kronor. Dessa tre anslag liksom anslaget till företagsräkning, innefattande en höjning med 1 095 800 kronor, äro uppförda allenast med beräknade belopp och komma senare att upptagas till behandling i särskil-

da propositioner. Till utrustning åt statens provningsanstalt har uppförts ett nytt anslag å 150 000 kronor. Övriga, här ej särskilt angivna ökningar uppgå till sammanlagt 538 100 kronor och äro fördelade på ett flertal anslag.

Slutligen bör här nämnas, att hemställan göres om en ökning med 150 000 000 kronor av den för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap upplagda rörliga krediten i riksgäldskontoret.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gunnel Sjölin.

Register

till

Tionde huvudtiteln för budgetåret 1951/52.**A. Handelsdepartementet.**

Sid.		Kronor
	Handelsdepartementet:	
1	Avlöningar.....	487 700
2	Omkostnader.....	64 000
2	Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen.....	20 000
	Säger för handelsdepartementet	571 700.

B. Kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.

	Kommerskollegium:	
4	Avlöningar.....	1 605 100
8	Omkostnader.....	255 500
	Bergsstaten:	
10	Avlöningar.....	123 400
11	Omkostnader.....	22 600
	Sprängämnesinspektionen:	
11	Avlöningar.....	73 600
12	Omkostnader.....	15 000
	Fartygsinspektionen:	
12	Avlöningar.....	393 800
14	Omkostnader.....	80 000
	Skeppsmättningsväsendet:	
14	Avlöningar.....	33 600
14	Omkostnader.....	12 000
	Instruktör i hemslöjd:	
15	Avlöning.....	8 000
15	Omkostnader.....	1 500
	Sjöbefälsskolorna:	
15	Avlöningar.....	712 000
19	Omkostnader.....	42 200
20	Stipendier	10 000
20	Kompletteringskurs vid högre tekniskt läroverk	3 500
	Säger för kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.....	3 391 800.

C. Bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.

	Sveriges geologiska undersökning:	
22	Avlöningar	531 100
23	Omkostnader	162 200

Sid.	Kronor
24	Inredning och utrustning av nya lokaler
25	Malmletning
27	Jordartskartering inom Norrbottens län
28	Agrogeologiska kartor över sydvästra Skåne
28	Djupborrning efter salt och olja m. m. i Skåne
29	Vissa kostnader för statens gruvegendom
Statens provningsanstalt:	
30	Avlöningar
36	Omkostnader
37	Utrustning
Flygtekniska försöksanstalten:	
41	Avlöningar
41	Omkostnader
41	Komplettering av maskiner och utrustning
41	Utrustning för vindtunnelanläggning m. m.
Statens hantverksinstitut:	
42	Avlöningar till viss personal
45	Vissa omkostnader
46	Bidrag till kursverksamheten m. m.
47	Utrustning och inredning
Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien:	
48	Akademien
51	Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet
52	Statens tekniska forskningsråd
52	Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.
58	Statens kommitté för byggnadsforskning
59	Byggnadsforskning
60	Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet
61	Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet
63	Bidrag till Metallografiska institutet
63	Bidrag till Institutet för konserveringsforskning
65	Bidrag till Hemmens forskningsinstitut
68	Bidrag till Aktiebolaget Ceaverken för vissa forskningsarbeten
69	Atomenergiforskning m. m. inom Aktiebolaget Atomenergi
70	Bidrag till Aktiebolaget Svensk torvförädling för torvforskning
72	Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri
73	Resestipendier till teoretiskt och praktiskt bildade tekniker
74	Befrämjande av hemslöjden
74	Bidrag till Svenska slöjdföreningen
75	Bidrag till standardiseringsverksamheten
81	Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen
Säger för bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.	

14 360 500.

D. Sjöfart och handel.

Lotsverket:

83	Avlöningar till befattningshavare hos lotsstyrelsen
85	Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten
90	Omkostnader

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
94	Säkerhetsanstalter för sjöfarten.....	1 870 000
	Handelsflottans pensionsanstalt:	
98	Avlöningar	30 500
100	Omkostnader	5 900
	Statens skeppsprovvningsanstalt:	
102	Avlöningar	269 100
105	Omkostnader	49 300
106	Statens isbrytarverksamhet	900 000
109	Anskaffande av ytterligare ett statens isbrytarfartyg	1 000 000
	Statens sjöhistoriska museum:	
109	Avlöningar.....	126 500
111	Omkostnader.....	23 200
112	Underhåll och ökning av samlingarna	3 000
112	Bidrag till sjömanshusens förvaltningskostnader	256 000
113	Läkarundersökning av sjöfolk.....	80 000
113	Beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall.....	60 000
115	Driftkostnader för mät- och avmagnetiseringsstationer	400 000
116	Kostnader för handelssjöfartens dirigerings	25 000
116	Bidrag till handelshögskolan i Stockholm.....	100 000
118	Bidrag till handelshögskolan i Göteborg.....	90 000
118	Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder	500 000
120	Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet.....	102 000
122	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond	380 000
	Säger för sjöfart och handel	18 826 000.

E. Patent- och registreringsväsendet m. m.

	Patent- och registreringsverket:	
125	Avlöningar.....	3 511 800
129	Omkostnader.....	590 000
130	Granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m.	2 000
	Svenska uppfinnarkontoret:	
130	Administrationskostnader	60 000
131	Understödjande verksamhet	25 000
131	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register.....	275 000
132	Avsättning till försäkringsinspektionens fond.....	425 000
	Säger för patent- och registreringsväsendet m. m.	4 888 800.

F. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.

	Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap:	
135	Avlöningar.....	634 000
138	Omkostnader	150 000
138	Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.....	10 600 000
140	Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen	500 000
142	Finansieringen av riksnämndens inköps- och lagringsverksamhet	—
	Säger för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.	11 884 000.

G. Krisförvaltningen.

Sid.		Kronor
	Statens handels- och industrikommission:	
144	Avlöningar	4 200 000
145	Omkostnader	700 000
	Statens priskontrollnämnd:	
146	Avlöningar	1 800 000
147	Omkostnader	700 000
148	Slutförande av överrevisionens för krisförvaltningen gransknings- verksamhet	15 000
	Säger för krisförvaltningen	7 415 000.

H. Diverse.

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
150	Byggnadsstyrelsens delfond	1 322 000
150	Lotsstyrelsens delfond	326 000
150	Bidrag till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten..	78 000
151	Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel.....	5 000
151	Bidrag till vissa internationella byråer.....	9 000
151	Bidrag till internationella valfångstkommissionen	2 500
153	Kostnader för Sveriges medlemskap i ITO	10 000
153	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete..	65 000
154	Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet	325 000
155	Avsättning till fonden för idrottens främjande.....	5 500 000
158	Avsättning till fonden för friluftslivets främjande.....	750 000
161	Avsättning till lotterimedelsfonden	9 500 000
165	Kostnader för företagsräkning.....	* 1 150 000
165	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.....	540 000
166	Planering av allmänna arbeten	100
166	Extra utgifter	50 000
166	Bidrag till vissa studieresor	40 000
167	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	24 000
	Säger för diverse	19 696 600.
	Summa	81 034 400.

* Beräknat belopp.

ELFTE HUVUDTITELN

INRIKESDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3
januari 1951.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, stats-
råden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG,
NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet MOSSBERG, anmäler de frågor,
som tillhöra regleringen för ***budgetåret 1951/52*** av utgifterna under ***riks-
statens elfte huvudtitel***, innefattande anslagen till ***inrikesdepartementet***,
samt anför därvid följande.

A. Inrikesdepartementet.

[1] 1. Inrikesdepartementet: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	510 000	496 671
1950/51 (statsliggaren s. 927)	510 000	
1951/52 (förslag)	508 000	

För nästa budgetår ifrågasätter jag ej annan ändring beträffande departe-
mentets personal än att ett extra ordinarie kontorsbiträde, som för tjänst-
göring i departementet är tjänstledigt från sin ordinarie kontorsbiträdes-
tjänst i postverket, erhåller ordinarie tjänst i Ca 8 å departementets stat.

Beträffande beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår föreslår
jag — med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet förordat vid an-

mälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor — att anslaget nedräknas med i runt tal 14 000 kronor. Minskningen bör i sin helhet falla på anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal. Å andra sidan bör denna post höjas med 6 000 kronor på grund av automatiska löneklassuppflyttningar och uppflyttningar i reglerad befordringsgång. Anslagsposten bör alltså minskas med 8 000 kronor. Härjämte förordar jag, att posten till rörligt tillägg, vilken anvisats med 44 400 kronor men under budgetåret 1949/50 belastats med ca 51 000 kronor, höjes med 6 000 kronor.

Anslaget beräknas på följande sätt: avlöning till departementschefen oförändrat 27 600 kronor, avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 278 000 kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 152 000 (— 8 000) kronor och rörligt tillägg 50 400 (+ 6 000) kronor. Anslaget upptages alltså till (27 600 + 278 000 + 152 000 + 50 400) 508 000 (— 2 000) kronor.

I personalförteckningen bör upptagas en ny kontorsbiträdestjänst i Ca 8. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för inrikesdepartementet, som nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för inrikesdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	27 600
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	278 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	152 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	50 400

Summa förslagsanslag kronor 508 000;

c) till *Inrikesdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 508 000 kronor.

[2] 2. Inrikesdepartementet: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	50 000	75 454
1950/51 (statsliggaren s. 928)	60 000	
1951/52 (förslag)	58 000	

Anslagsposterna till sjukvård m. m. och publikationstryck torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrade belopp, 2 000 resp. 10 000 kronor.

Till reseersättningar har för budgetåret 1950/51 anvisats 3 500 kronor. Under de två senast förflutna budgetåren ha åtgått 13 035 resp. 17 283

kronor. Att utgifterna blivit så stora beror väsentligen på att mycket omfattande resor måst företagas i samband med handläggningen av ärenden rörande den nya kommunindelningen. Posten torde emellertid oavsett detta vara för lågt upptagen. Jag föreslår, att den för nästa budgetår uppräknas med 1 500 till 5 000 kronor.

Med hänsyn till belastningen under budgetåren 1948/49 och 1949/50 på posten till bränsle, lyse och vatten — 7 785 resp. 6 475 kronor — bör medelsanvisningen för detta ändamål ökas från nuvarande 4 500 till 6 000 kronor. Däremot anser jag, sedan numera någon erfarenhet vunnits beträffande de löpande kostnaderna för övriga expenser, att denna post för nästa budgetår bör kunna nedräknas till 35 000 kronor.

Anslaget uppföres alltså med $(2\,000 + 10\,000 + 5\,000 + 6\,000 + 35\,000)$ 58 000 (— 2 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inrikesdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

B. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.**Medicinalstyrelsen med dithörande stater.****[3] 1. Medicinalstyrelsen: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 510 000	1 558 081
1950/51 (statsliggaren s. 928)	1 579 000	
1951/52 (förslag)	1 640 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 202 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Personalförstärkningar:	
a) 1 specialföredragande	+ 6 000
b) 1 förste aktuarie Ca 27	+ 13 428
1 kanslibitråde Ce 11	+ 6 228
2 kontorsbiträden	+ 10 584
c) 1 föreståndare för sjuksköterskeregistret Ce 23	+ 10 848
d) 1 byråkonsulent Ce 27	+ 13 428
e) 2 amanuenser (byråsekreterare)	+ 22 920
f) 1 kurator Ce 19	+ 8 712
g) 1 förste expeditionsvakt Ce 11	+ 6 228
h) Förstärkning av biträdespersonalen	+ 15 000
i) Uppdelning av socialpsykiatriska nämnden m. m.	+ 18 000
j) Arbetskraft för frågor rörande utländska läkare	+ 4 344
1 förste byråsekreterare Cg 29 (halvtid)	+ 7 404
1 kontorbiträde	+ 5 292
2. Löneregleringar m. m.:	
a) Tjänsten som inspektör för sinnesslövrården ändras till Cp 10 i st. f. Cr 10	—
b) 1 byrådirektör Ca 31 i st. f. Ce 31	—
1 förste byråsekreterare Ca 29 i st. f. Ce 29	—
1 bitr. byråinspektör Ca 23 i st. f. Ce 23	—
2 expeditionsvakter Ca 9 i st. f. Ce 9	—
c) 1 förste byråsekreterare Ca 27 uppflyttas till Ca 29	+ 1 248
d) 1 byggnadsinspektör Ce 27 uppflyttas till Ce 29	+ 696
1 bitr. byggnadsinspektör Ce 24 uppflyttas till Ce 27	+ 1 332
e) 1 barnmorska Cg 21 uppflyttas till Ce 23	+ 612
f) 1 arvodesanställd konsulent placeras i Ce 23	+ 840
g) 1 kontorsbiträde uppflyttas till kanslibitråde Ce 11	+ 936
h) Höjd ersättning till ledamot av vetenskapliga rådet m. m.	+ 12 000
i) Höjt arvode till pressombudsmannen	+ 996
j) Avlöningsförstärkning till en föredragande i rätts- och socialpsykiatriska ärenden Ce 32	+ 4 008
3. Vikariats- och övertidsersättningar	+ 13 600
4. Omräkning:	
Reglerad befordringsgång för amanuenser	+ 4 464
Reglerad befordringsgång för biträdespersonal	+ 705
Löneklassuppflyttningar	+ 12 192
5. Avrundning	— 45
	+ 202 000

Motiv.

1 a) Med hänsyn till omfattningen av trafik- och valutaärendena böra dessa ärenden överföras från medicinalbyråchefen till en specialföredragande.

1 b) På den statistiska avdelningen föreligga angelägna arbetsuppgifter, som icke kunna fullgöras med nuvarande personal.

1 c) Föreståndaren för sjuksköterskeregistret i Cg 19 bör överföras från styrelsens beredskapsanslag till dess avlöningsanslag samt — med hänsyn till befattningshavarens självständiga ställning och arten av hennes arbetsuppgifter — upptagas i Ce 23. I andra hand hemställles, att tjänsten placeras i Ce 21.

1 d) Chefen för den till kameralbyrån hörande avdelningen för sinnessjukhusens ekonomiska förvaltning bör beredas sådan lättnad i sin arbetsbörda, att en effektiv medverkan från hans sida blir möjlig vid sinnessjukvårdens utbyggande och modernisering. Den nye befattningshavaren avses skola övertaga löne- och personalärenden samt bör med hänsyn till löneärendenas ofta komplicerade natur placeras i 27 lönegraden.

1 e) En amanuens avses såsom ersättare för en e. o. byråsekreterare, vilken tagits helt i anspråk för uppsättning och expediering av disciplinnämndens ärenden. Härjämte erfordras en amanuens för bestridande av de på inspektören för sinnesslövärderna fallande arbetsuppgifterna av juridiskt-administrativ art.

1 f) Inspektören för sinnesslövärderna åvilar en så omfattande inspektionsskyldighet av sinnesslövärderna på statens sinnessjukhus samt på statliga, kommunala och enskilda anstalter och institutioner, tillhörande sinnesslövärderna, epileptikervården och den psykiska barna- och ungdomsvården — sammanlagt 200 anstalter, varav omkring 100 enskilda — att trängande behov föreligger av ytterligare arbetskraft. För att skapa bättre inspektionsmöjligheter fordras, att vid hans sida ställes en kurator i Ce 19. Därest 1951 års riksdag icke skulle komma att besluta om en omläggning av inspektionsformerna på grundval av pågående sakkunnigutredning, erfordras ytterligare minst tre kuratorer.

1 g) På grund av stor arbetsbelastning medhinner ej materialförvaltaren att med expeditionsvakternas hjälp sköta arkivet.

1 h) Tillgången på biträden för skriv- och kontorsgöromål är otillräcklig, varigenom bl. a. uppstått en eftersläpning av expeditionsgöromålen.

1 i) Antalet ärenden inom socialpsykiatriska nämnden uppgick till 3 849 år 1946, 6 942 år 1948, 8 500 år 1949 och 5 213 under de första sju månaderna av år 1950 mot beräknade cirka 3 000 år 1944. Arbetsbördan är av sådan omfattning, att nämnden, som fr. o. m. 1 juli 1950 i realiteten kan arbeta på två avdelningar, fr. o. m. nästa budgetår bör formellt uppdelas på två avdelningar. I samband härmed böra fasta årsarvoden beräknas för

ytterligare en ordförande och en annan ledamot samt för två suppleanter. Arvodena uppgå till sammanlagt 9 000 kronor. Ökad medelsanvisning å delposten till ersättningar och arvoden åt ledamöterna i rätts- och socialpsykiatriska nämnderna samt disciplinnämnden erfordras därjämte med hänsyn till att belastningen under senare budgetår avsevärt överstigit det anvisade beloppet.

1 j) Den 22 juni 1950 förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta för styrelsen att disponera högst 4 344 kronor för bestridande av kostnaderna under budgetåret 1950/51 för biträde vid handläggning av ärenden rörande till Sverige inkomna utländska läkare. Beloppet erfordras jämväl för budgetåret 1951/52. Vidare måste en förste byråsekreterare på halvtid och ett kontorsbiträde anställas för handläggning av de internationella hälsovårdsärendena.

2 a och b) Stadigvarande behov föreligger av tjänsterna.

2 c och d) På grund av den av 1950 års riksdag beslutade utbyggnaden och moderniseringen av de statliga sinnessjukhusen är det angeläget, att chefen för sinnessjukvårdsbyrån beredes lättnad i sina arbetsuppgifter för att i större utsträckning kunna deltaga i handläggningen av frågor rörande sinnessjukhusens upprustning. Åt förste byråsekreteraren i Ca 27 på byrån bör därför uppdragas att självständigt handlägga vissa ärenden, varjämte mera kvalificerade uppgifter böra åläggas byggnadsinspektören och biträdande byggnadsinspektören. Befattningarna böra därvid uppflyttas i lönegrad.

2 e) Stadigvarande behov föreligger av tjänsten och arbetsuppgifternas art — bl. a. föredragningskyldighet och verkställandet av inspektionsresor — motiverar höjd löneställning. I andra hand hemställas om tjänstens placering i Ce 21.

2 f) Behov av befattningen föreligger under lång tid framåt.

2 g) Kontorsbiträdet kommer att påläggas mera kvalificerade göromål.

2 h) Den medlem av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd, som företräder vetenskapsgrenarna arvsbiologi och arvshygien, deltagar jämväl i handläggningen av de socialpsykiatriska ärendena. Med hänsyn till omfattningen av dessa ärenden bör hans fasta årsarvode — 2 400 kronor — höjas med 3 600 kronor. Då medelsanvisningen till ersättningar och arvoden åt medlemmarna av vetenskapliga rådet under ett flertal budgetår avsevärt överskridits, bör denna post därjämte höjas med ytterligare 8 400 kronor.

2 i) Arvodet till styrelsens pressombudsman (5 004 kronor) har varit i huvudsak oförändrat sedan 1945, oavsett att därefter löneförbättringar blivit genomförda för statstjänstemän i allmänhet.

2 j) Därest icke löneställningen för föredraganden i rätts- och socialpsykiatriska ärenden i Ce 32 kommer att omprövas i ett vidare sammanhang, bör å tjänsten få utgå tillfällig avlöningsförstärkning med samma

belopp som till förste läkare vid statens sinnessjukhus. Tjänsten — nu vakant — kan icke besättas med kompetent kraft, om icke bättre lönevillkor medgivas.

Yttranden.

Statskontoret anser, att med prövningen av förslaget om personalförstärkning på statistiska avdelningen bör anstå i avvaktan på resultatet av arbeidskraftsutredningen. Under förutsättning att sjuksköterskeregistrets arbetsuppgifter bliva permanenta vill statskontoret ej motsätta sig, att föreståndarinnan för registret placeras i Ce 19. Innehavaren av den föreslagna nya tjänsten i Ce 27 på kameralbyrån bör benämnas förste byråsekreterare. I avvaktan på prövningen av löneställningen för kuratorer m. fl. synes den föreslagna kuratorsbefattningen böra placeras i 15 lönegraden. Någon ytterligare tjänsteman såsom biträde åt sinnesslövärdinspektören anser sig ämbetsverket icke kunna förorda i rådande läge. Tillräckliga skäl torde vidare ej föreligga för anställande av ytterligare en befattningshavare för arkivets skötsel, en specialföredragande på medicinalbyrån, en amanuens för disciplinnämnden eller förstärkning av biträdespersonalen.

Med hänsyn till att frågan om uppdelning på två avdelningar av socialpsykiatriska nämnden prövats så sent som vid 1950 års riksdag, anser sig ämbetsverket förhindrat tillstyrka bifall till framställningen härom.

Icke heller kan ämbetsverket i avvaktan på prövningen av olika utredningar tillstyrka förslagen om högre löneställning för vissa befattningshavare.

Med hänsyn till vad 1949 års riksdag uttalat i anledning av motsvarande förslag kan statskontoret icke tillstyrka förslaget om inrättande av pensionsgrundande tjänst åt konsulenten för rättbekämpande. Ämbetsverket anser tillräckliga skäl icke heller föreligga för utbyte av tjänsten som inspektör för sinnesslövärden mot pensionsberättigande befattning.

Förhöjningen av ersättningen till viss medlem av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd bör begränsas till 3 000 kronor. En uppräknings av arvodet till pressombudsmannen avstyrkes.

Statskontoret motsätter sig även bestämt förslaget om avlöningsförstärkning till en föredragande i rätts- och socialpsykiatriska ärenden i lönegrad Ce 32.

Statens lönenämnd vill i likhet med statskontoret icke motsätta sig, att föreståndaren för sjuksköterskeregistret placeras i Ce 19 samt anser att den föreslagna nya tjänsten i 27 lönegraden på kameralbyrån bör benämnas förste byråsekreterare. Tjänsten i Ce 19 som biträde åt sinnesslövärdinspektören bör ej benämnas kurator. Därest ytterligare arbetskraft anställes för arkivet, torde det vara tillfyllest med en expeditivsvakt i Ce 9. Enligt nämndens mening saknas tillräckligt underlag för ställningstagande

till förslaget om en ny tjänst i Cg 29 på halvtid för handläggning av internationella hälsovårdsärenden. I avvaktan på resultatet av tjänsteförteckningskommittén böra byggnadsinspektörerna bibehållas vid sina nuvarande lönegrader. Frågan om uppflyttning av ett kontorsbiträde till kanslibiträdesgraden bör prövas av biträdesutredningen. Huruvida det är motiverat att höja arvoden till viss medlem av det vetenskapliga rådet och pressombudsmannen, undandraget sig nämndens bedömande.

Kommittén för utredning av frågan om tillsynen över anstalter för sinnesslöa, vanföra m. fl. anser, att en kuratorstjänst såsom biträde åt inspektören för sinnesslövården icke är tillfyllest. Det erfordras i stället en assistent i 25 lönegraden, vilken visserligen icke behöver vara läkare men som måste ha psykologisk, social och arbetsterapeutisk utbildning.

Departementschefen.

Med hänsyn till den synnerligen tunga arbetsbörda, som åvilar den till kameralbyrån hörande avdelningen för sinnessjukhusens ekonomiska förvaltning, tillstyrker jag, att avdelningen erhåller förstärkning med en assistent i lönegrad Ce 23. Vidare förordar jag på av medicinalstyrelsen anförda skäl, att styrelsens socialpsykiatriska nämnd utökas med två ledamöter. Till anslaget torde — såsom medicinalstyrelsen föreslagit — böra överföras kostnaderna för arbetskraft för handläggning av ärenden rörande utländska läkare. Övriga förslag om personalförstärkningar finner jag mig i rådande statsfinansiella läge ej kunna tillstyrka.

Vad angår begärda löneregleringar anser jag, att medicinalstyrelsens inspektör för sinnesslövården fr. o. m. nästa budgetår bör erhålla pensionsberättigande tjänst och sålunda placeras i lönegrad Cp 10. Förslagen om ordinariesättning av en förste byråsekreterartjänst och en befattning såsom biträdande byråinspektör föranleda från min sida ej någon erinran. Ej heller har jag något att invända mot att den i det föregående angivna barnmorskan placeras i lönegrad Ce 21. Då det synes skäligt, att konsulenten för rättbekämpande beredes fastare anställning än f. n., förordar jag, att den nuvarande arvodesbefattningen ändras till extra ordinarie tjänst i lönegrad Ce 21. För att bereda arbetslindring åt den medlem av vetenskapliga rådet, som företräder vetenskapsgrenarna arvsbiologi och arvshygien, föreslår jag, att rådet förstärkes med ytterligare en företrädare för nämnda vetenskapsgrenar, vilken bör erhålla ett fast arvode av 2 400 kronor. I övrigt är jag ej beredd tillstyrka de framlagda förslagen om löneregleringar m. m.

Styrelsens hemställan om ökad medelsanvisning till vikariats- och övertidsättningar torde icke böra bifallas.

De av mig framlagda förslagen påkalla en ökning av medelsanvisningen med 10 800 kronor till en assistent på avdelningen för sinnessjukvårdens ekonomiska förvaltning, 5 400 kronor för förstärkning av socialpsykiat-

riska nämnden, 4 300 kronor för arbetskraft för handläggning av ärenden rörande utländska läkare samt 2 400 kronor för utökningen av vetenskapliga rådet. Med hänsyn till belastningen å delposterna till ersättningar och arvoden åt ledamöterna i rätts- och socialpsykiatriska nämnderna m. m. samt till ersättningar och arvoden åt medlemmarna av vetenskapliga rådet böra dessa poster uppräknas med 12 600 resp. 8 600 kronor. Härtill komma de automatiska utgiftsstegringarna med i runt tal (4 464 + 705) 5 200 kronor för uppflyttningar i reglerad befordringsgång samt 12 200 kronor för löneklassuppflyttningar. Förslaget, att konsulenten för råttbekämpande skall överföras till extra ordinarie stat, minskar medelsbehovet med 300 kronor. Anslaget bör alltså höjas med (10 800 + 5 400 + 4 300 + 2 400 + 12 600 + 8 600 + 5 200 + 12 200 — 300) 61 200 kronor eller i runt tal 61 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 636 000 (+ 28 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 189 000 (+ 19 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 680 000 (+ 10 000) kronor samt rörligt tillägg 135 000 (+ 4 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (636 000 + 189 000 + 680 000 + 135 000) 1 640 000 (+ 61 000) kronor.

I anledning av förslagen bör vidare personalförteckningen ändras på det sätt, att en ny tjänst som inspektör för sinnesslövrården i Cp 10, en tjänst som förste byråsekreterare i Ca 29 och en tjänst som biträdande byråinspektör i Ca 23 upptagas på förteckningen samt en tjänst som inspektör för sinnesslövrården i Cr 10 och en tjänst som förste byråsekreterare i Ce 29 uteslutes.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för medicinalstyrelsen, vilka nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	636 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	189 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	680 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	135 000

Summa förslagsanslag kronor 1 640 000;

c) till *Medicinalstyrelsen*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 640 000 kronor.

[4] 2. Medicinalstyrelsen: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	245 000	269 918
1950/51 (statsliggaren s. 931)	252 000	
1951/52 (förslag)	252 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 26 000 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m.	12 957	8 000	10 000	+ 2 000
2. Reseersättningar	59 942	45 000	60 000	+ 15 000
3. Expenser: Övriga expenser	151 000	140 000	154 000	+ 14 000
4. Publikationstryck	34 435	51 000	46 000	— 5 000
				+ 26 000

Motiv.

1) Posten bör uppräknas med hänsyn till belastningen.

2) Stora krav ställas på styrelsens inspektionsverksamhet, särskilt vad gäller inspektioner, som åvila överinspektören för sinnessjukvården och inspektören för sinnesslövården, ävensom på den rådgivande verksamheten i byggnadsfrågor rörande kropps- och sinnessjukvården samt beträffande rättbekämpandet. På grund härav kan förväntas, att medelsbehovet för nästa budgetår ej kommer att understiga belastningen under budgetåret 1949/50.

3) För renhållning och städning, vartill under budgetåret 1949/50 åtgick 33 591 kronor, beräknas 33 000 kronor. Sjukvårdsberedskapsnämnden har numera flyttat till egna lokaler men styrelsen har å andra sidan erhållit 5 nya rum.

Kostnaderna för skrivmaterialier, papper, blankettryck o. dyl. ha de två sistförflutna budgetåren överstigit 23 000 kronor. Medelsåtgången för nästa budgetår beräknas till 24 000 kronor.

Utgifterna för telegram, telefon och annonsering uppskattas till 40 000 kronor.

Tillkomsten av nya befattningshavare och utökningen av lokalerna ha föranlett nyanskaffning av inventarier. Vissa inköp, särskilt av räkne- och dupliceringsmaskiner, ha emellertid måst ställas på framtiden till förfång för arbetets billiga och snabba utförande. För att de mest trängande behoven skola kunna tillgodoses bör delposten upptagas med belopp, motsvarande belastningen budgetåret 1949/50, cirka 26 000 kronor. Till möbler och andra kontorsinventarier för föreslagna nya befattningar beräknas 4 000 kronor. Posten upptages alltså till 30 000 kronor.

För bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m. föreslås — i nära anslutning till belastningen förra budgetåret — 18 000 kronor.

Till blanketter för annat än eget behov åtgick under budgetåret 1949/50 10 423 kronor. För nästa budgetår beräknas 9 000 kronor.

Till övriga expenser erfordras alltså sammanlagt (33 000 + 24 000 + 40 000 + 30 000 + 18 000 + 9 000) 154 000 kronor.

4) I belastningssiffran ingå icke kostnaderna för tryckning av den av styrelsen utgivna läkarförteckningen, 13 607 kronor, vilket belopp icke hunnit utbetalas före budgetårets utgång. För tryckning av de publikationer, som det åligger styrelsen att utgiva, beräknas för nästa budgetår oförändrat 40 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1950 uppdragit åt styrelsen att, med beaktande av vad statsutskottet anfört i sitt utlåtande nr 11/1950, till Kungl. Maj:t inkomma med utredning rörande olika möjligheter att genom en skrift sprida upplysning om aktuella spörsmål på hälsovårdens område samt kostnaderna härför. Uppdraget har ännu icke kunnat slutföras. Styrelsen beräknar dock preliminärt kostnaderna till 4 200 kronor.

Den 14 april 1950 medgav Kungl. Maj:t, att 700 kronor finge för tiden intill utgången av budgetåret 1949/50 tagas i anspråk av anslaget till allmän hälso- och sjukvård för utarbetande och tryckning av affischer för försöksvis anordnad upplysningsverksamhet i hälsovårdsfrågor. Denna upplysning består däri, att på polikliniker, väntrum och liknande lokaler, där allmänheten kommer i kontakt med hälso- och sjukvården, uppsättas affischer, vilka av styrelsen skola tillhandahållas kostnadsfritt till ett antal av förslagsvis fyra per år med ombyte varje kvartal. Tre av affischerna avses skola betalas av statsmedel och den fjärde av enskilda medel. De på statsverket belöpande kostnaderna beräknas för nästa budgetår till 2 000 kronor och böra bestridas från anslagsposten till publikationstryck.

Anslagsposten bör alltså uppföras med (40 000 + 4 200 + 2 000) 46 200 eller avjämnat 46 000 kronor.

Departementschefen.

Anslagsposterna till sjukvård m. m. och reseersättningar böra med hänsyn till belastningen uppräknas. Ökningarna torde dock böra begränsas till 1 000 resp. 4 000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av delposten till övriga expenser har jag ej annan erinran, än att jag för skrivmaterialier, papper, blankettryck o. dyl. upptager 23 000 kronor samt för inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier 22 000 kronor. I enlighet härmed uppföres posten med (33 000 + 23 000 + 40 000 + 22 000 + 18 000 + 9 000) 145 000 kronor, vilket innebär en höjning med (145 000 — 140 000) 5 000 kronor.

Beträffande anslagsposten till publikationstryck vill jag anmäla, att den i det föregående omförmälda utredningen angående en upplysningsskrift i aktuella spörsmål på hälsovårdens område icke avlämnats inom sådan tid,

att jag före statsverkspropositionens färdigställande kunnat taga ställning till frågan om utgivande av en sådan publikation. Jag beräknar därför ej medel till detta ändamål för nästa budgetår. Vad angår den försöksvis anordnade upplysningsverksamheten vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 september 1950 av förslagsanslaget till vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård anvisat 2 000 kronor för budgetåret 1950/51 för utarbetande och tryckning av affischer i hälsovårdsfrågor. Förslaget om fortsatt medelsanvisning till denna upplysningsverksamhet anser jag mig böra tillstyrka. Kostnaderna torde, såsom medicinalstyrelsen förordnat, böra bestridas från förevarande anslagspost. För övriga utgifter under posten beräknar jag 39 000 kronor. Anslagsposten bör alltså uppföras med (2 000 + 39 000) 41 000 kronor, vilket innebär en minskning av posten med 10 000 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda förordnat uppföres anslaget med oförändrat belopp (252 000 + 1 000 + 4 000 + 5 000 — 10 000) 252 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 252 000 kronor.

[5] 3. *Medicinalstyrelsen: Beredskapsavdelning.*

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	30 000	49 774
1949/50	30 000	45 130
1950/51 (statsliggaren s. 932)	30 000	
1951/52 (förslag)	70 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 30 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkning:</i>	
1 heltidsanställd läkare	+ 20 328
1 amanuens (byråsekreterare)	+ 11 460
2. <i>Personalminskning:</i>	
1 representant hos arméöverläkaren	— 4 500
	+ 27 288

Motiv.

Medicinalstyrelsens beredskapsuppgifter avse huvudsakligen att registrera landets sjukvårdspersonal och utfärda direktiv i principiella sjukvårdsfrågor. Till följd av otillräcklig personal, främst avsaknaden av en heltidsanställd läkare, har beredskapsavdelningen icke kunnat möta den nuvarande situationens krav. Generellt gällande direktiv ha icke kunnat utfärdas

utan dröjsmål och betydelsefulla avvägningsfrågor icke kunnat tillgodoses i önskvärd utsträckning. Såsom ansvarig myndighet för sjukvården bör styrelsen i dessa frågor beredas möjlighet att få ärendena framlagda av en läkare, som har till uppgift att följa arbetet inom de olika beredskapsorganen och därvid verka såsom styrelsens kontaktman. Med hänsyn till sjukvårdens komplexa karaktär och de många självständiga organ, som deltaga i dess planläggning, bör läkaren heltidsanställas. Särskild representant hos arméöverläkaren blir då obehövlig.

Avdelningens juridiskt-administrativa uppgifter ha hittills fullgjorts av en av styrelsens förste byråsekreterare vid sidan av övriga göromål och utom den reguljära arbetstiden. Tillräcklig hjälp har härigenom icke kunnat lämnas avdelningen.

Ersättningen till den heltidsanställda läkaren bör bestämmas till belopp, motsvarande medicinalråds lön, därest en för uppgifterna lämpad kraft skall kunna erhållas. För amanuens (byråsekreteraren) har beräknats ersättning, motsvarande avlöningen i 24 löneklassen.

Styrelsen har i annat sammanhang föreslagit, att den från förevarande anslag avlönade föreståndaren för sjuksköterskeregistret (Cg 19) måtte överföras till styrelsens avlöningsanslag. Med hänsyn till utgifterna för beredskapsavdelningen under tidigare budgetår kan anslaget till avdelningen likväl icke minskas. Styrelsen finner antagligt, att arbetskraft utöver den nu föreslagna kommer att bli erforderlig, och förutsätter, att i sådant fall medgivande att överskrida anslaget kommer att lämnas.

Yttranden.

Statens lönenämnd uttalar, att det föreslagna arvodet till läkaren förefaller nämnden för högt. Därest en heltidstjänst inrättas för uppgifterna, anser sig nämnden icke kunna förorda, att arvodet fastställes till högre belopp än det som föredraganden i förlossningsvård hos medicinalstyrelsen åtnjuter, 19 000 kronor. Nämnden förutsätter, att, så snart närmare erfarenheter vunnits, löneställningen upptages till omprövning.

Statskontoret föreslår, att anslaget uppräknas med högst 29 000 kronor, motsvarande kostnaderna för en läkare (20 328 kronor) samt för en amanuens i lönegrad Cf 19 (8 712 kronor).

Departementschefen.

Såsom ett led i stärkandet av landets beredskap under hösten 1950 har Kungl. Maj:t den 15 september 1950 medgivit, att vid medicinalstyrelsens beredskapsavdelning finge under innevarande budgetår vara anställda en läkare mot ett arvode av 20 328 kronor för år samt en amanuens med årsarvode, motsvarande avlöning till amanuens i reglerad befördringsgång. Härjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att det för representanten hos arméöverläkaren avsedda arvodet icke finge tagas i anspråk under den tid förenämnde läkare vore anställd vid beredskapsavdelningen.

Medicinalstyrelsens förslag i dessa delar syfta till, att den sålunda genomförda omorganisationen av avdelningen skall bestå även under nästa budgetår. Då det är av vikt, att beredskapsavdelningens verksamhet intensifieras, tillstyrker jag, att den föreslagna personalförstärkningen tills vidare bibehålles.

Enligt vad som anförts vid behandlingen av medicinalstyrelsens avlöningsanslag bör tjänsten som föreståndare för sjuksköterskeregistret kvarstå på beredskapsavdelningens stat. Tjänsten bör ändras från extra till extra ordinarie.

Medicinalstyrelsens beräkning av kostnadsökningen i anledning av personalförstärkningen — 27 328 kronor — föranleder ej någon erinran från min sida. Med hänsyn härtill och då belastningen på anslaget under de två sist förflutna budgetåren icke obetydligt överskridit medelsanvisningen, torde anslaget böra uppräknas med sammanlagt 40 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Beredskapsavdelning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[6] 4. Sjukvårdsberedskapsnämnden: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	96 100	108 506
1950/51 (statsliggaren s. 932)	96 100	
1951/52 (förslag)	113 600	

Yrkande.

Sjukvårdsberedskapsnämnden (skr. 25/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 17 500 kronor.

	Ökning
1. Arvoden till redogörare för beredskapsförråd	15 000
2. Omräkning:	
reglerad befordringsgång för biträdespersonal	483
löneklassuppflyttningar	1 710
avrundning	307
	17 500

Motiv.

1) Anslagsposten till arvoden till redogörare för beredskapsförråd är avsedd för arvoden åt redogörare för sådana centrala och lokala förråd vid beredskapssjukhusen, som stå under nämndens förvaltning. Arvoden till redogörarna för de centrala förråden utgå med i regel 60 kronor för månad. Till redogörarna för de lokala förråden ha arvoden utgått endast i mycket ringa utsträckning och arvodenas storlek har bestämts från fall till fall. Redogörare för de lokala förråden äro i allmänhet sjukhusens sysslomän. Ett flertal av dessa har numera för nämnden framhållit, att de i fortsätt-

ningen icke vilja bibehållas vid sina uppdrag utan särskild ersättning. Den nuvarande ordningen utan ett fast arvodessystem är enligt nämndens mening ohållbar. Medel till årsarvoden om 180, 240 och 300 kronor, differentierade huvudsakligen med hänsyn till förrådens storlek, böra därför fr. o. m. budgetåret 1951/52 beräknas till redogörarna för de lokala förråden.

Departementschefen.

Av anslagsposten till arvoden till redogörare för beredskapsförråd å 6 000 kronor disponeras f. n. cirka 5 200 kronor till arvoden åt redogörare för de centrala förråden. Till ersättningar åt redogörare för de lokala förråden står sålunda endast ett mindre belopp till förfogande. Enär någon skyldighet för sjukhusens syssломän att åtaga sig redogöraruppgifterna icke föreligger samt den nuvarande förrådsorganisationen tills vidare bör bibehållas, tillstyrker jag, att ytterligare medel anvisas till arvoden åt redogörare för de lokala förråden. I likhet med nämnden uppskattar jag det ökade medelsbehovet till 15 000 kronor.

Ej heller i övrigt har nämndens förslag givit mig anledning till erinran.

Anslaget beräknas på följande sätt: avlöning till ordinarie tjänsteman oförändrat 100 kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 10 000 kronor, arvoden till redogörare för beredskapsförråd 21 000 (+ 15 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 75 500 (+ 2 500) kronor samt rörligt tillägg oförändrat 7 000 kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (100 + 10 000 + 21 000 + 75 500 + 7 000) 113 600 (+ 17 500) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för sjukvårdsberedskapsnämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	10 000
3. Arvoden till redogörare för beredskapsförråd	21 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	75 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	7 000

Summa förslagsanslag kronor 113 600;

b) till Sjukvårdsberedskapsnämnden: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 113 600 kronor.

[7] 5. Sjukvårdsberedskapsnämnden: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	34 000	38 280
1950/51 (statsliggaren s. 933)	34 000	
1951/52 (förslag)	37 000	

Sjukvårdsberedskapsnämnden (skr. 25/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 3 000 kronor. Under budgetåret 1949/50 har nämnden flyttat från sina tjänstelokaler i medicinalstyrelsens ämbetshus till en av byggnadsstyrelsen förhyrd lägenhet. Kostnaderna för lyse och städning, vilka tidigare bestritts av medicinalstyrelsen, men som nu skola erläggas av nämnden, beräknas till 3 000 kronor.

Departementschefen.

Nämndens medelsberäkning föranleder ej någon erinran från min sida. Expensposten torde fr. o. m. nästa budgetår böra uppdelas i två poster, den ena å 400 kronor för lyse samt den andra å 5 600 kronor för övriga expenser. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjukvårdsberedskapsnämnden: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[8] 6. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara. Anslag för detta ändamål har senast anvisats å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1950/51 med 4 000 000 kronor. Vid ingången av budgetåret fanns på anslaget en disponibel behållning av 4 363 957 kronor.

Sjukvårdsberedskapsnämnden (skr. 31/8 1950) hemställer, att 10 870 000 kronor måtte anvisas å anslaget. Beträffande motiveringen för förslaget samt avgivna yttranden över detsamma torde få hänvisas till propositionen nr 248/1950, s. 17 ff.

Departementschefen.

Till följd av det skärpta utrikespolitiska läget ansågos vissa åtgärder böra vidtagas under hösten föregående år för att stärka bl. a. sjukvårdsberedskapen. På grundval av föreliggande framställning föreslog jag enligt det vid ovannämnda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet, att kvarstående utrustningsbehov för 68 000 i beredskapsplanerna ingående vårdplatser skulle i stort sett tillgodoses. Kostnaderna om sammanlagt 8 800 000 kronor borde enligt min mening täckas genom ianspråktagande av behållningen på anslaget, i runt tal 4 364 000 kronor, samt genom en ny medelsanvisning av 4 000 000 kronor. Riksdagen beslöt i enlighet med förslaget.

Av sjukvårdsberedskapsnämndens skrivelse framgår, att — förutom nämnden — såväl militära myndigheter som civilförsvarsstyrelsen anse det i högsta grad angeläget, att det totala antalet vårdplatser ökas. Inom nämnden pågående planläggningsarbete anses komma att ge vid handen, att ytterligare omkring 39 000 platser äro behövlige. För anskaffande av utrustning till 9 000 av dessa platser erfordras enligt nämnden ett belopp av 4 500 000 kronor.

För egen del anser jag, att en platstillgång, begränsad till 68 000 vårdplatser, icke kan fylla rimliga anspråk på beredskap. Antalet platser bör därför ökas. Jag förordar, att utrustning anskaffas för i första hand ytterligare 9 000 platser. Då denna förstärkning bör tillföras beredskapssjukhusorganisationen så snart som möjligt, tillstyrker jag, att medel härför anvisas för nästa budgetår. Emot nämndens uppskattning av medelsbehovet, 4 500 000 kronor, har jag icke någon erinran att göra. Då emellertid vid en fullständig utrustning av de i det föregående omförmälda 68 000 platserna skulle ha fordrats ytterligare (8 800 000 — 4 364 000 — 4 000 000) 436 000 kronor, torde för nästa budgetår böra anvisas (4 500 000 + 436 000) 4 936 000 kronor eller i runt tal 5 000 000 kronor. Efter genomförande av detta förslag skulle beredskapssjukhusorganisationen förfoga över utrustning för sammanlagt 77 000 platser. Anvisade medel torde därjämte få tagas i anspråk för komplettering av utrustningen vid befintliga platser.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor.

[9] 7. *Utrustning för viss läkemedelstillverkning i bergrum.* Något motsvarande anslag finnes ej uppfört på riksstaten för innevarande budgetår.

I skrivelse den 21 september 1950 har *sjukvårdsberedskapsnämnden* upplyst, att inom nämnden utarbetats en allmän försörjningsplan för läkemedel. Planen förutsätter, att läkemedelsförsörjningen under krig till sin huvudsakliga del skall tryggas genom dels i fredstid verkställd beredskapslagring av läkemedel och läkemedelsråvaror och dels tillverkning vid läkemedelsindustrier och apotek. En gradering av angelägenheten av de olika varuslagen ger vid handen, att de s. k. infusionsmedlen och bland dessa i första rummet ett syntetiskt blodersättningsmedel, macrodex, äro särskilt angelägna. Macrodex utgöres av en högmolekylär polysaccharid, uppbyggd av glycos, och gives vid infusion i form av en 6-procentig lösning i fysiologisk koksaltlösning.

Beträffande betydelsen och behovet av macrodex anför nämnden.

Vid behandling av chocktillstånd och vid chockprofylax ha infusioner av blod och plasma sedan lång tid tillbaka varit de naturliga hjälpmedlen. I 2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1951. 1 saml. Nr 1. Bil. 13.*

och med infusionsterapiens stigande betydelse icke blott inom krigs- och olycksfallsskirurgi utan även för den moderna vätsketerapien i allmänhet har behovet av syntetiska plasmasubstitut, som kunna framställas fabriksmässigt, ytterligare aktualiserats. Väsentliga fördelar med användandet av macrodex äro bl. a., att det är hållbarare och f. n. billigare än blod och plasma samt att det kan finnas lätt tillgängligt och kan givas utan hänsyn till blodgrupperna. Ersättningsmedlet har sedan några år tillbaka i stor utsträckning kommit till användning vid landets sjukvårdsinrättningar.

Enligt verkställda beräkningar torde behovet av macrodex under krig uppgå till mer än 100 000 liter macrodexlösning per månad, varför erforderlig beredskapslagring skulle komma att överstiga 300 000 liter.

Sjukvårdsberedskapsnämnden framhåller, att det med hänsyn till omsättningssvårigheterna icke synes kunna komma i fråga, att hela den för krigsbehovet avsedda kvantiteten lagras i färdigberedd form (lösning). Beredskapslagret bör i stället utgöras av torrs substans. Denna måste emellertid före användandet undergå en särskild färdigberedning, vilken med hänsyn till den livsviktiga betydelsen av detta läkemedel, bör äga rum i fullträffsäkert bergrum. Flera skäl tala för en anslutning av tillverkningen till någon civilförsvarsanläggning. Genom möjligheten att utnyttja de inom en sådan anläggning gemensamma anordningarna för värme, vatten och avlopp, elektrisk kraft och ventilation skulle man i ekonomiskt avseende vinna påtagliga fördelar. Krigstillverkningen kan bedrivas antingen av det enskilda företag i landet, som ensamt framställer macrodex fabriksmässigt, eller i statlig regi (exempelvis genom militärapoteket). I senare fallet komma samtliga med tillverkningen förenade kostnader att falla på statsverket. Om tillverkningen skall ske i enskild regi, synes det erforderligt, att staten svarar för kostnaderna för bergrummets anordnande. Enligt vad nämnden erfarit, torde det nämligen vara uteslutet, att ifrågavarande företag bestrider dessa kostnader. Emellertid förutsattes, att vid enskild tillverkning försäljningspriset på macrodex bestämmes under hänsynstagande till värdet av de nyttigheter i form av färdigställd lokal, apparatur m. m., varav företaget kommer i åtnjutande.

Kostnaderna beräknas av sjukvårdsberedskapsnämnden till sammanlagt 365 000 kronor, varav 325 000 kronor för bergrummets iordningställande och 40 000 för viss speciell apparatur.

Yttranden.

Statskontoret framhåller, att, därest det är ofrånkomligt att statsverket ensamt svarar för iordningställandet av erforderliga anläggningar, det dock bör vara möjligt att få kostnaderna delvis täckta genom att för upplåtelse i fredstid av anläggningarna åt enskilda läkemedelstillverkare betinga skälig ersättning.

Försvarsstaben, civilförsvarsstyrelsen och riksnämnden för ekonomisk

försvarsberedskap tillstyrka förslaget. Försvarsstaben och civilförsvarsstyrelsen understryka vikten av att framställningen av blodersättningsmedel säkerställas genom att den under krig förlägges till fullträffsäkra lokaler samt att erforderliga förberedelser härför vidtagas redan i fredstid.

Departementschefen.

För sjukvården i krig är det synnerligen viktigt att infusionsmedel finnas att tillgå i erforderlig mängd. Man har tidigare för infusioner varit hänvisad till i första hand blod och blodplasma. Numera kan man i vissa fall uppnå önskad effekt med det förut omnämnda blodplasmasubstitutet *macrodex*. Detta medel tillverkas vid endast en läkemedelsfabrik i Sverige.

Med den nutida krigsföringens omfattning och karaktär torde man vara nödsakad räkna med att infusionsmedel komma att erfordras i betydande utsträckning icke blott inom den militära utan även inom den av civilförsvaret organiserade sjukvården. Att mera noggrant uppskatta behovet av sådana medel vid ett krigsfall låter sig icke göra. Åtgången blir helt beroende av antalet skadade inom försvaret och bland civilbefolkningen. Det torde erbjuda mycket stora svårigheter — om det ens är möjligt — att täcka hela eller större delen av krigsbehovet av infusionsmedel med blod eller blodplasma. Härför skulle erfordras en stor och väl utbyggd organisation av blodgivare, blodgivarecentraler, blodgrupperingar m. m., vilken otvivelaktigt komme att ställa sig mycket kostsam. Då nu ett fabriksmässigt framställt, relativt billigt syntetiskt medel i stor utsträckning kan ersätta nämnda naturliga infusionsmedel, torde fördelarna med att säkra dess kontinuerliga framställning vara uppenbara. I likhet med sjukvårdsberedskapsnämnden och remissmyndigheterna anser jag, att åtgärder böra vidtagas i syfte att säkerställa sådan produktion. Jag tillstyrker, att ett särskilt bergrum iordningställes, till vilket tillverkningen vid behov kan överflyttas. Med hänsyn till vad sjukvårdsberedskapsnämnden anfört utgår jag från att tillverkningen i bergrummet kommer att omhänderhavas av ifrågavarande läkemedelsfabrik.

Vad angår medelsbehovet har jag inhämtat, att av kostnaderna för bergrummets anordnande — 325 000 kronor — 105 000 kronor beräknas för sprängningsarbeten, 125 000 kronor för övriga byggnadsarbeten, 15 000 kronor för elektriska installationer samt 80 000 kronor för installation av värme, sanitets- och ventilationsanordningar. Emot dessa beräkningar har jag ej något att erinra. Kostnaderna för nämnda ändamål torde dock böra bestridas från anslag på kapitalbudgeten. Uppskattningen av medelsbehovet för anskaffande av erforderlig apparatur — blandningskärl, sköljutrustning, apparater för sterilisering m. m. — föranleder från min sida ingen erinran. Dessa kostnader böra bestridas från förevarande anslag. Med ut-

gångspunkt från att tillverkningen kommer att ske i enskild regi uppskattar jag kostnaderna till 50 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning för viss läkemedelstillverkning i berg-
rum* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag
av 50 000 kronor.

[10] 8. Sinnessjuknämnden: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	43 000	42 470
1950/51 (statsliggaren s. 933)	44 100	
1951/52 (förslag)	42 600	

Yrkande.

Sinnessjuknämnden (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 3 500 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Höjt arvode till sekreteraren	+ 4 008
2. Höjt arvode till vikarie åt sekreteraren	+ 501
3. Omräkning:	
besparing vid tjänstledigheter	— 1 188
avrundning	+ 179
	+ 3 500

Motiv.

1) och 2) Arvodet till sekreteraren utgör f. n. 16 008 kronor och avsluter sig närmast till lönen för förste läkare vid statens sinnessjukhus. Ersättningen torde ej endast ha bestämts med hänsyn till de kvalitativa krav, som måste ställas på tjänstinnehavaren, utan torde även ha satts i viss relation till lönenivån för underläkare vid statens sinnessjukhus. Befattningen har ock utom under nämndens första verksamhetsår, städse innehafts av en underläkare vid statens sinnessjukhus, vilken antingen före tillträdet av sekreterartjänsten eller under sekreterarförordnandet nått förste läkares tjänsteställning. Det är nödvändigt, att den nuvarande löne-
relationen mellan sinnessjuknämndens sekreterare och underläkarna vid sinnessjukhusen bibehålles. Genom beslut av 1950 års riksdag tillerkändes vissa läkare vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka fr. o. m. den 1 januari 1951 löneförbättring i form av avlöningsförstärkning, vilken för underläkarnas del bestämdes till 4 008 kronor för förste läkare och 3 000 kronor för andre läkare. Inklusive 12 procent rörligt till-

lägg skulle därmed avlöningen å 5-ort komma att uppgå till, för förste läkare 20 760 kronor och för andre läkare 17 808 kronor. Därest arvodet till sekreteraren höjes, bör även arvodet för vikarie för honom ökas.

Yttrande.

Statens lönenämnd har ej funnit anledning till erinran mot att nämndens sekreterare tillerkännes avlöningsförstärkning enligt samma grunder, som jämlikt beslut av 1950 års riksdag gäller för vissa läkare vid statens sinnessjukhus.

Departementschefen.

Arvodet till sinnessjuknämndens sekreterare är f. n. fixerat till visst belopp. Enär på tjänsten regelmässigt brukar förordnas person, som innehar läkarbefattning vid sinnessjukhus, är det emellertid lämpligare, att arvodet bestämmas att utgå med belopp, som motsvarar mistad avlöning, omräknad efter 5-ort, å innehavd befattning såsom sinnessjukläkare. Enligt beslut av 1950 års riksdag ha vissa sinnessjukläkare tillerkänts avlöningsförstärkning fr. o. m. den 1 januari 1951. Med hänsyn härtill bör sekreterararvodet utgå efter de av mig förordade beräkningsgrunderna fr. o. m. sagda dag. Någon höjning av anslagets storlek för nästa budgetår anser jag icke påkallad av denna anledning.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 5 600 (— 800) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 30 000 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 5 600 (— 600) samt rörligt tillägg 1 400 (— 100) kronor.

Anslaget bestämmas alltså till (5 600 + 30 000 + 5 600 + 1 400) 42 600 (— 1 500) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	30 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	5 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 400

Summa förslagsanslag kronor 42 600;

b) till *Sinnessjuknämnden*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 42 600 kronor.

[11] 9. Sinnessjuknämnden: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	5 300	6 484
1950/51 (statsliggaren s. 934)	5 300	
1951/52 (förslag)	5 300	

I enlighet med förslag av *sinnessjuknämnden* (skr. 31/8 1950) uppföres anslaget med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sinnessjuknämnden: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 5 300 kronor.

[12] 10. Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 430 000	1 506 357
1950/51 (statsliggaren s. 935)	1 475 000	
1951/52 (förslag)	1 455 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 97 000 kronor.

1. Personalförstärkningar.	Ökning
a) <i>Diagnostiska avdelningen:</i>	
2 laboratoriebiträden Ce 11	12 456
b) <i>Serologiska avdelningen:</i>	
1 laboratoriebiträde Ce 11	6 228
1 laboratoriebiträde Ce 10	5 916
2 biträden Ce 6	9 456
c) <i>Virusavdelningen:</i>	
1 biträde Cg—Ce 4	4 260
d) <i>Kemiska laboratoriet:</i>	
1 assistent Cf 24—Ce 26	12 744
1 laboratoriebiträde Ce 11	6 228
e) <i>Försvarsmedicinska avdelningen:</i>	
1 preparator med arvode motsvarande avlöning i Cg 14	7 092
1 laboratoriebiträde Ce 11	6 228
f) <i>Substratberedningen:</i>	
1 laboratoriebiträde Ce 10	5 916
1 biträde Cg—Ce 4	4 260
2. Löneregleringsfrågor.	
a) <i>Vetenskapligt utbildad personal:</i>	
1 avdelningsföreståndare Ca 31 i st. f. laborator Ce 29	1 356
b) <i>Kameral personal:</i>	
1 kanslibiträde Ca 11 i st. f. kontorsbiträde Ca 8	288
c) <i>Ekonomipersonal:</i>	
1 reparatör Ce 11 i st. f. stallbiträde Cg 9	636
1 reparatör Ce 11 i st. f. timavlönad reparatör	228
1 nattvakt Cg 9 gives extra ordinarie anställning i Ce 9	—
3. Vikarlats- och övertidsersättningar	8 400
4. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar och avrundning	5 308
	97 000

Motiv.

1 a) Arbetsbelastningen har ökat högst väsentligt. Antalet toxoplasmaundersökningar har mer än fördubblats, och även antalet resistensbestämningar mot antibiotika och sulfapreparat har stigit. Biträdena böra placeras i Ce 11. Placering i Ce 10 har visat sig otillräcklig i konkurrensen om arbetskraften till sådant laboratoriearbete, varom nu är fråga.

1 b) Denna personal, vilken under budgetåret 1949/50 anställdes enligt medgivande av Kungl. Maj:t och av styrelsen i skrivelse den 11 juli 1950 föreslagits skola kvarstå under innevarande budgetår, erfordras för förnyelse av försvarsberedskapslagret av ympämne mot stelkramp. Lagerhållningen bör icke f. n. minskas.

1 c) Medel för avlönande av detta biträde innevarande budgetår ha begärts i förenämnda skrivelse den 11 juli 1950. Den ökade arbetsbelastningen på avdelningen motiverar väl en personalförstärkning.

1 d) Biokemisk sakkunskap är nödvändig för framställning av olika preparat och för det diagnostiska arbetet vid laboratoriet. Det stegrade behovet av biokemiska undersökningar kan icke tillgodoses med nuvarande personal.

1 e) Det försvarsmedicinska arbetet (utarbetande av metodik för indikering av smittämnen i vatten och livsmedel, framställning av ympämne mot vissa matförgiftningar, undersökningar rörande luftburen smitta m. m.) har nu ökat så, att ytterligare en läkare bör anställas. Vidare erfordras en preparator för tidsbegränsade och ett laboratoriebiträde för mera varaktiga arbetsuppgifter. Det synes angeläget, att i nuvarande tidsläge dessa undersökningar icke skjutas på framtiden. Styrelsen ifrågasätter, huruvida icke ersättning till läkaren kan utgå av medel, som stå till försvarets forskningsanstalts förfogande. För preparatorn och biträdet böra medel anvisas under laboratoriets avlöningsanslag.

1 f) Dessa befattningar erfordras för förnyelse av försvarsberedskapslagret av ympämne mot stelkramp och utgöra ett nödvändigt komplement till de under 1 b) angivna tjänsterna. Deras bibehållande under innevarande budgetår har begärts i skrivelsen den 11 juli 1950.

2 a) På ledaren av virusavdelningen, vars verksamhetsområde på grund av forskningens snabba framsteg befinner sig i intensiv utveckling, ställas särskilt stora krav. Han bör därför i lönehänseende icke vara sämre ställd än laboratoriets båda övriga avdelningsföreståndare.

2 b) Med hänsyn till storleken av laboratoriets personal — cirka 280 anställda — samt det omfattande och ansvarsfulla arbete (löneuträkning, skatteredovisning, förandet av pensionsliggare m. m.), som åvilar detta kontorsbiträde, är det synnerligen angeläget, att befattningen ändras till kansli-biträdestjänst.

2 c) Laboratoriet utför egen tillverkning av specialinredningar, djurburor, laboratoriebord m. m. samt förekommande reparationer därav, vilket ställer sig avsevärt billigare än att få detta arbete utfört efter beställning.

Snickeriverkstadens personal är emellertid otillräcklig för de på verkstaden ankommande uppgifterna. Då på grund av det minskade hästantalet ett stallbiträde tills vidare kan indragas, föreslås, att en stallbiträdesbefattning utbytes mot en reparatörstjänst, som i överensstämmelse med principerna i propositionen nr 196/1950 bör placeras i Ce 11. Vidare bör en timavlönad reparatör med en beräknad årsinkomst av 6 000 kronor, vilken är anställd sedan tre år tillbaka och fullgör stadigvarande uppgifter, placeras såsom reparatör i Ce 11.

En nattvakt, f. n. i Cg 9, har varit anställd som extra tjänsteman sedan år 1946. Då han icke kan avvaras, bör pensionsberättigande anställning i samma lönegrad beredas honom.

3) Med hänsyn till föreslagna nya befattningar bör medelsanvisningen till vikariatsersättningar uppräknas.

Yttranden.

Statens medicinska forskningsråd (försvarsmedicinska nämnden) har allvarligt betonat vikten av att en tillfredsställande beredskap i god tid åvägbringas mot ett eventuellt bakteriologiskt krig. I likhet med medicinalstyrelsen anser forskningsrådet, att den för försvarsmedicinsk forskning avsedda personalen bör förstärkas. Rådet kan emellertid icke biträda styrelsens uppfattning, att medelsanvisningen för avlönande av en läkarutbildad forskningsassistent skulle kunna ske från anslag, som stå till försvarets forskningsanstalts förfogande. Sedan budgetåret 1949/50 äro nämligen de medel, som ställas till forskningsanstaltens förfogande för försvarsmedicinsk forskning, avsedda allenast för vid anstalten bedriven dylik forskning.

Statens sakrevision erinrar, att sakrevisionen till fullföljande av Kungl. Maj:ts uppdrag den 17 oktober 1947 att verkställa utredning angående gällande statliga taxor påbörjat undersökning av laboratoriets taxesättning. Därvid uppmärksammades, att taxeinkomsterna till alldeles övervägande del härrörde från statliga eller kommunala verk och inrättningar. En eventuell taxehöjning skulle därför i motsvarande mån komma att täckas av skattemedel samt innebära en fördyring av de bakteriologiska läkemedel och de undersökningar, som anstalten tillhandahåller eller utför. Då av allt att döma icke obetydliga möjligheter att rationalisera verksamheten föreläge, fann sakrevisionen, att man, innan en taxehöjning vidtoges, borde undersöka, i vad mån laboratoriets ekonomiska läge kunde förbättras genom att nedbringa utgifterna. I samarbete med statens organisationsnämnd samt i nära samråd med laboratoriets föreståndare och personal har därför en ingående utredning av rationaliseringsmöjligheterna vid laboratoriet igångsatts. Utredningsarbetet väntas fortgå ytterligare en längre tid beroende bl. a. på att åtskilliga av de mera ingripande rationaliseringsåtgärderna

måste föregås av tidskrävande försök. Ehuru man redan nu torde våga förutsäga, att icke oväsentliga personalindragningar och andra besparingar kunna åvägabringas, har utredningen ännu icke framförts så långt, att den kan läggas till grund för ett bedömande av anslagsäskandena för budgetåret 1951/52, vilka äro avvägda med utgångspunkt från nuvarande organisation och arbetsmetoder. Sakrevisionen finner dock särskilda skäl tala för inrättande av en assistenttjänst för metodforskning, vilken uppgift är av direkt betydelse för laboratoriets produktion.

Statens lönenämnd erinrar, att nämnden i utlåtande den 18 oktober 1949 med anledning av motsvarande förslag för innevarande budgetår uttalade, att den föreslagna arvodesbefattningen såsom preparator med hänsyn till numera tillämpade principer borde uppföras som extra. Frågan om ändring av en tjänst som kontorsbiträde i Ca 8 till kanslibiträde i Ca 11 torde böra prövas av 1947 års biträdesutredning. Medicinalstyrelsen har förordat, att en reparatörstjänst i Ce 11 skall ersätta en tjänst som stallbiträde i Cg 9. Enligt vad nämnden under hand inhämtat syftar förslaget till uppflyttning av en hantverkartjänst i Ce 10 till reparatör i Ce 11, i samband varmed stallbiträdet skulle ersättas av en hantverkare i 10 lönegraden. Detta spörsmål torde böra prövas av 1949 års tjänsteförteckningskommitté.

Statskontoret framhåller, att, då sakrevisionens utredning synes komma att leda till personalbesparingar, någon ökning av personalen utöver av sakrevisionen tillstyrkt assistentbefattning nu ej bör ifrågakomma liksom ej heller någon ändrad lönegradsplacering av redan befintliga tjänster. Förslagen härom torde böra upptagas till prövning först sedan resultatet av sakrevisionens utredning föreligger.

Departementschefen.

Statens sakrevision har, såsom av dess utlåtande framgår, i samarbete med statens organisationsnämnd och i samråd med laboratoriets föreståndare påbörjat en utredning av rationaliseringsmöjligheterna vid laboratoriet. Genom beslut den 17 november 1950 har Kungl. Maj:t medgivit bl. a., att medicinalstyrelsen må, i samråd med sakrevisionen och föreståndaren, av den i omkostnadsstaten för laboratoriet för budgetåret 1950/51 upptagna anslagsposten till övriga utgifter disponera högst 50 000 kronor för av rationaliseringsarbetet föranledda utgifter (anskaffning av apparater och maskiner m. m.). Icke oväsentliga personalindragningar och andra besparingar synas härigenom kunna åvägabringas. Utredningsarbetet beräknas emellertid icke kunna avslutas inom sådan tid, att resultatet av detsamma kan föreläggas 1951 års riksdag. Med hänsyn härtill kan jag icke f. n. förordna annan ökning av personalen än med den föreslagna — av sakrevisionen och statskontoret tillstyrkta — befattningen såsom assistent i Cf 24—Ce 26 å kemiska laboratoriet. Av samma skäl kan jag f. n. icke heller bi-

träda medicinalstyrelsens förslag om ändrade löne- och anställningsvillkor för vissa nu befintliga tjänster.

Däremot bör, med hänsyn till vad chefen för civildepartementet förut denna dag förordnat vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, viss reglering företagas av maskinpersonalens löneställning. I enlighet härmed böra befattningarna såsom maskinist i Ca 13, reparatör i Ce 11, värmeledningsskötare i Ca 10, eldare i Ca 9 och eldare i Ce 9 utbytas mot resp. maskinmästare i Ca 17, reparatör i Ce 13, reparatör i Ca 11, eldare i Ca 10 och eldare i Ce 10.

Medicinalstyrelsens förslag om ökad medelsanvisning till vikariats- och övertidsersättningar anser jag mig icke kunna tillstyrka.

I fråga om beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår föreslår jag, med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av förenämnda gemensamma frågor förordnat, att anslaget nedräknas med i runt tal 40 000 kronor. Minskningen bör i sin helhet falla på anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Å andra sidan föranleda de av mig framlagda förslagen en ökning av medelsbehovet med 12 744 kronor för en assistenttjänst och 2 731 kronor för lönerreglering för viss maskinpersonal. Härtill komma automatiska löneklassuppflyttningar om 5 308 kronor. Anslaget skulle alltså höjas med $(12\,744 + 2\,731 + 5\,308)$ 20 783 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 20 000 kronor. Härav belöpa å icke-ordinarieposten cirka 16 000 kronor. Nettominskningen å anslaget uppgår sålunda till $(40\,000 - 20\,000)$ 20 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 285 000 (+ 1 000), arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 27 000, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 998 000 (— 24 000) kronor samt rörligt tillägg 145 000 (+ 3 000) kronor.

Anslaget upptages alltså till $(285\,000 + 27\,000 + 998\,000 + 145\,000)$ 1 455 000 kronor.

I anledning av förslagen böra vidare i personalförteckningen upptagas en ny tjänst såsom maskinmästare i Ca 17, en såsom reparatör i Ca 11 och en såsom eldare i Ca 10 samt uteslutas tjänsterna såsom maskinist i Ca 13, värmeledningsskötare i Ca 10 och eldare i Ca 9.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens bakteriologiska laboratorium, vilka nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	285 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	27 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	998 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	145 000

Summa förslagsanslag kronor 1 455 000;

c) till *Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 455 000 kronor.

[13] 11. Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	895 000	1 272 632
1950/51 (statsliggaren s. 936)	955 000	
1951/52 (förslag)	1 040 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 150 000 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökning
1. Övriga expenser	42 925	38 000	43 000	5 000
2. Inköp och underhåll av inventarier och instrument	44 500	30 000	45 000	15 000
3. Inköp och underhåll av djur	225 184	200 000	225 000	25 000
4. Inköp av förbrukningsartiklar	571 138	400 000	500 000	100 000
5. Kostnader för vetenskapliga arbeten	10 000	11 500	15 000	3 500
6. Automobiler och transporter	13 451	10 000	11 500	1 500
				150 000

Motiv.

2) De ständigt ökade kraven på instrumentell utrustning, bl. a. för de försvarsmedicinska undersökningarna, medföra, att medelsbehovet måste beräknas till lägst 35 000 kronor. Härtill kommer, att den lastbil, som laboratoriet använder bl. a. till djurtransporter, nu är i det närmaste försliten och måste utbytas i början av nästa budgetår. Då bytesvärdet kan beräknas till högst 3 000 kronor och en ny lastbil torde kosta cirka 13 000 kronor, erfordras ett engångsanslag om 10 000 kronor.

3) Antalet undersökningar rörande toxoplasmos, virussjukdomar och tuberkulos har undergått en ökning, som för framtiden beräknas bliva

ytterligare accentuerad. Till följd härav kräves ökad tillgång på försöksdjur.

4) I denna delpost ingå bl. a. kostnaderna för glasvaror, cirka 180 000 kronor, för substrat, avsedda för den ökade produktionen av stelkrampsympämne, samt för befruktade hönsägg för tillverkning av influensaympämne och diagnostiska virusundersökningar. Arbetsuppgifterna ha starkt ökat i omfattning och nya ha tillkommit, varför utgifterna stigit väsentligt.

5) Den vetenskapliga forskningen kan ej eftersättas utan menliga följder för arbetets effektivisering. Nya uppgifter ha tillkommit, bl. a. på det virusdiagnostiska och det försvarsmedicinska området.

6) Denna delpost uppfördes i laboratoriets omkostnadsstat fr. o. m. budgetåret 1949/50. Belastningen samma budgetår motsvarar medelsbehovet vid oförändrat prisläge å drivmedel. Då emellertid beslut fattats om sänkning av skatten på motorbränsle, torde medelsbehovet kunna uppskattas till 11 500 kronor.

Yttranden.

Statens medicinska forskningsråd (försvarsmedicinska nämnden) erinrar, att forskningsrådet i enlighet med försvarsmedicinska utredningskommitténs förslag hemställt om anvisande av 20 000 kronor för budgetåret 1949/50 till materiel för försvarsmedicinsk forskning vid laboratoriet. Föredragande departementschefen ansåg emellertid icke nödvändigt, att härför upptoges en särskild post i laboratoriets omkostnadsstat. Kostnaderna finge i stället bestridas från vederbörande poster i staten. Någon uppräknings i anledning härav av dessa poster ansåg departementschefen dock icke erforderlig. Med den omfattning den försvarsmedicinska forsknings- och försöksverksamheten vid laboratoriet numera fått och kommer att få samt med hänsyn till verksamhetens stora betydelse för landets försvar är det oundgängligen nödvändigt, att omkostnadsanslaget för budgetåret 1951/52 uppräknas med förenämnda belopp.

Statskontoret. Posten till inköp av förbrukningsartiklar synes kunna fastställas till ett avsevärt lägre belopp än vad medicinalstyrelsen föreslagit. Enligt inhämtade upplysningar förefinnes nämligen anledning antaga, att utgifterna kunna ej oväsentligt nedbringas efter genomförandet av de förslag till effektivisering och rationalisering av verksamheten, bl. a. genom ökad användning av maskiner m. m., som sakrevisionen torde komma att framlägga. Anslagsposten till sjukvård m. m. torde med hänsyn till belastningen böra höjas till 10 000 kronor.

Departementschefen.

Medelsanvisningen till sjukvård m. m. torde med hänsyn till belastningen budgetåret 1949/50, 11 226 kronor, böra höjas från 8 500 till 10 000 kronor.

Beträffande delposten till övriga expenser förordar jag en till 2 000 kronor begränsad höjning.

Till inköp av bakteriologiska preparat, vartill i gällande riksstat anvisats 100 000 kronor och under föregående budgetår åtgått 168 422 kronor, bör upptagas ett belopp av 150 000 kronor.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument beräknar jag för utbyte av laboratoriets lastbil 10 000 kronor samt för löpande kostnader oförändrat 30 000 kronor.

Medelsanvisningen till inköp och underhåll av djur bör uppräknas med 20 000 kronor.

Beträffande delposterna till inköp av förbrukningsartiklar och till kostnader för vetenskapliga arbeten kan jag icke f. n. tillstyrka ökad medelstildelning. Posterna böra uppföras med oförändrade belopp.

Vad slutligen angår delposten till automobiler och transporter förordar jag en till 1 500 kronor begränsad höjning.

Anslaget torde alltså böra ökas med (1 500 + 2 000 + 50 000 + 10 000 + 20 000 + 1 500) 85 000 kronor och sålunda upptagas till (955 000 + 85 000) 1 040 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 040 000 kronor.

[14] 12. Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	208 000	208 410
1950/51 (statsliggaren s. 936)	219 000	
1951/52 (förslag)	240 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 31 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Personalförstärkning:	
3 laboratoriebiträden Ce 11	+ 18 684
2 biträden för skriv- och kontorsgöromål Cf 4—Ce 8	+ 9 456
2. Personalminskning:	
Extra personal å alkoholavdelningen under sommarmånaderna	— 1 200
3. Lönereglering:	
1 laborator och avdelningsföreståndare i Ca 31 i st. f. Ce 31	—
1 e. o. kontorsbiträde göres till ordinarie enl. befordringsgången	—
4. Vikariatsersättningar	+ 2 200
5. Övertidsersättningar	+ 500
6. Omräkning:	
Lönklassuppflyttningar	+ 1 389
Avrundning	— 29
	+ 31 000

Motiv.

Antalet nyinkomna ärenden har från år 1945 till år 1949 i det närmaste fyrdubblats. Detta har medfört såväl ökat behov av arbetskraft som betydande inkomstökning, långt utöver beräknad. Under budgetåret 1949/50 ha cirka 70 procent av laboratoriets totala utgifter täckts av inkomster från verksamheten, trots att en del undersökningar utföras kostnadsfritt och att nuvarande taxor delvis äro föråldrade.

1) Två laboratoriebiträden och ett kontorsbiträde äro helt samt det andra kontorsbiträdet i huvudsak avsedda för Rh-avdelningen, som uppvisar den ojämförligt största ökningen i arbetsbelastning. Mot cirka 13 000 undersökta blodprov år 1946 svara cirka 25 400 år 1949. Ännu större ökning kan emotses budgetåret 1951/52, då antenatal Rh-testning väntas bliva fullt genomförd. Det ena kontorsbiträdet kan möjligen medhinna något skrivarbete åt föreståndaren, vilket är så mycket mer erforderligt, som det härför avsedda kontorsbiträdet helt måst ställas till Rh-avdelningens förfogande.

Det tredje laboratoriebiträdet är avsett för alkoholavdelningen, vars personal redan nu är otillräcklig och som väntas få ökat arbete främst till följd av den ökade motorfordonstrafiken.

2) Under sommarmånaderna har tidigare anställts extra personal på alkoholavdelningen. Denna skulle möjligen kunna undvaras, om sistnämnda laboratoriebiträdestjänst beviljades.

3) Med tanke på Rh-avdelningens omfattande och betydelsefulla arbete bör avdelningsföreståndaren beredas ordinarie anställning.

4) Ökningen är en nödvändig följd av den begärda personalförstärkningen. Då laboratoriet icke kan inskränka sin verksamhet under sommarmånaderna, måste vikarier i full utsträckning anställas vid semestrar, sjukledighet o. d.

5) Vid särskilt stark anhopning av arbete, oftast av brådskande natur, måste övertidsarbete tillgripas.

Yttrande.

Statskontoret erinrar, att ämbetsverket i utlåtande den 5 juli 1950 över en av föreståndaren vid laboratoriet gjord framställning att fr. o. m. den 1 juli 1950 få anställa, utöver av 1950 års riksdag medgiven personal, ett laboratoriebiträde i Ce 11 och ett kontorsbiträde i Ce 8 med hänsyn till behovet av ökad arbetskraft ansett sig icke böra göra erinran mot att medel anvisades till förstärkning av icke-ordinarieposten. I betraktande härav och då arbetsbelastningen alltjämt synes öka, vill statskontoret icke heller motsätta sig, att medel beräknas för anställande under budgetåret 1951/52 av dessa biträden. Laboratoriebiträdet bör därvid beredas Cg-anställning. För vikariats- och övertidsersättningar torde med hänsyn till den ökade medelsanvisning, som medgivits härför under innevarande budgetår, böra räknas med oförändrade belopp. I övrigt har framställningen icke givit ämbetsverket anledning till erinran.

Departementschefen.

Arbetsbördan vid laboratoriet, framförallt dess Rh-avdelning, har under föregående år avsevärt ökat. Under de första nio månaderna år 1950 visade sålunda Rh-blodproven en ökning med icke mindre än 57 procent i förhållande till motsvarande tid år 1949. Detta har även medfört en betydande höjning av laboratoriets inkomster. Ytterligare ökning av arbetet väntas år 1951. Då jämväl övriga avdelningar fått en stegrad arbetsbelastning, anser jag en personalförstärkning synnerligen angelägen. I rådande läge finner jag mig emellertid icke kunna tillstyrka större ökning av personalen än med två laboratoriebiträden, varjämte jag för skrivhjälp beräknar ett belopp av omkring 4 500 kronor. Beträffande i övrigt framlagda förslag kan jag f. n. endast tillstyrka, att ett kontorsbiträde enligt grunderna för reglerad befordringsgång överföres på ordinarie stat, samt att för vikariats- och övertidsersättningar beräknas en ökad medelsanvisning av 1 600 resp. 500 kronor.

De av mig framlagda förslagen föranleda en ökning av anslagsbehovet med i runda tal 17 500 kronor för personalökning samt 2 100 kronor för vikariats- och övertidsersättningar. Härtill komma automatiska löneklassuppflyttningar om cirka 1 400 kronor. Anslaget skulle alltså höjas med $(17\,500 + 2\,100 + 1\,400)$ 21 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 65 000 (+ 5 000) kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 156 500 (+ 13 500) kronor samt rörligt tillägg 18 500 (+ 2 500) kronor.

Anslaget uppföres alltså med $(65\,000 + 156\,500 + 18\,500)$ 240 000 kronor.

I personalförteckningen bör uppföras en tjänst såsom kontorsbiträde i Ca 8.

Slutligen får jag i detta sammanhang anmäla, att föreståndaren för laboratoriet i en av medicinalstyrelsen med skrivelse den 27 juni 1950 överlämnad framställning hemställt, att den i laboratoriets avlöningsstat för innevarande budgetår uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal måtte få överskridas med 10 000 kronor för anställande vid Rh-avdelningen av ett laboratoriebiträde och ett kontorsbiträde. Då jag av skäl, som förut anförts, anser mig böra tillstyrka denna framställning, har jag för avsikt att föreslå, att vid anmälan denna dag av tilläggsstat II till riksstaten för nämnda budgetår riksdagens medgivande inhämtas att överskrida denna anslagspost med det äskade beloppet, 10 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga nyss angiven ändring i personalförteckningen för statens rättskemiska laboratorium;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	65 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	156 500
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	18 500

Summa förslagsanslag kronor 240 000;

c) till *Statens rättskemiska laboratorium*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kronor.

[15] 13. Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	46 500	56 366
1950/51 (statsliggaren s. 937)	54 000	
1951/52 (förslag)	55 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 4 000 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökning
1. Övriga expenser	10 361	9 500	10 500	1 000
2. Inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m.	30 774	20 000	22 000	2 000
3. Ersättning åt blodgivare (ingått i 2)....		13 000	14 000	1 000
				4 000

Motiv.

1) Under budgetåret 1949/50 uppgingo utgifterna till ungefär det äskade beloppet. Laboratoriets verksamhet växer oavbrutet i omfattning, varigenom behovet av skrivmateriel m. m. ökas.

2) De belopp, som de senaste budgetåren anvisats, ha endast i ringa mån tillåtit komplettering av laboratoriets apparatur, vilken numera i stor utsträckning blivit föråldrad och bristfällig. Genom nyanskaffning skulle arbetet kunna rationaliseras.

3) Med laboratoriets utvidgade serologiska verksamhet ökar även behovet av testblod. Ersättningen till blodgivare uppgick under budgetåret 1949/50 till cirka 16 000 kronor, varför det föreslagna beloppet är lågt beräknat.

Yttrande.

Statskontoret har icke funnit tillräckliga skäl anförda för en uppräknig av delposten till inköp och underhåll av apparater och förbrukningsartiklar m. m.

Departementschefen.

Medicinalstyrelsens förslag om ökad medelsanvisning till övriga expenser samt till inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. anser jag mig f. n. icke kunna förorda.

Däremot tillstyrker jag, att för ersättning åt blodgivare i enlighet med styrelsens förslag beräknas 14 000 kronor, innebärande en höjning med 1 000 kronor.

I enlighet härmed uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till (54 000 + 1 000) 55 000 kronor, med vilket belopp anslaget sålunda uppföres.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kronor.

[16] 14. Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	291 000	263 177
1950/51 (statsliggaren s. 937)	301 000	
1951/52 (förslag)	304 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 20 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Personalökning:	
a) 1 taxeringsgranskare Cg 19 med halvtidstjänstgöring	+ 4 356
b) 1 laboratoriebiträde Ce 11	+ 6 228
c) Extra arbetskraft för läkemedelsekonomiska frågor	— 1 000
2. Vikariatsersättningar	+ 6 730
3. Omräkning:	
Löneklassuppflyttningar	+ 3 759
Avrundning	— 73
	+ 20 000

Motiv.

1 a) För en effektiv taxeringsgranskning är det synnerligen betydelsefullt, att prisutvecklingen på läkemedelsområdet noga följes, då en eftersläpning av detta arbete kan medföra bibehållandet av högre läkemedelspriser än som är befogat. Arbetet är av sådan betydelse för övervakningen av läkemedelsprisen, att en utbyggd organisation är påkallad.

1 b) Den till apoteksinspektörernas disposition ställda laboratoriebiträdespersonalen förslår ej till utförandet av med inspektionsverksamheten

3 — *Bihang till riksdagens protokoll 1951. 1 saml. Nr 1. Bil. 13.*

förbundet analysarbete. En betänklig eftersläpning av detta har uppstått. För att icke tvingas minska antalet prov och därmed kontrollens effektivitet ser sig styrelsen nödsakad att förnya sitt föregående år avgivna förslag.

1 c) Då ny upplaga av publikationen »Läkemedelssynonymer» icke skall utarbetas under budgetåret 1951/52 kan medelsanvisningen till extra arbetskraft för läkemedelsekonomiska frågor minskas med 1 000 kronor.

2) Med hänsyn till laboratoriets arbetsbörda anser styrelsen angeläget, att tillräckliga medel stå till förfogande för avlönande av vikarier i största möjliga utsträckning vid semestrar och andra ledigheter. Hittills tillgängliga medel ha visat sig otillräckliga.

Yttrande.

Statskontoret erinrar, att förslag om inrättande vid laboratoriet av en särskild befattning som taxeringsgranskare och en ny tjänst som laboratoriebiträde framförts av medicinalstyrelsen i 1949 års petitaframställning utan att vinna tillmötesgående. De skäl, som då legat till grund för statsmakternas ställningstagande, torde allttjämt äga giltighet. Med hänsyn till belastningen budgetåret 1949/50 å anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal synes någon uppräknings för att tillgodose ökat medelsbehov för vikariatsersättningar icke vara påkallad.

Departementschefen.

Medicinalstyrelsens förnyade förslag om inrättande av en halvtidstjänst såsom taxeringsgranskare och om anställande av ytterligare ett laboratoriebiträde anser jag mig allttjämt icke kunna tillstyrka.

För vikariatsersättningar avsett belopp uppräknades för innevarande budgetår med 3 500 kronor. Någon ytterligare höjning av nämnda belopp är jag icke beredd att nu förorda.

Då jag icke har något att erinra mot av styrelsen i övrigt framlagda förslag skulle anslaget sålunda höjas med (3 759 — 1 000) 2 759 kronor, vilket belopp torde böra avrundas uppåt till 3 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän oförändrat 70 000 kronor, arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, oförändrat 1 008 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 202 500 (+ 2 500) kronor och rörligt tillägg 30 492 (+ 500) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (70 000 + 1 008 + 202 500 + 30 492) 304 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens farmaceutiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	70 000
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 008
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	202 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	30 492

Summa förslagsanslag kronor 304 000;

b) till *Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 304 000 kronor.

[17] 15. Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	89 000	95 392
1950/51 (statsliggaren s. 938)	69 000	
1951/52 (förslag)	71 500	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 19 200 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar	6 391	7 000	10 000	3 000
2. Övriga expenser	7 500	7 500	9 200	1 700
3. Inköp och underhåll av inventarier och instrument	31 649	7 500	13 200	5 700
4. Inköp och underhåll av djur	18 882	15 000	20 000	5 000
5. Inköp av förbrukningsartiklar	16 749	17 600	21 400	3 800
				19 200

Motiv.

1) Apoteksinspektörerna ha hittills innehaft statens järnvägars rabattkort. Då denna ordning lämpligen bör upphöra, måste reseersättningsposten uppräknas.

2) Förstärkning av medelsanvisningen för inköp av skriv- och annan kontorsmateriel samt för laboratoriets arbetsuppgifter nödvändig litteratur, varå prisstegring med upp till 20 procent inträffat under senaste år, kan icke uppskjutas. I annat fall måste frågan om bl. a. avbeställning av prenumeration å för arbetet med läkemedelskontrollen nödvändiga tidskrifter övervägas. Vetenskapliga tidskrifter ha tidigare icke kunnat bindas i erforderlig utsträckning. Medelsanvisningen måste för detta ändamål tillfälligt ökas med 800 kronor.

3) Under senare år ha läkemedelsfabrikerna i mycket stor utsträckning övergått till att kontrollera vissa produkter polarografiskt, vilket erbjuder högst betydande lättnader vid många annars komplicerade analyser. Labo-

ratoriet, som skall kontrollera fabrikernas beredningar, bör rimligen kunna utföra kontrollen efter samma metoder, vilket även ur arbetsbesparings-synpunkt är i hög grad önskvärt. En polarograf får därför anses vara oundgänglig. Den kostar 4 500 kronor.

Laboratoriets spektrofotometer drives delvis med ett ackumulatorbatteri, som emellanåt måste sändas bort för omladdning. Dylikt avbrott i arbetet skulle undvikas genom inköp av en likriktare, som automatiskt laddar batteriet. Härför erfordras 580 kronor.

För torkning av substanser vid fixerad, moderat temperatur användas f. n. s. k. torkpistoler, vilka dels ha ringa kapacitet, dels medföra risk för substansförluster och därav följande missvisande analysresultat. Denna olägenhet skulle avhjälpas genom inköp av ett vakuumtorkskåp för cirka 1 200 kronor.

Då många av laboratoriets analyser bygga på bestämmande av fysikaliska konstanter, vilkas värden variera med temperaturen, är det av största vikt att ha tillgång till en termostat. Detta behov gör sig desto starkare gällande, som även farmakopékommittén enligt sin instruktion skall använda laboratoriets utrustning. Härför beräknas cirka 2 400 kronor.

Till underhåll och normal komplettering av laboratoriets inventarier och instrument beräknas oförändrat 4 500 kronor.

4) Priserna på vissa djur och kost till dessa ha, under de senaste åren oavbrutet stigit. En omläggning av undersökningsmetoderna för vissa läkemedel har föranlett större behov av djur. Metoderna ha emellertid medfört tidsvinst, så att de totala kostnaderna för varje undersökning minskats betydligt och eljest ofrånkomlig personalförstärkning undvikits.

5) I anslagsäskandena för innevarande budgetår framhöll styrelsen, att förrådet av laboratorieglas praktiskt taget uttömts, samt föreslog, att kostnaderna för komplettering av förrådet skulle fördelas med 3 500 kronor på ett vart av budgetåren 1950/51 och 1951/52. Då för budgetåret 1950/51 beviljats 1 600 kronor och kompletteringsbehovet kvarstår oförminskat, böra resterande 5 400 kronor anvisas för budgetåret 1951/52.

Yttrande.

Statskontoret har inhämtat, att apoteksinspektörerna på grund av medgivande av 1947 års riksdag fått sina kostnader för inköp av resekort ersätta från anslagsposten till reseersättningar. Statskontoret delar medicinalstyrelsens uppfattning, att hela resekostnaden bör bestridas från denna post och tillstyrker, att densamma höjes med 3 000 kronor. Tillräckliga skäl att tillmötesgå av styrelsen gjord förnyad hemställan om uppräkningsdelposten till övriga expenser ha icke anförts. Posten bör därför upptagas med oförändrat belopp. Angelägenheten av en anslagsökning för inköp och underhåll av inventarier och instrument undandrar sig väsentligen statskontorets bedömande. Beträffande det påkallade inköpet av en

polarograf vill ämbetsverket emellertid erinra om Kungl. Maj:ts beslut den 22 september 1950, varigenom medicinalstyrelsen bemyndigats uppdraga åt två befattningshavare vid laboratoriet att deltaga i en kurs i polarografi m. m. vid tekniska högskolan i Stockholm. Därest posten uppföres med oförändrat belopp, synas 3 000 kronor komma att stå till förfogande för nyanskaffningar. Uppräkningen av delposten till inköp och underhåll av djur torde böra begränsas till 3 000 kronor och delposten till inköp av förbrukningsartiklar upptagas med oförändrat belopp, vilket medför, att liksom f. n. 1 600 kronor torde bli tillgängliga för komplettering av förrådet av laboratorieglas.

Departementschefen.

I fråga om anslagsposten till reseersättningar vill jag erinra, att apoteksinspektörerna efter medgivande av 1947 års riksdag (prop. nr 148/1947; riksd. skr. nr 227) fått sina kostnader för inköp av rabattkort ersatta från denna post. I likhet med medicinalstyrelsen och statskontoret anser jag emellertid, att rabattkort ej längre böra komma till användning. Då hela resekostnaden således kommer att belasta posten i fråga, tillstyrker jag en höjning av densamma med 3 000 kronor.

Delposterna till övriga expenser och till inköp av förbrukningsartiklar anser jag böra uppföras med oförändrade belopp. Beträffande sistnämnda delpost innebär detta, att liksom för innevarande budgetår till anskaffande av laboratorieglas beräknats 1 600 kronor.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument har för budgetåret 1950/51 beräknats 4 500 kronor för löpande kostnader samt 3 000 kronor för viss engångsanskaffning. Jag anser mig f. n. icke kunna tillstyrka, att posten för nästa budgetår upptages med högre belopp än 6 000 kronor, innebärande en sänkning med 1 500 kronor.

Vad slutligen angår delposten till inköp och underhåll av djur tillstyrker jag en till 1 000 kronor begränsad höjning.

Anslaget uppföres alltså med $(69\,000 + 3\,000 - 1\,500 + 1\,000)$ 71 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader*
för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 71 500
kronor.

[18] 16. Inredning och utrustning av nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier. Anslag för ändamålet finnes icke uppfört i gällande riksstat.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att för inredning och utrustning av statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier för budget-

året 1951/52 anvisas tillhopa 600 000 kronor. De totala kostnaderna för ändamålet uppskattas preliminärt till 500 000 kronor för rättskemiska och 700 000 kronor för farmaceutiska laboratoriet eller tillhopa 1 200 000 kronor.

Departementschefen.

Detaljerade kostnadsberäkningar för inredning och utrustning av den beslutade nybyggnaden för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier ha ännu icke kunnat verkställas. Då byggnadsarbetena beräknas kunna i huvudsak slutföras under loppet av budgetåret 1951/52, måste emellertid medel för ändamålet äskas redan av innevarande års riksdag. Jag förordar därför, att erforderligt anslag i riksstatförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp av 600 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Inredning och utrustning av nybyggnad för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier* för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[19] 17. Svenska farmakopékommittén m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	42 000	38 219
1950/51 (statsliggaren s. 938)	49 300	
1951/52 (förslag)	52 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 800 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Avlöningar:	
1 sekreterare Ce 29 i stället för arvode	+ 8
1 laboratoriebiträde Ce 11 i stället för arvode	+ 28
Avrundning	+ 64
2. Omkostnader:	
Reseersättningar	+ 1 200
3. Andel i gemensamma kostnader för nordiska farmakopénämnden	— 500
	+ 300

Motiv.

1) Befattningen såsom sekreterare ändrades fr. o. m. den 1 juli 1950 från halvtids- till heltidstjänst med arvode till belopp, motsvarande 29 löneklassen. Befattningens innehavare hade före nämnda dag pensionsberättigande anställning vid apotekens kontrollaboratorium. Därest icke på arbetsgivaren fallande del av kostnaderna för hans pensionering såsom legiti-

merad apotekare erlägges av statsverket samt han medgives rätt att såsom tjänstår för erhållande av pension tillgodoräkna nuvarande tjänstgöring såsom likvärdig med anställning å apotek, går han förlustig nämnda pensionsrätt. Farmakopékommittén har med anledning härav hemställt, att befattningshavaren — om han icke placeras i lönegrad Ce 29 — måtte erhålla ersättning för erlagda pensionsavgifter med 550 kronor samt att medel härför och för på arbetsgivaren ankommande avgift, cirka 2 200 kronor, till fonden för pensionering av apoteksinnehavare m. fl. måtte anvisas å kommitténs stat.

Enligt medicinalstyrelsens mening är det uppenbart, att farmakopéarbetet i fortsättningen bör bedrivas kontinuerligt. Det nordiska samarbetet på området är uppbyggt på nationellt farmakopéarbete i vart och ett av de deltagande länderna och kan icke beräknas komma att medföra någon avveckling av de nationella kommittéernas arbete. Såväl i Danmark som i Norge är en permanent organisation av farmakopéarbetet i funktion. Styrelsen föreslår därför, att sekreterarbefattningen uppföres på extra ordinarie stat.

Även tjänsten såsom biträde för skriv- och laboratoriegöromål, för vilken i tillämpliga delar gäller vad som för extra ordinarie befattning tillhörande lönegrad Ce 11 är föreskrivet beträffande semester, tjänstledighet, vikariatsersättning, reseersättning samt beräkning och utbetalning av kontanta löneförmåner, bör med hänsyn till kommitténs permanenta karaktär ändras till laboratoriebiträdesbefattning i nämnda lönegrad.

2) Posten till reseersättningar är f. n. för lågt beräknad. Ett överskridande av posten under budgetåret 1949/50 har kunnat undvikas endast därigenom, att kommitténs ledamöter i visst fall begagnat lägre reseklass än den, vartill de varit berättigade, och ordföranden kunnat planera sammanträdena så, att hans resekostnader fördelats även på andra kommittéuppgifter. Resekostnaderna för en av ledamöterna ha numera ökat med anledning av ändrad bostadsort. Belastningen kan därför med säkerhet beräknas bli högre än under budgetåret 1949/50.

3) Sveriges andel i de gemensamma kostnaderna för nordiska farmakopénämnden beräknas till två femtedelar av 26 100 kronor eller 10 500 kronor.

Yttrande.

Statskontoret anför.

Innehavaren av sekreterarbefattningen, vilken är legitimerad apotekare, har, innan befattningen ändrades till heltidstjänst, haft tjänste- och familjepensionsrätt jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1948 angående ändrade bestämmelser i fråga om pensionering av apotekens farmaceutiska personal samt i fråga om pensionering av apoteksinnehavares, pensionerade apoteksinnehavares och obefordrade farmaceuters efterlevande änkor

och minderåriga barn. Enligt uppgift kvarstår han alltså som delägare i apotekarkårens livränte- och pensionskassa, vilket utgör förutsättning för pensionsrätt enligt angivna familjepensionsbestämmelser. Om befattningen göres extra ordinarie, kommer innehavaren i pensionshänseende att bli underkastad 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen. Detta skulle medföra vissa besvärande konsekvenser i pensionshänseende, om — vilket synes mest sannolikt — sekreteraren skulle återgå till anställning inom apoteksväsendet. Det möter nämligen svårigheter att vid övergång från statlig pensionsberättigande anställning till anställning vid apotek överföra i den förra anställningen intjänad pension. Apoteksväsendets pensionsbestämmelser innefatta ej heller några föreskrifter om reglering av sammanträffande pensionsförmåner. Det synes därför vara mest praktiskt att bibehålla sekreterarbefattningen såsom arvodstjänst och i stället vidtaga åtgärder för att bereda innehavaren fortsatt pensionsrätt enligt apoteksväsendets pensionsbestämmelser. Härför torde erfordras, att Kungl. Maj:t förordnar, att sekreteraren under sin anställning hos kommittén skall äga pensionsrätt enligt förenämnda beslut, med skyldighet att erlagga stadgade pensionsavgifter, varvid denna anställning skall anses likställd med anställning å apotek. I likhet med vad som gäller för de vid militär-apoteket anställda farmaceuterna, torde sekreteraren böra erhålla ersättning för vad han visar sig ha utgivit i personliga, obligatoriska pensionsavgifter för egen och efterlevandes pensionering enligt samma beslut. Vidare torde kommittén böra svara för på arbetsgivaren ankommande avgift för sekreteraren till fonden för pensionering av apoteksinnehavare m. m.

Departementschefen.

Farmakopékommitténs sekreterare är fr. o. m. den 1 juli 1950 heltidsanställd mot arvode bestämt till belopp, motsvarande 29 löneklassen. Före nämnda dag hade sekreteraren — förutom halvtidstjänst hos kommittén — pensionsberättigande anställning vid apotekens kontrollaboratorium. Även laboratoriebiträdet innehar arvodstjänst. Jag kan icke f. n. förordna, att pensionsberättigande tjänster inrättas vid kommittén. Båda de nu nämnda befattningshavarna böra därför kvarstå såsom arvodister. Beträffande sekreterarbefattningen föreslår jag, att innehavaren i stället beredes möjlighet till fortsatt pensionsrätt enligt apoteksväsendets pensionsbestämmelser. Härför erfordras bl. a., att sekreteraren erhåller ersättning för vad han enligt gällande bestämmelser visar sig ha utgivit i personliga, obligatoriska pensionsavgifter för egen och efterlevandes pensionering, ävensom att kommittén bestrider på arbetsgivaren ankommande avgift för honom. Kostnaderna för ändamålet torde kunna uppskattas till cirka 2 700 kronor.

I fråga om anslagsposten till reseersättningar förordar jag en till 500 kronor begränsad höjning.

Vad slutligen angår Sveriges andel i de gemensamma kostnaderna för den nordiska farmakopénämnden, beräknar jag härför i enlighet med medicinalstyrelsens förslag 10 500 kronor, innebärande en sänkning med 500 kronor. Jag förutsätter härvid, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera närmare bestämma andelens storlek.

Vad jag sålunda förordat föranleder en uppräknings av anslaget med (2 700 + 500 — 500) 2 700 kronor. Anslaget uppföres alltså med (49 300 + 2 700) 52 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska farmakopékommittén m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 52 000 kronor.

[20] 18. Statens rättsläkarstationer: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	97 300	99 499
1950/51 (statsliggaren s. 939)	144 500	
1951/52 (förslag)	152 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 7 500 kronor.

1. Statens rättsläkarstation i Stockholm.

	Ökning
a) Omräkning:	
reglerad befordringgång för biträdespersonal.....	1 176
lönklassuppflyttning (för bårhusföreståndaren)	150
avrundning	74

2. Statens rättsläkarstation i Lund.

a) Läkarpersonal:	
1 assistent (årsarvode 9 000 kronor).....	1 500
Vikariatsersättningar.....	200
Ersättning enligt taxa för tjänsteförrättningar	2 000
b) Biträdespersonal:	
1 tekniskt biträde i Ce 11	954
1 kanslibiträde å halvtid i Cg 11.....	477
1 vaktmästare å halvtid i Cg 11	477
Vikariatsersättningar	200
Övertidsersättningar	100
c) Omräkning:	
avrundning	192
	7 500

Motiv.

2) Medel för budgetåret 1950/51 ha beräknats med utgångspunkt från att stationen skulle träda i verksamhet den 1 september 1950. Det synes numera ovisst, huruvida stationen kan inrättas från tidigare tidpunkt än den 1 juli 1951. I fråga om nästa budgetår beräknar styrelsen medel för helt budgetår.

Departementschefen.

Medicinalstyrelsens anslagsberäkning föranleder ej någon erinran från min sida.

Anslaget beräknas på följande sätt: avlöningar till ordinarie tjänstemän 20 600 (+ 100) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av

Kungl. Maj:t, 81 700 (+ 3 700) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 43 100 (+ 3 100) kronor och rörligt tillägg 6 600 (+ 600) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (20 600 + 81 700 + 43 100 + 6 600) 152 000 (+ 7 500) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens rättsläkarstationer, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	20 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	81 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	43 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 600

Summa förslagsanslag kronor 152 000;

b) till Statens rättsläkarstationer: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 152 000 kronor.

[21] 19. Statens rättsläkarstationer: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	16 200	18 902
1950/51 (statsliggaren s. 940)	24 200	
1951/52 (förslag)	38 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 23 000 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Statens rättsläkarstation i Stockholm.				
a) <i>Expenser:</i>				
Bränsle, lyse och vatten	346	300	100	— 200
Övriga <i>expenser</i>	9 000	6 900	24 000	+ 17 100
2. Statens rättsläkarstation i Lund.				
a) <i>Reseersättningar</i>		1 500	4 000	+ 2 500
b) <i>Expenser: Övriga <i>expenser</i></i>		2 500	3 700	+ 1 200
c) <i>Övriga utgifter:</i>				
Transporter m. m.		1 100	3 500	+ 2 400
				+ 23 000

Motiv.

1 a) Rättsläkarstationen beräknas den 1 juli 1951 inflytta i sin till karolinska institutets rättsmedicinska institution anslutna nybyggnad. Utgifterna för bränsle, lyse och vatten beräknas fr. o. m. budgetåret 1951/52

bli förda på karolinska institutets omkostnadsstat. Kostnaderna under budgetåret 1949/50 för städning av den rättsmedicinska institutionen, vars golvyta är något mindre än golvytan i de utrymmen, som under nästa budgetår komma att disponeras av rättsläkarstationen, uppgingo till 10 740 kronor. Med utgångspunkt härifrån och med hänsyn till arbetets art beräknas för rättsläkarstationen 10 000 kronor till avlöning av städerskor. För rengöringsmedel och tvätt uppskattas medelsbehovet till minst 1 000 kronor. Utgifterna för renhållning och städning beräknas alltså till sammanlagt 11 000 kronor.

Med ledning av motsvarande beräknade utgifter för rättsmedicinska institutionen för budgetåret 1950/51 — 13 920 kronor — uppskattas rättsläkarstationens expenser, fränsett utgifterna för renhållning och städning, för budgetåret 1951/52 till 13 000 kronor.

Delposten till övriga expenser skulle alltså uppgå till $(11\,000 + 13\,000)$ 24 000 kronor.

2 a) Den av styrelsen förordnade utredningsmannen angående frågan om inrättande av Lundastationen beräknade resekostnaderna till 4 150 kronor. Därvid hade räknats med årligen 90 förrättningar utom Lund och Malmö för en kostnad av i genomsnitt 35 kronor samt 120 förrättningar i Malmö för i genomsnitt 8 kronor 50 öre.

2 b) Medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd uppskattade i sitt betänkande angående omorganisationen av rättsmedicinalväsendet i riket (SOU 1943: 20) de årliga expenserna vid Lunds rättsläkarstation till 3 000 kronor. Med hänsyn till det höjda prisläget beräknas årskostnaderna nu till 4 000 kronor, därav 300 kronor till bränsle, lyse och vatten.

2 c) Av professor emeritus Sjövall utfördes under år 1947 178 obduktionsförrättningar utanför Lund. Beräknas antalet obduktionsförrättningar utanför Lund under budgetåret 1951/52 till 190 och ersättningen för handräckning vid varje obduktion med hänsyn till nuvarande prisläge till i medeltal 15 kronor, utgöra kostnaderna för ersättning för handräckning vid obduktioner (190×15) 2 850 kronor.

I vilken utsträckning liktransporter skola bli nödvändiga, kan ej med säkerhet bedömas. Förslagsvis torde för ändamålet böra beräknas 700 kronor.

I enlighet härmed bör delposten upptagas till $(2\,850 + 700)$ 3 550 kronor eller i runt tal 3 500 kronor.

Departementschefen.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av omkostnaderna för rättsläkarstationen i Stockholm har jag ej annan erinran, än att höjningen av posten till övriga expenser torde kunna begränsas till 13 000 kronor.

Beträffande ömkostnaderna för stationen i Lund vill jag erinra, att medel för innevarande budgetår anslagits för allenast tio månader, då nämligen

stationen beräknades träda i verksamhet den 1 september 1950. För nästa budgetår torde därför de av medicinalstyrelsen angivna posterna böra höjas. Jag föreslår, att posterna uppräknas med en femtedel av den nuvarande medelsanvisningen, d. v. s. med följande belopp: reseersättningar 300 kronor, övriga expenser 500 kronor och transporter 200 kronor.

Anslaget i sin helhet skulle i enlighet härmed uppföras med (24 200 — 200 + 13 000 + 300 + 500 + 200) 38 000 (+ 13 800) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättsläkarstationer: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 38 000 kronor.

[22] 20. Medikolegala besiktningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	30 000	28 358
1950/51 (statsliggaren s. 941)	25 000	
1951/52 (förslag)	25 000	

Genom beslut den 15 september 1950 har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att från anslaget bestrida de kostnader, som det jämlikt 37 § sinnessjuklagen ankommer på statsverket att gälda beträffande personer, vilka för observation tvångsvis intagits å sinnessjukhus, tillhörande stad, som övertagit hela sin sinnessjukvård, och vid observationen befunnits icke vara i behov av vård på sinnessjukhus. Någon uppräkning av anslaget i anledning av detta beslut erfordras icke. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra upptagas till oförändrat belopp. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medikolegala besiktningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[23] 21. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	7 950 000	7 774 742
1950/51 (statsliggaren s. 941)	7 950 000	
1951/52 (förslag)	8 260 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 8/9 1950) föreslår, att anslaget höjes med 620 000 kronor.

Ökn. el.
minskn.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare)	+ 497 000
2. Avlöningar åt civila läkarstipendiater	— 18 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	+ 100 000
4. Rörligt tillägg	+ 40 000
5. Avrundning	+ 1 300
	+ 620 000

Motiv.

1) I gällande personalförteckning finnas upptagna 521 provinsialläkartjänster. Härei ingår icke provinsialläkarbefattningen i Visby distrikt, vilken utan ersättning bestrides av förste provinsialläkaren i Gotlands län. Antalet beslutade provinsialläkardistrikt — bortsett från Visby distrikt — är f. n. 503. Beträffande de (521—503) 18 provinsialläkartjänster, som ingå i personalförteckningen men för vilka motsvarande provinsialläkardistrikt ännu icke beslutats, äro i 3 fall förslag underställda Kungl. Maj:ts prövning. Ett av dessa distrikt torde komma att utbytas mot ett annat, varför styrelsen nu ej räknar med inrättandet av nämnda distrikt. Vidare har styrelsen till Kungl. Maj:t avgivit förslag till inrättande av 15 av de av styrelsen till föregående budgetår förberedda 25 distrikten. Föremål för Kungl. Maj:ts prövning äro alltså f. n. (2 + 15) 17 distrikt. 13 av dessa 17 distrikt beräknas vara icke blott inrättade utan även besatta med provinsialläkare den 1 juli 1951. Beträffande de 4 återstående förutsättes ett bliva inrättat fr. o. m. den 1 januari 1952.

Av tidigare beslutade provinsialläkarbefattningar äro 18 ännu icke besatta. Styrelsen anser, att svårigheterna att besätta tjänsterna kunna komma att kvarstå, om icke särskilda åtgärder vidtagas, men att — om så sker — samliga dessa befattningar kunna beräknas vara besatta den 1 juli 1951. Sålunda skulle 516 av de i personalförteckningen upptagna 521 distrikten vara besatta den 1 juli 1951 och ytterligare ett den 1 januari 1952.

Medicinalstyrelsen föreslår vidare, att 20 extra provinsialläkardistrikt ombildas till ordinarie distrikt. Då tillfredsställande bostäder i regel finnas anordnade i dessa extra distrikt, torde de ordinarie distrikten kunna inrättas fr. o. m. den 1 januari 1952.

I enlighet med av Kungl. Maj:t den 9 december 1949 lämnat uppdrag pågår f. n. inom medicinalstyrelsen utredning angående de ändringar i gällande indelning av riket i provinsialläkardistrikt, som må föranledas av den nya indelningen av riket i borgerliga kommuner. Utredningen, vilken skall vara slutförd den 1 november 1950, torde — såvitt nu kan bedömas — giva vid handen, att ytterligare 30 ordinarie distrikt behöva inrättas. Med hänsyn till byggnadsfrågan torde distrikten knappast kunna träda i funktion samtidigt med den nya kommunindelningen. För att distriktens tillkomst skall kunna påskyndas så mycket som möjligt, böra motsvarande tjänster redan för nästa budgetår upptagas i personalförteckningen. Beslut

om inrättande av distrikten kan då fattas före 1951 års utgång. Även om så sker, torde de dock ej kunna inrättas före den 1 juli 1952.

Kostnaderna för avlöning åt provinsialläkarna enligt gällande grunder beräknas till $(24 \times 16\,000 + 516 \times 12\,000 + \frac{1}{2} \times 21 \times 12\,000)$ 6 702 000 (+ 302 000) kronor.

Härutöver föreslår styrelsen, att till avhjälpande av svårigheterna att besätta vissa provinsialläkartjänster årlig avlöningsförstärkning fr. o. m. den 1 januari 1952 tillerkännes provinsialläkarna i vissa av styrelsen angivna distrikt i samband med fastställande av ny provinsialläkartaxa. Avlöningsförstärkning bör utgå med 5 004 kronor beträffande 20 distrikt och med 3 000 kronor beträffande 97 distrikt. Sammanlagda kostnaden härför skulle för nästa budgetår uppgå till cirka $[\frac{1}{2} \times (20 \times 5\,004 + 97 \times 3\,000)]$ 195 000 kronor.

Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän skulle i enlighet härmed höjas med $(302\,000 + 195\,000)$ 497 000 kronor.

2) Posten upptages med ett formellt belopp av 100 kronor med hänsyn till att den ej tagits i anspråk sedan budgetåret 1947/48.

3) Ökningen beroende på den föreslagna utbyggnaden av provinsialläkarorganisationen.

Yttranden.

Statskontoret framhåller, att den av 1950 års riksdag beslutade löneförbättringen för sinnessjukläkarna genomförts i direkt syfte att stimulera rekryteringen till sinnessjukvården, där läkarbristen befunnits vara mest framträdande. Det synes ämbetsverket icke osannolikt, att ett bifall till den förevarande framställningen skulle förtaga eller i vart fall förringa verkningarna av de av statsmakterna beslutade åtgärderna i syfte att tillföra sinnessjukvården ett större antal läkare. Den för provinsialläkare gällande löneplanen innehåller fyra lönegrupper, avsedda att medgiva en differentiering av avlöningen främst efter graden av distriktets svårskötthet samt storleken av påräkneliga praktikinkomster. Medicinalstyrelsens förslag innebär en utökning av löneplanen med icke mindre än åtta lönegrupper. En dylik anordning kan enligt statskontorets mening icke godtagas. Ämbetsverket avstyrker bestämt bifall till medicinalstyrelsens förslag.

Statens lönenämnd uttalar, att fastställandet av en ny provinsialläkartaxa med höjda avgiftsbelopp skulle komma att innebära en allmän löne reglering för provinsialläkarkåren. Frågan, huruvida en avlöningsförstärkning överhuvud skall utgå, bör icke slutligt prövas, innan närmare kännedom vunnits om innebörden av nämnda löne reglering. Genomförandet av medicinalstyrelsens förslag skulle medföra en ökning av antalet lönegrupper för provinsialläkarna från 4 till 12. Nämnden föreslår, att jämsides med arbetet på ny provinsialläkartaxa lönesystemet för ifrågavarande läkare göres till föremål för en allmän översyn, särskilt i fråga om lönernas differentiering.

Departementschefen.

Vad först angår frågan om inrättande av nya distrikt vill jag erinra, att på personalförteckningen för innevarande budgetår uppförts tjänster för 15 av de 25 distrikt, till vilkas förberedande 1949 års riksdag lämnat be- myndigande. Sålunda återstå 10 förberedda distrikt, för vilka tjänster ej finnas upptagna på personalförteckningen. I början av december 1949 var antalet icke beslutade distrikt 4 och antalet icke besatta tjänster 23. Vid motsvarande tidpunkt 1950 voro distrikt för 9 av de på personalförteck- ningen uppförda 521 provinsialläkartjänsterna ännu icke beslutade. Antalet obesatta distrikt uppgick vid samma tidpunkt till 42. Av tjänsterna torde emellertid 23 kunna besättas relativt snart. Eftersläpningen vid inrättandet av distrikt och tillsättningen av tjänster har sålunda i stort sett hållit sig oförändrad under tiden mellan nämnda tidpunkter.

Medicinalstyrelsens förslag innebär, att 20 extra distrikt skola omvand- las till ordinarie samt att ytterligare cirka 30 nya distrikt inrättas i sam- band med de ändringar i distriktsindelningen, som påkallas av den nya kommunindelningen. Jag vill upplysa, att medicinalstyrelsen numera in- kommit med förslag till ny distriktsindelning, enligt vilket 28—29 nya distrikt skulle erfordras. I dessa ingå de nyssnämnda 10 förberedda, ej beslutade distrikten. Förslaget har ännu icke prövats av Kungl. Maj:t.

Frågan om i vilken takt utbyggnaden av provinsialläkarorganisationen bör äga rum är emellertid beroende av bl. a. tillgången på läkare. Efter- släpningen vid tillsättandet av provinsialläkartjänsterna torde icke ha ökats under senare tid. Jag har dock erfarit, att antalet sökande till ledigför- klarade tjänster under senare år minskat samt att den genomsnittliga tjänsteåldern för nyutnämnda provinsialläkare sjunkit. Dessa omständig- heter antyda en tilltagande knapphet på läkare, intresserade för tjänster inom detta vårdområde. Då härjämte den nuvarande statsfinansiella situa- tionen kräver stor återhållsamhet i fråga om bl. a. inrättande av nya tjänster, har det icke ansetts möjligt att för nästa budgetår öka antalet provinsialläkarbefattningar.

Medicinalstyrelsen har vidare föreslagit, att till avhjälpande av svårig- heterna att besätta vissa provinsialläkartjänster årlig avlöningsförstärk- ning fr. o. m. den 1 januari 1952 skulle tillerkännas provinsialläkarna i vissa av styrelsen angivna distrikt i samband med fastställande av ny provinsialläkartaxa. Avlöningsförstärkningen borde enligt styrelsen utgå med 5 004 kronor beträffande 20 distrikt och med 3 000 kronor beträff- ande 97 distrikt. Sammanlagda kostnaderna härför ha av styrelsen beräk- nats för nästa budgetår uppgå till cirka 195 000 kronor.

Med hänsyn till vad statskontoret och statens lönenämnd anført i sina remissvar är jag icke beredd att tillstyrka förslaget.

Vad slutligen angår medelsbehovet för nästa budgetår räknar jag med avlöningar till 24 förste provinsialläkare och 517 provinsialläkare. Till

grundlöner åt dessa befattningshavare åtgår ett belopp av $(24 \times 16\,000 + 517 \times 12\,000)$ 6 588 000 kronor eller i runt tal 6 590 000 kronor, vilket innebär en ökning med 190 000 kronor. Belastningen på anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal under sistförflutna budgetåret uppgick till 959 454 kronor, varför posten av denna anledning bör höjas med 100 000 kronor. Övriga av medicinalstyrelsen gjorda medelsberäkningar föranleda ej annan erinran från min sida än att uppräknings av anslagsposten till rörligt tillägg bör begränsas till 38 300 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare) 6 590 000 (+ 190 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 11 700 (— 18 300) kronor, därav till arvoden till biträdande förste provinsialläkare oförändrat 11 600 samt till avlöning åt civila läkarstipendiater 100 (— 18 300) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 900 000 (+ 100 000) kronor samt rörligt tillägg 758 300 (+ 38 300) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till $(6\,590\,000 + 11\,700 + 900\,000 + 758\,300)$ 8 260 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare), <i>förslagsvis</i>	6 590 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t,	
a) Arvoden till biträdande förste provinsialläkare	11 600
b) Avlöning till civila läkarstipendiater, <i>förslagsvis</i>	100 11 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	900 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	758 300
Summa förslagsanslag kronor	8 260 000;

b) till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:
Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 8 260 000 kronor.

[24] 22. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	15 000	30 321
1949/50	25 000	29 757
1950/51 (statsliggaren s. 947)	25 000	
1951/52 (förslag)	25 000	

Medicinalstyrelsen (skr. 8/9 1950) har med hänsyn till belastningen under de senaste budgetåren och förväntad ytterligare utbyggnad av provinsialläkarorganisationen föreslagit, att anslaget höjes med 5 000 kronor.

Departementschefen.

I avvaktan på ytterligare erfarenhet rörande medelsbehovet föreslår jag, att anslaget upptages med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[25] 23. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	200 000	178 248
1949/50	200 000	226 985
1950/51 (statsliggaren s. 947)	180 000	
1951/52 (förslag)	200 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 8/9 och 27/9 1950) föreslår, att anslaget höjes med 45 000 kronor samt att av anslaget ett belopp av 21 600 kronor måtte få användas till resekostnader för tjänsteläkare vid deltagande i årliga informationssammanträden vid vederbörande länsstyrelse.

Motiv.

Medicinalstyrelsen anser det vara av vikt, att för de läkare, vilka åtnjuta reseersättning av ifrågavarande anslag, årliga sammanträden anordnas på vederbörande länsstyrelser för genomgång av författningsändringar och andra nya bestämmelser, som beröra deras verksamhet, m. m. Kostnaderna för resor och traktamenten vid deltagande i dylika sammanträden uppskattas till 21 600 kronor för nästa budgetår. Styrelsen, som förutsätter att reseersättning kommer att utgå, anser med hänsyn härtill samt till belastningen å anslaget sistförflutna budgetår och förväntad ytterligare utbyggnad av provinsialläkarorganisationen, att anslaget bör höjas för nästa budgetår.

Departementschefen.

Med hänsyn till den återhållsamhet, som betingas av rådande statsfinansiella läge, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att medel anvisas för de ifrågasatta informationssammanträdena. Då anslaget under sistförflutna budgetår belastats med avsevärt högre belopp än vid medelsanvisningen förutsetts, torde emellertid medelstillelningen böra höjas för nästa budgetår. Jag förordar en uppräknings med 20 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Resersättningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[26] 24. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden. Anslaget är uppfört på riksstaten för innevarande budgetår med ett formellt belopp av 100 kronor (statsliggaren s. 948). Vid ingången av budgetåret fanns å anslaget en reservation av 380 000 kronor.

Medicinalstyrelsen (skr. 8/9 1950) upplyser, att beviljade men ännu icke utbetalade statsbidrag för de tre senast förflutna budgetåren uppgå till 162 500 kronor och för den förflutna delen av innevarande budgetår till 60 000 kronor eller sammanlagt till 222 500 kronor. Av reservationen återstår sålunda ett disponibelt belopp av (380 000 — 222 500) 157 500 kronor. Det är icke möjligt att förutsäga, huru många ansökningar om statsbidrag, som kunna komma att ingivas under innevarande och nästa budgetår. Det totala medelsbehovet för återstoden av innevarande budgetår uppskattas emellertid till 120 000 kronor och för budgetåret 1951/52 till 180 000 kronor. I enlighet härmed skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (120 000 + 180 000 — 157 500) 142 500 kronor, eller i runt tal 150 000 kronor.

Departementschefen.

Av den vid ingången av innevarande budgetår kvarstående reservationen, 380 000 kronor, voro omkring den 1 september 1950 157 500 kronor disponibla. Det är f. n. icke möjligt att mera exakt bedöma medelsbehovet för återstoden av innevarande och nästa budgetår. Jag beräknar emellertid, att en ytterligare medelsanvisning av 50 000 kronor skall vara tillfyllest.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[27] 25. Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	70 000	73 309
1949/50	75 000	81 666
1950/51 (statsliggaren s. 948)	75 000	
1951/52 (förslag)	75 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 8/9 1950) föreslår, att anslaget nedräknas med 10 000 kronor.

Motiv.

Det nuvarande antalet extra provinsialläkardistrikt, till vilka statsbidrag utgår, utgör 49. Statsbidrag utgår för vart och ett av dessa med 1 500 kronor per år. Bland föreslagna 15 nya distrikt, vilka beräknas bli inrättade under innevarande budgetår, finnas 4 extra distrikt, som åtnjuta statsbidrag. I samband med äskanden om anslag för budgetåret 1951/52 till avlöningar åt förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl. har hemställts om överförande fr. o. m. den 1 januari 1952 av 20 extra distrikt till ordinarie stat. Slutligen beräknas 5 extra distrikt bli inrättade senast fr. o. m. den 1 juli 1951 och ytterligare 5 fr. o. m. den 1 januari 1952.

Det sammanlagda anslagsbehovet skulle alltså uppgå till $[(49 - 4 + 5) \times 1\,500 - \frac{1}{2} \times (20 \times 1\,500 - 5 \times 1\,500)]$ 63 750 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas uppåt till 65 000 kronor.

En förutsättning för att anslaget skall kunna hållas inom denna gräns synes vara, att för budgetåret 1951/52 medel beviljas till nya ordinarie provinsialläkardistrikt i enlighet med vad som i annat sammanhang föreslagits.

Departementschefen.

Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår förutsatte jag, att extra provinsialläkardistrikt komme att inrättas endast i ett strängt begränsat antal fall. Jag intager samma ståndpunkt vid beräkningen av anslaget för budgetåret 1951/52. Medicinalstyrelsens beräkningar föranleder med utgångspunkt härifrån ej annan erinran från min sida än att jag — såsom under punkten 23 anförts — icke anser mig böra räkna med omändring av 20 extra distrikt till ordinarie distrikt.

Medelsbehovet för nästa budgetår uppskattar jag i enlighet härmed till $[(49 - 4 + 5) \times 1\,500 + 5 \times 1\,500 \times \frac{1}{2}]$ 78 750 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 75 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

Sjukvårdsanstalterna.*Sinnessjukvårdsanstalter.***[28] 26. Statens sinnessjukhus: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	48 650 000	50 631 717
1949/50	49 800 000	51 870 465
1950/51 (statsliggaren s. 952)	52 400 000	
1951/52 (förslag)	53 840 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 10/10 1950) föreslår, att anslaget höjes med 2 200 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Personal till följd av nya vårdplatser	+ 423 048
2. Personal för befintliga vårdplatser:	
a) Läkare	+ 58 303
b) Kontorspersonal	+ 65 735
c) Sjukvårdspersonal	+ 619 974
d) Ekonomipersonal	+ 65 560
3. Lönereglering för läkare:	
a) Uppflyttning av överläkarna	+ 60 000
b) Styresmannaarvoden	+ 45 000
c) Avlöningsförstärkning	+ 280 000
4. Lönereglering för viss kökspersonal	+ 52 000
5. Arvoden till vissa sekreterare	+ 6 000
6. Arvodeshöjning för predikanter m. fl.	+ 9 000
7. Vikariatersättningar	+ 140 000
8. Uppräkning av posten till rörligt tillägg	+ 380 000
9. Omräkning:	
Avrundning	— 4 620
	2 200 000

Motiv.*Allmänna synpunkter.*

Statens sinnessjukvårdsberedning har i sitt år 1950 avgivna förslag till generalplan för sinnessjukvården konstaterat, att, fränsett de lättskötta sinnessjuka m. fl., antalet sinnessjuka personer (i egentlig bemärkelse), vilka äro i behov av vård inom den statliga sinnessjukvården, f. n. uppgår till omkring 21 500. Enligt beredningen bör emellertid detta platsbehov kunna minskas med omkring 500 genom utvidgning av familjevården. På grund av befolkningstillväxten och ändringarna i befolkningens ålderssammansättning under tiden fram till år 1965 skulle behovet av platser successivt stiga till omkring 23 200 vid oförändrad patientomsättning vid sjukhusen. Beredningen har förordat en utbyggnad av statens egentliga sinnessjukvård att t. v. omfatta cirka 18 000 år 1965 rationellt anordnade vårdplatser, vilket dock förutsätter en ökning av patientomsättningen från 34 procent av medelbeläggningen år 1948 till 45 procent.

I generalplanen har föreslagits såväl en genomgående modernisering av

flertalet befintliga sjukhus som uppförande av nya sjukhus i syfte att öka förutsättningarna för en intensifierad och effektivare sjukvård.

Medicinalstyrelsen framhåller vikten av att tillkomsten av planerade och beslutade nybyggnader påskyndas. Dessa ytterligare vårdplatser erfordras nämligen snarast möjligt dels för evakueringsändamål under renovering av befintliga sjukhus, dels för att reducera rådande överbeläggning vid primärsjukhusen och dels för att bereda vård av nuvarande exspektanter. Beläggningen — f. n. omkring 18 700 patienter på primärsjukhusens cirka 16 200 vårdplatser — försvårar i hög grad genomförandet av intensifierad vård och ökad omsättning å dessa platser. Avlastning, framför allt av sinnesslöa, psykopater, ålderspsykosier och andra kroniska fall, måste snarast ske. En betydelsefull förutsättning för förkortning av vårdtiderna är vidare, att de sinnessjuka i regel omedelbart efter insjuknandet kunna komma under behandling. Därför måste i första hand exspekterna — f. n. cirka 1 450 — så fort ske kan beredas möjlighet till vård.

Inom betydligt kortare tid än som beräknats för renoverings- och utbyggnadsplanens genomförande måste upprustningen i övrigt ske. Ju snabbare sjukhusen givas de ökade resurser i fråga om arbetskraft och utrustning, som krävas för att kunna utnyttja den medicinska forskningens framsteg, desto större bliva möjligheterna att vinna avsedd förkortning av vårdtiderna. Nuvarande brister i fråga om personaltillgången förhindra ofta eller försvåra erforderliga undersökningar och en effektiv användning av de behandlingsmetoder, som stå till buds. På grund härav är det nödvändigt, att organisationen snarast utbygges. Direktionerna för sjukhusen ha hemställt om sammanlagt 414 nya tjänster. Medicinalstyrelsen har emellertid ansett sig böra föreslå inrättande av allenast 223 sådana tjänster.

1) Personal till följd av nya vårdplatser.

Sammanlagt 248 vårdplatser, för vilka tjänster ej tidigare inrättats, beräknas tillkomma under innevarande eller nästa budgetår genom om- och tillbyggnader vid resp. sjukhus, nämligen 15 platser vid Sundby sjukhus vid Strängnäs, 60 platser vid Umedalens sjukhus vid Umeå, 18 platser — jämte medicinskt centrum — vid Furunäsets sjukhus vid Piteå, 40 platser vid var och en av sekundäravdelningarna i Rosöga och Olofsfors, 30 platser vid sekundäravdelningen i Ribbingelund samt 45 platser vid Västra Ny sjukhus.

Vid Umedalens sjukhus skola uppföras två nya tuberkulospaviljonger, den ena för manliga och den andra för kvinnliga patienter. Varje paviljong planeras inrymma en vårdavdelning för oroliga och en för lugna patienter med vardera 30 platser. Den för kvinnliga patienter avsedda paviljongen beräknas bliva färdigställd under nästa budgetår. I paviljongerna inrymda avdelningar komma på grund av sin speciella karaktär att intaga

en relativt självständig ställning i förhållande till sjukhusets övriga avdelningar. Med hänsyn härtill och då det är angeläget att undvika en ökning av det antal patienter, för vilka var och en av sjukhusets båda överläkare svarar (f. n. cirka 550), bör en förste läkare tillkomma vid sjukhuset.

F. n. förestås varje vårdavdelning vid sekundäravdelningarna i Rosöga, Olofsfors och Ribbingelund av en överskötare eller översköterska. Någon dessa och den övriga personalen överordnad tjänsteman finnes icke. Erfarenheterna ha redan visat nödvändigheten av att dessa anstalter — såsom vid sekundäravdelningen i Grangärde (Pärby sjukhus) — förses med platschefer. Ökningen av vårdplatser och personal aktualiserar ytterligare behovet av en sådan ordning. På grund härav bör 1 föreståndarinnetjänst i Ca 14 inrättas vid var och en av avdelningarna. Då innehavarna av dessa tjänster skola jämsides med förmanskapet förestå var sin vårdavdelning fordras ej några nya överskötare- och överskötersketjänster med anledning av platsökningen. Avdelningarnas utbyggnad kräver ökad personal även för utspisningen. Varje avdelning bör — i likhet med Pärby sjukhus — förses med en köksföreståndartjänst i Ca 10.

Vid de avdelningar i Rosöga, Olofsfors och Ribbingelund, vilka sakna fackkunnig personal för patienternas sysselsättning med vävning och sömnadsarbeten, blir det nödvändigt att inrätta en tjänst såsom sömmerska eller väverska. Vid den med män belagda avdelningen i Ribbingelund bör vidare en av de tillkommande skötarna helt ägna sig åt patienternas sysselsättning (verkstads- och utearbete).

Medicinalstyrelsen föreslår — i stort sett i överensstämmelse med sjukhusutredningens principer — att vid de nya avdelningarna skall — med inräknande av förut angivna tjänster — finnas följande personal.

Sundby sjukhus: 1 överskötare, 1 förste skötare och 3 skötare.

Umedalens sjukhus: 1 förste läkare; avdelningen för lugna patienter: 1 översköterska, 1 första sköterska, 7 sköterskor; avdelningen för oroliga patienter: 1 översköterska, 1 första sköterska, 8 sköterskor.

Furunäsets sjukhus: behandlingsavdelningen: 1 förste skötare, 6 sköterskor; medicinskt centrum: 1 översköterska, 1 laboratoriebiträde (för laboratorium, röntgenanläggning m. m.).

Sekundäravdelningen i Rosöga: 1 föreståndarinna (Ca 14), 1 första sköterska, 9 sköterskor, 1 köksföreståndare (Ca 10), 1 sömmerska eller väverska.

Sekundäravdelningen i Ribbingelund: 1 föreståndarinna (Ca 14), 1 förste skötare, 7 skötare, 1 köksföreståndare (Ca 10), 1 sömmerska eller väverska.

Sekundäravdelningen i Olofsfors: 1 föreståndarinna (Ca 14), 1 första sköterska, 6 sköterskor, 1 köksföreståndare (Ca 10), 1 sömmerska eller väverska.

Västra Ny sjukhus: 1 överskötare, 1 förste skötare, 7 skötare.

Styrelsens förslag innebära sålunda sammanfattningsvis, att följande

tjänster skulle tillkomma, nämligen 1 förste läkare (Ca 31), 3 föreståndarinnor (Ca 14), 2 överskötare (Ca 13), 4 förste skötare (Ca 12), 3 översköterskor (Ca 12), 17 skötare (Ce—Ca 11), 4 första sköterskor (Ca 10), 1 laboratoriebiträde (Ce 10), 36 sköterskor (Ce—Ca 8), 3 köksföreståndare (Ca 10) och 3 sömmerskor eller väverskor (Ca 7).

2 a) Läkare för befintliga vårdplatser.

Vid S:ta Gertruds sjukhus uppgår beläggningen per läkartjänst till 175 och är därmed högre än vid något av de övriga primärsjukhusen. Sjukhuset, som i motsats till övriga sjukhus av motsvarande storleksordning endast disponerar en förste läkartjänst, bör tilldelas ytterligare en sådan tjänst i Ca 31.

Härjämte böra Ryhovs och S:ta Maria sjukhus erhålla förstärkning med vardera en andre läkare i Ce 29. Dessa sjukhus ha nämligen bland primärsjukhusen näst efter S:ta Gertruds sjukhus de högsta beläggningssiffrorna per läkare (169 resp. 164).

Vidare bör — åtminstone t. v. — södra mansavdelningen vid Ulleråkers sjukhus förstärkas med en andre läkare i Ce 29 med hänsyn till därstädes rådande särskilda förhållanden. Vid avdelningen omhändertagas nämligen bl. a. en stor del manliga straffriförklarade från Stockholm och Stockholms förorter, vilket bl. a. förorsakar betydligt mer tidsödande socialpsykiatriskt utredningsarbete än som eljest förekommer. Den vid sjukhuset inrättade lokala utskrivningsnämnden har även visat sig i hög grad taga läkarnas arbetstid i anspråk.

I samband med den erforderliga successiva ökningen av läkarkåren vid sinnessjukhusen är det angeläget att genomgående utbygga organisationen så, att varje överläkaravdelning får en förste läkare. Denna organisation har redan genomförts vid ett flertal sjukhus. I enlighet härmed föreslås, att en inom mansavdelningen på Sidsjöns sjukhus redan befintlig andre läkartjänst i Ce 29 utbytes mot en förste läkartjänst.

Sammanfattningsvis innebära förslagen en utökning med 2 förste läkare (Ca 31) och 2 andre läkare (Ce 29).

2 b) Kontorspersonal för befintliga vårdplatser.

På de skäl, som anförts i anslagsframställningen för budgetåret 1950/51 (prop. nr 100/1950, s. 24), bör en kassörstjänst i Ca 16 inrättas vid Västra Ny sjukhus.

Berättigade krav ha från ett flertal sjukhus framställts på ytterligare skrivbiträden för att i rationaliseringssyfte avlasta läkare och uppsyningspersonal från skriv- och expeditionsgöromål. Styrelsen anser, att ökad skrivhjälp bör ställas till förfogande för den slutna vården vid en del av primärsjukhusen. Vidare krävas möjligheter att tillgodose fem hjälpverk-

samhetsöverläkare och vissa rättspsykiatriska avdelningar med sådan arbetskraft. Styrelsen föreslår, att sammanlagt 15 nya biträden för skriv- och kontorsgöromål anställas.

2 c) *Sjukvårdspersonal för befintliga vårdplatser.*

Vid fördelning av de tjänster för uppsyningsmän i Ca 15, som vid uppsyningspersonalens omorganisation fr. o. m. budgetåret 1950/51 ställts till medicinalstyrelsens förfogande, ha med undantag för Umedalens och S:t Sigfrids sjukhus alla större och medelstora sjukhus försetts med sådana tjänster för ledningen av manliga patienters sysselsättning med yttre arbeten. Numera har emellertid direktionen för *Umedalens sjukhus* anmält, att en uppsyningsmanstjänst för detta ändamål är oundgängligen nödvändig vid sjukhuset. Enligt beslutet om uppsyningspersonalens omorganisation skulle en förste uppsyningsman vid sjukhuset vara avsedd för inre sjukvårdsarbete. Innehavaren av denna tjänst har emellertid handhaft ledningen av patienternas sysselsättning utomhus. På grund härav bör en tjänst såsom uppsyningsman i Ca 15 inrättas vid sjukhuset.

En vakant tjänst såsom förste uppsyningsman bör indragas.

Vid ett vart av *Umedalens sjukhus*, *S:t Sigfrids sjukhus* och *psykiatriska sjukhuset i Stockholm* bör vidare inrättas en överskötersketjänst för laboratorier och centrala läkemedelsförråd samt vid *S:t Jörgens sjukhus* en tjänst såsom laboratoriebiträde. Vid dessa sjukhus är nämligen behovet av ytterligare personal för nämnda uppgifter särskilt framträdande.

En intensifierad vård vid sinnessjukhusen förutsätter en god ledning av sysselsättnings- och arbetsterapien vid sjukhusen. De första eleverna vid den kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter, som anordnats vid slöjdföreningens skola i Göteborg, komma att bli utexaminerade under våren 1951. Definitiv ställning har icke tagits till organisationens utformning och befattningshavarnas löneställning. Det har emellertid förutsatts, att skötare och sköterskor, vilka med goda vitsord genomgått utbildningen och i övrigt vore väl lämpade för uppgiften, borde kunna erhålla ställning som överskötare resp. översköterska. I kursen i Göteborg deltaga fem manliga och en kvinnlig befattningshavare vid de statliga sinnessjukhusen. För att bereda möjligheter att för den statliga sinnessjukvårdens räkning förvärva även andra föreslås, att sammanlagt sex överskötartjänster och fyra överskötersketjänster inrättas.

På grund av ändringar i fråga om vissa vårdplatser karaktär, fördelning på avdelningar m. m. ha följande ändringar av personalorganisationen blivit aktuella.

S:t Maria sjukhus. Fyra vårdavdelningar ha alltmer fått karaktär av avlastningsavdelningar för det mest svårskötta manliga klientelet. Till följd härav bör en överskötersketjänst utbytas mot överskötartjänst.

Ulleråkers sjukhus. En behandlingsavdelning har iordningställt inom södra kvinnoavdelningen. Då av disponibla tjänster endast 1 överskötersketjänst och 2 skötersketjänster kunna knytas till denna avdelning, erfordras en ny första sköterska.

Mariebergs sjukhus. På grund av de vid detta sjukhus sedan länge pågående ombyggnadsarbetena evakuerades till stor del en vårdavdelning för manliga patienter under hösten 1946. Till följd härav inrättades vid förste skötartjänsternas tillkomst den 1 juli 1947 icke någon sådan tjänst för denna avdelning. Arbetena beräknas bli slutförda under våren 1951 och samtliga vårdavdelningar komma därefter att bli helt belagda, varför en förste skötartjänst nu bör inrättas för nämnda avdelning.

Salberga sjukhus. Efter den uppdelning av två vårdavdelningar med vardera 100 vårdplatser i fyra avdelningar, som medgivits fr. o. m. den 1 juli 1950, återstår vid sjukhuset ytterligare en vårdavdelning med ungefär samma platsantal som de ovannämnda. Även denna avdelning bör delas. Härför erfordras en ny överskötersketjänst.

En av vårdavdelningarna är fördelad på tre våningar. I en våning finnas 20 platser avsedda för det svårast kroppsligt sjuka klientelet. Vid denna del av avdelningen förekommer omfattande medicinutdelning och annat kvalificerat sjukvårdsarbete. Avdelningens förste skötare är helt tagen i anspråk inom avdelningen i övrigt. Med hänsyn härtill bör en skötare utbytas mot en förste skötare, avsedd för vården av patienterna på nämnda 20 platser.

För en avdelning om 21 lugna, relativt pålitliga patienter disponeras 1 översköterska och 1 sköterska. Översköterskan handhar vid sidan av sjukvårdstjänsten sjukhusets centrala läkemedelsförråd och skall i samband därmed biträda läkarna vid omläggningar, diverse behandlingar m. m. På sköterskan faller på grund härav att på egen hand svara för medicinutdelning o. dyl. inom avdelningen. Av denna anledning bör sköterskan utbytas mot en första sköterska.

Västra Marks sjukhus. Det är angeläget att uppdelna tre vårdavdelningar med vardera cirka 90 patienter i sex mindre vårdenheter. För att möjliggöra detta fordras, att 3 nya tjänster för första sköterskor inrättas.

Från sjukhusen ha gjorts framställningar om betydande öknings av sjukvårdspersonalen för befintliga vårdavdelningar. Styrelsen anser, att arbetskraftbehovet under de närmaste åren bör beräknas enligt följande principer.

Vid beräkningen bör tills vidare statens sjukhusutrednings principförslag tagas till utgångspunkt. I enlighet härmed (SOU 1948: 37 s. 109—112) bör antalet sjukvårdsutbildade befattningshavare inom vårdavdelningarna vid ett primärsjukhus vara så stort, att antalet patienter per tjänsteman i genomsnitt uppgår till 3,1. Därvid har ej medräknats det antal extra ordinarie tjänster, som erfordras för att bereda fastare anställning åt ersättare för sjukvårdsutbildad personal.

En förstärkning av personalen inom vårdavdelningarna vid de befintliga primärsjukhusen i sagda utsträckning skulle vid nuvarande beläggning (18 700) innebära ökning av antalet tjänster med omkring 1 045 (från 4 985 till 6 030). Förstärkningen bör emellertid avvägas jämväl med hänsyn till personalbehovet efter genomförandet av planen för sjukhusens modernisering och utbyggnad.

Planen åsyftar, att det år 1965 skall finnas 18 000 rationellt anordnade vårdplatser för statens egentliga sinnessjukvård. Moderniseringen av de befintliga sjukhusen kommer att ganska kraftigt reducera särskilt de största sjukhusens platsantal. Vidare har förutsatts, att vissa sjukhus — bl. a. Källshagen — och avdelningar skola nedläggas eller disponeras för annat ändamål. Källshagen disponeras redan nu till viss del för sinnesslövård.

I enlighet härmed har beräknats, att man vid de befintliga sjukhusen (inkl. nuvarande och planerade, till dessa sjukhus anslutna sekundäravdelningar m. m.) har att utgå från en tillgång av omkring 15 080 vårdplatser, varav 180 vid planerade sekundäravdelningar i Älvkarleö och Uddevalla. Det återstående platsbehovet, (18 000 — 15 080) 2 920 platser, skulle täckas genom uppförande av nya primärsjukhus (cirka 2 200 platser) och nya sekundäravdelningar (omkring 720 platser).

Med tillämpning av sjukhusutredningens normer har medicinalstyrelsen beräknat personalbehovet för de i planen ingående, nu befintliga sjukhusen jämte befintliga sekundäravdelningar m. m., varvid dock för sekundäravdelningar räknats med mindre personaltäthet än en befattningshavare för 3,1 patienter. Beräkningarna giva vid handen, att för befintliga sjukhus skulle erfordras en vårdpersonal av sammanlagt 5 094 personer. För nya sjukhus (inkl. tuberkulospaviljong vid nytt sjukhus) skulle enligt samma beräkningsgrunder erfordras 808 och för nya sekundäravdelningar (inkl. Älvkarleö och Uddevalla) 228 personer. Sammanlagda antalet befattningshavare skulle alltså uppgå till 6 130.

De personalförstärkningar, som vidtagas för att genom ökad patientomsättning under byggnadsperioden nedbringa platsbehovet till 18 000 platser, böra avpassas så, att antalet kvarstående tjänster vid periodens utgång icke blir större än det personalbehov, som då föreligger. Inom denna ram bör jämväl utrymme hållas öppet för att inrätta erforderliga nya tjänster för de sjukhus och sekundäravdelningar, som enligt byggnadsplanen skola tillkomma.

Någon nämnvärd reduktion av det disponibla vårdplatsantalet vid de befintliga sjukhusen till följd av renoveringar torde icke komma att ske under första hälften av ifrågavarande 15-årsperiod. Man måste emellertid räkna med sådan minskning under de sista sju åren av perioden. Vid sådant förhållande skulle antalet tjänster för vårdpersonal vid nämnda sjukhus under dessa sju år minskas, i den mån det överstiger behovet vid periodens utgång.

Med utgångspunkt från en successiv indragning av tjänster i den omfattning sjukvårdspersonal avgår med pension, omkring 100 per år, bör vårdavdelningspersonalen vid nu befintliga egentliga sinnessjukhus (inkl. sekundäravdelningar) med undantag av Källshagens sjukhus ej förstärkas utöver $(5\,094 + 100 \times 7)$ 5 800. Då antalet tjänster av ifrågavarande slag vid dessa sjukhus under innevarande budgetår uppgår till sammanlagt 5 270, skulle man sålunda kunna öka antalet sjukvårdstjänster för berörda vårdavdelningar med $(5\,800 - 5\,270)$ 530 under de närmaste budgetåren.

I enlighet härmed förordas följande förstärkning av vårdpersonalen. Vid vartdera av *Umedalens*, *Sundby* och *Birgittas sjukhus*, vilka helt sakna nattöversköterska, böra inrättas 2 överskötersketjänster eller samma antal, som vid andra sjukhus av motsvarande storlek. Vidare bör antalet skötare

och sköterskor inom *befintliga vårdavdelningar vid de egentliga sjuksjukhusen* — med undantag av Källshagens sjukhus — utökas med 40 skötartjänster och 36 skötersketjänster för att tillgodose de mest trängande behoven av förstärkningar. I det föregående har föreslagits 60 nya vårdavdelningstjänster. Med inräknande av dessa skulle hela antalet nya sådana tjänster för nästa budgetår uppgå till $(60 + 6 + 40 + 36)$ 142.

10 à 15 av vårdplatserna inom vissa nu för relativt lugna manliga patienter avsedda vårdavdelningar vid *Källshagens sjukhus* kunna icke utnyttjas, enär den nuvarande bemanningen ej är tillräcklig härför. Med anledning härav bör sjukhuset tilldelas 5 nya skötare.

Behovet av utökning av sjukvårdspersonalen för familjevård och hjälpverksamhet gör sig allt mer gällande. För *Säters sjukhus* fordras en tjänst såsom föreståndarinna i Ca 14 för den till detta sjukhus anslutna öppna vården. För *centralhemmet för familjevård i Korsberga* disponeras, förutom 1 tjänst såsom första föreståndarinna, 4 skötersketjänster. För att kunna avlasta första föreståndarinnan en del av hennes ansvar och åstadkomma bättre ordnad tjänstgöring för henne bör en vakant skötersketjänst utbytas mot en tjänst såsom första sköterska.

Med hänsyn till arbetsbördan vid de vid Ulleråkers, S:t Lars och S:t Jörgens sjukhus anordnade *rätt psykiatriska avdelningarna* torde antalet socialassistenter vid avdelningarna böra ökas med sammanlagt 3.

Slutligen böra 2 å *övergångsstat* uppförda, numera vakanta föreståndarinnestjänster i Ca 14 indragas. Under budgetåret torde ytterligare vakanser uppstå å sådana tjänster.

Sammanfattningsvis innebära förslagen beträffande sjukvårdspersonal för befintliga vårdplatser m. m., att denna personal å ena sidan skulle ökas med 1 uppsyningsman (Ca 15), 1 föreståndarinna (Ca 14), 8 överskötare (Ca 13), 2 förste skötare (Ca 12), 12 översköterskor (Ca 12), 44 skötare (Ce—Ca 11), 3 socialassistenter (Ce 11), 6 första sköterskor (Ca 10), 1 laboratoriebiträde (Ce 10) och 34 sköterskor (Ce—Ca 8). Å andra sidan skulle 1 förste uppsyningsmanstjänst (Ca 18) och 2 å *övergångsstat* uppförda föreståndarinnestjänster (Ca 14) indragas.

2 d) Ekonomipersonal för befintliga vårdplatser.

Genom om- och tillbyggnader, ökad beläggning m. m. och till följd av att antalet patienter, som kunna utnyttjas för arbete, numera är betydligt mindre än tidigare uppkomma successivt behov av förstärkningar inom en hel del ekonomiavdelningar. Genom utvecklingen av den öppna vården och vården av lättskötta sinnessjuka omhändertagas nämligen icke vid sjukhusen lättskötta, arbetsföra patienter i samma utsträckning som förr. Vidare har under det senaste årtiondet genomsnittsåldern hos sinnessjuk-

husens patienter ej oväsentligt stigit, beroende på bl. a. befolkningens ökade medellivslängd. Härtill kommer, att de moderna behandlingsmetoderna i stor utsträckning förhindra akut sjuka från att delta i egentligt arbete under vårdtiden.

Personal i verkstäder och arbetssalar. *Sidsjöns sjukhus* saknar i motsats till flertalet andra sjukhus av samma storlek hantverksföreståndartjänst för tapetserare. För rationellt underhåll av den mängd möbler, madrasser o. dyl., som finnas vid sjukhuset, kräves tillgång till kvalificerad yrkesman såsom tapetserare. Liksom motsvarande tjänster vid andra sjukhus bör den placeras i lönegrad Ca 12.

Vid *Västra Ny sjukhus* har ej inrättats någon tjänst för målare, men då det visat sig nödvändigt att snarast anställa en sådan för oundgängligt målningssunderhåll har under innevarande budgetår en disponibel hantverkartjänst utnyttjats för ändamålet. För att sjukhuset skall kunna förvärva och behålla en kvalificerad yrkesman måste en tjänst som hantverksföreståndare i Ca 12 inrättas. Samtliga övriga sjukhus, med undantag av *S:ta Annas sjukhus*, disponera sådana tjänster. Vid bifall till detta förslag kan nämnda hantverkartjänst indragas.

De patienter, som komma att vårdas vid sjukhuset äro i något mindre utsträckning än man från början räknat med lämpliga för sysselsättning med verkstadsarbete, varför antalet hantverkartjänster kan nedbringas med ytterligare två. En av dessa torde böra indragas. Den andra bör överföras till annat sjukhus.

Antalet vårdplatser vid *Vipeholms sjukhus* har genom tillkomsten av en vårdpaviljong ökats från 762 till 914, och beläggningen beräknas därigenom komma att stiga till över 1 000. Behovet av arbetskraft för underhåll av byggnaderna har successivt ökat allteftersom sjukhuset blivit äldre. En snickare är ständigt sysselsatt med reparation av möbler och andra inventarier. Dessa reparationer äro särskilt omfattande vid detta sjukhus, beroende på vårdklienteletets karaktär (svårskötta sinnesslöa). På grund av dessa omständigheter äro de disponibla tjänsterna för arbetskraft av ifrågavarande slag — 1 hantverksföreståndare och 1 hantverkare — numera otillräckliga. Vid vart och ett av övriga sjukhus av motsvarande storleksordning finnas, förutom hantverksföreståndare, 2 hantverkare för snickeriarbeten. Till sjukhuset bör överföras en hantverkartjänst från *Västra Ny sjukhus*.

Skomakeriverkstaden vid *Gådeå sjukhus* bör nedläggas. Denna verkstad saknar betydelse för patientsysselsättningen. Erforderliga skoreparationer för sjukhusets räkning kunna med fördel utföras vid *Sidsjöns sjukhus*. På grund härav bör den för skomakeriverkstaden disponerade tjänsten såsom hantverksföreståndare i Ca 12 överföras till övergångsstat.

För sy- och vävsalarnas räkning disponera sjukhusen i regel ekonomi-

biträdestjänster i Ce 3. I stället för sådana finnas emellertid vid några sjukhus enstaka ekonomibiträdestjänster i Ce 2. För dessa tjänster kan icke krävas utbildning eller nämnvärd erfarenhet inom visst yrke. Det har också visat sig svårt och i flera fall omöjligt att förvärva och behålla lämplig arbetskraft. På grund härav böra dessa tjänster avvecklas och ersättas med ekonomibiträdestjänster i Ce 3. Vid *Birgittas sjukhus* bör en sådan tjänst i Ce 2, vilken f. n. är vakant, utbytas mot en ekonomibiträdestjänst i Ce 3.

På grund av att tillgången på patientarbetskraft betydligt minskat inom sy- och vävsalarna är det ofrånkomligt, att ytterligare 2 ekonomibiträdestjänster i Ce 3 inrättas.

Personal i kök, bageri och tvätt. I den organisation, som visat sig lämplig inom centralköken vid de största och medelstora sjukhusen, ingå 2 ekonomibiträdestjänster i Ca 6 (kokerska) och minst 2 sådana tjänster i Ce 3. I stort sett är denna organisation numera genomförd. *Umedalens sjukhus* saknar dock fortfarande kokersketjänster. 2 vakanta ekonomibiträdestjänster i Ce 2 inom sjukhusets kök böra utbytas mot 2 sådana tjänster i Ca 6. Vid *Vipeholms sjukhus* bör motsvarande utbyte komma till stånd beträffande en sådan tjänst.

Vid en del sjukhus behövas vissa personalförstärkningar. 3 nya tjänster såsom ekonomibiträde i Ce 3 böra med hänsyn härtill inrättas.

En vakant tjänst som biträdande bageriföreståndare, vilken varit place-rad vid *Säters sjukhus*, kan indragas.

Enär tvättinrättning icke bör anordnas vid *Västra Ny sjukhus*, kan dess vakanta tjänst såsom tvättföreståndare i Ca 8 indragas. För handhavandet av sjukhusets tvättgodshet och för biträde med lagning och stoppning m. m. erfordras emellertid i stället en ekonomibiträdestjänst i Ce 3. Vid *Säters sjukhus* har den årliga tvättgodsmängden under de senaste fyra åren ökat med omkring 50 000 kg och beräknas ytterligare stiga. Med hänsyn härtill erfordras, att en ekonomibiträdestjänst i Ce—Ca 9 inrättas för sjukhusets räkning.

För att i viss utsträckning kunna tillgodose behovet av personalförstärkning inom tvättinrättningarna även vid andra sjukhus bör antalet ekonomibiträdestjänster i Ce 3 utökas med 2.

Övrig ekonomipersonal. För centralisering av förrådshållningen vid sjukhusen fordras viss ytterligare personal. Sålunda kräves, att en förrådsförmän anställs vid S:t Jörgens sjukhus och ett ekonomibiträde i Ce—Ca 9, huvudsakligen avsedd för biträde åt sjukhusets förrådsförmän, vid *Umedalens sjukhus*.

Den manliga sjukvårdspersonalen vid sekundäravdelningen i Hammar, 3 skötlare, har att vid sidan om sin sjukvårdstjänstgöring utföra vid anstalten förekommande gårdsskarlsgöromål (eldning, renhållning, skötsel av

grundvattenverk och vattenreningsanläggning m. m.). Vid avdelningen finns ej annan ekonomipersonal än kökspersonalen. Styrelsens expert rörande vatten- och avloppsanläggningar har framhållit angelägenheten av att en särskild befattningshavare anställs för handhavandet av grundvattenverk, reningsanläggning och värmecentral. Med hänsyn till dessa förhållanden bör en ekonomibiträdestjänst i Ce—Ca 9 inrättas.

På grund av innehavarnas avgång böra följande å *övergångsstat* uppförda tjänster indragas, nämligen 1 lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare i Ca 22 (Västra Ny sjukhus), 1 befallningsman i Ca 12 (Birgittas sjukhus), och 1 biträdande bageriföreståndare i Ca 7 (Furunäsets sjukhus).

Sammanfattningsvis innebära förslagen beträffande *ekonomipersonal för befintliga vårdplatser m. m.*, att denna personal å ena sidan skulle ökas med 2 hantverksföreståndare (Ca 12), 1 förrådsförmän (Ca 11), 3 ekonomibiträden (Ce—Ca 9), 3 ekonomibiträden (Ca 6) och 9 ekonomibiträden (Ce 3). Å andra sidan skulle samma personal minskas med 2 hantverkare (Ca 10), 1 tvättföreståndare (Ca 8), 1 biträdande bageriföreståndare (Ca 7) och 4 ekonomibiträden (Ce 2) samt med följande å *övergångsstat* uppförda tjänster, nämligen 1 lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare (Ca 22), 1 befallningsman (Ca 12) och 1 biträdande bageriföreståndare (Ca 7). Vidare skulle till *övergångsstat* överföras 1 hantverksföreståndare (Ca 12).

3) Lönereglering för läkare.

3 a) och b) 1950 års riksdags beslut om avlöningsförstärkning för vissa sinnessjukläkare innebar, att sinnessjukvårdsberedningens förslag om förbättring av läkarlönerna endast delvis genomfördes. Överläkarna erhölesålunda icke någon uppflyttning i lönegrad. Ej heller reglerades frågan om styresmannaarvoden. Medicinalstyrelsen hemställer, att samtliga överläkartjänster fr. o. m. den 1 juli 1951 hänföras till lönegraden Ca 32 och att sjukhuscheferna från samma tidpunkt tillerkännas årliga styresmannaarvoden, vilka med hänsyn till sjukhusens storlek böra utgå med 1 200 kronor vid 8 sjukhus, 1 800 kronor vid 9 sjukhus och 2 400 kronor vid 8 sjukhus.

3 c) Avlöningsförstärkningen till läkarna — vilken skall utgå fr. o. m. 1 januari 1951 — har för innevarande budgetår beräknats draga en kostnad av 280 000 kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår ökas alltså med samma belopp.

4) Lönereglering för viss kökspersonal.

Med hänsyn till svårigheterna att rekrytera tjänsterna såsom köksföreståndare och biträdande köksföreståndare hemställde medicinalstyrelsen i anslagsäskandena för innevarande budgetår om viss uppflyttning av tjäns-

terna (se prop. 100/1950, s. 33). Under tiden härefter har rekryteringsläget ytterligare försämrats. Frågan är så angelägen, att den bör upptagas till behandling med förtur framför åtskilliga andra lönespörsmål.

5) — 7) Vissa andra frågor.

5) Med stöd av instruktionen för utskrivningsnämnd vid sinnessjukhus (SFS 79/1950) ha de lokala utskrivningsnämnderna vid psykiatriska sjukhuset i Stockholm samt Ulleråkers, S:t Sigfrids och Sidsjöns sjukhus åt sig utsett sekreterare. Medicinalstyrelsen har fastställt årsarvode med tills vidare 600 kronor åt sekreteraren hos utskrivningsnämnden vid psykiatriska sjukhuset i Stockholm och 1 800 kronor åt envar av sekreterarna hos de övriga nämnderna. Medel härför böra fr. o. m. nästa budgetår beräknas under arvodesposten.

6) Framställningar ha inkommit från ett flertal sjukhus om höjning av arvodena till predikanter m. fl. Från en del håll ha därvid anmälts svårigheter att för uppgifterna förvärva lämpliga personer. Mest angeläget är att höja arvodena till predikanter och organister. Arvodena — som i stort sett varit oförändrade fr. o. m. budgetåret 1939/40 — böra höjas med 15 à 20 procent.

7) Vid bifall till förslagen om personalförstärkning erfordras medel till vikarier på de nytillkommande tjänsterna.

Yttrande.

Statens lönenämnd erinrar, att nämnden i sitt utlåtande angående anslag för budgetåret 1950/51 till avlöningar vid statens sinnessjukhus bl. a. framhöll att allvarliga betänkligheter kunde resas mot ett separat genomförande av en lönereglering för sinnessjukhusens läkare. Lönenämnden, som icke funnit anledning frågå sin sålunda tidigare intagna ståndpunkt, kan icke nu tillstyrka ytterligare löneförbättringar för hithörande läkarpersonal.

Frågan om en lönereglering för köksföreståndare och biträdande köksföreståndare vid sinnessjukhusen bör underkastas tjänsteförteckningskommitténs prövning.

I avvaktan på ett slutligt ställningstagande till de förslag, som framlagts i betänkandet angående ordnande av den andliga vården vid sjukhusen (SOU 1949: 53), kan lönenämnden icke tillstyrka den föreslagna arvodesregleringen för predikanterna vid statens sinnessjukhus.

Departementschefen.

På grundval av ett av statens sinnessjukvårdsberedning i januari 1950 framlagt förslag till generalplan för sinnessjukvårdens utbyggande har 1950 års riksdag godkänt vissa riktlinjer för modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen. Genom planen avses att ernå en intensi-

fiering av sinnessjukvården med snabbare tillfrisknande av de sjuka och ökad patientomsättning. Platsbehovet vid sjukhusen skulle härigenom minskas. Å andra sidan förutsattes emellertid för att detta resultat skall nås, att läkar- och vårdpersonalen ökas. Enligt beräkningar, som företagits av statens sjukhusutredning, bör antalet patienter per sjukvårdsutbildad befattningshavare i regel icke uppgå till mer än 3,1.

Medicinalstyrelsens nu framlagda förslag innebär en sådan förstärkning av vårdpersonalen, att denna vid de i generalplanen ingående sjukhusen inom cirka 5 år skulle komma att omfatta det antal befattningshavare, som enligt styrelsens beräkningar maximalt finge anställas med hänsyn till det vid planens fulla genomförande föreliggande personalbehovet. Såsom medicinalstyrelsen framhållit, är det önskvärt att så snart som möjligt genom ökning av bl. a. vårdpersonalen i erforderlig utsträckning erhålla en intensifierad vård. Den nu rådande statsfinansiella situationen påkallar emellertid stor återhållsamhet i fråga om inrättande av nya tjänster.

Beträffande nytillkommande vårdplatser anser jag synnerligen angeläget, att den av sjukhusutredningen föreslagna normen för personalantalet följes. Däremot finner jag mig icke kunna förorda någon mera väsentlig utökning av personalen för befintliga vårdplatser.

I enlighet med vad jag nu anfört framlägger jag följande förslag beträffande personal i anledning av nytillkommande vårdplatser. Medicinalstyrelsens hemställan i fråga om Västra Ny sjukhus anser jag mig blott kunna förorda såtillvida, att jag föreslår, att vid detta sjukhus anställas 1 överskötare och 1 förste skötare. I övrigt biträder jag styrelsens framställning. Jag förordar alltså att för Sundby, Umedalens, Furunäsets och Västra Ny sjukhus samt för sekundäravdelningarna i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors fr. o. m. nästa budgetår inrättas följande tjänster, nämligen 1 förste läkare i Ca 31, 3 föreståndarinnor i Ca 14, 2 överskötare i Ca 13, 4 förste skötare i Ca 12, 3 översköterskor i Ca 12, 10 skötare, 4 första sköterskor i Ca 10, 1 laboratoriebiträde i Ce 10, 36 sköterskor, 3 köksföreståndare i Ca 10 och 3 sömmerskor eller väverskor i Ca 7. Av de nytillkommande skötarna torde 7 böra upptagas som ordinarie i Ca 11 och 3 som extra ordinarie i Ce 11, medan av de nya skötersketjänsterna 24 torde böra upptagas som ordinarie i Ca 8 och 12 som extra ordinarie i Ce 8.

Vad angår personalen på befintliga vårdplatser föreslår jag följande.

I avseende på *läkarpersonalen* anser jag, att med inrättande av nya andre läkartjänster vid S:ta Maria och Ulleråkers sjukhus ävensom med utbyte av en andre läkare mot en förste läkare vid Sidsjöns sjukhus bör anstå tills vidare. Däremot torde intet vara att erinra mot förslaget om förstärkning av läkarpersonalen med en förste läkare i Ca 31 vid S:ta Gertruds sjukhus och med en andre läkare i Ce 29 vid Ryhovs sjukhus.

Beträffande *kontorspersonalen* tillstyrker jag på av medicinalstyrelsen

anförda skäl, att ytterligare 5 biträden för skriv- och kontorsgöromål anställas fr. o. m. nästa budgetår. Den förnyade framställningen om inrättande av en kassörstjänst vid Västra Ny sjukhus anser jag mig ej kunna biträda.

Vad härefter angår *sjukvårdspersonalen* föranleder förslaget om inrättande vid Umedalens sjukhus av en uppsyningsmanstjänst i Ca 15 samt indragning av en tjänst som förste uppsyningsman i Ca 18 ej någon erinran från min sida. Däremot är jag ej beredd tillstyrka den föreslagna personalförstärkningen för laboratorier och läkemedelsförråd vid Umedalens, S:t Sigfrids och S:t Jörgens sjukhus samt vid psykiatriska sjukhuset i Stockholm.

Med anledning av medicinalstyrelsens förslag om inrättande av 6 överskötare och 4 överskötersketjänster för arbets- och sysselsättningsterapeuter vill jag erinra, att jag till det vid propositionen nr 42/1949 fogade statsrådsprotokollet uttalade, att skötare och sköterskor vid statens sinnessjukhus, vilka med goda vitsord genomgått i propositionen föreslagen utbildning och i övrigt vore väl lämpade för uppgifter inom sysselsättnings- och arbetsterapien, borde erhålla ställning som överskötare resp. översköterska. Då nu sex sådana befattningshavare beräknas under våren 1951 ha genomgått nämnda utbildning, föreslår jag, att tjänster för dessa inrättas. Således böra 5 överskötartjänster i Ca 13 och 1 överskötersketjänst i Ca 12 tillkomma fr. o. m. nästa budgetår.

Av förslagen om utökning eller utbyte av personal på grund av förändringar i fråga om vissa vårdplatser karaktär, fördelning på avdelningar m. m. anser jag mig f. n. blott kunna tillstyrka anställande av en förste skötare i Ca 12 vid Mariebergs sjukhus och en första sköterska i Ca 10 vid Ulleråkers sjukhus. Beträffande övriga förslag om ökning av vårdpersonalen tillstyrker jag endast, att följande personal anställs, nämligen 2 översköterskor i Ca 12 för nattjänstgöring samt 5 skötare i Ca—Ce 11 och 5 sköterskor Ca—Ce 8 ävensom 1 tjänst som föreståndarinna i Ca 14 vid Sätters sjukhus.

Förslaget om indragning av 2 på övergångsstat uppförda, vakanta föreståndarinnetjänster i Ca 14 föranleder ingen erinran från min sida.

I fråga om sjukvårdspersonalen på befintliga avdelningar m. m. innebär alltså mitt förslag, att följande tjänster skulle tillkomma, nämligen 1 uppsyningsman i Ca 15, 1 föreståndarinna i Ca 14, 5 överskötare i Ca 13, 1 förste skötare i Ca 12, 3 översköterskor i Ca 12, 5 skötare i Ca—Ce 11, 1 första sköterska i Ca 10 och 5 sköterskor i Ca—Ce 8. Av de nytillkomna 5 skötartjänsterna böra 3 upptagas såsom ordinarie i Ca 11 och 2 som extra ordinarie i Ce 11, medan av de 5 nya skötersketjänsterna 3 torde böra upptagas som ordinarie i Ca 8 och 2 som extra ordinarie i Ce 8. Å andra sidan skulle 1 förste uppsyningsmanstjänst i Ca 18 och 2 på övergångsstat uppförda föreståndarinnetjänster i Ca 14 indragas.

Förslagen i fråga om *ekonomipersonalen* biträder jag såtillvida, att jag föreslår, att en hantverkartjänst i Ca 10 vid Västra Ny sjukhus indragas, att en annan sådan tjänst vid samma sjukhus överflyttas till Vipeholms sjukhus, att en tjänst som hantverksföreståndare i Ca 12 vid Gädeå sjukhus överföres till övergångsstat samt att en vakant ekonomibiträdets-tjänst i Ce 2 för sy- och vävsalar vid Birgitta sjukhus utbytes mot en ekonomibiträdets-tjänst i Ce 3. Jag har icke något att erinra mot föreslagna indragningar av vissa angivna tjänster för ekonomipersonal.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle sammanfattningssvis tillkomma följande *ordinarie tjänster*, nämligen 2 förste läkare i Ca 31, 1 uppsyningsman i Ca 15, 4 föreståndarinnor i Ca 14, 7 överskötare i Ca 13, 5 förste skötare i Ca 12, 6 översköterskor i Ca 12, 10 skötare i Ca 11, 5 första sköterskor i Ca 10, 3 köksföreståndare i Ca 10, 27 sköterskor i Ca 8 samt 3 sömmerskor eller väverskor i Ca 7. Å andra sidan skulle följande *ordinarie tjänster* indragas, nämligen 1 förste uppsyningsman i Ca 18, 1 hantverkare i Ca 10, 1 tvättföreståndare i Ca 8 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ca 7. Från övergångsstat skulle avföras 1 tjänst som lantbruksinspektör, tillika avdelningsföreståndare, i Ca 22, 2 föreståndarinnor i Ca 14, 1 befallningsman i Ca 12 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ca 7. Till övergångsstat skulle slutligen överföras 1 tjänst som hantverksföreståndare i Ca 12.

Vidare skulle tillkomma följande *icke-ordinarie tjänster*, nämligen 1 andre läkare i Ce 29, 5 skötare i Ce 11, 1 laboratoriebiträde i Ce 10, 14 sköterskor i Ce 8, 5 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Cf 4—Ce 8 och 1 ekonomibitråde i Ce 3. Å andra sidan skulle 1 ekonomibiträdets-tjänst i Ce 2 indragas.

Jag föreslår alltså, att för nästa budgetår inrättas sammanlagt 100 nya tjänster, varav 73 ordinarie och 27 icke-ordinarie, samt att 10 tjänster indragas. Tillskottet av nya tjänster skulle sålunda komma att uppgå till sammanlagt (100 — 10) 90. Av de nya tjänsterna tillkomma 68 i anledning av nytillkommande platser. 22 av tjänsterna avses för befintliga vårdplatser.

Jag övergår härnäst till de av medicinalstyrelsen framlagda förslagen om löne reglering för vissa personalkategorier. Vad först angår överläkarna vill jag erinra, att efter beslut av 1950 års riksdag läkarna vid statens sinnessjukhus tillerkänts avlöningsförstärkning fr. o. m. den 1 januari 1951 med 5 004 kronor till överläkare, 4 008 kronor till förste läkare och 3 000 kronor till vissa andre läkare. Det av statens sinnessjukvårdsberedning i december 1948 framlagda förslaget till reglering av ifrågasvarande läkares löneförmåner innebär härutöver, att samtliga överläkare skulle hänföras till 32 lönegraden samt att till sjukhuschef skulle utgå styresmannaarvode, vilket med hänsyn till sjukhusens storlek i regel icke

borde understiga 1 200 kronor. Medicinalstyrelsen, som biträder den sålunda föreslagna lönegradsplaceringen, förordar, att styresmannaarvodet skall utgå med 1 200, 1 800 resp. 2 400 kronor för år. För egen del tillstyrker jag den föreslagna lönegradsplaceringen. Jag förordar även, att särskilt styresmannaarvode tillerkännes sjukhuscheferna. Arvodet bör bestämmas till 720 kronor för de mindre, 1 200 kronor för de medelstora och 1 680 kronor för de större sjukhusen. Indelningsgrunden för arvodesgrupperingen bör vara densamma som för sjukhusintendenternas inplacering i lönegrad. I enlighet härmed skulle styresmannaarvode utgå med 720 kronor till 8, med 1 200 kronor till 9 och med 1 680 kronor till 8 sjukhuschefer. De nu föreslagna regleringarna torde böra gälla fr. o. m. nästa budgetår.

Med hänsyn till vad lönenämnden anfört anser jag mig icke kunna tillstyrka någon löneförbättring för köksföreståndare och predikanter. Ej heller kan jag tillstyrka förbättring för organisterna. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordar jag däremot, att de vid sinnessjukhusens rättspsykiatriska avdelningar anställda socialassistenterna i Ce 11 fr. o. m. nästa budgetår uppflyttas till 13 lönegraden.

Vad slutligen angår medelsberäkningen för nästa budgetår påkalla de av mig framlagda förslagen ökning av medelsanvisningen under anslaget med i runt tal 550 000 kronor för nytillkommande tjänster, 60 000 kronor för inplacering i 32 lönegraden av samtliga överläkare och 30 000 kronor för styresmannaarvoden åt sjukhuscheferna. Då medel för avlöningsförstärkning till sinnessjukläkarna för innevarande budgetår beräknats allenast för ett halvt år med 280 000 kronor, torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med sistnämnda belopp. Till arvoden till sekreterare i lokala utskrivningsnämnder beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen 6 000 kronor. Arvodena torde liksom hittills böra utgå från anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal. Med hänsyn till den personalförstärkning, jag i det föregående förordat, erfordras ytterligare medel till vikarieavlöningar. Jag beräknar härför 100 000 kronor. Härtill kommer kostnaden för uppflyttning av socialassistenterna, vilken torde kunna uppskattas till 4 000 kronor. I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har jag för en provisorisk löne reglering av sinnessjukhusens maskinpersonal m. m. för nästa budgetår beräknat ett belopp av 50 000 kronor. Med hänsyn till belastningen på anslagsposten till rörligt tillägg bör denna post höjas med 380 000 kronor. Å andra sidan minskas medelsbehovet med i runt tal 20 000 kronor genom indragning av vissa tjänster. Anslaget skulle alltså ökas med $(550\,000 + 60\,000 + 30\,000 + 280\,000 + 6\,000 + 100\,000 + 4\,000 + 50\,000 + 380\,000 - 20\,000)$ 1 440 000 kronor.

På grund av förekommande vakanser å ordinarie tjänster m. m. har belastningen på ordinarieposten under budgetåret 1949/50 varit cirka 1 000 000

kronor lägre än medelsanvisningen. För budgetåret 1950/51 reducerades posten med 300 000 kronor med hänsyn till belastningen under budgetåret 1948/49. Enär vakanser i ungefär samma omfattning kunna förväntas även under nästa budgetår, torde posten böra nedsättas med ytterligare 700 000 kronor. Motsvarande uppräknings bör göras av anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal, vilken under budgetåret 1949/50 överskreds med omkring 2 365 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 28 630 000 (— 20 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 243 600 (+ 30 000) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 19 535 000 (+ 985 000) kronor samt rörligt tillägg 5 431 400 (+ 445 000) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (28 630 000 + 243 600 + 19 535 000 + 5 431 400) 53 840 000 (+ 1 440 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens sinnessjukhus, vilka påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52;

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	28 630 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	243 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	19 535 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 431 400

Summa förslagsanslag kronor 53 840 000;

c) till *Statens sinnessjukhus*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 53 840 000 kronor.

[29] 27. Statens sinnessjukhus: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	20 250 000	22 469 708
1949/50	23 200 000	24 485 006
1950/51 (statsliggaren s. 956) ..	23 800 000	
1951/52 (förslag)	25 125 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 10/10 1950) föreslår, att anslaget höjes med 1 300 000 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare...	272 544	240 000	275 000	+ 35 000
2. Reseersättningar	188 441	185 000	195 000	+ 10 000
3. Bränsle, lyse och vatten.....	4 844 606	5 000 000	4 845 000	— 155 000
4. Övriga expenser	285 674	350 000	370 000	+ 20 000
5. Övriga utgifter				
a) Inventarier	897 066	900 000	1 100 000	+ 200 000
b) Tvätt och renhållning.....	648 294	550 000	645 000	+ 95 000
c) Utspisning	11 931 713	12 000 000	12 400 000	+ 400 000
d) Linne, gång- och sängkläder	2 743 260	2 000 000	2 500 000	+ 500 000
e) Läkemedel m. m.	1 019 340	910 000	1 100 000	+ 190 000
f) Familjevård	634 267	600 000	640 000	+ 40 000
g) Automobiler och transporter	338 519	335 000	300 000	— 35 000
				+ 1 300 000

Motiv.

Medelbeläggningen på statens sinnessjukhus uppgick under år 1949 till 22 318, varjämte i medeltal 646 patienter per dag vistades i den till dessa sjukhus anslutna familjevården. Under första halvåret 1950 ha sammanlagt 353 nya vårdplatser tagits i anspråk. För innevarande budgetår beräknas ytterligare sammanlagt 668 platser, av vilka dock 156 avses tills vidare skola utnyttjas för evakuering av vissa befintliga platser. Vidare beräknas, att sammanlagt 248 nya vårdplatser skola bli disponibla under nästa budgetår. Medelbeläggningen under budgetåret 1951/52 uppskattas till sammanlagt omkring $(22\,318 + 353 + 668 - 156 + 248)$ 23 430. Medeltalet patienter i familjevård torde komma att uppgå till omkring 650.

I enlighet härmed beräknas totala antalet vårdade per dag till omkring $(23\,430 + 650)$ 24 080.

1) Medicinalstyrelsen har vid en del sjukhus, där det ansetts särskilt angeläget att de tillgängliga läkarkrafterna uteslutande ägna sig åt patienternas vård, förordnat läkare utanför sjukhusen som verksläkare, vilket medverkat till att belastningen å anslagsposten ökat från 239 139 kronor budgetåret 1948/49 till 272 544 kronor budgetåret 1949/50. Samma ordning bör genomföras vid ytterligare sjukhus.

2) Fr. o. m. den 1 juli 1950 ha fyra överläkartjänster för hjälpverksamhet och familjevård tillkommit.

3) Enligt från byggnadsstyrelsen och bränslekommissionen inhämtade uppgifter kunna kostnaderna för bränsle under nästa budgetår icke beräknas bli lägre än under budgetåret 1949/50.

4) På grund av den öppna vårdens fortsatta utbyggnad uppskattas de löpande utgifterna under nästa budgetår till minst 290 000 kronor. För innevarande budgetår beräknades — förutom medel för löpande kostnader — 80 000 kronor för utbyte av manuellt betjänade telefonväxlar mot automatiserade sådana vid Birgittas och S:t Gertruds sjukhus. Enligt vad sty-

relsen erfarit, kommer leverans av växeln till Birgittas sjukhus ej att verkställas förrän under budgetåret 1951/52. I stället för telefonväxeln till Birgittas sjukhus beräknas en telefonväxel bli levererad till Västra Ny sjukhus under innevarande budgetår för en kostnad av omkring 23 000 kronor. Under nästa budgetår bör motsvarande utbyte av telefonväxel vid Furunäsets sjukhus komma till stånd. För budgetåret böra alltså medel anslås till bestridande av kostnaderna för utbyte av telefonväxlarna vid Birgittas och Furunäsets sjukhus. För ändamålet erfordras ett belopp av 80 000 kronor. Delposten till övriga expenser upptages alltså till (290 000 + 80 000) 370 000 kronor.

5) Jämlikt socialstyrelsens levnadskostnadsindex, vilket visar en genomsnittlig prisstegring med 66 procent mellan åren 1935 och 1949 (juni) och med 67 procent mellan åren 1935 och 1950 (juni), äro prisförhöjningarna sistnämnda år

på inventarier	möbler	88 %	(89 % juni 1949)
	husgeråd, verktyg	64 %	(67 % » 1949)
» tvätt och renhållning	tvätt	49 %	(49 % » 1949)
	tvål och såpa	95 %	(107 % » 1949)
» utspisning	livsmedel	84 %	(81 % » 1949)
» linne, gång- och sängkläder	kläder och skodon	90 %	(87 % » 1949)
	hushållstextilier	130 %	(132 % » 1949)

Enligt kommerskollegii partiprisindex är stegringen av partipriserna sedan år 1935 ännu högre (123 procent år 1950 mot 116 procent år 1949) än den prisförhöjning, som kommer till uttryck i socialstyrelsens levnadskostnadsindex.

5 a) Sedan juni 1949 ha såsom av det föregående framgår priserna på inventarier hållit sig ungefär oförändrade, så att prisförhöjningen sedan år 1935 fortfarande uppgår till i genomsnitt omkring 75 procent. Med utgångspunkt från anslagsbeloppet budgetåret 1935/36, cirka 20 kronor per patient och år, bör man sålunda för nästa budgetår i första hand räkna med ett anslagsbelopp av 35 kronor per patient eller vid en medelbeläggning på sjukhusen om 23 430 med sammanlagt (23 430 × 35) 820 000 kronor för löpande utgifter av normal omfattning.

Liksom för innevarande budgetår erfordras dessutom viss tillfällig höjning av anslaget. Från sjukhusen ha till medicinalstyrelsen inkommit framställningar om medel för speciella, mera kostnadskrävande anskaffningar. Styrelsen beräknar härför sammanlagt 584 000 kronor. Enär dessa förnyelser och kompletteringar böra ske etappvis, synes dock anslagets höjning för nästa budgetår böra begränsas till 280 000 kronor.

Inventarieposten föreslås sålunda upptagen med (820 000 + 280 000) 1 100 000 kronor.

5 b) Belastningen på denna delpost budgetåret 1948/49 uppgick till

548 477 kronor. Den ökade belastningen under budgetåret 1949/50 beror på att behovet av tvätt- och rengöringsmedel numera kan bättre tillgodoses än under de närmast föregående åren, att beläggningen på sjukhusen ökats samt att tvätten för tre sjukhus till stor del överlåtits på tvättnrättningar utanför sjukhusen.

5 c) Då kostnaden för dagsportion under år 1949 i genomsnitt utgjort 1 krona 29 öre, kan den kostnadsökning, som skulle följa av den för nästa budgetår beräknade större beläggningen uppskattas till omkring 500 000 kronor. Vid oförändrad kostkvalitet och i stort sett samma livsmedelspriser beräknas i enlighet härmed och med hänsyn till belastningen budgetåret 1949/50 utgifterna under nästa budgetår till omkring (11 931 713 + 500 000) 12 400 000 kronor. Styrelsen har därvid räknat med att den vid två sjukhus sedan budgetåret 1949/50 medgivna försöksverksamheten med enhetskost — innehärande en tillfällig höjning av posten med 200 000 kronor — får bedrivas jämväl under nästa budgetår.

5 d) Det för innevarande budgetår anvisade anslagsbeloppet, 2 000 000 kronor, motsvarar ungefär 86 kronor per patient. Detta belopp har visat sig otillräckligt. Anslaget per patient under tiden före andra världskriget uppgick till omkring 48 kronor. Textilpriserna ha sedan dess stigit med i genomsnitt cirka 110 procent. Då medel böra ställas till förfogande i minst samma utsträckning som under tiden före andra världskriget, bör anslagsbeloppet per patient upptagas till 100 kronor. I enlighet härmed borde vid en beläggning med 23 430 patienter och oförändrade priser delposten uppföras med 2 343 000 kronor. Med hänsyn till väntade prissstegringar bör posten dock uppräknas till 2 500 000 kronor.

5 e) Kostnaderna för läkemedel m. m. uppgingo under budgetåret 1948/49 till 905 781 kronor. De för budgetåret 1949/50 ökade kostnaderna förorsakas huvudsakligen av den allt mer vidgade tillämpningen av medicinska behandlingsmetoder och av att kroppssjukhusen till följd härav i betydligt större utsträckning än tidigare måst anlitas för undersökningar och behandlingar. Nya läkemedel (penicillin m. fl.) draga även betydande kostnader. Då posten är avsedd för ändamål av vital betydelse ur såväl diagnostisk som terapeutisk synpunkt bör den icke beräknas för snävt. Med hänsyn till medelsåtgången budgetåret 1949/50 och den beräknade ökade beläggningen på sjukhusen bör posten uppräknas med 190 000 kronor.

5 f) Ehuru medeltalet patienter i familjevård per dag ej undergått någon nämnvärd stegring (641 år 1948 och 646 år 1949) har belastningen på posten ökat från 598 621 kronor under budgetåret 1948/49 till 634 267 kronor under budgetåret 1949/50, beroende huvudsakligen på att medicinalstyrelsen i vissa fall måst medgiva höjningar av ersättningar för patienternas inackordering. Generalplanen för sinnessjukvården förutsätter en väsentlig utvidgning av denna vårdform. Det är angeläget, att denna utvidgning åstadkommes snarast möjligt. Med hänsyn härtill samt till belast-

ningen på anslagsposten ävensom till väntade prishöjningar på textilier bör posten uppräknas.

5 g) Hjälpverksamhetens utbyggande kan beräknas komma att öka kostnaderna under denna delpost. Å andra sidan torde emellertid det lägre bensinpris, som kommer att gälla fr. o. m. den 1 januari 1951, ganska märkbart minska medelsbehovet.

Departementschefen.

Medicinalstyrelsens förslag i fråga om anslagsposterna till sjukvård m. m. åt befattningshavare, reseersättningar, bränsle, lyse och vatten samt övriga expenser föranleder ej annan erinran från min sida, än att uppräkningsen av posten till reseersättningar torde kunna begränsas till 5 000 kronor och minskningen av posten till bränsle, lyse och vatten avrundas till 150 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter anser jag i likhet med medicinalstyrelsen, att ökad medelsanvisning erfordras till inventarier och läkemedel. Ökningen torde dock böra stanna vid resp. 25 000 och 140 000 kronor. Beträffande kostnaderna för utspisning har jag ej något att erinra mot den av styrelsen föreslagna höjningen i anledning av ökad beläggning på sjukhusen. Jag anser det emellertid vidare vara angeläget, att s. k. enhetskost försöksvis införes vid ytterligare ett sjukhus. Kostnaderna härför uppskattar jag till i runt tal 100 000 kronor. Med hänsyn till inträffad prisstegring bör posten vidare uppräknas med 250 000 kronor. Medelsanvisningen till utspisning torde sålunda böra höjas med $(400\,000 + 100\,000 + 250\,000)$ 750 000 kronor. Utgifterna för linne, gång- och sängkläder ha under det sistförflutna budgetåret uppgått till icke mindre än 2 743 260 kronor mot för samma budgetår anvisade 1 800 000 kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat ligger orsaken till detta avsevärda överskridande däri, att tidigare gjorda beställningar hos vederbörande leverantörer kunnat effektueras i ett snabbare tempo än vad man haft anledning räkna med vid beställningarnas utläggande. Trots den ökade anskaffning, som sålunda ägt rum, äro briserna i sinnessjukhusens utrustning på sina håll alltjämt betydande. Sålunda äro patientkläderna ofta av synnerligen låg standard, illasittande och föga ändamålsenliga, vilket i väsentlig grad bidrager till att skapa ett deprimerande intryck av tristess. Jag har för den skull föranstaltat om en undersökning av möjligheterna att förse patienterna med trevligare och mera ändamålsenliga ytterplagg. Undersökningen är ännu icke slutförd. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört samt på de av medicinalstyrelsen anförda skälen anser jag mig kunna tillstyrka en höjning av anslagsposten till linne, gång- och sängkläder. Uppräkningsen torde dock kunna begränsas till 400 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att posten ej kommer att överskridas. Emot medelsberäkningen för återstående i anslagsposten till övriga utgifter ingående delposter har jag ingen erinran.

I enlighet med vad jag sålunda förordat uppskattar jag det ökade medels-

behovet för nästa budgetår till (35 000 + 5 000 — 150 000 + 20 000 + 25 000 + 140 000 + 750 000 + 400 000 + 95 000 + 40 000 — 35 000) 1 325 000 kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (23 800 000 + 1 325 000) 25 125 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sinnessjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 25 125 000 kronor.

[30] 28. *Statens sinnessjukhus: Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter.*

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	16 000	11 222
1949/50	16 000	10 185
1950/51 (statsliggaren s. 957)	16 000	
1951/52 (förslag)	10 000	

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget med hänsyn till anslagsbelastningen under de två senast förflutna budgetåren nedräknas med 5 000 kronor.

Departementschefen.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 10 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sinnessjukhus: Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[31] 29. *Utrustning av nya sinnessjukhus.* För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 540 000 kronor (statsliggaren s. 957).

Medicinalstyrelsen har inkommit med allenast preliminärt förslag rörande beräkningen av anslaget. Då jag sålunda ännu icke är i tillfälle att taga slutlig ställning till medelsberäkningen förordar jag, att anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptages med allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 900 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning av nya sinnessjukhus* för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 900 000 kronor.

[32] 30. *Om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund.* Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen (skr. nr 352) att å driftbudgeten för budgetåret

1947/48 under V a huvudtiteln till om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor. Anslaget skulle användas för att bestrida kostnaderna för förberedande åtgärder och upprättande av erforderliga detaljritningar för byggnadsföretaget. Genom beslut den 27 juni 1947 ställde Kungl. Maj:t anslaget till byggnadsstyrelsens förfogande, att av styrelsen disponeras för därmed avsett ändamål.

Sedan detaljritningar färdigställts, beslöt 1948 års riksdag (skr. nr 235) med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 185/1948 framlagt förslag, att vid psykiatriska kliniken i Lund skulle i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen förordat förslag verkställas om- och tillbyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1 700 000 kronor. Av detta belopp anvisade riksdagen för budgetåret 1948/49 under elfte huvudtiteln ett reservationsanslag av 750 000 kronor. Den 4 juni 1948 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra arbetena för en kostnad av högst 1 700 000 kronor samt ställde det av riksdagen för budgetåret 1948/49 anvisade anslaget å 750 000 kronor till styrelsens förfogande.

Efter förslag av Kungl. Maj:t beslöt vidare 1950 års riksdag (statsverkspropositionen, elfte huvudtiteln, punkten 29; riksd. skr. nr 11) att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor, vilket belopp Kungl. Maj:t genom beslut den 5 maj 1950 ställde till styrelsens förfogande.

I skrivelse den 28 augusti 1950 har *byggnadsstyrelsen* — med förmälan att byggnadsföretaget nyligen påbörjats och att det torde vara i stort sett färdigställt i början av år 1952 — föreslagit, att återstoden av det för byggnadsföretaget beräknade beloppet (1 700 000 — 100 000 — 750 000 — 600 000) 250 000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande för nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av psykiatriska kliniken i Lund* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[33] 31. Driftkostnadsersättning för psykiatriska klinikerna i Lund och Uppsala.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	1 550 000	1 577 260
1949/50	2 000 000	1 304 563
1950/51 (statsliggaren s. 958)	1 700 000	
1951/52 (förslag)	1 800 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 200 000 kronor.

Motiv.

Såsom driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund ha under budgetåret 1949/50 utbetalats 354 653 kronor, avseende tiden 1 januari—30 juni 1949. För tiden därefter har framställning om ersättning ännu ej gjorts. För budgetåret 1950/51 ha med utgångspunkt från den av direktionen för år 1950 beräknade driftkostnaden per underhållsdag, 24 kronor 12 öre, beräknats 810 000 kronor. I budgetförslaget för år 1951 har lasarettsdirektionen beräknat driftkostnaden per underhållsdag till 27 kronor 69 öre, d. v. s. 14,8 procent högre än den för år 1950 beräknade kostnaden. Vid motsvarande ökning av driftkostnadsersättningen skulle denna under budgetåret 1951/52 komma att uppgå till omkring $\left(\frac{810\,000 \times 114,8}{100}\right)$ 930 000 kronor. Då kliniken på grund av ombyggnadsarbeten icke torde kunna fullbeläggas hela budgetåret, synes beloppet kunna avrundas till 900 000 kronor.

Under budgetåret 1949/50 ha såsom driftkostnadsersättning för kliniken i Uppsala utbetalats 949 910 kronor. Enligt inhämtad uppgift har i akademiska sjukhusets inkomst- och utgiftsstat för budgetåret 1950/51 driftkostnaden per underhållsdag beräknats till 33 kronor 65 öre eller till ett belopp, som är 5,7 procent högre än den i staten för budgetåret 1949/50 beräknade dagkostnaden, 31 kronor 85 öre. Vid motsvarande ökning av driftkostnadsersättningen för budgetåret 1951/52 skulle denna komma att uppgå till omkring $\left(\frac{949\,910 \times 105,7}{100}\right)$ 1 000 000 kronor.

Departementschefen.

Jag godtager medicinalstyrelsens beräkning av driftkostnadsersättningen för psykiatriska kliniken i Uppsala.

Vad angår motsvarande ersättning för kliniken i Lund har medicinalstyrelsen upplyst, att driftkostnadsersättning under budgetåret 1949/50 utbetalats med 354 653 kronor, avseende tiden 1 januari—30 juni 1949. Enligt vad jag inhämtat har för tiden 1 juli—31 december 1949 utbetalats 410 850 kronor. Sammanlagt har sålunda i driftkostnadsersättning, avseende år 1949, utanordnats i runt tal $(354\,653 + 410\,850)$ 765 000 kronor. Med utgångspunkt härifrån och med iakttagande av den av medicinalstyrelsen beräknade förhöjningen med 14,8 procent uppskattar jag driftkostnadsersättningen för nästa budgetår till $\left(\frac{765\,000 \times 114,8}{100}\right)$ 878 220 kronor, vilket belopp dock torde kunna avrundas till 800 000 kronor.

Anslaget uppföres alltså med $(1\,000\,000 + 800\,000)$ 1 800 000 (+ 100 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniker i Lund och Uppsala* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[34] 32. Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	10 000 000	11 033 944
1949/50	10 000 000	11 712 611
1950/51 (statsliggaren s. 959)	11 000 000	
1951/52 (förslag)	11 700 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget uppräknas med 700 000 kronor.

Motiv.

Anslagsbelastningen under de senaste åren har i allmänhet varit större än som på förhand beräknats, huvudsakligen beroende på den fortgående stegringen av vårdkostnaderna vid statens sinnessjukhus. De förutsättningar (folkökningen under år 1950, antalet underhållsdagar på statens sinnessjukhus under nämnda år samt statsverkets kostnad för underhållsdag vid statens sinnessjukhus för samma år), på vilka en närmare beräkning av det uppkommande statsbidraget måste bygga, kunna ännu icke så preciseras, att en dylik beräkning är möjlig. *Medicinalstyrelsen* anser därför, att utgångspunkten för uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår bör vara belastningen å anslaget under budgetåret 1949/50.

Departementschefen.

I enlighet med *medicinalstyrelsens* förslag beräknar jag medelsbehovet till 11 700 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 11 700 000 kronor.

[35] 33. Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett. Anslaget är på gällande riksstat uppfört med ett formellt belopp av 100 kronor. Vid ingången av budgetåret 1950/51 fanns på anslaget en disponibel reservation av 350 000 kronor.

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att för nästa budgetår anvisas 60 000 eller, om byggnadsregleringen lättas, 400 000 kronor.

Motiv.

Till styrelsen har hittills inkommit endast en ansökan om statsbidrag. Denna avser bidrag med 408 000 kronor för en psykiatrisk avdelning vid lasarettet i Västerås. Byggnadstillstånd för denna har emellertid ännu icke beviljats. För statsbidrag till avdelningen i Västerås erfordras ytterligare (408 000 — 350 000 — 100) 57 900 kronor eller i runt tal 60 000 kronor. Därest byggnadsregleringen lättas, bör för statsbidrag till anordnande av ännu en avdelning minst 340 000 kronor finnas disponibla.

Departementschefen.

1950 års besparingsutredning har i en under december 1950 avgiven promemoria framfört vissa förslag rörande anslagen under elfte huvudtiteln. Förslagen innebära bl. a., att de statliga anläggningsbidragen till den länsvis organiserade sjukvården avskaffas. Härav beröras anslagen till bidrag till uppförande eller inrättande m. m. av psykiatriska avdelningar vid lasarett, vårdhem för lättskötta sinnessjuka, anstalter för bildbara sinnesslöa, barnavdelningar vid lasarett m. m., tuberkulossjukvårdsanstalter, epidemivårdsanstalter, hem för kroniskt sjuka och förlossningsanstalter. Därjämte har ifrågasatts, huruvida icke bidraget till driften av hem för kroniskt sjuka kunde indragas. Promemorian är föremål för övervägande inom inrikesdepartementet. Med hänsyn till tidpunkten för promemorians avlämnande kan det emellertid icke medhinnas att framlägga eventuella förslag för 1951 års riksdag.

Förevarande anslag torde icke komma att till någon del tagas i anspråk under budgetåret 1950/51. Vid nästa budgetårs ingång torde därför kvarstå en disponibel reservation på 350 100 kronor. För den planerade psykiatriska avdelningen vid lasarettet i Västerås har byggnadstillstånd ännu icke beviljats. Med hänsyn härtill och då utbetalning av statsbidrag för någon annan anläggning icke torde kunna ifrågakomma under nästa budgetår, anser jag ytterligare medelsanvisning icke erforderlig. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med allenast ett formellt belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av psykiatriska avdelningar vid lasarett* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[36] 34. Bidrag till driften av psykiatriska avdelningar vid lasarett.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	30 000	38 082
1950/51 (statsliggaren s. 959)	30 000	
1951/52 (förslag)	30 000	

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Driftbidrag har hittills beviljats endast en avdelning, nämligen psykiatriska avdelningen vid lasarettet i Linköping, vilken inrymmer 29 bidragsberättigade vårdplatser. Såvitt nu är känt torde någon ytterligare avdelning icke kunna tagas i bruk under kalenderåret 1951.

Departementschefen.

Medicinalstyrelsens förslag föranleder ej någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av psykiatriska avdelningar vid lasarett* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[37] 35. Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka. Anslaget är å gällande riksstat uppfört med ett formellt belopp av 100 kronor (statsliggaren s. 959). Vid ingången av budgetåret 1950/51 fanns på anslaget en reservation av 585 834 kronor.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) uttalar, att med hänsyn till reservationens storlek någon ytterligare medelsanvisning icke f. n. erfordras, samt föreslår, att anslaget uppföres på riksstaten för nästa budgetår med allenast ett formellt belopp.

Departementschefen.

Jag biträder medicinalstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[38] 36. Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	1 250 000	1 272 414
1949/50	1 250 000	1 287 655
1950/51 (statsliggaren s. 960)	1 300 000	
1951/52 (förslag)	1 400 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Motiv.

Antalet belagda vårdplatser beräknas för nästa budgetår komma att öka med omkring 150 genom att Stockholm och Malmö fr. o. m. den 1 juli 1950 blivit berättigade till statsbidrag till driften av de av dem drivna vårdhem-

men samt med 85 genom nyinrättande av platser inom Kalmar läns norra och Västmanlands läns landstingsområden. Kostnadsökningarna i anledning härav beräknas till sammanlagt ca 88 000 kronor, vilket belopp höjts till 100 000 kronor med hänsyn till anslagsöverskridandet under nästföregående budgetår.

Departementschefen.

Emot medicinalstyrelsens medelsberäkning har jag ej någon erinran och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[39] 37. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	202 000	197 623
1950/51 (statsliggaren s. 960)	203 000	
1951/52 (förslag)	203 000	

Yrkande.

Skolöverstyrelsen (skr. 26/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 3 200 kronor.

	Ökning
1. Personalökning	1 500
2. Vikariatsersättningar	200
3. Omräkning:	
löneklassuppflyttningar	1 500
	3 200

Motiv.

1) Ett timavlönat skrivbiträde erfordras såsom arbetsbiträde åt kassören, vilken ej medhinner alla göromål å ordinarie arbetstid. Ersättningen till biträdet är beräknad efter 2 kronor 50 öre per timma, medan övertidserättning till kassören beräknas till 5 kronor per timma.

2) Ökningen är föranledd av ökad sjukdomsfrekvens bland äldre befattningshavare.

Departementschefen.

Jag har icke något att erinra mot den föreslagna personalförstärkningen eller mot beräkningen av medelsbehovet till vikariatsersättningar och löneklassuppflyttningar. Med hänsyn till anslagets belastning sistförflutna budgetår torde dock någon uppräknig av detsamma ej vara erforderlig.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 71 400 (— 3 200) kronor, arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, oförändrat 2 500 kro-

nor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 107 900 (+ 3 100) samt rörligt tillägg 21 200 (+ 100) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (71 400 + 2 500 + 107 900 + 21 200) oförändrat 203 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	71 400
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	107 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	21 200

Summa förslagsanslag kronor 203 000;

b) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 203 000 kronor.

[40] 38. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	117 800	144 237
1950/51 (statsliggaren s. 961)	117 800	
1951/52 (förslag)	153 000	

Yrkande.

Skolöverstyrelsen (skr. 26/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 28 100 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare....	2 317	1 500	2 000	+ 500
2. Expenser : Övriga expenser.....	2 031	2 400	2 100	— 300
3. Övriga utgifter:				
a) Underhåll av byggnader	7 940	4 000	15 900	+ 11 900
b) Renhållning	6 146	4 500	5 400	+ 900
c) Utspisning för personal	36 597	3 675	3 675	—
d) Utspisning för elever		34 125	43 325	+ 9 200
e) Beklädnad och sängkläder	34 095	25 000	30 000	+ 5 000
f) Diverse omkostnader	6 996	6 000	6 900	+ 900
				+ 28 100

Motiv.

2) Utgifterna beräknas normalt belöpa sig till 2 100 kronor.

3 a) En av byggnadsstyrelsen gjord översyn har ådagalagt, att vissa underhållsarbeten behöva utföras på en del till hemmet hörande byggnader

till en sammanlagd kostnad av 17 900 kronor. Sålunda behöver arbetshemmets fasad — som företer åtskilliga skador och synliga lagningar — renoveras (9 500 kronor), elevrummens golv förses med papp och linoleummattor (2 400 kronor) samt vissa fönsterbågar i expeditiionsbyggnaden utbytas m. m. (1 375 kronor). Övriga underhållsarbeten, huvudsakligen utvändig målning, beräknas till sammanlagt 4 625 kronor. Av arbetena kunna vissa för en sammanlagd kostnad av 3 000 kronor utföras redan under innevarande budgetår. För nästa budgetår skulle alltså till underhållsarbeten erfordras (17 900 — 3 000) 14 900 kronor. Härutöver böra 1 000 kronor beräknas för oförutsedda reparationer.

3 b) Kostnaderna för textiltvätten ha ökat med cirka 30 procent.

3 c—d) Ökningen avser att möjliggöra en höjning av koststandarden för eleverna.

3 e) Omkring 40 elever försöksutskrivs varje år och vid utskrivningen erfordras en utrustning för inemot 500 kronor per elev. Nuvarande medelsanvisning är på grund härav otillräcklig.

3 f) Höjningen är motiverad av det nuvarande bensinpriset.

Departementschefen.

Jag vill först anmäla, att byggnadsstyrelsen i skrivelse den 17 juli 1950 hemställt om anvisande av 10 000 kronor till kostnader för nyanskaffning och installation m. m. av två värmepannor för skol- och yrkeshemmet. Jag tillstyrker detta förslag.

Skolöverstyrelsens hemställan att posten till diverse omkostnader skulle höjas, anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka. Föreslagna ökningar av posterna till renhållning, utspisning för elever samt beklädnad och sängkläder torde böra begränsas till resp. 400, 8 500 och 4 200 kronor. I övrigt biträder jag skolöverstyrelsens beräkningar.

Anslaget uppföres sålunda med (117 800 + 10 000 + 400 + 8 500 + 4 200 + 500 — 300 + 11 900) 153 000 (+ 35 200) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 153 000 kronor.

[41] 39. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	96 000	90 864
1950/51 (statsliggaren s. 961)	98 000	
1951/52 (förslag)	98 000	

Yrkande.

Skolöverstyrelsen (skr. 26/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 3 800 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Personalökning:	
1 vårdarinna Ce 7 (Cg 5)	+ 3 675
2. Uppflyttning av 1 vaktbiträde från Ce 5 till Ce 7	+ 480
3. Omräkning:	
a) Löneklassförändringar	— 380
b) Avrundning	+ 25
	+ 3 800

Motiv.

1) Den nuvarande personalen är ej tillräcklig för att en under elevernas fritid nödvändig differentiering av eleverna skall kunna ske. Det är synnerligen önskvärt, att eleverna såväl efter skolarbetets slut som på söndagarna uppdelas i grupper efter ålder och läggning och på så sätt erhålla lämpligare sysselsättning och större personlig omvårdnad. För personalen skulle inrättandet av ännu en vårdarinnetjänst innebära betydande arbetslättnad.

2) Med hänsyn till vaktbiträdets krävande arbete, som innebär dels viss kvällstjänst av vårdande natur dels ansvarsfylld nattjänstgöring, bör hon jämföras med vårdarinnorna vid hemmet.

Yttrande.

Statens lönenämnd erinrar, att frågan om vaktbiträdets lönegradsplacering prövats av 1947 års riksdag. Någon ändring i biträdets arbetsuppgifter har enligt inhämtade uppgifter icke inträtt sedan nämnda prövning. Med hänsyn härtill avstyrker lönenämnden lönegradsupplyttningen.

Departementschefen.

Ehuru den förstärkning av vårdpersonalen, som föreslagits av skolöverstyrelsen, synes mig vara önskvärd i och för sig, anser jag mig likväl i nuvarande statsfinansiella läge icke kunna tillstyrka förslaget. På av statens lönenämnd anförda skäl kan jag ej heller tillstyrka den förordade lönegradsupplyttningen av ett vaktbiträde. Anslaget för nästa budgetår torde böra upptagas med oförändrat belopp och med samma fördelning på anslagsposter som i nu gällande stat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 98 000 kronor.

[42] 40. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	44 400	47 342
1950/51 (statsliggaren s. 962)	46 400	
1951/52 (förslag)	56 300	

Yrkande.

Skolöverstyrelsen (skr. 26/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 14 100 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar	200	200	500	300
2. Expenser:				
a) Bränsle, lyse, vatten	9 978	7 000	10 000	3 000
b) Övriga expenser	650	650	750	100
3. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier	1 000	1 500	3 500	2 000
b) Utspisning för personal	24 590	8 500	8 500	—
c) Utspisning för elever		17 300	23 950	6 650
d) Beklädnad och sängkläder	4 528	4 600	5 800	1 200
e) Hälso- och sjukvård	1 551	1 500	2 000	500
f) Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel	599	600	950	350
				14 100

Motiv.

1) Höjningen erforderlig för åstadkommande av tillfredsställande övervakning av försöksutskrivna elever samt transport av elever till andra anstalter m. m.

2 b) Hemmets räkenskapsböcker behöva bindas. Härjämte ha utgifterna för annonsering ökat.

3 a) För att den utrustning, vartill medel anvisats budgetåret 1949/50 under reservationsanslaget till Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Engångsanskaffning av utrustning, skall bli fullständig erfordras 1 300 kronor för inköp av 20 sängar samt bord och stolar till 4 elevrum, 500 kronor för matservis, matbestick, kaffe- och teservis för eleverna samt 200 kronor för komplettering av linneförrådet för personalen.

3 c) Ökningen avser att möjliggöra förbättrad koststandard för eleverna.

3 d) Det är synnerligen viktigt, att eleverna ha en klädesutrustning, som i stort sett motsvarar normalbegåvade kamraters. Klädeskontot per elev och år kan uppskattas till 150 kronor. För hemmets 38 elever skulle erfordras (38×150) 5 700 kronor. Till underhåll av sängklädesförrådet erfordras 100 kronor.

3 e) Efter den 1 juli 1949 handhaves elevernas kroppssjukvård av annan läkare än den arvodesanställda psykiatern, varför posten lämpligen bör höjas.

3 f) Ökningen avser utgifter för konfirmationsundervisning.

Departementschefen.

Jag anser mig icke kunna tillstyrka en uppräknings av delposterna till reseersättningar, övriga expenser samt hälso- och sjukvård. Däremot föreslår jag en ökning av posterna till bränsle, lyse och vatten, till inköp och underhåll av inventarier, till utspisning för elever, till beklädnad och sängkläder ävensom till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmaterial. Ökningen torde dock böra begränsas till resp. 2 000, 1 000, 5 700, 900 och 300 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (2 000 + 1 000 + 5 700 + 900 + 300) 9 900 kronor till (46 400 + 9 900) 56 300 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 56 300 kronor.

[43] 41. Bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	1 700 000	1 797 969
1949/50	1 750 000	1 772 472
1950/51 (statsliggaren s. 962)	1 800 000	
1951/52 (förslag)	1 800 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget för nästa budgetår anvisas med oförändrat belopp.

Motiv.

Svårigheter ha på senare tid yppat sig att förmå innehavare av enskilda sinnesslöanstalter att fortsätta driften, emedan de anse sig icke få tillfredsställande ekonomiskt utbyte av verksamheten med nu utgående statsbidrag och vårdavgifter. Därest genomförda höjningar av vårdavgifterna icke skulle förslå för att täcka de ökade utgifterna, kan en katastrofsituation lätt uppkomma.

I avvaktan på ställningstagandet till ett av särskilda sakkunniga avgivet förslag rörande organisationen och finansieringen av sinnesslövården räknar medicinalstyrelsen med oförändrade statsbidragsgrunder. Kungl. Maj:t torde dock böra av riksdagen utverka bemyndigande att vidtaga de extraordinära åtgärder, som kunna bli påkallade för att avvärja en katastrof för de sinnesslöa.

Under år 1950 har antalet vårdplatser för obildbara sinnesslöa ökat med omkring 200. Med hänsyn till belastningssiffran och risken för nedläggande av befintliga anstalter torde för nästa budgetår kunna räknas med oförändrat anslagsbelopp.

Departementschefen.

Såsom av medicinalstyrelsens skrivelse framgår, ha särskilt tillkallade sakkunniga — 1946 års sinnesslövärdsutredning — avgivit ett förslag rörande organisationen och finansieringen av sinnesslövärderna. Utredningen utgår från att de flesta enskilda anstalter komma att successivt nedläggas och att endast vissa anstalter skola kvarstå, vilka böra infogas i den av utredningen föreslagna organisationen. För egen del anser jag, att den i enskild regi bedrivna sinnesslövärderna kommer att vara behövlig under avsevärd tid framåt. I den mån en inskränkning av verksamheten främdeles kan komma i fråga, bör avvecklingen ske i enlighet med en i förväg upprättad plan. Vad medicinalstyrelsen anfört rörande den nuvarande situationen inom sinnesslövärderna ger vid handen, att de ekonomiska villkoren för verksamheten icke äro tillfredsställande och att man kan befara, att vissa anstalter komma att nedläggas. Min avsikt är att låta verkställa en översyn av utredningens förslag i syfte att med förhållandevis begränsade kostnadsökningar för statsverket förbättra de enskilda anstalternas möjligheter att fortsätta sin verksamhet, så att en nedgång av platsantalet undviks. Jag förutsätter därvid, att översynen bedrivs i sådan takt, att eventuellt förslag i frågan kan föreläggas 1952 års riksdag.

Mot medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår, vilket innebär oförändrad medelsanvisning, har jag ej någon erinran.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[44] 42. **Bidrag till uppförande eller inrättande av anstalter för bildbara sinnesslöa.** Anslaget är på gällande riksstat uppfört med ett formellt belopp av 100 kronor (statsliggaren s. 964). Vid ingången av budgetåret 1950/51 fanns på anslaget en disponibel reservation av 767 300 kronor.

Skolöverstyrelsen (skr. 26/8 1950) hemställer, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 300 000 kronor. På Kungl. Maj:ts prövning äro beroende ansökningar om bidrag med sammanlagt 715 000 kronor. För tiden intill den 1 juli 1952 kunna ansökningar om statsbidrag på sammanlagt 336 000 kronor förväntas. I enlighet härmed erfordras för nästa budgetår en ny medelsanvisning på $(715\,000 + 336\,000 - 767\,300 - 100) = 283\,600$ kronor eller i runt tal 300 000 kronor.

Departementschefen.

Jag anser mig f. n. icke böra räkna med större statsbidragsgivning än att det å anslaget disponibla beloppet, 767 400 kronor, förslår till täckande av de ansökningar, som kunna bifallas under innevarande och nästa budgetår.

Anslaget för nästa budgetår bör därför uppföras med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av anstalter för bildbara sinnesslöa* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[45] 43. Bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	5 600 000	5 404 986
1950/51 (statsliggaren s. 964)	5 700 000	
1951/52 (förslag)	5 800 000	

Från anslaget bestridas kostnaderna för bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa enligt därom meddelade bestämmelser. Vidare har från anslaget under en följd av budgetår utgått bidrag till dels allmänna svenska föreningen för vården om sinnesslöa och fallandesjuka för anordnande av en utbildningskurs för vårdpersonal vid sinnesslöanstalterna, dels ock föreningen för sinnesslöa barns vård för uppehållande av verksamheten vid föreningens seminarium Slagsta för utbildande av lärarinnor vid skolor för sinnesslöa barn. Härjämte har under ett vart av budgetåren 1946/47—1949/50 enligt medgivande av riksdagen från anslaget anvisats ett belopp av högst 20 000 kronor för anordnande av en särskild med hjälpklasslärarutbildningen kombinerad kurs för utbildning av sinnesslölärare.

Yrkanden.

1. *Skolöverstyrelsen* (skr. 26/8 1950) föreslår, att anslaget, i vad det avser anstalter under överstyrelsens inseende, höjes från 4 600 000 till 4 775 000 kronor eller alltså med 175 000 kronor.

	Ökning
a) Statsbidrag till avlöning åt föreståndare och lärare	38 800
b) Statsbidrag till övriga driftkostnader	98 000
c) Fortbildningskurs för föreståndare	7 500
d) Fortbildningskurs i gymnastik för lärare	7 500
e) Utbildningskurser för vårdarinnor	13 100
f) Uppflyttning i lönegrupp av föreståndartjänsten vid Söderhaga skolhem	2 100
g) Statsbidrag till inackordering av externatelever	8 000
	175 000

2. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1950) hemställer om oförändrad medelsanvisning till anstalter under styrelsens överinseende eller 1 100 000 kronor samt föreslår, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att vidtaga de extraordinära åtgärder som kunna bliva påkallade för att avvärja en katastrof för de sinnesslöa.

Motiv.

1 a) Under budgetåret 1950/51 beräknas på grund av vid skolorna genomförda utvidgningar tillkomma 16 nya lärartjänster, varav 9 vid skol- och

arbetshemmen samt 7 vid externatskolorna. Statsbidraget för dessa lärare uppskattas till 92 400 kronor. Till lärarpersonalens löner beviljades för budgetåret 1950/51 1 805 000 kronor. Den faktiska åtgången under budgetåret 1951/52 beräknas till 1 843 800 kronor.

1 b) Elevantalet beräknas under år 1950 öka med 100 elever vid skol- och arbetshemmen samt 90 elever vid externatskolorna.

1 c) Det är för sinnesslöundervisningen av utomordentlig betydelse, att en 14 dagars fortbildningskurs för föreståndarna vid de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa kommer till stånd. Kursdeltagarna torde böra erhålla full lön under kurstiden, fri resa i 3 klass tur och retur hem-orten—Stockholm, dock utan sovvagn, samt traktamente med 10 kronor per dag.

1 d) En kurs i gymnastik, lek och idrott för lärare vid skolor för bildbara sinnesslöa har sedan länge varit av behovet påkallad. Ämnet är av betydelse för barnens fostran samt uppövande av bl. a. deras motoriska sinne och koncentrationsförmåga. Till kursdeltagarna böra utgå samma förmåner som vid kursen under 1 c).

1 e) Vårdpersonalen inom sinnesslövården är till största delen icke utbildad för sin uppgift. Den senaste tidens händelser vid vissa sinnesslöskolor ha klart ådagalagt behovet av en för sina uppgifter bättre skolad vårdpersonal. Under nästa budgetår böra två utbildningskurser anordnas.

1 f) Föreståndartjänsten vid Söderhaga skolhem är f. n. placerad i Ca 19. Tjänsten bör hänföras till lönegrad Ca 23 såsom fallet är med föreståndaren vid statens skol- och yrkeshem i Vänersborg.

1 g) I allt flera städer inrättas externatskolor, huvudsakligen för barn, vilka under skolåren utan olägenhet kunna bo kvar i sina hem. För att effektivt utnyttja denna skolform, som visat sig synnerligen värdefull, bör man i dessa skolor även mottaga barn, som ej utan lång väntetid kunna få plats på skolhem och som nu tynga hjälpskolans och normalskolans klasser. För att möjliggöra detta böra landstingen erhålla statsbidrag till inackordering av barn, som ej ha sina hem i stad, där externatskola finnes inrättad. Statsbidraget bör vara lika stort som för internatens elever eller 400 kronor per elev och halvår. Medelsberäkningen avser 20 elever under höstterminen 1951. Motsvarande anslag för vårterminen 1952 kommer — då bidraget utbetalas halvårsvis i efterskott — icke att påverka medelsbehovet för nästa budgetår.

2) Styrelsen föreslår, att från anslaget må, såsom för innevarande budgetår, utgå 6 000 kronor såsom bidrag till allmänna svenska föreningen för vården om sinnesslöa och fallandesjuka för anordnande av en utbildningskurs för vårdpersonal vid sinnesslöanstalterna. Rörande behovet av åtgärder för att hålla befintliga sinnesslöanstalter i gång hänvisas till vad som anförts under anslaget till bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa.

Yttrande.

Statens lönenämnd har under hand inhämtat, att 1948 års sinnesslövårdssakkunniga inom den närmaste tiden komma att framlägga förslag rörande lönegradsplaceringen för föreståndarna vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed och i Vänersborg samt vid vissa statsunderstödda skolor för bildbara sinnesslöa. Med hänsyn härtill och då skolöverstyrelsen icke visat, att efter den år 1947 verkställda lönegruppsindelningen av sinnesslöskolornas föreståndartjänster skett några ändringar, som motivera en isolerad lönegradsförbättring för föreståndaren vid Söderhaga, avstyrker nämnden den föreslagna uppflyttningen.

Departementschefen.

I likhet med skolöverstyrelsen beräknar jag statsbidraget till lärarpersonalens löner till 1 843 800 kronor eller i avrundat tal 1 840 000 kronor.

Mot de anslagsäskande myndigheternas beräkning av bidraget till övriga driftkostnader har jag ingen erinran. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet, 3 895 000 kronor, torde därför böra höjas med 98 000 kronor till i runt tal 3 990 000 kronor.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det angeläget, att en fortbildningskurs under nästa budgetår anordnas för föreståndarna vid de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa. Jag tillstyrker även förslaget om att statsbidrag försöksvis må utgå för inackordering av sådana barn, som icke ha sina hem i stad där externatskola finnes inrättad. Kostnadsberäkningen för dessa båda ändamål anser jag mig kunna godtaga.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till $(1\,840\,000 + 3\,990\,000 + 7\,500 + 8\,000)$ 5 845 500 kronor. Beloppet torde lämpligen kunna avrundas till 5 800 000 kronor.

Vad beträffar övriga ändamål, vilka tillgodoses från detta anslag, tillstyrker jag, att även för nästa budgetår ett belopp av 6 000 kronor får utgå till allmänna svenska föreningen för vården om sinnesslöa och fallandesjuka för anordnande av en utbildningskurs för vårdpersonal vid sinnesslöanstalterna. Kostnaden torde kunna rymmas inom det nyss angivna anslagsbeloppet.

Vad angår utbildningen av sinnesslölärare har 1946 års hjälp- och särsklasslärarutrednings hösten 1947 framlagda förslag om inrättande av ett speciallärarinstitut, avsett bl. a. för utbildning av sinnesslölärare, ännu ej föranlett någon åtgärd från statsmakternas sida. Förslaget torde icke komma att föreläggas årets riksdag. Däremot pågår utbildning av dylika lärare fortfarande vid seminariet å Slagsta. Huruvida verksamheten vid detta seminarium kommer att fortgå även efter utgången av läsåret 1950/51, är emellertid f. n. osäkert. Därest så icke skulle bliva fallet måste utbildningen av sinnesslölärare äga rum på annat sätt. En möjlighet är därvid att fortsätta med sådana kortare kurser, som hittills anordnats i anslutning

till de särskilda kurserna för hjälpklasslärare. Möjligen äro även andra utvägar tänkbara. I dagens läge vill jag — på samma sätt som i föregående års statsverksproposition — förorda, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om den lämpligaste formen för ifrågavarande utbildning, varvid uppkommande kostnader — i likhet med bidraget till seminariet å Slagsta och kostnaderna för de med hjälpklasslärarutbildningen kombinerade kurserna — torde få bestridas från nu ifrågavarande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 5 800 000 kronor.

[46] 44. Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	640 000	684 846
1949/50	670 000	702 377
1950/51 (statsliggaren s. 966)	690 000	
1951/52 (förslag)	710 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 10/10 1950) föreslår, att anslaget höjes med 40 000 kronor.

	Ökning
1. Personalförstärkning.	
2 hantverksföreståndare Ca 12	12 000
2. Löneregleringar.	
a) Uppflyttning av överläkaren från Ca 31 till Ca 32	660
b) Styresmannaarvode	1 200
c) Avlöningsförstärkning för överläkaren	5 004
d) Uppflyttning av tjänsten såsom folkskollärare från Ce 21 till Ca 23	1 092
e) Uppflyttning av köksföreståndaren från Ca 10 till Ca 15	1 356
3. Omräkning.	
a) Höjning av ordinarieposten	15 488
b) Höjning av icke-ordinarieposten	692
c) Höjning av anslagsposten rörligt tillägg	2 192
d) Avrundning	316
	40 000

Motiv.

1) Vid de allra flesta sinnessjukhusen ha hantverksföreståndartjänster för snickeri- och målningsarbeten successivt inrättats. Det är nämligen angeläget, att till varje anstalt knyta fast anställda, kvalificerade yrkesmän inom dessa fack, vilka närmast under sjukhusledningen fungera såsom arbetsledare och ha ansvaret för underhållet. En sådan organisation är till fördel icke minst ur ekonomisk synpunkt, och genomförandet därav medför icke nämnvärt ökade lönekostnader, enär antalet tillfälligt anställda

arbetare kan i motsvarande grad nedbringas. Av de föreslagna tjänsterna avses den ena för snickerier och den andra för målningsarbeten.

2 a) och b). I likhet med överläkarna vid statens sinnessjukhus bör överläkaren vid statens anstalt för fallandesjuka uppflyttas till 32 lönegraden samt tillerkännas styresmannaarvode.

2 c) Under nästa budgetår kommer belastningen på anslaget att öka i förhållande till belastningen under budgetåret 1949/50 med 5 004 kronor, d. v. s. med avlöningsförstärkningen till överläkaren.

2 d) Vid anstalten inrättades fr. o. m. den 1 juli 1948 en tjänst såsom folkskollärare i Ce 21. Då stadigvarande behov av denna tjänst förefinnes och det med hänsyn till verksamheten vid anstaltens skola är av stor betydelse, att byte av tjänsteinnehavare ej alltför ofta förekommer, bör tjänsten ordinariesättas. Ordinarie folkskollärare inom folkskoleväsendet är placerad i Ca 21 eller två lönegrader högre än extra ordinarie sådan lärare. I analogi härmed synes ifrågavarande lärartjänst vid ordinariesättningen böra placeras två lönegrader högre än f. n. eller i 23 lönegraden.

2 e) Under avlöningsanslaget till statens sinnessjukhus har föreslagits uppflyttning av vissa köksföreståndare från Ca 10 till Ca 15. Motsvarande uppflyttning bör göras även av köksföreståndaren vid ifrågavarande anstalt.

3 a), b) och c) Höjning med hänsyn till belastningen budgetåret 1949/50.

Yttrande.

Statens lönenämnd erinrar, att tjänsten som folkskollärare tillkom så sent som genom beslut av 1948 års riksdag och att den därvid placerades i sin nuvarande lönegrad. Med hänsyn härtill är nämnden icke beredd att tillstyrka uppflyttning av tjänsten. Under åberopande av vad nämnden anfört angående framställningen om anslag för budgetåret 1951/52 till avlöningar vid statens sinnessjukhus avstyrker nämnden förslagen om uppflyttning av överläkaren från Ca 31 till Ca 32 och av köksföreståndaren från Ca 10 till Ca 15 samt om styresmannaarvode till överläkaren.

Departementschefen.

Förslaget om förstärkning av anstaltens personal med två hantverksföreståndare anser jag mig icke kunna tillstyrka.

I överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat i fråga om överläkarna vid statens sinnessjukhus tillstyrker jag, att anstaltens överläkare fr. o. m. den 1 juli 1951 uppflyttas från 31 till 32 lönegraden samt att han tillerkännes särskilt styresmannaarvode. Detta torde böra bestämmas till 720 kronor för år. Däremot anser jag mig i likhet med lönenämnden icke kunna förorda uppflyttning av tjänsterna som folkskollärare och köksföreståndare.

Medicinalstyrelsens medelsberäkning föranleder ej annan erinran från

min sida än att uppräknningen av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän i anledning av belastningen bör begränsas till 11 000 kronor. Jag föreslår alltså, att anslaget för nästa budgetår höjes med (660 + 720 + 5 004 + 11 000 + 692 + 2 192) 20 268 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 20 000 kronor.

Anslaget beräknas på följande sätt: avlöningar till ordinarie tjänstemän 402 000 (+ 16 000) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 2 620 (+ 720) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 233 000 (+ 1 000) kronor samt rörligt tillägg 72 380 (+ 2 280) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (402 000 + 2 620 + 233 000 + 72 380) 710 000 (+ 20 000) kronor.

I anledning av förslagen bör vidare på personalförteckningen upptagas en överläkartjänst i Ca 32 i stället för Ca 31.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens anstalt för fallandesjuka, vilken nyss angivits;

b) fastställa följande avlöningsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	402 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	2 620
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	233 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	72 380

Summa förslagsanslag kronor 710 000;

c) till Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 710 000 kronor.

[47] 45. Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	236 000	271 578
1949/50	250 000	278 979
1950/51 (statsliggaren s. 968)	284 000	
1951/52 (förslag)	263 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 10/10 1950) föreslår att anslaget nedräknas med 15 000 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Reseersättningar	2 556	1 200	2 000	+ 800
2. Bränsle, lyse och vatten	61 029	80 000	70 000	— 10 000
3. Inköp och underhåll av inventarier	16 956	30 000	13 500	— 16 500
4. Utspisning	124 023	116 000	125 000	+ 9 000
5. Patienternas sysselsättning och förströelse	7 587	6 200	7 900	+ 1 700
				— 15 000

Motiv.

Under budgetåret 1949/50 var medelbeläggningen vid anstalten 215. Det fastställda antalet vårdplatser utgör 222.

2) Under budgetåren 1947/48—1949/50 uppgick belastningen till resp. 73 194, 87 717 och 61 029 kronor. Med ledning härav föreslås posten tills vidare reducerad.

3) För nästa budgetår bör medelsanvisningen till löpande utgifter ökas från 3 300 till 4 500 kronor. För fortsatt komplettering av anstaltens serveringsutrustning med rostfritt material beräknas 2 000 kronor.

Underhållet och förnyelsen av anstaltens inventariebestånd måste i hög grad eftersättas under 40-talet. Direktionen för anstalten har begärt cirka 13 000 kronor i syfte att åvägabringa en erforderlig upprustning. Då kompletteringen synes böra fördelas på flera år, anser sig medicinalstyrelsen nu endast böra tillstyrka 6 000 kronor för de mest angelägna ändamålen, nämligen 1 800 kronor för anskaffning av vissa laboratorieutensilier, 2 000 kronor för inköp av två kylskåp för förvaring av matvaror i två utom anstaltsområdet belägna arbetshem och 2 200 kronor för fortsatt upprustning av möbelbeståndet. Härjämte böra 1 000 kronor anvisas för anskaffning av arbetskraftbesparande maskiner i anstaltens centralkök.

4) Utgifterna för utspisning belöpte sig under budgetåret 1949/50 till omkring 124 000 kronor, varjämte likvider om cirka 15 000 kronor för under nämnda budgetår utspisad proviant på grund av anslagets knapphet icke kunnat erläggas förrän under budgetåret 1950/51. Posten torde dock f. n. icke böra uppräknas till högre belopp än 125 000 kronor.

5) Från denna post bestridas flitpenningar till de intagna samt kostnader för underhållning, förströelse-, arbets- och undervisningsmaterial m. m. Medelsanvisningen för innevarande budgetår — 6 200 kronor — medger ej erforderlig komplettering och förnyelse av arbets- och undervisningsmaterialerna. Den av landstingen i Älvsborgs och Skaraborgs län drivna sinnesslöanstalten i Mariestad (Johannesbergs anstalt) disponerar 9 000 kronor per år enbart för ifrågavarande materialanskaffning. Statens anstalt för fallandesjuka får i jämförelse härmed anses ha alltför begränsade resurser att tillgodose de behov, för vilka förevarande delpost är avsedd.

Departementschefen.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under posterna till reseersättningar och utspisning föranleder ej erinran från min sida. För bränsle, lyse och vatten anser jag mig kunna räkna med en ytterligare minskning av 600 kronor, varför posten skulle nedsättas med 10 600 kronor. Ökningen av medelstillsdelningen till patienternas sysselsättning och förströelse torde böra begränsas till 1 400 kronor. Under posten till inköp och underhåll av inventarier beräknar jag 4 000 kronor till löpande kostnader, 2 000 kronor till fortsatt komplettering av rostfri servisutrustning samt 2 000 kronor för anskaffande av ett kylskåp och vissa maskiner till köket eller sammanlagt (4 000 + 2 000 + 2 000) 8 000 kronor, vilket innebär en minskning med (30 000 — 8 000) 22 000 kronor. Posten till tvätt och renhållning, vilken är anvisad med 5 600 kronor, belastades under föregående budgetår med 7 247 kronor. Jag föreslår, att posten uppräknas med 400 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda förordat bör anslaget för nästa budgetår minskas med (800 — 10 600 + 9 000 + 1 400 — 22 000 + 400) 21 000 kronor och sålunda upptagas till (284 000 — 21 000) 263 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 263 000 kronor.

[48] 46. *Statens anstalt för fallandesjuka: Ferieresor för elever m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	6 000	5 736
1949/50	6 000	4 358
1950/51 (statsliggaren s. 969)	6 000	
1951/52 (förslag)	5 000	

I enlighet med förslag av medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) om nedräkning av anslaget med 1 000 kronor med hänsyn till belastningen under de två senast förflutna budgetåren hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Ferieresor för elever m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

[49] 47. Bidrag till epileptikeranstalter.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	700 000	657 192
1950/51 (statsliggaren s. 969)	700 000	
1951/52 (förslag)	700 000	

Yrkanden.

1. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1950) har överlämnat en av styrelsen för svenska diakonsällskapet gjord framställning om extra statsbidrag med 24 000 kronor för budgetåret 1951/52 för en vid Berga vårdhem för fallandesjuka män anordnad klinisk undersökningsavdelning samt föreslagit, att anslaget, i vad styrelsen angår, upptages till 660 000 kronor.

2. *Skolöverstyrelsen* (skr. 26/8 1950) har beräknat medelsbehovet för statsbidrag till lärarlöner vid en anstalt av hithörande slag (Margaretahemmet) till 40 700 kronor mot beräknade 37 300 kronor för löpande budgetår.

Motiv.

Medelsbehovet för medicinalstyrelsens del av anslaget har uppskattats med hänsyn till belastningen under budgetåret 1949/50 — 657 192 kronor — vari inräknats under budgetåret utbetalat extra statsbidrag för den kliniska undersökningsavdelningen vid Berga vårdhem.

Departementschefen.

Jag vill erinra, att riksdagen under en följd av budgetår medgivit, att vid sidan av ordinarie statsbidrag ett extra statsbidrag må utgå till svenska diakonsällskapet för undersökningsavdelningen vid Berga vårdhem. Detta bidrag utgår för nu löpande budgetår med 24 000 kronor. Som villkor för bidragets åtnjutande gäller bl. a., att vid avdelningen skola mottagas patienter även från andra epileptikeranstalter enligt anvisningar, som inspektören för sinnesslövrården må meddela.

Mot den föreliggande framställningen om ett extra statsbidrag på oförändrat belopp, 24 000 kronor, har jag intet att erinra.

Medelsbehovet för nästa budgetår har av de anslagsäskande myndigheterna beräknats till sammanlagt (660 000 + 40 700) 700 700 kronor. Dessa beräkningar anser jag mig kunna godtaga. Beloppet torde emellertid böra avrundas till 700 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

a) medgiva, att till svenska diakonsällskapet må — utan hinder av gällande bestämmelser om statsbidrag till epileptikeranstalter — för tiden fr. o. m. den 1 juli 1951 t. o. m. den 30 juni 1952 utgå ett extra statsbidrag med högst 24 000 kronor för en vid Berga vårdhem för fallandesjuka män

anordnad klinisk undersökningsavdelning, på villkor, bland andra, att vid densamma mottagas patienter även från andra epileptikeranstalter enligt anvisningar, som inspektören för sinnesslövrården må meddela;

b) till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[50] 48. *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn.* Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 240 000 kronor (statsliggaren s. 969). Statsbidrag utgår enligt särskilda av 1948 års riksdag (skr. nr 240) godkända grunder till fyra enskilda psykopathem för barn, nämligen Mellansjö och Råbylunds skolhem samt Skårsbo och Frölundaborgs barnhem. Avtal rörande de närmare villkoren för statsbidraget ha träffats mellan medicinalstyrelsen och huvudmännen för hemmen. I övrigt gäller kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 303; ändr. 270/1942) angående statsbidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn.

I skrivelse den 31 augusti 1950 har medicinalstyrelsen anmält, att huvudmannen för Råbylunds skolhem uppsagt avtalet fr. o. m. den 1 januari 1951 med yrkande om höjt statsbidrag. Denna fråga synes böra underställas riksdagen. Då erforderlig utredning i frågan ännu icke är slutförd, torde med den definitiva beräkningen av förevarande anslag få tills vidare anstå. Preliminärt tillstyrker jag, att anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår upptages med 252 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 252 000 kronor.

Universitetssjukhus.

[51] 49. *Karolinska sjukhuset: Avlöningar.*

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	9 980 000	9 443 486
1950/51 (statsliggaren s. 970)	10 070 000	
1951/52 (förslag)	10 800 000	

Yrkanden.

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* föreslår i skrivelser den 17 juni och 28 augusti 1950, att anslaget höjes med 1 083 000 kronor.

A. Redan befintliga avdelningar och kliniker.

	Ökning
1. <i>Radiofysiska institutionen.</i>	
a) 1 biträdande fysiker Ce 26 i st. f. deltidsanställd förste assistent med arvode 8 160 kronor	4 584
b) 1 tekniskt biträde Ce 8	5 292
2. <i>Radiopatologiska institutionen.</i>	
a) 1 förste underläkare	16 128
3. <i>Kirurgiska kliniken.</i>	
a) 1 sjuksköterska Ce 10	5 916
b) 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i st. f. 1 halvtidsanställt sådant....	2 646
c) 1 ekonomibiträde Ce 4	4 260
4. <i>Öronkliniken.</i>	
a) Överflyttning till sjukhuset av 1 biträdande läkare vid serafimerlasarettet ..	11 760
5. <i>Ögonkliniken.</i>	
a) 1 förste underläkare	16 128
b) 1 översköterska Ca 12 i st. f. en halvtidsanställd sådan	3 258
6. <i>Radiumhemmet.</i>	
a) 1 biträdande överläkare	11 760
b) 1 röntgenbiträde Ce 10	5 916
c) 6 sjukvårdsbiträden Ce 4	25 560
d) 1 ekonomibiträde Ce 4	4 260
e) 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål under 1 år	5 292
7. <i>Psykiatriska kliniken.</i>	
a) 1 överläkare Ce 29 i st. f. 1 biträdande överläkare	3 048
b) 1 förste underläkare	16 128
8. <i>Röntgendiagnostiska avdelningen.</i>	
a) 1 förste underläkare	16 128
b) 1 sjukvårdsbiträde Ce 4	4 260
9. <i>Gymnastikavdelningen.</i>	
a) 1 sjukgymnast Ce 13	6 816
10. <i>Kemiska centrallaboratoriet.</i>	
a) 1 förste underläkare	16 128
b) 1 kanslibiträde Ca 11 i st. f. 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål.....	936
c) 1 laboratoriebiträde Ce 11	6 228
11. <i>Fysiologiska centrallaboratoriet.</i>	
a) 1 sjukvårdsbiträde Ce 4	4 260
12. <i>Allergilaboratoriet.</i>	
a) 1 översköterska Ca 12	6 516
13. <i>Bakteriologiska avdelningen.</i>	
a) 3 laboratoriebiträden Ce 11 i st. f. Cg 11 och 2 ekonomibiträden Ce 4 i st. f. Cg 4	—
b) 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	5 292
14. <i>Övrig sjukvårdspersonal.</i>	
a) 2 kuratorer Ca 19 i st. f. Ca 15	2 640
b) 1 kurator Ce 19 i st. f. Ce 15	1 320
c) 2 kuratorer Ce 17 i st. f. Ce 15	1 200
d) 1 kurator Ce 17	7 992
e) 2 fotografer Ca 11 i st. f. Ca 9	1 272
f) 1 fotograf Ce 11 i st. f. Ce 9	636
g) 1 sjukvårdsbiträde Ce 4	4 260
15. <i>Ekonomipersonal.</i>	
a) 1 tvättföreståndare Ca 15 i st. f. Ca 11	1 164
b) 4 reparatörer Ca 12 i st. f. Ce 12	—
c) 2 reparatörer Ce 12 i st. f. Cg 12	—
d) 1 reparatör Ca 11 i st. f. Ce 11	—
e) 1 reparatör Ce 11 i st. f. Cg 11	—
f) 18 ekonomibiträden Ce 5 i st. f. Ce 4	3 888
16. <i>Omräkning.</i>	
Löneklassuppflyttningar	10 000

B. Personalbehov vid den nya barnkliniken.

	Arvode el. lönegrad		Arvode el. lönegrad
1. <i>Vårdavdelningarna.</i>		1 fotograf	Ce 9
9 översköterskor	Ca 12	1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	Cf 4—Ce 8
28 sjuksköterskor	Ce 10	5. <i>Läkarpersonal.</i>	
62 elever	1 050	1 överläkare, tillika professor	1 500
26 barnsköterskor	Ce 5	3 överläkare	Ca 31
22 ekonomibiträden	Ce 4	3 biträdande överläkare	11 760
1 kurator	Ce 17	1 biträdande läkare	11 760
2 psykologassistentter	Ce 17	12 förste underläkare	16 128
4 arbetsinstruktörer	Ce 12	4 andre underläkare	12 660
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	Cf 4—Ce 8	6. <i>För kliniken gemensam personal.</i>	
2. <i>Poliklinikerna.</i>		1 biträdande föreståndarinna	Ca 14
2 översköterskor	Ca 12	2 kanslibiträden	Ca 11
1 sjuksköterska	Ca 10	7 biträden för skriv- och kontorsgöromål	Cf 4—Ce 8
3 sjuksköterskor	Ce 10	1 kurator	Ce 17
3 elever	1 050	1 fotograf	Ce 11
3 ekonomibiträden	Ce 4	5 ekonomibiträden	Ce 4
3. <i>Operationsavdelningen.</i>		7. <i>Ekonomipersonal.</i>	
1 översköterska	Ca 12	1 köksföreståndare	Ca 15
5 sjuksköterskor	Ce 10	1 kokerska	Ce 6
6 elever	1 050	1 första ekonomibiträde	Ce 5
2 ekonomibiträden	Ce 4	16 ekonomibiträden	Ce 4
4. <i>Laboratorierna och röntgenavdelningen.</i>		1 sjukvårdsbiträde	Ce 4
4 översköterskor	Ca 12	2 reparatörer	Ca 12
3 sjuksköterskor	Ca 10	3 vaktmästare	Ca 9
5 sjuksköterskor	Ce 10	8. <i>För kontoret avsedd personal.</i>	
2 elever	1 050	2 biträden för skriv- och kontorsgöromål	Cf 4—Ce 8
1 sjukvårdsbiträde	Ce 4		
5 ekonomibiträden	Ce 4		
2 laboratoriebiträden	Ce 11		

Det sammanlagda antalet befattningshavare vid barnkliniken skulle enligt förslaget utgöra 273. Kostnaderna för denna personaluppsättning beräknas till 1 615 000 kronor. Då det ökade anslagsbehovet för redan befintliga avdelningar och kliniker uppgår till 242 872 kronor, skulle avlöningsanslaget behöva uppräknas med sammanlagt (1 615 000 + 242 872) 1 857 872 kronor. Med hänsyn dels till belastningen under budgetåret 1949/50, dels ock till den omständigheten, att barnkliniken icke beräknas bli tagen i bruk i full utsträckning under nästa budgetår, föreslår direktionen, att uppräknningen begränsas till 1 083 000 kronor.

II. I särskild skrivelse den 26 september 1950 föreslår *direktionen* bl. a., att en befattning som personalkonsulent i 19 lönegraden inrättas.

III. I skrivelse den 28 september 1950 hemställer *professorn R. Sievert* dels att en tjänst som förste strålskyddsinspektör i Ce 29 inrättas vid radiofysiska institutionen, dels ock att utredning företages angående den framtida organisationen av institutionens tillsynsverksamhet.

Motiv.

Karolinska sjukhuset inklusive garnisonssjukhuset i Stockholm omfattar 1 404 vårdplatser. Vid ingången av budgetåret 1951/52 beräknas sjukhusets

7 — Bihang till riksdagens protokoll 1951. 1 saml. Nr 1. Bil. 13.

barnklinik kunna tagas i bruk. Vårdplatsantalet kommer därmed att ökas med 219 till 1 623. Barnklinikens vårdplatser torde emellertid knappast komma att tagas i fullt bruk under det första verksamhetsåret. Direktionen har ansett sig böra räkna med att antalet vård dagar, som vid full beläggning skulle uppgå till 79 835, icke kommer att överstiga halva detta antal. För sjukhuset i övrigt synas vård dagarna under budgetåret 1951/52 kunna uppskattas till omkring 400 000, varvid förutsättes, att garnisonssjukhuset kommer att drivas i oförändrad omfattning. Även om arbetet med uppförande av ett nytt sjukhus för Stockholms garnison skulle påbörjas före budgetårets ingång, synes man icke kunna räkna med att garnisonssjukvården i Stockholm kan överflyttas till detta sjukhus under budgetårets lopp.

I A.

1 a) Arvodesbefattningen som förste assistent inrättades genom beslut vid 1950 års riksdag. På grund av tillsynsverksamhetens snabba ansvällning, vilken försatt institutionen i ett nödläge, är det oundgängligen nödvändigt, att befattningen ombildas till en fast heltidstjänst.

1 b) Nu finnas två kanslibiträden, vilkas arbetsbörda ökat avsevärt under senare år genom institutionens vidgade arbetsuppgifter. Med hänsyn till framför allt den väsentliga ökningen av strålskyddsmätningar är det önskvärt, att kanslipersonalen biträder även vid dylikt tekniskt arbete. Därför är ett vid institutionen specialutbildat biträde lämpligare än ett kontorsbiträde enligt reglerad befordringsgång.

2 a) Enligt uppdrag har direktionen i samråd med karolinska institutets lärarkollegium verkställt viss utredning angående sättet för de patologiska undersökningarnas utförande (jfr 1950 års statsverksproposition s. 69). Direktionen har härvid biträtt ett vid förhandlingar med lärarkollegiet framfört förslag, att vid den radiopatologiska institutionen skulle anställas en förste underläkare för undersökningarna och att för de undersökningar, som utföras vid den patologiska avdelningen, skulle utgå ersättning med 5 kronor för undersökning, under förutsättning att skyldighet stadgades för vederbörande befattningshavare vid den patologisk-anatomiska institutionen att mot den särskilda ersättning, som i vederbörlig ordning bleve fastställd, utföra sådana undersökningar för sjukhusets räkning.

3 a) Vid urologpolikliniken behandlas 20—40 patienter dagligen. Många av dessa måste genomgå tidsödande undersökningar och behandlingar, vilka kräva noggranna förberedelser, tillförlitlig aseptik, ej sällan anestesi. F. n. finnes endast en sköterska vid polikliniken. Det är omöjligt för henne att hinna såväl assistera läkaren vid mottagningen som förbereda och genomföra de olika behandlingarna.

3 b) Befattningshavaren skall sköta kassan och inskrivningen vid polikliniken.

3 c) Vid en urologpoliklinik förekommer ett omfattande och tidsödande arbete för rengöring av instrument, sonder, handskar, katetrar o. s. v. F. n. finnes ingen städerska speciellt för urologpolikliniken.

4 a) På serafimerlasarettets stat är upptagen en befattning som biträdande läkare vid öron-, näs- och halspolikliniken, vilken befattning varit underordnad överläkaren vid karolinska sjukhusets öronklinik i dennes egenskap av poliklinikföreståndare vid serafimerlasarettet. Befattningen har i stor utsträckning kommit att uppehållas av underläkare vid karolinska sjukhusets öronavdelning. I framtiden bör den fastare knytas till karolinska sjukhuset, vilket skulle innebära en rationalisering av öronsjukvården vid de båda sjukhusen.

5 a) Antalet läkare har varit oförändrat sedan 1934. Antalet intagna patienter och poliklinikpatienter har ökat kraftigt och behovet av konsultationer från andra kliniker har vuxit starkt. Vissa nyare undersökningsmetoder behöva införas vid kliniken.

5 b) Den nuvarande, halvtidsanställda översköterskan har haft betydande övertidsarbete. Laborationerna på kliniken ha måst inskränkas.

6 a) Verksamheten vid polikliniken har särskilt under senaste tid ökat snabbt, vilket i viss mån torde ha berott på en kraftig propaganda för en tidig diagnos av kräftsjukdomarna. Även om det f. n. är svårt att avgöra om stegringen kommer att fortgå, är det nödvändigt att öka antalet läkar-krafter.

6 b) och d) För skötseln av en röntgenapparat å 400 000 volt, till vilken medel anvisats av 1948 års riksdag, erfordras ett röntgenbiträde och ett ekonomibiträde.

6 c) Radiumhemmet har en befattningshavare mindre per vårdavdelning än de kirurgiska och medicinska avdelningarna. För budgetåret 1950/51 har Kungl. Maj:t medgivit anställandet av tre extra sjukvårdsbiträden.

6 e) Enligt beslut av generalpoststyrelsen måste journalarkivet senast den 1 juli 1951 övergå till standardiserat pappersformat, varför en omredigering av arkivet blir nödvändig, därest ej uppskov med övergången kan medgivas.

7 a) Patientmaterialets art kräver ett tidsödande och ansvarsfullt ställningstagande av överläkaren i varje särskilt fall. Detta medför, att överläkarens arbetsbörda ej kan överlätas på underordnade läkare i samma utsträckning som inom andra specialiteter. Härtill kommer, att socialpsykiatrien, som hittills ej haft någon fast representant, behöver bli företrädad inom kliniken.

7 b) Därest undervisningen i psykiatri genom statsmakternas beslut skulle utökas avsevärt under budgetåret 1951/52, bör antalet läkare vid den psykiatriska polikliniken ökas.

8 a)—b) Verksamheten vid den urologiska polikliniken har varit starkt hämmad av brist på utrymme och arbetskraft inom röntgenavdelningen.

Väntetiden utgör minst en månad för dessa ytterst tidskrävande urinvägsundersökningar. Av de remitterade fallen har en mycket stor del måst helt avvisas och tidvis ha remissernas antal måst begränsas till en om dagen.

9 a) Befattningen avses för undervisning och behandling av blivande mödrar enligt en ny förlossningsmetod, »natural childbirth».

10 a) Laboratoriets arbetsbörda har oavslutligt stegrats. En av den medicinska kliniken andre underläkare har sedan sjukhusets tillkomst tjänstgjort på laboratoriet. Detta förhållande har fortgått även sedan laboratoriet, vilket tidigare ingått i den medicinska kliniken, fr. o. m. budgetåret 1947/48 ställts under en särskild överläkare. Då det emellertid är önskvärt, att underläkaren helt ägnar sig åt arbetet på laboratoriet och därvid erhåller nödig utbildning för framtida laboratorieverksamhet, bör laboratoriet erhålla en egen underläkare. — Överdirektören von Dardel har anmält *skiljaktig mening* och föreslår, att den vid laboratoriet nu tjänstgörande andre underläkaren överflyttas från medicinska kliniken till laboratoriet.

10 b) Det kanslibiträde på övergångsstat, som f. n. tjänstgör vid laboratoriet, har uppnått pensionsåldern, men erhållit tillstånd att kvarstå i tjänst under ett år. Vid hennes avgång från tjänsten, är denna avsedd att ersättas med en biträdesbefattning för skriv- och kontorsgöromål. Med hänsyn till arbetsuppgifterna är kontinuitet i befattningens innehav av mycket stor betydelse för laboratoriets verksamhet. Sådan kontinuitet kan icke påräknas, om befattningen är en skriv- och kontorsbiträdestjänst. — *Skiljaktig mening* har uttalats av överdirektören von Dardel, som i avvaktan på tjänsteförteckningsrevisionens resultat anser, att tjänsten icke nu bör ändras.

10 c) Antalet prov vid laboratoriet har stigit från 11 644 år 1940 till 60 003 år 1949. Ökningen väntas fortgå framförallt på grund av den nya barnkliniken tillkomst.

11 a) Antalet undersökningar har ökat från 26 036 år 1948 till 33 121 år 1949.

12 a) F. n. biträdes överläkaren bl. a. av en översköterska tillhörande den för tillfället delvis stängda hudkliniken, vilken emellertid kan förväntas tagas i bruk i sin helhet under nästa budgetår. Översköterskan kommer då att återföras till hudkliniken och laboratoriet behöver därefter en egen översköterska.

13 a) För innevarande budgetår ha medel beräknats för 3 laboratoriebiträden Cg 11 och 2 ekonomibiträden Cg 4. Med hänsyn till att antalet undersökningar ökat från 29 360 år 1947 till 55 175 år 1949 och fortfarande synes vara statt i ökning får det anses föreligga ett stadigvarande behov av befattningarna.

13 b) Ökningen av undersökningarnas antal har även medfört behov av ökad biträdeshjälp för skriv- och kontorsgöromål vid laboratoriet. — *Skiljaktig mening* har uttalats av överdirektören von Dardel, som anser, att det

ökade personalbehovet tills vidare kan tillgodoses med ett halvtidsanställt biträde.

14 a)—c) Då kuratorsbefattningarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet stå i lägre löneställning än vid flertalet andra sjukhus, har rekryteringen stött på mycket stora svårigheter. F. n. äro två kuratorsbefattningar vid karolinska sjukhuset vakanta och några utsikter att få dessa återbesatta synas icke föreligga, så länge den nuvarande löneställningen bibehålles. Därest rådande läge skulle utgöra hinder för att helt genomföra direktionens förslag, ifrågasätter direktionen att tills vidare 1 befattning vid sjukhuset uppflyttas till 19 och övriga till 17 lönegraden.

14 d) En av de nuvarande kuratorsbefattningarna är avsedd för de medicinska och kirurgiska klinikerna samt kvinnokliniken. Antalet patienter på dessa kliniker utgör 500 eller ungefär samma antal som vid serafimerlasarettet, där två kuratorer äro anställda. Kuratorns arbetsbörda har medfört, att föreskrifter om inskränkning i hennes arbetsuppgifter måst utfärdas.

14 e)—f) Direktionen har i sina petita för budgetåren 1949/50 och 1950/51 framlagt motsvarande förslag. Lönenämnden har förordat lönegradsuppflyttningarna.

15 a) Den nuvarande lönegradsplaceringen är med hänsyn till befattningshavarens arbetsuppgifter såsom föreståndare för en viktig avdelning med talrik underordnad personal — f. n. 27 personer — alltför låg. Arbetsmängden i tvättinrättningen kommer att ökas avsevärt fr. o. m. budgetåret 1951/52, då barnkliniken öppnas.

15 b)—e) Behovet av reparationer har ökats år från år och kommer framdeles ytterligare att stegas i och med byggnadernas och inventariernas fortgående utökning och förslitning. Den arbetsstyrka, som anställt för de årligen återkommande reparationerna, har hittills endast erhållit extra ordinarie, extra eller tillfällig anställning. Då stadigvarande behov av personalen föreligger, bör den beredas fastare anställning.

15 f) Vid sjukhuset ha inrättats 54 undersköterskebefattningar i Ce 5. Tillkomsten av dessa befattningar föranleddes i viss mån av behovet av förbättrade befodringsförhållanden för vårdavdelningarnas biträdespersonal. Motsvarande behov föreligger i fråga om ekonomiavdelningarnas biträdespersonal.

I B.

I fråga om personalbehovet vid den nya barnkliniken framhåller direktionen.

Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande överlämnade den 5 december 1944 betänkande med förslag till en pediatrik klinik vid karolinska sjukhuset. Kommittén hade uppdragit åt sysslomannen G. Heimer att uppgöra fullständiga personal- och driftkostnadsstater för kliniken. Heimer hade beräknat klinikens personalbehov till 220, Kommittén, som

icke fann sig helt kunna godtaga Heimers beräkningar, ville för sin del beräkna behovet till 230.

I yttrande över kommitténs förslag framhöll direktionen, att den icke under remisstiden kunnat taga ställning till de olika meningar angående personalbehovet, som framkommit inom kommittén, särskilt som direktionen saknade närmare erfarenhet om de särförhållanden, som kunde föreligga på ett barnsjukhus.

Det förslag till personaluppsättning, som direktionen efter utredning i samarbete med överläkare vid Norrtulls sjukhus och Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus nu framlägger, innebär en betydande ökning av antalet befattningshavare i förhållande till byggnadskommitténs förslag. Anledningen till denna ökning är i huvudsak följande. Av Kungl. Maj:t år 1946 tillkallade sakkunniga för utredning angående arbets-, anställnings- och löneförhållandena för de underordnade läkarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet föreslog, att ett icke ringa antal nya läkarbefattningar skulle inrättas och att kanslipersonalen skulle utökas. Kungl. Maj:t (prop. nr 287/1947 s. 24 f.) och riksdagen (skr. nr 445/1947) biträdde utredningens förslag med en mindre jämkning. Direktionen har vid beräkningen av antalet befattningshavare av dessa kategorier ansett sig böra beakta de av utredningen framförda och av Kungl. Maj:t godtagna synpunkterna. Vidare har direktionen vid beräkning av antalet sjuksköterskor och elever utgått från en arbetstid av 48 timmar för vecka. Vid tiden för byggnadskommitténs förslag var arbetstiden för dessa personalgrupper lägst 54 timmar för vecka. Dessutom ha arbetsuppgifterna på laboratorier och röntgenavdelningen ökat kraftigt, vilket medför en avsevärd ökning av personalbehovet. Den föreslagna personaluppsättningen motsvarar i huvudsak den vid jämförliga avdelningar vid Norrtulls sjukhus och Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus.

II.

Vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet gemensamt är sedan den 15 april 1950 på prov anställd en personalkonsulent såsom arvodist. Dennes främsta arbetsuppgift är f. n. att biträda personalföreståndarinorna vid rekryteringen av personal samt att anskaffa och förmedla bostäder åt denna. Konsulenten tjänstgör även som kurator åt personalen och biträder därvid med ordnande av daghem och vilohemsvistelser, ekonomisk hjälp i samband med sjukdom m. m. Det har visat sig, att befattningen är mycket värdefull. Arbetet med anskaffande av bostäder är f. n. särskilt betydelsefullt, eftersom bostadsbristen är en starkt bidragande orsak till sjukhusens underskott av biträdespersonal.

Befattningen uppehålls f. n. av en hos Lidingö stad anställd socialvårdsassistent. Enligt uppgift kan hon icke påräkna tjänstledighet från sin befattning där längre än till slutet av innevarande budgetår. Hon torde komma att återgå till denna, därest icke säkrare anställningsförhållanden vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet kunna beredas henne fr. o. m. budgetåret 1951/52.

III.

I anledning av den stora ökningen av radiofysiska institutionens tillsynsverksamhet skulle kunna övervägas att något inskränka de besiktningssuppgifter, som nu åvila institutionen. Då emellertid en sådan in-

skränkning skulle medföra risker för ökning i antalet strålskador, synes det nödvändigt, att ytterligare en heltidsanställd befattningshavare anställas. Dessutom torde en utredning rörande tillsynsverksamhetens organisation snarast böra komma tillstånd.

Yttranden.

Statskontoret anför.

Ämbetsverket erinrar, att radiofysiska institutionens personalbehov prövades senast vid 1950 års riksdag. Statskontoret tillstyrker, att en utredning kommer till stånd rörande organisationen av institutionens tillsynsverksamhet. Däremot är ämbetsverket icke övertygat om angelägenheten att, innan resultatet av en dylik utredning föreligger, öka personalen vid institutionen.

I fråga om ersättning för de å radiopatologiska institutionen samt patologiska avdelningen utförda histopatologiska undersökningarna vidhåller ämbetsverket sin tidigare uttalade mening, att frågan bör lösas på ett för de båda institutionerna likartat sätt genom anställande av erforderlig läkarpersonal för undersökningarna. Under nu rådande förhållanden torde förutsättningar dock icke föreligga för ökad medelsanvisning vare sig för anställande av ytterligare personal eller för uppräknings av utgående ersättningsbelopp.

Förslaget, att en befattning som biträdande läkare vid serafimerlasarettet skulle överflyttas till karolinska sjukhuset, föranleder icke någon erinran.

Behovet av underordnad läkarpersonal vid ögonkliniken prövades av statsmakterna så sent som år 1947. Vårdplatsernas antal har sedan dess nedbringats från 82 till 70. Statskontoret motsätter sig med hänsyn härtill förslaget om ytterligare en förste underläkaretjänst.

Då det är svårt att avgöra, om och i vilken omfattning stegringen av antalet poliklinikbesök på radiumhemmet kan komma att fortgå, anser sig statskontoret icke f. n. kunna tillstyrka, att en biträdande överläkare anställs.

Läkarpersonalen vid psykiatriska kliniken har ökats så sent som åren 1947 och 1948, varför statskontoret måste ställa sig avvisande till förslaget om ändring av biträdande överläkaretjänsten till en befattning som överläkare. I avvaktan på erfarenheter rörande behovet av läkare vid utvidgning av undervisningen i psykiatri synes ock med inrättandet av ytterligare en förste underläkaretjänst höra anstå.

Med hänsyn till de röntgendiagnostiska arbetsuppgifter, som tillkommit genom inrättandet år 1948 av den urologiska polikliniken, tala vissa skäl för att ytterligare en förste underläkare må anställas vid röntgendiagnostiska avdelningen.

Liksom reservanten, överdirektören von Dardel, kan statskontoret icke tillstyrka, att en befattning som förste underläkare inrättas vid kemiska centrallaboratoriet.

Ämbetsverket vill icke rikta några invändningar mot att medel anvisas för ytterligare en halvtidsanställd översköterska på ögonkliniken samt för ett sjukvårdsbiträde på fysiologiska centrallaboratoriet. Däremot är statskontoret icke övertygat om riktigheten av den företagna jämförelsen mellan personalens storlek vid radiumhemmet samt vid de medicinska och kirurgiska klinikerna. Arbetsuppgifternas omfattning är icke enbart be-

roende av vårdplatsernas antal. Ämbetsverket anser sig icke heller kunna tillstyrka, att allergilaboratoriet erhåller en överskötersketjänst.

Om det anses angeläget, att ökat utrymme beredes för undervisning och behandling av mödrar enligt angiven gymnastisk metod, synes det icke vara uteslutet att göra detta möjligt genom lämplig fördelning av arbetsuppgifterna mellan nuvarande sex sjukgymnaster.

Statskontoret har icke blivit övertygat om behovet av ytterligare en kurator, avsedd för poliklinikpatienter. I avvaktan på resultatet av pågående utredningar måste statskontoret avstyrka förslaget om förbättrad löneställning för kuratorer och fotografer. Vissa skäl tala för en uppflyttning av tvätföreståndaren till högre lönegrad. I rådande läge anser sig ämbetsverket emellertid förhindrat förorda förslaget.

Enligt statskontorets mening saknas anledning att för ekonomibiträderna inrätta högre befattningar än normallönegraden, då ändrade arbetsuppgifter icke kunna återopas för en förbättrad löneställning.

I avvaktan på prövningen av 1947 års löneutredning, avseende maskinistpersonal m. fl., synes böra anstå med föreslagen ordinariesättning av ett antal reparatörsbefattningar.

För omredigering av radiumhemmets journalarkiv synes böra anlitas tillfällig arbetskraft.

På av reservanten von Dardel anförda skäl motsätter sig statskontoret bifall till förslaget om utbyte av en kontorsbiträdesbefattning mot en kansli-biträdestjänst vid kemiska centrallaboratoriet. Icke heller anser sig ämbetsverket kunna tillstyrka, att medel anvisas för ett heltidsanställt biträde enligt reglerad befordringsgång vid bakteriologiska avdelningen.

Personaluppsättningen vid den nyinrättade barnkliniken överstiger betydligt vad kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande efter noggrann prövning av behovet ansett erforderligt. En avsevärd begränsning bör vara möjlig. Endast de tjänster böra inrättas, till vilka motsvarighet finnes i kommitténs förslag, dock med den ökning, som föranledes av den för vissa befattningshavare nedsatta tjänstgöringstiden. Däremot synes den förstärkning av läkarpersonalen, som genomfördes för sjukhuset i övrigt vid 1947 års riksdag, icke få tjäna såsom skäl för en ökning av antalet läkare vid barnkliniken. Lönegradsplaceringen av de nytillkommande befattningarna torde böra avvägas efter jämförelse med löneställningen för motsvarande personal vid sjukhuset i övrigt. Sålunda bör heltidsanställd överläkare placeras i 29 lönegraden. Befattningarna som fotograf och — därest en dylik anses oundgängligen erforderlig — kurator torde placeras i 9 resp. 15 lönegraden.

Statskontoret ställer sig tveksamt till förslaget om inrättandet av en pensionsgrundande befattning som personalkonsulent. Om befattningen anses oundgängligen nödvändig, bör den inplaceras i den för kuratorerna gällande lönegraden.

Belastningen å sjukhusets avlöningsanslag har för budgetåren 1948/49 och 1949/50 med omkring 500 000 kronor understigit anvisat belopp. Med hänsyn härtill och då barnkliniken icke beräknas kunna tagas i bruk i full utsträckning nästa budgetår, synes anslaget kunna minskas med 500 000 kronor utöver av direktionen föreslagen reduktion.

Statens lönenämnd uttalar.

De arbetsuppgifter, som avses skola ankomma på det tekniska biträdet vid radiofysiska institutionen, äro av den art, att för desamma bör avses ett biträde för skriv- och kontorsgöromål.

I fråga om den föreslagna tjänsten som kanslibitråde vid kemiska centrallaboratoriet anser sig nämnden — som genom föredraganden i ärendet låtit närmare undersöka de arbetsuppgifter, som äro förenade med tjänsten — böra tillstyrka direktionens förslag.

I utlåtande den 14 oktober 1948 ansåg sig nämnden icke böra tillstyrka högre placering av tvätföreståndaren än i Ca 13. Med hänsyn till att Kungl. Maj:t tidigare icke funnit anledning att upptaga förslaget om ändrad lönegradsplacering vill nämnden nu ifrågasätta, huruvida icke frågan bör prövas av 1949 års tjänsteförteckningskommitté.

Nämnden har inhämtat, att förhandlingar f. n. pågå mellan direktionen och vederbörande personalorganisation rörande ekonomibiträdernas löneställning. Med hänsyn härtill ävensom till tjänsteförteckningskommitténs arbete kan nämnden icke tillstyrka, att en ny kategori ekonomibiträdets-tjänster med placering i Ce 5 tillskapas. De föreslagna lönegradsplaceringarna för vissa tjänster såsom kurator och fotograf överensstämman med vad nämnden i utlåtande den 14 oktober 1948 förordat. Med utgångspunkt från förslaget i vad avser kuratorerna anser sig nämnden icke kunna tillstyrka, att personalkonsulenten placeras i högre lönegrad än 17. Nämnden har icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna löneställningen för en tjänst som förste strålskyddsinspektör vid radiofysiska institutionen.

De för karolinska sjukhusets barnklinik upptagna tjänsterna såsom barnsköterska böra, med hänsyn till att de, enligt vad nämnden under hand inhämtat, äro att jämställa med undersköterskor, erhålla benämningen undersköterska.

Överläkarna vid barnkliniken böra liksom övriga överläkare vid sjukhuset placeras i 29 lönegraden.

Nämnden ifrågasätter, huruvida arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som avses skola ankomma på köksföreståndaren i Ca 15 vid barnkliniken motivera, att denna tjänst jämställas med de båda övriga köksföreståndarna i 15 lönegraden vid sjukhuset. Den såsom kokerska vid barnkliniken upptagna tjänsten i Ce 6 torde, liksom övriga dylika tjänster vid sjukhuset, böra erhålla benämningen ekonomibitråde.

Reparatörsbefattningarna synas i avvaktan på resultatet av pågående översyn av personalorganisationen m. m. vid statsförvaltningens fasta maskinanläggningar böra upptagas såsom extra. Det ekonomibitråde i Ce 4, som avsetts för telefonväxeln, bör ersättas av en tjänst såsom telefonist med reglerad befordringsgång.

Karolinska sjukhusets direktion, som yttrat sig över professor Sieverts framställning den 28 september 1950, framhåller.

Då den ifrågasatta utredningen om institutionens tillsynsverksamhet synes kunna slutföras på relativt kort tid, vill direktionen ifrågasätta om icke med inrättandet av tjänsten som förste strålskyddsinspektör kan anstå till dess utredningsresultatet föreligger. Beträffande den föreslagna utredningen föreslår direktionen, att en representant för radiologförbundet får deltaga direkt i utredningsarbetet.

Karolinska institutets lärarkollegium anför.

Kollegiet har i princip intet att invända mot den föreslagna personalstaten vid barnkliniken. Beträffande vårdpersonalen vill kollegiet dock framhålla, att dess storlek och sammansättning på de olika avdelningarna är svårbedömlar på grund av att den nya kliniken vårdavdelningar i regel

äro större än de nuvarande klinikernas. Kollegiet förutsätter därför, att den föreslagna personalen, exempelvis eleverna, ej är fixerad till de avdelningar, där den nu är upptagen i planen, utan kan jämkas inom ramen för totalantalet av olika befattningshavare vid kliniken.

Kanslern för rikets universitet ansluter sig till vad lärarkollegiet anfört.

Departementschefen.

Jag upptager först frågan om personalbehovet vid sjukhusets redan nu befintliga avdelningar och kliniker.

Den radiofysiska institutionens personalfråga prövades så sent som vid 1950 års riksdag. Då vidare institutionens föreståndare hemställt om utredning rörande organisationen av den tillsynsverksamhet, som författningsenligt åvilar institutionen, är jag icke nu beredd att förorda en utökning av personalen. Den ifrågasatta utredningen bör emellertid enligt min mening omfatta spörsmålet om institutionens personalorganisation och arbetsuppgifter över huvud taget. Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t, att en sådan utredning företages. Utredningsarbetet synes kunna bedrivas med sådan skyndsamhet, att resultatet kan föreläggas 1952 års riksdag.

I enlighet med beslut av 1950 års riksdag ha direktionen och karolinska institutets lärarkollegium till utredning upptagit frågan om den lämpligaste formen för ersättning för de patologiska undersökningar, som utföras vid sjukhusets radiopatologiska institution och patologiska avdelning. Vid preliminära förhandlingar mellan de berörda parterna har enighet uppnåtts om att vid den radiopatologiska institutionen borde anställas en förste underläkare för undersökningarna och att för de undersökningar, som utföras vid den patologiska avdelningen, skulle utgå ersättning med 5 kronor för undersökning. Något slutligt utredningsresultat har ännu icke avlämnats till Kungl. Maj:t. Enligt vad jag under hand inhämtat har enighet ej vunnits mellan parterna om direktionens förslag, att skyldighet skulle stadgas för vederbörande befattningshavare vid den patologiska avdelningen att mot den särskilda ersättning, som i vederbörlig ordning bleve fastställd, utföra undersökningar för sjukhusets räkning. Med hänsyn härtill anser jag, att frågan före ett slutligt ställningstagande bör bli föremål för ytterligare utredning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att för ändamålet tillkalla särskild utredningsman. För nästa budgetår förordar jag, att ersättningarna måtte få utgå enligt samma grunder, som med riksdagens medgivande provisoriskt gälla för innevarande budgetår, innebärande, att från sjukhusets omkostnadsanslag må för undersökningar vid radiopatologiska institutionen utgå högst 16 100 kronor samt för undersökningar vid patologiska avdelningen ersättning efter 5 kronor för undersökning.

Jag tillstyrker, att en befattning som sjuksköterska i Ce 10 inrättas vid kirurgiska kliniken. Förslaget, att en biträdande läkare vid serafimerlasarettets öronklinik överflyttas till karolinska sjukhuset, föranleder ingen erinran från min sida. Jag biträder även direktionens förslag, att vid ögon-

kliniken anställs en heltidsanställd översköterska i Ca 12 i stället för en halvtidstjänstgörande.

Vid radiumhemmet bör på grund av det kraftigt ökade arbetet vid polikliniken inrättas en befattning som biträdande överläkare. Jag tillstyrker likaledes, att personalen på radiumhemmet ökas med ett röntgenbiträde och ett ekonomibiträde för skötseln av en nyligen anskaffad röntgenapparat. Befattningshavarna torde dock tills vidare endast böra erhålla extra anställning. Genom beslut den 12 maj 1950 medgav Kungl. Maj:t, att personalen vid radiumhemmet finge intill utgången av budgetåret 1950/51 förstärkas med 3 sjukvårdsbiträden i Cg 4. Enär ifrågavarande befattningar synas erforderliga jämväl under nästa budgetår, förordar jag, att medel beräknas för 3 sjukvårdsbiträden i Cg 4.

I fråga om direktionens förslag om inrättande av en tjänst som förste underläkare vid kemiska centrallaboratoriet ansluter jag mig till reservantens, överdirektören von Dardels, samt statskontorets förslag, att den andre underläkare vid medicinska kliniken, som sedan länge tjänstgjort vid laboratoriet, överflyttas till detta.

Med anledning av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor böra kuratorsbefattningarna placeras i 17 i stället för såsom f. n. 15 lönegraden. Tjänsten som tvättföreståndare torde uppflyttas från Ca 11 till Ca 13.

Vad angår förslaget att inrätta en tjänst som personalkonsulent anser jag mig, trots att jag väl inser betydelsen av ifrågavarande befattning, f. n. ej böra göra annat uttalande än att direktionen liksom hittills torde få anlita tillgängliga medel för avlönande av en befattningshavare med ifrågavarande arbetsuppgifter.

I övrigt har jag ej funnit mig böra biträda direktionens förslag till personalförstärkningar eller löneförbättringar.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagit rörande maskinpersonalen, förordar jag, att befattningen som maskinmästare i Ca 21 erhåller benämningen förste maskinmästare, att 1 maskinist i Ca 16 uppflyttas till förste maskinist i Ca 17, 3 maskinister i Ca 13 till Ca 15 och 1 maskinist i Ce 13 till Ce 15. Vid karolinska sjukhusets garnisonsavdelning böra uppflyttas 1 maskinist från Ce 14 till Cg 15 och 2 eldare från Ce 9 till Cg 11 resp. Cg 10, varjämte för en nu säsonganställd eldare räknas lön efter Cg 9.

De av mig framlagda förslagen påkalla en ökning av medelsanvisningen till nya tjänster (1 sjuksköterska Ce 10, $\frac{1}{2}$ översköterska Ca 12, 1 biträdande överläkare 11 760 kronor, 1 biträdande läkare 11 760 kronor, 1 röntgenbiträde Cg 10, 3 sjukvårdsbiträden Cg 4 samt 1 ekonomibiträde Cg 4) 55 650 kronor. Härtill kommer för lönegradsuppflyttningar ett belopp av cirka 7 500 kronor. För automatiska utgiftsstegringar beräknar jag 10 000 kronor. Anslagsbehovet utgör alltså (55 650 + 7 500 + 10 000) 73 150 kronor.

Jag övergår här efter till frågan om *den nya pediatrika kliniken* *personaluppsättning*. Såsom framgår av förut lämnad redogörelse, uppskattade

1944 års byggnadskommitté personalbehovet till 230 befattningshavare, medan direktionen nu framlagt en personalstat omfattande 273 tjänster. Direktionen har därvid tagit hänsyn till att arbetstiden för sjuksköterskor och elever förkortats från 54 till 48 timmar per vecka, sedan byggnadskommittén framlade sitt förslag. Därjämte åberopar direktionen vad 1947 års riksdag beslutat angående utökning av läkar- och kanslipersonalen vid sjukhuset.

För egen del har jag efter ingående prövning av personalbehovet och i avvaktan på att närmare erfarenhet vinnes om klinikens verksamhet funnit mig böra vidtaga vissa inskränkningar i direktionens förslag.

Vid *vårdavdelningarna* räknar jag sålunda med följande personal: 9 översköterskor Ca 12, 22 sjuksköterskor Ce 10, 52 elever med arvode efter 1 050 kronor per år, 18 barnsköterskor Ce 5, 22 ekonomibiträden Ce 4, 1 socialassistent Ce 13 samt 1 arbetsinstruktör Ce 12 och 1 arbetsinstruktörselev med arvode efter 1 050 kronor per år; vid *poliklinikerna*: 2 översköterskor Ca 12, 1 sjuksköterska Ca 10, 3 sjuksköterskor Ce 10, 3 ekonomibiträden Ce 4 och 5 elever; vid *operationsavdelningen*: 1 översköterska Ca 12, 4 sjuksköterskor Ce 10, 4 elever samt 1 ekonomibiträde Ce 4; vid *laboratorierna och röntgenavdelningen*: 2 översköterskor Ca 12, 2 sjuksköterskor Ca 10, 5 sjuksköterskor Ce 10, 3 elever, 2 ekonomibiträden Ce 4, 2 laboratoriebiträden Ce 11, 1 sjukvårdsbiträde Ce 4 och 1 fotograf Ce 9.

I fråga om *läkarpersonalen* föreslår jag anställande av 1 överläkare, tillika professor, med ett arvode av 1 500 kronor samt 3 överläkare Ca 29, varav 1 vid vardera kirurgiska, psykiatriska samt röntgenavdelningen. Vid cardiologiska avdelningen räknar jag med 1 biträdande överläkare med ett arvode av 11 760 kronor och vid kirurgiska polikliniken 1 befattning som biträdande läkare med samma arvode. För medicinska avdelningen torde få avses 8 förste underläkare med ett arvode av 16 128 kronor samt 1 befattning som biträdande läkare vid elektroencefalografiska laboratoriet med ett arvode av 11 760 kronor. Vidare bör 1 förste underläkare tjänstgöra vid röntgenavdelningen och 2 förste underläkare vid kirurgiska avdelningen. 1 andre underläkare med ett arvode av 12 660 kronor torde böra finnas vid vardera medicinska och kirurgiska klinikerna.

Vad angår *den för kliniken gemensamt avsedda personalen* är jag icke nu beredd att inrätta en tjänst som biträdande föreståndarinna Ca 14. För ändamålet torde böra avses en arvodesbefattning med ersättning motsvarande lönen i den föreslagna lönegraden. I övrigt förordar jag, att en befattning som kanslibiträde Ca 11 inrättas för medicinska avdelningen. Härjämte tillstyrker jag, att 4 befattningar inrättas som biträden för skriv- och kontorsgöromål enligt reglerad befordringsgång. Ifrågavarande befattningar böra ställas till direktionens förfogande, att av direktionen på lämpligt sätt fördelas mellan avdelningarna. Jag tillstyrker slutligen förslaget om 1 tjänst som kurator Ce 17 samt förordar, att 4 befattningar som ekonomibiträde Ce 4 inrättas för städning m. m.

I fråga om *ekonomiavdelningarna* föreslår jag, att 1 befattning som köksföreståndare Ce 15 inrättas. Den av direktionen föreslagna kokerskan Ce 6 bör erhålla benämningen ekonomibiträde. Det föreslagna första ekonomibiträdet Ce 5 bör ersättas med 1 ekonomibiträde Ce 4. Förslaget om inrättande av 15 tjänster som ekonomibiträde Ce 4 föranleder ingen erinran från min sida. De föreslagna 2 befattningarna som reparatör böra placeras i Cg 12. Antalet vaktmästare Ca 9 bör minskas från 3 till 2. Ekonomibiträdet Ce 4, som avsetts för telefonväxeln, bör ersättas med en befattning som telefonist enligt reglerad befordringsgång.

För *kontoret* slutligen beräknar jag, liksom direktionen, 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål enligt reglerad befordringsgång.

Det sammanlagda antalet befattningshavare skulle i enlighet härmed uppgå till 224. Kostnaden för personalen på barnkliniken beräknar jag till 1 072 162 kronor. Då det ökade medelsbehovet för befintliga avdelningar uppgår till 73 150 kronor, skulle alltså avlöningsanslaget behöva uppräknas med sammanlagt (1 072 162 + 73 150) 1 145 312 kronor.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1949/50 och då barnkliniken icke torde bli tagen i bruk i full utsträckning under nästa budgetår, anser jag dock uppräknningen böra begränsas till 730 000 kronor. Anslaget bör alltså upptagas till (10 070 000 + 730 000) 10 800 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 805 000 (+ 185 300) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 405 000 (+ 60 400) kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 7 548 000 (+ 459 000) kronor och rörligt tillägg 1 042 000 (+ 25 300) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, vilka påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 805 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	405 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 548 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 042 000

Summa förslagsanslag kronor 10 800 000;

c) till *Karolinska sjukhuset*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 10 800 000 kronor.

[52] 50. Karolinska sjukhuset: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	4 150 000	4 566 899
1950/51 (statsliggaren s. 977)	4 450 000	
1951/52 (förslag)	4 982 000	

Yrkande.

Direktionen för karolinska sjukhuset föreslår i skrivelser den 29 augusti och 26 september 1950, att anslaget höjes med sammanlagt 828 570 kronor.

I. I skrivelsen den 29 augusti 1950 föreslås, att anslaget höjes med 717 000 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt personalen	24 941	25 000	29 000	+ 4 000
2. Reseersättningar	33 988	28 000	34 000	+ 6 000
3. Värme, lyse och vatten	514 012	665 000	590 000	— 75 000
4. Övriga expenser	177 000	181 000	205 000	+ 24 000
5. Inventariers underhåll och komplettering	575 984	510 000	574 000	+ 64 000
6. Tvätt och renhållning	117 719	116 000	131 000	+ 15 000
7. Kosthåll	1 127 606	1 200 000	1 350 000	+ 150 000
8. Läkemedel	969 782	770 000	1 080 000	+ 310 000
9. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	1 003 387	930 000	1 149 000	+ 219 000
				+ 717 000

II. I skrivelsen den 26 september 1950 föreslås, att anslaget ytterligare höjes med 111 570 kronor.

1. Möblering av personalbostäder	74 000
2. Kompletterande utrustning för radiumhemmet	37 570
	111 570

Motiv.

I. 1) Posten är uppräknad med hänsyn till tillkomsten av barnkliniken.

3) Posten beräknas trots tillkomsten av barnkliniken kunna nedsättas, beroende dels på sänkta kolpriser dels på partiell övergång till oljeeldning.

4) Höjningen motiveras av barnklinikens tillkomst.

5) Ökningen beror delvis på tillkomsten av barnkliniken. I delposten har vidare inräknats ett belopp av 33 000 kronor för inköp av kompletterande röntgenutrustning till röntgenavdelningen, nämligen ett universalbord samt två röntgenrör med rörkappor och kablar. Därjämte måste ledningar omdragas samt ett nytt uttag å en befintlig röntgenapparat göras. Utrustningen skall användas inom röntgensektion C, vilken efter ombyggnad avses skola effektivare än hittills kunna betjäna den urologiska polikliniken. För inköp och installation av steriliseringsanordningar å radiumhemmets gynekologiska applikationsavdelning beräknas 11 000 kronor.

6) Tvättinrättningen har med all sannolikhet icke tillräckligt stor kapacitet för att kunna avverka även barnklinikens tvättgods. Planerad utbyggnad av tvättinrättningen torde icke kunna utföras före utgången av budgetåret 1951/52. Avverkningen av en del av tvättgodset måste därför ske antingen genom införande av skiftarbete eller genom anlitande av andra tvättinrättningar. Under förutsättning att skiftarbete kan genomföras — vilket dock torde vara svårt bl. a. på grund av personalbrist — kommer det av direktionen beräknade anslaget att täcka behovet. Om däremot en del av tvättgodset måste överlämnas till annan entreprenör, ökas anslagsbehovet betydligt. Å andra sidan komma i så fall utgifterna under avlöningsstaten att minska något.

7) Höjningen motiveras av barnklinikens tillkomst.

8) Användningen av nya dyrbara läkemedel, såsom streptomycin, penicillin och aureomycin stegras alltjämt. Posten bör dels därför, dels ock på grund av barnklinikens tillkomst höjas med det föreslagna beloppet.

9) Det ökade medelsbehovet beror delvis på tillkomsten av barnkliniken. Anslaget bör uppräknas även med hänsyn till belastningen budgetåret 1949/50. I posten ingår ett belopp av 20 000 kronor för ersättning för patologiska undersökningar utförda vid patologiska institutionen, vilka ersättningar direktionen förutsätter skola utbetalas på samma sätt som under innevarande budgetår. För radiopatologiska institutionen har direktionen beräknat ett belopp av 16 000 kronor, avseende utgifter för förbrukningsmateriel m. m. för avdelningens verksamhet för sjukhuset ävensom utgifter orsakade av föreståndarens privatverksamhet. Sistnämnda utgifter ersättas av föreståndaren, men redovisas å särskild inkomsttitel. Ifrågasvarande verksamhet har under senare år starkt ökat. Inkomsterna av föreståndarens privatverksamhet uppgingo under budgetåret 1949/50 till 13 415 kronor.

II. 1) Beloppet avser kostnader för möblering av sjuksköterskebostäder.

Sjukhusets möjligheter att tillhandahålla sjuksköterskepersonalen bostäder inom sjukhuset äro i stort sett helt utnyttjade. Vid tillkomsten av barnkliniken, varigenom personalen kommer att utökas med bl. a. ett 60-tal sjuksköterskor, kommer en avsevärd brist på bostäder att uppstå. Av nämnda sjuksköterskor torde ett mindre antal — uppskattningsvis 10 — som nu äro anställda vid Norrtulls sjukhus och disponera egen bostad kunna beräknas söka till den nya kliniken. Av de övriga 50 kan endast en del erhålla bostad inom sjukhuset. En nödvändig förutsättning för att sjukhuset överhuvudtaget skall få någon sjuksköterskepersonal är, att bostad kan erbjudas.

Direktionen erinrar om att Solna stad har under uppförande en byggnad inrymmande ett antal enrumslägenheter och planerad bl. a. för befattningshavare vid karolinska sjukhuset. Direktionen anser det vara nödvändigt, att sjukhuset försäkras sig om lägenheterna i nämnda byggnad, samman-

lagt 44, genom att sjukhuset tecknar hyreskontrakt med staden. Lägenheterna kunna därefter av sjukhuset utnyttjas såsom tjänstebostäder för dess personal, i första hand sjuksköterskor men även biträdespersonal, varvid för de förra beräknas ensamlägenheter och för de senare delade lägenheter för två biträden. Hyreskostnaden beräknas komma att uppgå till cirka 1 075 kronor för år och lägenhet. Då lägenheterna, om de skola utnyttjas såsom tjänstebostäder, måste uthyras möblerade, tillkommer för befattningshavaren-hyresgästen en extra ersättning för inventarier, sängutrustning, linne och tvätt därav samt lyse. Det totala årliga hyresbeloppet beräknas för enkelrum till 1 237 kronor och för delat rum till 1 283 kronor, eller per månad för hyresgäst i ensamrum 103 kronor och i delat rum 54 kronor exklusive bränsletillägg. Städning förutsättes skola utföras av hyresgästerna.

Sjukhusets utgifter för hyran torde böra bestridas från karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond, anslagsposten Hyresutgifter för av fonden förhyrda lokaler, vilken för ändamålet bör förstärkas med $[1\,075 + 60 \text{ (för bränsletillägg)} \times 44]$ 49 940 eller avrundat 50 000 kronor. Hyresinkomsterna böra gottgöras fondens inkomsttitel Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler.

För täckande av utgifterna för inredning av lägenheterna erfordras en ökning av sjukhusets omkostnadsanslag. Kostnaderna beräknas till 1 450 kronor för ensamrum och 1 970 kronor för delade rum. Med proportionen 24 enkelrum och 20 delade rum blir kostnaden $(24 \times 1\,450 + 20 \times 1\,970)$ 74 200 eller avrundat 74 000 kronor.

2) Medel ha beräknats för 2 diktafonapparater (3 400 kronor), 3 skrivmaskiner (1 500 kronor), 12 vertikalfackskåp (4 000 kronor) samt 1 konvergensbestrålningsapparat (28 670 kronor). Genom inköp av diktafonerna skulle det starkt ökade arbetet på radiumhemmets poliklinik samt arkiv- och kontrollavdelning underlättas. Skrivmaskiner och vertikalfackskåp måste inköpas på grund av generalpoststyrelsens beslut, att radiumhemmets format av journalkuvert m. m. skall ändras. Anskaffandet av en konvergensbestrålningsapparat skulle innebära införandet av en ny värdefull metod vid behandlingen av djupliggande svulster.

Yttranden.

Statskontoret anför.

Statskontoret anser tillräckliga skäl icke föreligga för större uppräknings av posten till övriga expenser än till 200 000 kronor. Tillkomsten av barnkliniken torde icke kunna motivera en höjning av posten till inventariers underhåll och komplettering. Då för innevarande budgetår under posten beräknats kostnader av engångsnatur, uppgående till omkring 70 000 kronor, lär den kunna upptagas till belopp, understigande 500 000 kronor. Ämbetsverket vill emellertid icke motsätta sig, att posten bestämmes till nämnda belopp. Med hänsyn till belastningen budgetåret 1949/50 vill statskontoret icke rikta någon invändning mot att till kosthåll beräknas 1 300 000 kronor. Det är emellertid angeläget, att de kostsättningar, som personalen har att erlagga, snarast bestämmas till belopp, motsvarande sjukhusets självkostnader. Posterna till läkemedel och förbrukningsartiklar m. m. för

sjukvården böra kunna begränsas till 1 000 000 resp. 1 100 000 kronor, beträffande den senare posten med beaktande jämväl av vad ämbetsverket i yttrande över direktionens anslagsäskande rörande avlöningsanslaget anfört angående ersättning för histopatologiska undersökningar.

Med hänsyn till rådande förhållanden på bostadsmarknaden har statskontoret icke något att erinra mot att direktionen erhåller bemyndigande att förhyra angivna lägenheter av Solna stad för uthyrning till sjuksköterske- och bitradespersonal. Däremot torde tillräckliga skäl icke föreligga att giva lägenheterna karaktär av tjänstebostäder. Statskontoret har icke heller blivit övertygat om nödvändigheten av att bostaderna uthyras i möblerat skick. Under alla omständigheter torde hyrorna böra bestämmas till belopp, motsvarande statsverkets självkostnader. Hyresgästernas ersättning för begagnandet av möbler m. m. torde böra gottgöras inkomstiteln Inkomster vid karolinska sjukhuset.

Statskontoret kan icke tillstyrka, att omkostnadsanslaget ytterligare uppräknas för anskaffning av viss utrustning till radiumhemmet. Vad särskilt gäller kostnaderna för inköp av skrivmaskiner torde dessa vara att hänföra till sådana löpande utgifter, som böra rymmas inom ramen för vederbörlig anslagspost.

Med anledning av de alltfjämt stegrade vårdkostnaderna anser statskontoret det angeläget, att avgifterna hojas för patienter å enskilt och halv-enskilt rum. Särskilt bör detta gälla patienter, som äro utländska medborgare men bör övervägas även för svenska medborgare. Förslag har framlagts om höjning av avgifterna vid landstingssjukhusen för utomlänspatienter till 30 kronor för vård å allmän sal samt 40 kronor å halvenskilt och 50 för helenskilt rum. Anledning synes därför föreligga för en uppräkning av vårdavgifterna även å allmän sal vid undervisningssjukhusen för utländska patienter till förstnämnda belopp.

Centrala sjukvårdsberedningen uttalar.

Beredningen finner åtgärden att bereda bostäder åt personalen genom överenskommelse med Solna stad välbetänt bl. a. med hänsyn till det allmänna önskemålet att nu bereda personalen vid sjukhus bostäder utanför dessa och i framtiden om möjligt i allmänna bostadsmarknaden.

I betraktande av att det här rör sig om tjänstebostäder, om än icke i fastighet, som tillhör sjukhuset, kan det emellertid ifrågasättas, om sjukhuset kan beräkna att av hyresgästen få ut en ersättning, som motsvarar sjukhusets faktiska utgifter för hyran. Sjukhuset torde följaktligen få räkna med att årligen tacka skillnaden mellan de faktiska hyreskostnaderna och den ersättning, som personalen kommer att belata. Då för de statliga sjukhusen, såvitt beredningen har sig bekant, icke föreligga några fasta normer för beräkningen av hyresersättningen för personalbostäder, kan storleken av denna mellanskillnad icke nu angivas. Beredningen vill därjämte framhålla, att man numera, då tjänstebostäder uppföras av landsting och städer utanför landsting, förutsätter, att varje lägenhet skall avses endast för en befattningshavare.

Beredningen har underkastat beräkningen av inredningskostnaderna en granskning, som föranlett vissa förslag till ändringar. Den totala kostnaden, som av direktionen upptagits till 74 000 kronor, bör i enlighet härmed höjas till 84 250 kronor.

Departementschefen.

Vårdtagskostnaden vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet har under senare år kraftigt stegrats och utgjorde för budgetåret 1948/49 vid karolinska sjukhuset 35 kronor 93 öre. För budgetåret 1951/52 har den beräknats till 42 kronor 90 öre. Statskontoret har med anledning av denna utveckling föreslagit, att legosängsavgifterna vid sjukhusen skulle höjas för vissa kategorier vårdtagare. Enligt vad jag inhämtat ha landstingen vid 1950 års lagtima möten beslutat höja vårdavgifterna för utomlänspatienter på sätt statskontoret i sitt yttrande angivit. Även inom Stockholms stads förvaltning har förslag framförts om motsvarande avgiftshöjningar. Även om Kungl. Maj:t så sent som den 3 juni 1949 fastställt nya, förhöjda legosängsavgifter att gälla fr. o. m. 1 juli 1949 på karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, torde frågan med hänsyn till det anförda ånyo böra upptagas till prövning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter erforderlig utredning företaga de justeringar av avgifternas storlek, som kunna befinnas motiverade.

Personalbristen vid karolinska sjukhuset har under flera år varit besvärande och har medfört, att ett stort antal vårdplatser ej kunnat användas för sitt ändamål. Då svårigheterna att rekrytera personal uppgivits bero bl. a. på en otillräcklig tillgång på bostäder vill jag tillstyrka direktionens nu framlagda förslag, att avtal träffas med Solna stad angående upplåtelse inom staden av ett antal bostäder avsedda för sjuksköterskor och biträden. Jag har intet att erinra mot förslaget, att bostäderna förhyras som tjänstebostäder eller att lägenheterna möbleras genom direktionens försorg. Det torde få ankomma på direktionen att efter förhandlingar med Solna stad inkomma med förslag till hyresavtal. I likhet med statskontoret anser jag, att hyresbeloppen böra bestämmas till belopp, motsvarande statsverkets självkostnader. Sjukhusets utgifter för hyran torde böra bestridas från karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond, anslagsposten Hyresutgifter för av fonden förhyrda lokaler. Hyresinkomsterna böra gottgöras fondens inkomsttitel Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler. Till den del hyresbeloppet avser ersättning för begagnandet av möbler m. m. torde ersättningen emellertid böra gottgöras inkomsttiteln Inkomster vid karolinska sjukhuset. Frågan om erforderliga medel för inköp av möbler upptager jag vid beräklandet av delposten till inventariers underhåll och komplettering.

Vid bedömandet av direktionens förslag till omkostnadsstat för karolinska sjukhuset har jag ansett mig böra utgå från att den nya barnkliniken, vars 219 vårdplatser beräknas stå färdiga för inflyttning den 1 juli 1951, icke kan väntas bli fullt belagd under nästa budgetår. Vad sjukhuset i övrigt beträffar, anser jag det f. n. icke möjligt att avgöra, huruvida någon mera väsentlig ökning i antalet vård dagar kan väntas under nästa budgetår. Jag har därför vid beräkningen av anslagsbehovet i huvud-

sak ansett mig böra utgå från de tillgängliga belastningssiffrorna för sistförflutna budgetår.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen torde böra höjas med 2 000 kronor till 27 000 kronor. För reseersättningar torde böra upptagas ett till 30 000 kronor förhöjt belopp.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten 575 000 kronor. För övriga expenser torde böra anvisas ett belopp av 200 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså anslagsposten till expenser uppgå till (575 000 + 200 000) 775 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter torde för inventariers underhåll och komplettering böra beräknas 600 000 kronor, vilket innebär en höjning av medelsanvisningen med 90 000 kronor. Inom anslaget synas kunna inrymmas följande av direktionen för särskilda behov äskade engångsanslag, nämligen *dels* 11 000 kronor för inköp och installation av steriliseringsanordningar å radiumhemmet, *dels* 28 670 kronor för inköp av en konvergensbestrålningssapparat för radiumhemmet, *dels* ock — enligt centrala sjukvårdsberedningens beräkning — 84 250 kronor för inredning av det för sjukhuspersonalen avsedda bostadshuset inom Solna stad. Delposterna till tvätt och renhållning samt till kosthåll torde böra höjas med 9 000 resp. 100 000 kronor till 125 000 resp. 1 300 000 kronor. Beträffande den sistnämnda delposten har statskontoret framhållit angelägenheten av att de kostersättningar, som personalen har att erlægga, snarast bestämmas till belopp, motsvarande sjukhusets självkostnader. Enligt vad jag inhämtat har detta spörsmål vid flera tillfällen varit föremål för direktionens uppmärksamhet. Direktionen har även hos Kungl. Maj:t gjort framställning i ämnet. Kungl. Maj:t har därvid ej ansett sig kunna bifalla direktionens framställning med hänsyn till de överenskommelser om lönestopp på arbetsmarknaden, som träffats. Jag förutsätter, att direktionen i anslutning till stundande löneförhandlingar åter upptar spörsmålet till övervägande samt inkommer till Kungl. Maj:t med därpå grundade förslag.

För läkemedel synes böra beräknas ett till 1 000 000 kronor förhöjt belopp. Till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården avser jag 1 100 000 kronor, varvid jag i enlighet med vad jag anfört under nästföregående punkt beräknar, att för patologiska undersökningar vid radiopatologiska institutionen må användas högst 16 100 kronor, ävensom att ur samma delpost ersättning för dylika undersökningar vid patologiska avdelningen må utgå med 5 kronor för undersökning. För utgifter för förbrukningsartiklar vid radiopatologiska institutionen bör upptagas 16 000 kronor.

Delposten till diverse utgifter föreslår jag upptagen med oförändrat belopp, 25 000 kronor.

Anslagsposten till övriga utgifter skulle således uppgå till (600 000 + 125 000 + 1 300 000 + 1 000 000 + 1 100 000 + 25 000) 4 150 000 kronor.

Jag uppskattar alltså omkostnadsanslaget i dess helhet till (27 000 +

30 000 + 775 000 + 4 150 000) 4 982 000 (+ 532 000) kronor samt hemställen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 4 982 000 kronor.

[53] 51. *Karolinska sjukhuset: Utrustning.* Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 486 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med oförändrat belopp, 486 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 486 000 kronor.

[54] 52. *Serafimerlasarettet: Avlöningar.*

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	4 215 000	4 012 338
1950/51 (statsliggaren s. 979)	4 280 000	
1951/52 (förslag)	4 295 000	

Yrkanden.

Direktionen för karolinska sjukhuset framlägger följande yrkanden:

I. I skrivelse den 17 juni 1950 föreslås, att anslaget höjes med 49 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Kirurgiska kliniken.</i>	
a) 1 narkosöverläkare Ce 29	+ 14 808
b) 2 undersköterskor Ce 5 i st. f. 2 sjukvårdsbiträden Ce 4	+ 432
2. <i>Öronpolikliniken.</i>	
Indragning av 1 biträdande läkare	— 11 760
3. <i>Kemiska centrallaboratoriet.</i>	
1 förste underläkare	+ 16 128
4. <i>Gymnastikavdelningen.</i>	
1 sjukgymnast Ce 13	+ 6 816
5. <i>Övrig sjukvårdspersonal.</i>	
a) 1 socialkurator Ca 19 i st. f. 1 socialkurator Ca 15	+ 1 326
b) 1 socialkurator Ce 17 i st. f. 1 socialkurator Ce 15	+ 600
c) 1 undersköterska Ce 5 i st. f. 1 undersköterska Ce 4	+ 210
6. <i>Ekonomipersonal.</i>	
12 ekonomibiträden Ce 5 i st. f. 12 ekonomibiträden Ce 4	+ 2 592
7. <i>Omräkning.</i>	
a) Löneklassuppflyttningar	+ 15 000
b) Vikarier under semester	+ 3 000
c) Avrundning	— 152
	+ 49 000

II. I en särskild skrivelse den 26 september 1950 föreslås inrättandet av en neuromedicinsk-traumatologisk avdelning med en personal bestående av 1 överläkare Ce 29, 1 förste underläkare och 1 kurator Ce 17.

Motiv.

I. 1 a) Karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet ha nu en gemensam narkosöverläkare. F. n. tjänstgör denne endast två dagar i veckan vid serafimerlasarettet, som även helt saknar tillgång till narkosspecialist nattetid. Uppdelningen utgör ett hinder för en effektiv utbildning av nya narkosläkare samt medför stora svårigheter, när det gäller att rationellt ordna de allt större operationsprogrammen, i all synnerhet som det visat sig lämpligt, att narkosläkare följer sjukdomsförloppet även under de första dygnen efter företagna operationer. En narkosöverläkare vid serafimerlasarettet skulle dessutom fylla en viktig uppgift, när det gäller behandlingen av de vid detta lasarett särskilt talrika sömnmedelsförgiftningarna.

1 b) Med hänsyn till den stora omfattning, vari de vid kirurgiska polikliniken anställda sjukvårdsbiträdena deltaga i sjukvårdsarbetet och även i jourtjänstgöringen, föreligga starka skäl för förändring av två biträdesbefattningar till underskötersketjänster.

2) Se direktionens förslag under Karolinska sjukhuset: Avlöningar, p. 4).

3) Det ankommer på laboratorn i klinisk kemi att meddela såväl praktisk som teoretisk undervisning åt medicine kandidater. I egenskap av överläkare är han dessutom ansvarig för de vid laboratoriet utförda analyserna, vilkas antal ökat från 48 161 år 1944 till 72 858 år 1949. Tidigare har överläkaren biträtt i arbetet av en andre underläkare vid medicinska kliniken, vilken läkare fullgjort deltidstjänstgöring vid laboratoriet. Sedan något år har emellertid denne läkare enbart tjänstgjort vid medicinska kliniken. — *Reservation* mot förslaget har anmälts av överdirektören von Dardel, vilken ansett det böra tillkomma direktionen att föreskriva, att en underläkare vid medicinska kliniken skall, liksom tidigare, fullgöra deltidstjänstgöring vid laboratoriet.

4) Väntetiden för poliklinikpatienter har tidvis uppgått till mer än 1 månad. Antalet nyinskrivna patienter har ökat från 1 600 år 1946 till 1 952 år 1949. Övertidsarbete förekommer vid vissa tillfällen i stor utsträckning. Under senare tid har vidare sjukgymnastisk behandling med framgång kommit till användning dels för patienter, lidande av besvär efter hjärnskakning, dels ock vid behandling av s. k. nervös huvudvärk, vilken icke orsakats av yttre skador.

5 a—b) Se direktionens förslag under Karolinska sjukhuset: Avlöningar, p. 14 a)—c).

5 c) Fr. o. m. budgetåret 1949/50 inrättades 17 befattningar som undersköterska, vilket innebär, att envar av lasarettets vårdavdelningar utom

avdelning VII inom medicinska kliniken erhållit en dylik befattning. Även denna avdelning bör nu erhålla en underskötersketjänst.

6) Se direktionens förslag under Karolinska sjukhuset: Avlöningar, p. 15 f).

II. Vid avdelningen skulle neurologisk efterbehandling meddelas bl. a. sådana skallskadade patienter, som vårdats på den hösten 1947 inrättade traumatologiska avdelningen. Direktionen, som framlade förslag i ämnet redan i petita till 1949 års riksdag, framhåller, att de motiv, som då åberopades, blivit än mera härande sedan numera ytterligare erfarenhet vunnits om möjligheterna att genom effektiv eftervård förkorta eljest ofta långvariga invaliditetstillstånd efter skallskador. Att så sker är angeläget icke minst ur social och nationalekonomisk synpunkt.

Yttranden.

Statskontoret framhåller, att, även om vissa skäl kunna anföras för inrättandet av en befattning som narkosöverläkare vid serafimerlasarettet, det statsfinansiella läget torde lägga hinder i vägen härför. Då — såsom reservanten von Dardel anført — en underläkare vid lasarettets medicinska klinik lär kunna fullgöra deltidstjänstgöring på det kemiska laboratoriet, synes förslaget om anställande av en förste underläkare vid laboratoriet icke böra vinna beaktande. Statskontoret har icke heller blivit övertygat om behovet av ytterligare en sjukgymnast å gymnastikavdelningen. På skäl statskontoret anført under karolinska sjukhusets avlöningsanslag kan ämbetsverket icke förorda direktionens förslag om uppflyttning i lönegrad av kuratorer och vissa ekonomibiträden.

Statens lönenämnd upplyser, att förhandlingar f. n. pågå mellan direktionen och vederbörande personalorganisation rörande ekonomibiträdenas löneställning. Med hänsyn såväl härtill som till tjänsteförteckningskommitténs arbete kan lönenämnden icke tillstyrka, att en ny kategori ekonomibiträdestjänster i Ce 5 tillskapas. De förordade lönegradsplaceringarna för vissa kuratorstjänster överensstämmer med vad lönenämnden i utlåtande den 14 oktober 1948 förordat.

Departementschefen.

Vad direktionen anført har övertygat mig om att en särskild narkos-spezialist är behövlig på serafimerlasarettet. Tills vidare synes emellertid behovet kunna tillgodoses genom att en tjänst såsom biträdande överläkare inrättas. Lasarettet får härigenom dagligen tillgång till en högt kvalificerad narkosläkare och erhåller därmed möjlighet att organisera operationsprogrammen på ett mera praktiskt sätt än som hittills kunnat ske.

Såsom framgår av vad jag uttalat under Karolinska sjukhuset: Avlöningar, har jag biträtt direktionens hemställan, att en biträdande läkare vid serafimerlasarettet skulle överföras till karolinska sjukhuset.

Vad angår förslaget om utökande av läkarpersonalen vid kemiska central-laboratoriet, anser jag, i likhet med statskontoret, att en underläkare vid medicinska kliniken liksom tidigare bör kunna fullgöra deltidstjänstgöring vid laboratoriet. Det torde böra ankomma på direktionen att utfärda närmare föreskrifter härom.

Med anledning av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor böra kuratorerna uppflyttas till 17 lönegraden.

I övrigt har jag i rådande läge ej funnit mig böra biträda framförda förslag om personalförstärkningar eller ändrade lönegradsplaceringar. Till vikariatsersättningar räknar jag med samma belopp som för innevarande budgetår.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande lönereglering för viss maskinpersonal föreslår jag, att 1 maskinmästare Ca 17 uppflyttas till Ca 19 och att 1 maskinist Ca 13 uppflyttas till Ca 15.

De av mig framlagda förslagen påkalla en ökning av medelsanvisningen med 11 760 kronor för en biträdande överläkare samt 2 172 kronor för lönegradsuppflyttningar. Härtill kommer för automatiska löneklassuppflyttningar ett belopp av 15 000 kronor. Den föreslagna indragningen av en befattning som biträdande läkare föranleder en minskning av medelsbehovet med 11 760 kronor. Anslaget skulle sålunda höjas med $(11\,760 + 2\,172 + 15\,000 - 11\,760)$ 17 172 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 15 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 741 200 (+ 600) kronor, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 202 000 kronor, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 939 400 (+ 12 200) kronor och rörligt tillägg 412 400 (+ 2 200) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till $(741\,200 + 202\,000 + 2\,939\,400 + 412\,400)$ 4 295 000 kronor.

I anledning av förslagen bör vidare personalförteckningen ändras på sådant sätt, att en tjänst som maskinmästare Ca 17 ersättes med en tjänst som maskinmästare Ca 19, varjämte å övergångsstat upptagen tjänst som maskinmästare Ca 18 utgår, en maskinistbefattning Ca 13 utbytes mot en sådan befattning Ca 15 samt en kuratorstjänst Ca 15 uppflyttas till Ca 17.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, vilka nyss angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	741 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	202 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 939 400
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	412 400

Summa förslagsanslag kronor 4 295 000;

c) till *Serafimerlasarettet*: *Avlöningar* budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 4 295 000 kronor.

[55] 53. Serafimerlasarettet: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	1 900 000	2 103 708
1949/50	1 980 000	2 303 930
1950/51 (statsliggaren s. 982)	2 030 000	
1951/52 (förslag)	2 193 000	

Yrkande.

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 29/8 1950) hemställer, att anslaget höjes med 267 000 kronor.

	Utgifter 1949/50	Anslag 1950/51	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Bränsle, lyse, vatten	220 976	235 000	225 000	— 10 000
2. Övriga expenser	61 777	60 000	62 000	+ 2 000
3. Inventariers underhåll och komplettering	271 328	228 000	258 000	+ 30 000
4. Kosthåll	515 164	445 000	515 000	+ 70 000
5. Läke medel	601 020	435 000	601 000	+ 166 000
6. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	384 951	376 200	385 200	+ 9 000
				+ 267 000

Motiv.

1) Minskningen beror på lägre bränslekostnader till följd av sänkt pris å eldningsolja.

2) Posten bör uppräknas dels med hänsyn till belastningssiffran, dels för att möjliggöra ökning av telefonabonnemangen i samband med att nybyggnaden för patologi m. m. tages i bruk den 1 juli 1951.

3) Ökningen beror på nödvändigt underhåll och komplettering av linne-, gång- och sängklädersförråden, varjämte utgifterna för inventarier av engångskaraktär beräknas till 27 000 mot 17 000 kronor för budgetåret 1950/51. Medel ha sålunda beräknats för inköp av ett nytt genomlysningssativ, s. k. Forsell-sativ (14 800 kronor), avsett att ersätta ett 18 år gam-

malt och förslitet sådant. Till medicinska kliniken och polikliniken, vilka sakna diktafoner, anses 4 sådana apparater (12 000 kronor) böra anskaffas.

4) Ökningen beror bl. a. på stegrat antal portionsdagar för personal, ökning av antalet dietportioner för patienter samt höjda priser å vissa livsmedel.

5) Nya, dyrbara läkemedel ha kommit till ökad användning.

6) Ökningen beror framför allt på ökade kostnader för undersökningar, utförda vid statens bakteriologiska laboratorium å bl. a. vissa tbc-prov och vid statens rättskemiska laboratorium å Rh-undersökningar.

Yttrande.

Statskontoret anser delposten till övriga expenser kunna upptagas till oförändrat belopp. Då en viss begränsning av inventarieanskaffningen torde vara möjlig att genomföra, kan ämbetsverket icke tillstyrka någon uppräkningsdel av delposten till inventariers underhåll och komplettering. Uppräkningen av delposterna till kosthåll, läkemedel och förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården anser statskontoret kunna begränsas till 55 000, 65 000 resp. 3 800 kronor.

Departementschefen.

Under anslagsposten till expenser beräknar jag 225 000 kronor för bränsle, lyse och vatten samt 60 000 kronor för övriga expenser. Anslagsposten upptages alltså till (225 000 + 60 000) 285 000 kronor, vilket innebär en minskning med 10 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till övriga utgifter upptager jag delposten till tvätt och renhållning till 34 700, vilket innebär en minskning med 800 kronor. Till kosthåll torde böra beräknas 500 000 kronor, vilket innebär en höjning av medelsanvisningen med 55 000 kronor. Delposten till läkemedel anser jag böra höjas med 115 000 kronor till 550 000 kronor och delposten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården med 3 800 kronor till 380 000 kronor, medan övriga delposter synas kunna uppföras med oförändrade belopp. Inom det till inventariers underhåll och komplettering beräknade anslaget, 228 000 kronor, torde finnas utrymme för de engångsanskaffningar av ett s. k. Forsellstativ samt diktafoner, varom direktionen gjort framställning. Anslagsposten till övriga utgifter skulle alltså ökas med ($-800 + 55\,000 + 115\,000 + 3\,800$) 173 000 kronor.

Omkostnadsanslaget i dess helhet uppskattar jag följaktligen till (2 030 000 — 10 000 + 173 000) 2 193 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Serafimerlasarettet*: Omkostnader för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 193 000 kronor.

[56] 54. **Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 1 880 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med oförändrat belopp, 1 880 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 1 880 000 kronor.

[57] 55. **Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 331 300	1 332 152
1950/51 (statsliggaren s. 983)	1 610 000	
1951/52 (förslag)	930 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) hemställer om ett anslag å 934 000 kronor.

Motiv.

Grunderna för detta bidrag äro angivna i ett mellan Kungl. Maj:t och kronan samt landstinget ingånget avtal, beträffande vars närmare innehåll hänvisas till 1943 års statsverksproposition (VIII s. 141—171). Bidraget utbetalades tidigare i efterskott. 1949 års riksdag medgav emellertid, att bidraget finge preliminärt utbetalas till landstinget, så snart bokslut och revision verkställts för det kalenderår, ersättningen avser. Landstinget medgavs vidare rätt att efter utgången av juni månad varje år erhålla förskott å bidraget för löpande kalenderår med belopp, motsvarande hälften av det för föregående kalenderår preliminärt utbetalade bidraget. Enligt riksdagsbeslutet skulle denna omläggning av utbetalningstiderna äga rum under två övergångsår. I enlighet härmed beräknades för budgetåret 1949/50 medel för statens bidrag för kalenderåret 1947 och för det uppskattade bidraget för år 1948 samt för budgetåret 1950/51 för de beräknade bidragen för kalenderåren 1949 och 1950.

Anslaget kommer för nästa budgetår att belastas med förskott för och preliminär utbetalning av statsbidrag för kalenderåret 1951. Enligt inhämtade uppgifter torde bidraget kunna beräknas till 934 814 kronor eller avrundat 934 000 kronor.

Departementschefen.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde dock kunna avrundas till 930 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 930 000 kronor.

[58] 56. *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.*

Yrkanden.

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (skr. 9 och 10 oktober 1950) har hemställt om anslag å sammanlagt 634 023 kronor.

1. Nybyggnad av provisorisk röntgendiagnostisk avdelning i anslutning till ortopediska kliniken	177 145
2. Utrustning av den planerade provisoriska röntgendiagnostiska avdelningen	190 000
3. Kompletterande utrustning vid röntgendiagnostiska avdelningen	22 887
4. Utbyggnad av centralköket	55 915
5. Utökning av lasarettets kontorslokaler	39 380
6. Kulvertförbindelse mellan barnsjukhuset och övriga lasarettet	56 000
7. Anordnande av en transformatorstation	23 961
8. Modernisering av öronkliniken	68 735

634 023

Av handlingarna i ärendet framgår, att de begärda beloppen utgöra hälften av den i varje särskilt fall beräknade kostnaden samt att Malmöhus läns landsting för de olika ändamålen anvisat enahanda belopp.

Motiv.

1) Antalet undersökningar vid röntgendiagnostiska avdelningen utgjorde 33 500 år 1947 och hade under år 1949 stigit till nära 40 000. Denna ökning har skett utan något som helst tillskott av undersökningslokaler. Avdelningen kan numera icke utföra de för lasarettets ändamålsenliga drift nödvändiga undersökningarna. Detta innebär, att patienter i stor utsträckning upptaga vårdplatser uteslutande för väntan på röntgenundersökning. Under två representiva månader 1949 uppskötos från dag till dag 300—400 undersökningar per månad. Under januari 1950 ha över 700 undersökningar begärda på ineliggande patienter måst på liknande sätt uppskjutas. Den enda radikala lösningen skulle vara att uppföra en nybyggnad. Emellertid måste åtgärder vidtagas, som ge vida snabbare resultat. På grund härav framlägges förslag till en provisorisk lösning. Ortopediska kliniken förfogar sålunda över en egen mindre, röntgendiagnostisk avdelning, som bör knytas till röntgendiagnostiska avdelningen. I samband härmed bör lasarettets röntgendiagnostik utökas med en röntgendiagnostisk avdelning II, belägen i anslutning till ortopediska kliniken och avsedd att tillgodose behovet av röntgenundersökningar för ortopediska, psykiatriska, radiologiska och reumatiska klinikerna, ögon- och öronklinikerna samt barnsjuk-

hus och epidemisjukhus. Härigenom skulle en avlastning av centralröntgen ske med f. n. cirka 8 000 undersökningar. Betydande vinster i fråga om bl. a. transporter av patienter till röntgenundersökning skulle därjämte erhållas.

För denna utbyggnad kräves inrättandet av ytterligare tre å fyra undersökningsrum, utökning av nuvarande mörkrum och våtgranskningsrum samt inrättandet av gransknings- och demonstrationsrum, expedition, läkar-expeditioner och väntrum. En dylik utökning kan icke ske inom ramen för ortopediska kliniken nuvarande lokalutrymmen. På grund härav föreslås, att en barackbyggnad uppföres med direkt anslutning till ortopediska kliniken röntgenlaboratorium.

2) För den planerade nybyggnaden av en provisorisk röntgendiagnostisk avdelning erfordras full utrustning till tre röntgenlaboratorier med röntgenapparat, kassetmaterial, mörkrumsutrustning, anordningar för våtgranskning och torrgranskning samt demonstration för sammanlagt 332 000 kronor. Härtill komma kostnader för lågspänningsanläggning inom byggnaden, framdragning av rör m. m. för en kostnad av 31 000 kronor. För övrig utrustning beräknas 17 000 kronor, avseende möbler till expedition och väntrum, arkivutrustning samt kontorsutensilier. Sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till 380 000 kronor, varav hälften skulle bestridas av statsmedel.

3) I avvaktan på tillkomsten av den provisoriska röntgenavdelningen böra nuvarande utrymmen effektivare utnyttjas. På två laboratorier finnes sålunda utrymme för ytterligare en arbetsplats. För ändamålet bör anskaffas 2 s. k. potterbord med rör och rörkåpor, rostfria behållare samt en elektrokymograf och en injektionsapparat.

4) Det nuvarande centralköket togs i bruk år 1929. Under de gångna åren har köket, trots fortgående utbyggnad av lasarettet, icke utvidgats. F. n. är kökets kapacitet ansträngd till det yttersta. Då lasarettet snarast skall förses med elvärmda matvagnar för transport av patientmaten, fordras ytterligare utrymmen inom kökslokalerna. En utvidgning synes möjlig genom tillbyggnad å den s. k. matutlämningsidan, belägen på kökets östra sida.

5) De nuvarande kontorslokalerna äro inrymda i det s. k. entréhuset, uppfört åren 1915—1918. Inom lokalerna sysselsätts inemot tjugotalet befattningshavare, varjämte talrika besök förekomma av patienter, leverantörer, lasarettspersonal m. fl. Lokalerna äro otillräckliga och deras läge är sådant, att en utvidgning genom ianspråktagande av närliggande utrymmen icke är möjlig.

Trångboddheten medför synnerligen besvärliga arbetsförhållanden och långa väntetider för besökande. Den nuvarande kontorsorganisationen behöver därjämte ytterligare utbyggas med hänsyn till det alltmer växande arbetet.

Utvidgning av lokalerna torde kunna ske genom tillbyggnad av entréhuset åt väster, utmed Allhelgona kyrkogata. Stadsarkitekten i Lund har förklarat sig i princip intet ha att erinra häremot.

6) Transporterna mellan det nya barnsjukhuset och det övriga lasarettet skall ske genom kulvert från barnsjukhuset till mödrahemmet, där, på grund av den stora nivåskillnaden, hissning företages. Från mödrahemmet skall kulverten sträcka sig cirka 18 m åt väster för att sedan dragas cirka 60 m i sydlig riktning. Förbindelse med radiologiska kliniken och därmed

lasarettet i övrigt erhålles därefter genom en cirka 10 m lång sidokulvert åt väster. Kostnaden beräknas till 112 000 kronor.

7) 1949 års riksdag anvisade 76 143 kronor 42 öre till anordnande av nya transformatorstationer. 1948 och 1949 års landsting anvisade medel för inköp av kompletterande utrustning till lasarettets röntgendiagnostiska avdelning samt centralkök. Numera har visat sig, att lasarettets transformatorer icke äga för denna utrustning erforderlig kapacitet. Ytterligare en transformatorstation måste därför uppföras. Denna skall placeras vid röntgendiagnostiska avdelningen samt medelst kabel förbindas med såväl den vid medicinska kliniken belägna transformatorstationen som med centralköket.

8) 1946 års riksdag beviljade ett statsbidrag å 66 440 kronor för modernisering av öronkliniken. Byggnadsarbetena, ursprungligen kostnadsberäknade till 132 880 kronor, ha enligt i december månad 1949 infordrade anbud visat sig draga en kostnad av 274 850 kronor, alltså en merkostnad av 141 970 kronor. Av sistnämnda belopp äro dock 4 500 kronor, som avse reparation av befintligt terrassstak över utbyggnad i söder, att hänföra till kostnader för ordinarie underhåll av lasarettets byggnader. För den beslutade ombyggnaden av kliniken skulle sålunda erfordras ett tilläggsanslag av 137 470 kronor.

Yttrande.

Byggnadsstyrelsen anför.

Mot de föreslagna byggnadsåtgärderna beträffande den röntgendiagnostiska avdelningen, centralköket, kontorslokalerna samt öronkliniken och kulverten mellan mödrahemmet och radiologiska kliniken har styrelsen i princip icke något att erinra. Ritningarna torde emellertid i fråga om vissa detaljlösningar böra överarbetas, varvid samråd bör äga rum med centrala sjukvårdsberedningen. Kostnadsberäkningen för dessa företag har icke givit styrelsen anledning till erinran. De justeringar av ritningstörslagen, som erfordras, torde kunna genomföras inom ramen för de beräknade beloppen.

Styrelsen finner det visserligen angeläget, att endast oundgängliga åtgärder vidtagas beträffande de byggnader, vilka enligt avtal skola övergå till universitetet. Med hänsyn bl. a. till ovissheten angående tidpunkten för överförandet synes man dock icke kunna undvika att företaga vissa förbättringsarbeten.

Förslagen rörande utrustning av den planerade provisoriska röntgenavdelningen och komplettering av utrustningen inom den nuvarande röntgenavdelningen har styrelsen underställt centrala sjukvårdsberedningen, men remisstiden har icke medgivit ett ställningstagande från beredningens sida. Styrelsen vill dock efter samråd med beredningen ifrågasätta, om icke anslagsfrågan i vad gäller den nya röntgenavdelningens utrustning kunde anstå till nästa år, när byggnaden icke torde bli färdig under budgetåret 1951/52.

Då den erforderliga utvidgningen av transformatorstationen genomföres, synes böra prövas, om icke viss begränsning av de föreslagna åtgärderna är möjlig.

Departementschefen.

I enlighet med de principer, som sedan lång tid tillämpats vid beviljande av statsbidrag till Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar i Lund,

anser jag mig böra tillstyrka, att staten bidrager med halva kostnaden för de i ärendet omnämnda byggnadsarbetena. Jag har heller icke något att erinra mot att statsbidrag liksom hittills får utgå till anskaffande av utrustning vid röntgendiagnostiska avdelningen.

Jag förutsätter, att Malmöhus läns landsting vid det fortsatta ritningsarbetet samråder med byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen, varvid bör undersökas vilka begränsningar i byggnads- och utrustningsarbetena, som äro möjliga utan att syftet med de av mig tillstyrkta byggnadsföretagen åsidosättes.

Det erforderliga statsbidraget beräknar jag liksom direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund till sammanlagt 634 023 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 634 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 634 000 kronor.

[59] 57. **Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs sjukhus.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	129 300	122 530
1950/51 (statsliggaren s. 984)	129 300	
1951/52 (förslag)	131 500	

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 28/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 2 200 kronor.

Motiv.

Sveriges läkarförbund har meddelat, att förbundet icke kunnat godkänna de med en tjänst såsom biträdande narkosläkare förenade villkoren. Förbundet, som icke ansett sig kunna införa annons med ledigförklarande av befattningen i Svenska läkartidningen, hemställde om muntliga förhandlingar. Vid de förhandlingar mellan representanter för läkarförbundet, Stockholms stads sjukhusdirektion och direktionen för karolinska sjukhuset, som med anledning härav förts, enades man om att föreslå, att befattningen skulle ändras till en förste underläkartjänst. Hela kostnadsökningen för denna ändring uppgår till 4 368 kronor för år. Då enligt gällande avtal halva kostnaden skall bestridas av Stockholms stad, begränsas behovet av anslagsökning till 2 184 eller avrundat 2 200 kronor.

Yttrande.

Statens lönenämnd vill icke motsätta sig förslaget.

Departementschefen.

Då jag anser det rimligt, att för ifrågavarande uppgifter, vilka kräva full daglig tjänstgöring, inrättas en förste underläkartjänst, tillstyrker jag direktionens förslag. I enlighet härmed bör anslaget uppräknas med 2 200 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 131 500 kronor.

[60] 58. Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs sjukhus.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	100 000	64 815
1950/51 (statsliggaren s. 985)	230 000	
1951/52 (förslag)	206 000	

Genom beslut den 28 maj 1948 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av det staden tillhöriga Sabbatsbergs sjukhus. Närmare redogörelse för avtalet återfinnes i propositionen nr 213/1948.

Det för budgetåret 1950/51 anvisade anslaget avser statens bidrag för kalenderåret 1950 till driftkostnaderna vid *kvinnokliniken*, vilken upplåtits för undervisning den 1 juli 1949.

Enligt uppgifter, som under hand kommit mig tillhanda, beräknas driftkostnaderna för hela sjukhuset under kalenderåret 1951, sedan vissa mindre inkomster frånräknats, uppgå till 10 037 290 kronor. Antalet vård dagar vid hela sjukhuset beräknas till 230 000, varför kostnaden per vård dag skulle komma att utgöra 43 kronor 64 öre. Då vidare antalet vård dagar vid kvinnokliniken uppskattas till 45 000, skulle den på kvinnokliniken belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra $45\,000 \times 43$ kronor 64 öre eller 1 963 800 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidraga till de å kvinnokliniken belöpande driftkostnaderna med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 196 380 kronor eller avrundat 196 000 kronor.

Vid Sabbatsbergs sjukhus pågår f. n. uppförandet av ett *bakteriologiskt centrallaboratorium*. Jämlikt förenämnda avtal har staten att bidraga till driftkostnaderna vid laboratoriet med 2 procent. Enligt vad jag inhämtat, beräknas laboratoriet vara färdigt för successiv inflyttning den 1 juli 1951, varför medel nu endast torde böra beräknas för senare halvåret 1951. Då de sammanlagda årliga driftkostnaderna uppskattas till 1 100 000 kronor, torde statens andel kunna beräknas till omkring 10 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (196 000 + 10 000) 206 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 206 000 kronor.

[61] 59. Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus. Genom beslut den 28 maj 1948 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av det staden tillhöriga Sabbatsbergs sjukhus. Närmare redogörelse för avtalet återfinnes i propositionen nr 213/1948.

I enlighet med avtalets bestämmelser om byggnadsbidrag å 25 procent har riksdagen för budgetåren 1945/46—1949/50 anvisat sammanlagt 1 650 000 kronor för uppförande av den nu färdigställda *kvinnokliniken* vid sjukhuset. Enligt uppgifter, som kommit mig tillhanda under hand, beräknas den totala kostnaden för klinikens färdigställande till 6 786 000 kronor. Statens andel skulle alltså enligt avtalet uppgå till 1 696 500 kronor, varför en ytterligare medelsanvisning av i runt tal 45 000 kronor skulle bli en erforderlig.

Vid sjukhuset uppföres f. n. ett *bakteriologiskt centrallaboratorium*. Arbetet härmed beräknas bli avslutat under innevarande budgetår. Enligt avtalet har staten att bidraga till kostnaderna för uppförande och utrustning med 25 procent. Under hand har jag inhämtat, att de sammanlagda kostnaderna kunna beräknas till 4 600 000 kronor, varav staten sålunda skulle bidraga med 1 150 000 kronor. Av 1949 års riksdag har för ändamålet anvisats ett anslag av 700 000 kronor, varför en ytterligare medelsanvisning å 450 000 kronor skulle vara erforderlig.

De sammanlagda kostnaderna uppgå sålunda till (45 000 + 450 000) 495 000 kronor, vilket belopp i sin helhet torde böra anvisas för nästa budgetår.

Med hänsyn till de avsevärda belopp, staten enligt avtalet har att tillskjuta vid utbyggandet av Sabbatsbergs sjukhus, vill jag ifrågasätta, huruvida icke förhandlingar böra upptagas med Stockholms stad angående insättande av en representant för staten i den kommitté, som handlägger sjukhusets utbyggnadsfrågor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 495 000 kronor.

[62] 60. **Avlöning av vissa läkare vid Norrtulls barnsjukhus.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 128 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag förordar, att för ändamålet beräknas 64 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Avlöning av vissa läkare vid Norrtulls barnsjukhus* för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 64 000 kronor.

[63] 61. **Bidrag till vissa driftkostnader vid Norrtulls barnsjukhus.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med oförändrat belopp, 60 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Norrtulls barnsjukhus* för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[64] 62. **Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 84 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag förordar, att för ändamålet beräknas 168 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn* för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 168 000 kronor.

Övriga egentliga sjukvårdsanstalter.

[65] 63. Vissa bidrag till lasarett m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	15 800	15 774
1950/51 (statsliggaren s. 986)	15 800	
1951/52 (förslag)	15 800	

Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa bidrag till lasarett m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 15 800 kronor.

[66] 64. Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m. Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 100 000 kronor (statsliggaren s. 986). Vid ingången av budgetåret 1950/51 fanns en reservation å anslaget av 654 883 kronor.

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget uppföres med 100 000 kronor eller, därest byggnadsregleringen lättas, 200 000 kronor.

Motiv.

Vid början av budgetåret 1950/51 funnos disponibla 754 883 kronor. Sedan ett beviljat men ej utbetalat bidrag frånräknats, kan ett belopp av 622 883 kronor beräknas återstå. Hos styrelsen inneligga sex ansökningar om statsbidrag med tillhoppa 622 000 kronor. Härjämte finnas två barnavdelningar, för vilka byggnadstillstånd beviljats under åren 1949 och 1950. Statsbidrag för anordnande av dessa två avdelningar har ännu icke sökts, men för detta ändamål kan beräknas 193 500 kronor. Därest statsbidrag till samtliga ifrågavarande barnavdelningar beviljas, föreligger ett medelsbehov av $(622\,000 + 193\,500 - 622\,883)$ 192 617 kronor. Enär tvekan kan råda, huruvida samtliga ansökningar kunna bifallas, anser styrelsen det vara tillfyllest att vid oförändrad byggnadsreglering anvisas ett anslag av 100 000 kronor och vid lättande byggnadsreglering ett anslag av 200 000 kronor.

Departementschefen.

Medicinalstyrelsens beräkning föranleder i och för sig ingen erinran. Under rådande förhållanden torde man emellertid få räkna med att icke samtliga planerade byggnadsföretag komma till utförande under nästa budgetår. Med hänsyn härtill och till storleken av de medel, som finnas disponibla för ändamålet, anser jag mig böra förorda, att anslaget uppföres allenast med ett formellt belopp.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[67] 65. **Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	700 000	760 746
1950/51 (statsliggaren s. 986)	700 000	
1951/52 (förslag)	750 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

Motiv.

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 1 204 vårdplatser under år 1951, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 780 615 kronor. På grund av den genom kungörelsen nr 230/1946 vidtagna ändringen i bidragsgrunderna beräknas ytterligare 30 f. n. drivna vårdplatser bliva berättigade till bidrag med ett sammanlagt belopp av 19 800 kronor. I enlighet härmed skulle alltså det sammanlagda medelsbehovet uppgå till (780 615 + 19 800) 800 415 kronor. Med hänsyn till belastningen på anslaget under budgetåret 1949/50 bör anslaget för nästa budgetår icke upptagas till lägre belopp än 750 000 kronor.

Departementschefen.

I anslutning till belastningen på anslaget under det senast förflutna budgetåret förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med ett till 750 000 kronor förhöjt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[68] 66. **Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter.** Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 100 kronor (statsliggaren s. 986). Vid ingången av budgetåret 1950/51 fanns en reservation å anslaget av 1 280 893 kronor.

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen framlägger följande yrkanden:

1. I skrivelse den 31/8 1950 hemställer styrelsen, att ett anslag av 600 000 kronor anvisas.

2. I skrivelse den 6/10 1950 föreslår styrelsen, att till förbättrings- och moderniseringsarbeten vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra, för vilka arbeten i skrivelsen den 31/8 1950 kostnaderna angivits till 434 000 kronor, beräknas 525 000 kronor.

3. I skrivelse den 19/10 1950 föreslås, att 70 000 kronor anvisas för vissa ändringsarbeten vid Solhems sjukhus i Borås.

Motiv.

1) Ett belopp av 532 494 kronor beräknas vara disponibelt för att tillgodose andra ansökningar än sådana, som redan beviljats.

1947 års riksdag (skr. nr 5 a, punkt 31) har medgivit, att föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra må för uppförande av nybyggnad för barnavdelning samt två bostadshus erhålla statsbidrag med 525 000 kronor jämte, därest detta belopp ej skulle förslå med hänsyn till prisstegringar inträffade efter juni 1945, det ytterligare belopp, vartill Kungl. Maj:t kunde finna merkostnaderna uppgå. Den 19 mars 1948 beviljade Kungl. Maj:t statsbidrag till anordnande av de två bostadshusen. Då kostnaderna för barnavdelningen i 1947 års statsverksproposition beräknats till 450 000 kronor samt förenämnda merkostnader av styrelsen preliminärt uppskattats till 60 000 kronor, begärdes i anslagsframställning för budgetåret 1950/51 ett belopp av 510 000 kronor för avdelningen. I framställningen beräknades vidare, att ett anslag av 55 720 kronor skulle komma att fordras till vissa elektriska arbeten m. m. vid sanatoriet.

I skrivelse den 30 december 1949 har direktionen för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra hemställt, att av de medel, som 1947 års riksdag beviljade för uppförande av ny barnavdelning, 434 000 kronor måtte få användas för vissa förbättrings- och moderniseringsarbeten. Framställningen är visserligen fortfarande föremål för utredning, men styrelsen, som tillstyrker förslaget, anser sig dock i detta sammanhang böra räkna med det angivna beloppet, 434 000 kronor, vari även ingår det tidigare särskilt beräknade anslaget av 55 720 kronor för elektriska arbeten.

På grund av särskilda till Kungl. Maj:t överlämnade framställningar kan statsbidrag komma att beviljas dels till uppförande av ny köksbyggnad m. m. vid Apelvikens kustsanatorium med 775 000 kronor, dels ock till anordnande av ett sanatorium i Örnsköldsvik med 296 000 kronor. Till styrelsen ha vidare ingivits ansökningar om bidrag med sammanlagt 24 000 kronor för anordnande av nya vårdplatser för lungtuberkulösa.

Styrelsen har i särskild skrivelse den 9 februari 1950 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 maj 1946 för utvidgning av Styrsö kustsanatoriums vattenreningsanläggning anvisat belopp av högst 28 000 kronor må disponeras för uppförande av ett grundvattenverk med pumphus vid kustsanatoriet.

Styrelsen har med tillstyrkan till Kungl. Maj:t överlämnat en framställning om medgivande att nedlägga en tuberkulossjukvårdsanstalt i Övertorneå. Vid bifall härtill torde ett belopp å 6 840 kronor kunna beräknas bliva återlevererat.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (434 000 + 775 000 + 296 000 + 24 000 — 6 840 — 532 494) 989 666 kronor, vilket belopp med hänsyn till byggnadssvårigheter och onormal eftersläpning i fråga om statsbidragens utbetalande synes kunna avrundas nedåt till 600 000 kronor.

2) Sedan utredningen rörande förbättrings- och moderniseringsarbeten vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra slutförts, varvid förslagen granskats av byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningens arbetsutskott, föreslår medicinalstyrelsen, att för ändamålet beräknas 525 000 kronor enligt följande:

a) om- och tillbyggnad av operations-, röntgen- och undersökningsavdelning, inredande av vårdavdelning med 21 vårdplatser samt omläggning av avloppsledningar	400 000
b) utbytande av uppvärmningssystem med lågtrycksånga mot uppvärmning med pumpvarmvatten	77 000
c) omläggning av högspänningsställverket	12 000
d) sammanslagning av riks- och lokaltelefonnätet till en telegrafverkets automatiska abonnentväxel	22 000
e) uppförande av växthus	14 000
Summa kronor	525 000

Minskningen av barnavdelningen till 21 vårdplatser har föranletts av att nedgången i tuberkulosfrekvensen gjort sig särskilt märkbar i fråga om barnklientelet.

Såsom villkor för statsbidragets utgående bör bl. a. gälla att byggnadsarbetena utföras enligt i ärendet företedda ritningar och beskrivningar med iakttagande av de ändringar, som byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningens arbetsutskott påkallat.

3) För att sjukhuset skall kunna fylla sin uppgift på ett tillfredsställande sätt måste enligt direktionens mening vissa brister avhjälpas. I första hand fordras att ytterligare ett operationsrum inrättas. Lämpligast kan detta ske genom att tvättavdelningen ändras till operationsavdelning. Tvättavdelningen är icke längre lämplig eller tillräcklig, emedan befintliga tvättmaskiner äro förslitna och behöva ersättas med nya moderna maskiner, för vilka utrymmen emellertid saknas. Det skulle dessutom vara ekonomiskt fördelaktigt att låta tvätten ombesörjas av annan tvättanstalt.

Byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen ha förklarat sig icke ha något att erinra mot förslaget. Kostnaderna, som av direktionen upptagits med 68 100 kronor, ha av byggnadsstyrelsen uppskattats till cirka 70 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har vid inspektion av sjukhuset konstaterat, att kraven på vidgade operationsutrymmen äro välgrundade. Genom den föreslagna ändringen skulle en större effektivitet i arbetet vid sjukhuset erhållas, vilket är angeläget med hänsyn till ökningen av antalet vård sökande. Väntetiden, som nu är omkring ett halvår och som sannolikt kommer att öka, skulle härigenom kunna nedbringas. Mot de i ärendet ingivna ritningarna eller de av byggnadsstyrelsen till 70 000 kronor beräknade byggnadskostnaderna har styrelsen icke något att erinra.

Departementschefen.

I rådande läge anser jag mig icke kunna förorda, att medel för nästa budgetår anvisas för uppförande av ny köksbyggnad vid Apelvikens kustsanatorium. Jag är ej heller nu beredd att taga ställning till förslaget att

i stället för de medel, som tidigare beräknats för en ny barnavdelning vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra, 525 000 kronor skulle få tagas i anspråk för i framställningen angivna byggnadsarbeten vid detta sanatorium. Däremot finner jag mig på av medicinalstyrelsen anförda skäl böra tillstyrka förslaget, att medel anvisas för utvidgande av operationsavdelningen vid Solhems sjukhus. Kostnaderna beräknar jag i likhet med byggnadsstyrelsen till 70 000 kronor.

Jag vill vidare förorda, att medel i viss utsträckning beräknas för att tillgodose framställningar om bidrag till anordnande av nya vårdplatser för lungtuberkulos. Då Kungl. Maj:t genom beslut den 10 november 1950 bifallit medicinalstyrelsens förslag om anvisande av 296 000 kronor för anordnande av ett sanatorium i Örnsköldsvik, synes det vara tillräckligt att ett belopp av 24 000 kronor finnes tillgängligt för ändamålet.

Därest riksdagen ej framställer erinran häremot, har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t, att de medel, som anvisats av 1946 års riksdag för utvidgning av vattenreningsanläggningen vid Styrsö kustsanatorium, i stället få användas för uppförande av ett grundvattenverk med pumphus.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till (70 000 + 24 000) 94 000 kronor. På grund av storleken av det disponibla beloppet å anslaget torde det emellertid ej vara erforderligt, att för nästa budgetår ytterligare medel anvisas. Anslaget torde därför böra uppföras med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Solhems sjukhus i Borås må för bestri-
dande av kostnaderna för anordnande av ny operations-
avdelning komma i åtnjutande av statsbidrag med högst
70 000 kronor;

b) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberku-
lossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett re-
servationsanslag av 100 kronor.

[69] 67. Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	4 800 000	4 848 138
1949/50	4 600 000	4 864 543
1950/51 (statsliggaren s. 987)	4 600 000	
1951/52 (förslag)	4 800 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 200 000 kronor.

Motiv.

Inom styrelsen har upprättats en tablå, angivande det högsta antal vårdplatser, för vilket bidrag enligt gällande bidragskungörelse kan förväntas ifrågakomma, ävensom de belopp, till vilka bidragen kunna beräknas uppgå. Förhöjt bidrag beräknas för anstalter inom Blekinge, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Inom nämnda län har nämligen medeltalet för tuberkulosdödligheten under femårsperioden 1944—1948 med mera än 25 procent överstigit medeltalet för riket under samma period; sistnämnda medeltal utgjorde 0,55 på 1 000 invånare (jfr 3 § 2 mom. statsbidragskungörelsen). Bidragens slutsumma uppgår till 6 475 705 kronor.

Vidare beräknas bidrag för sammanlagt 420 av landstingen i Stockholms, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs och Västernorrlands län ävensom Stockholms och Hälsingborgs städer förhryrda vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier. Härför erfordras ett belopp av 289 883 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till högst (6 475 705 + 289 883) 6 765 588 kronor. Styrelsen erinrar emellertid om att medelsbehovet för budgetåret 1949/50 av styrelsen uppskattades till högst 6 701 626 kronor, medan nettoutgifterna uppgått till allenast 4 864 543 kronor och alltså understigit det beräknade maximala medelsbehovet med cirka 27 procent. Med hänsyn såväl härtill som till belastningen å anslaget under de senaste budgetåren anser styrelsen tillfyllest, att anslaget för budgetåret 1951/52 upptages till 4 800 000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till belastningen under de två senast förflutna budgetåren torde anslaget böra uppräknas med 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 4 800 000 kronor.

[70] 68. Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 750 000	2 946 531
1950/51 (statsliggaren s. 987)	2 900 000	
1951/52 (förslag)	3 000 000	

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår *dels* att grunderna för statsbidrag till erforderliga stödjebandage och proteser åt patient, som behand-

las för kirurgisk tuberkulos, på visst sätt ändras, dels att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Motiv.

Den allmänt minskade tuberkulosfrekvensen har medfört en nedgång även av antalet fall med kirurgisk tuberkulos. Man har därför tidigare räknat med att Styrös kustsanatorium skulle kunna nedläggas under budgetåret 1950/51. Då något definitivt beslut om den framtida användningen av anstalten ännu ej föreligger, räknar styrelsen med oförändrat platsantal under nästa budgetår.

Utgifterna under budgetåret 1949/50 fördelade sig sålunda.

Driftbidrag enligt gällande kungörelse	767 894
Bidrag till stödjebandage	80 848
Bidrag till täckande av driftunderskott	1 995 930
Summa kronor	2 844 672

Det å anslaget utestående förskottet ökade under samma budgetår med 101 859 kronor, varför de sammanlagda utgifterna uppgått till (2 844 672 + 101 859) 2 946 531 kronor.

Inom styrelsen har upprättats en tablå, upptagande de anstalter, till vilka *driftbidrag* kunna förväntas ifrågakomma, ävensom de belopp, till vilka bidragen för varje anstalt beräknas högst uppgå. Tablå, som avser beläggningen å de enskilda anstalterna under tiden 1 april 1951—31 mars 1952 och å övriga anstalter under kalenderåret 1951, upptager ett sammanlagt bidragsbelopp av 1 029 026 kronor. Styrelsen räknar emellertid med att 130 vårdplatser vid Apelvikens kustsanatorium och kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra skola komma att disponeras för eftervård av barnförslamningspatienter. Med hänsyn härtill bör det sammanlagda bidragsbeloppet minskas med 154 213 kronor till 874 813 kronor. Då skillnaden mellan det beräknade maximibeloppet och det faktiskt utbetalade beloppet för budgetåret 1949/50 uppgick till ungefär 21 procent, anser emellertid styrelsen det för nästa budgetår beräknade maximibeloppet 874 813 kronor kunna reduceras till i runt tal 690 000 kronor.

Till *stödjebandage och proteser* har under de två senaste budgetåren utbetalats 60 689 och 80 848 kronor. Enligt styrelsens mening kan utan större olägenhet en inskränkning i bidragsgivningen ske på det sätt, att statsbidrag — på villkor att patienten beredes motsvarande förmån — såsom hittills må utgå med $\frac{2}{3}$, dock att, om kostnaderna uppgå till högst 30 kronor, statsbidraget utgår med det belopp, varmed kostnaderna överstiga 10 kronor. Med hänsyn till besparingarna vid ett genomförande av detta förslag anses medelsbehovet för nästa budgetår kunna beräknas till 60 000 kronor.

Till *bidrag till täckande av driftunderskott* vid enskilda anstalter har Kungl. Maj:t för år 1948 beviljat statsbidrag med sammanlagt 1 995 930 kronor, vilket belopp utbetalats under budgetåret 1949/50. För år 1949 kan statsbidrag beräknas utgå med 2 072 871 kronor. I de av styrelsen för år 1950 fastställda inkomst- och utgiftsstaterna ha driftunderskotten beräknats uppgå till sammanlagt 2 210 590 kronor. Härtill komma kostnader för en blivande pensionering av anstalternas personal i statens pensionsanstalt å sammanlagt 365 000 kronor. Det sammanlagda underskottet bör sålunda beräknas till $(2\,210\,590 + 365\,000)$ 2 575 590 kronor.

Å andra sidan skola driftunderskotten vid Apelvikens och kronprinsessan Victorias kustsanatorier i den del de äro att hänföra till kostnaderna för vården av barnförslamningspatienter, eller i runt tal 325 000 kronor, bestridas från anslaget till bidrag till vanföreanstalter m. m. Beloppet för täckande av de enskilda anstalternas driftunderskott synes sålunda böra upptagas till förslagsvis $(2\,575\,590 - 325\,000)$ 2 250 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till $(690\,000 + 60\,000 + 2\,250\,000)$ 3 000 000 kronor.

Yttrande.

Statskontoret tillstyrker medicinalstyrelsens förslag om ändrade grunder för statsbidrag till stödjebandage och proteser och har icke funnit anledning till erinran mot styrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår.

Departementschefen.

Statsbidrag till stödjebandage och proteser utgår f. n. till patienter vid anstalter för kirurgisk tuberkulos, vid vanföreanstalterna och vid ortopediska lasarettssavdelningar. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att grunderna för statsbidraget i vissa hänseenden ändras. Såsom jag kommer att anföras vid behandlingen av anslaget till Bidrag till vanföreanstalter m. m. anser jag mig icke f. n. beredd att taga ställning till förslaget.

I enlighet med vad jag vidare kommer att anföras under sistnämnda anslag böra fr. o. m. budgetåret 1952/53 även ifrågavarande anstalters inkomst- och utgiftsstater fastställas av Kungl. Maj:t.

Vid medelsberäkningen för nästa budgetår har medicinalstyrelsen utgått från att platsantalet vid anstalterna skall komma att vara oförändrat. Det enligt gällande bidragsförfattning utgående understödet synes därför kunna beräknas till ungefär samma belopp som för innevarande budgetår. Där- emot torde anslagsbehovet för täckande av de enskilda anstalternas driftunderskott komma att öka. Med hänsyn härtill ansluter jag mig till medicinalstyrelsens förslag om en höjning av anslaget med 100 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

[71] 69. Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	60 000	58 808
1950/51 (statsliggaren s. 988)	60 000	
1951/52 (förslag)	60 000	

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, *dels* att statsbidragsgrunderna ändras, *dels ock* att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv.

Enligt gällande regler utgår statsbidrag till resor för patient, som är medellös eller mindre bemedlad, samt för denne åtföljande vårdare med belopp, motsvarande avgiften vid resa å järnväg, fartyg och av vissa statliga myndigheter driven automobiltrafiklinje. Bidraget begränsas ej såsom i fråga om havande kvinnors, mödrars och barns resekostnader vid enskild färd till mottagning anordnad inom den förebyggande mödra- och barnvården eller beträffande försäkrads resor enligt 1947 års sjukförsäkringslag till den del av resekostnaden, som överstiger 3 kronor. En begränsning har i stället skett så, att bidrag till resa för uppnående av transportmedel utgår endast för den del av färdvägen, som överstiger 20 kilometer. Härigenom drabbar reduktionen av statsbidraget blott de patienter, som bo avlägset. Styrelsen anser, att det skulle vara rättvisare om trekronorsgränsen tillämpades. En ändring av föreskrifterna bör dock ej ske isolerat för detta resebidrag. Föreskrifterna överensstämman nämligen helt med bestämmelserna för *bidrag till resor för vanföra*. Även för *resebidraget till patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling* gälla samma grunder med undantag av att detta bidrag endast avser medellösa personer samt icke utgår för vårdares resekostnader. Samtliga nu nämnda föreskrifter böra bringas i överensstämmelse med varandra och styrelsen upptager hela frågan härom i detta sammanhang.

I fråga om statsbidraget till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling ha vissa särskilda förslag framlagts av huvudmännen för avdelningen för radioterapi vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning.

Medicinalstyrelsen finner det önskvärt, att patienterna vid radiumanstalterna beredas större möjlighet än nu att genom statsbidrag erhålla sina

resekostnader minskade. Styrelsen anser, att detta i första hand bör ske genom att bidragsrätten — såsom gäller för patienter vid kustsanatorier och vanföreanstalter — utsträcker att avse även mindre bemedlade samt resa för vårdare.

I fråga om samtliga nu behandlade resebidrag bör begränsningen av bidraget till vissa slag av transportmedel borttagas. Bidrag föreslås skola utgå vid färd med omnibus — vartill på sätt skett i allmänna resereglementet bör hänföras jämväl automobil i linjetrafik — efter biljettkostnaden samt i övrigt efter 10 öre per kilometer av vägens längd, dock att bidraget för hela resan till vederbörande anstalt endast skall omfatta den del av resekostnaderna, som överstiger 3 kronor. Biljettkostnaden för resa med buss direkt till den ort, där anstalten är belägen, bör även grunda rätt till statsbidrag med nämnda begränsning.

De föreslagna ändringarna innebära både inskränkning och utvidgning av statsbidragsrätten. Huruvida och i vad mån de komma att medföra ökad eller minskad total belastning å förevarande anslag kan ej nu bedömas, varför anslaget bör uppföras med oförändrat belopp.

Yttrande.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot medicinalstyrelsens förslag, att resebidragen begränsas enligt trekronorsregeln samt att bidrag skall utgå för färd med omnibus efter biljettkostnaden och med annat fortskaffningsmedel än järnväg, fartyg och buss efter 10 öre per kilometer. Statskontoret vill icke heller motsätta sig, att rätten till statsbidrag för resor till anstalter för radiumbehandling utvidgas till att avse jämväl mindre bemedlade patienter, då en dylik åtgärd i själva verket endast torde innebära ett lagfästande av den praxis, som redan tillämpas. Medicinalstyrelsen har nämligen — av inhämtade upplysningar att döma — icke ansett sig kunna uppdraga några bestämda gränser mellan begreppen medellös och mindre bemedlad. Däremot kan statskontoret icke i rådande läge förorda förslaget, att kostnaden för vårdares resa skulle ersättas av statsverket vid sistnämnda slag av resor. Statskontoret har icke något att erinra mot beräkningen av anslaget till bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna.

Departementschefen.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit, äro gällande bestämmelser rörande statsbidrag till patienter, som för att undergå behandlingar eller undersökningar äro nödsakade att företaga resor till kustsanatorier, vanföreanstalter och vissa anstalter för radiumbehandling, icke enhetligt utformade. Det synes lämpligt, att de olika statsbidragskungörelserna bringas att överensstämma med varandra. Bestämmelserna böra därvid i vissa hänseenden förenklas.

Jag förordar i fråga om samtliga dessa resebidrag, att den nuvarande begränsningen till vissa slag av transportmedel borttages. Resebidrag bör sålunda utgå vid färd med omnibus, vartill jämväl bör hänföras automobil i linjetrafik. Jag tillstyrker vidare, att bidragsrätten må omfatta såväl obe- medlade och mindre bemedlade patienter som vårdare. Bidrag torde vid omnibusfärd eller vid färd med automobil i linjetrafik böra utgå efter biljettkostnaden samt i övrigt efter 10 öre per kilometer, dock att resebidraget endast skall omfatta den del av resekostnaderna, som överstiger 3 kronor. Även biljettkostnaden för resa med buss direkt till vederbörande anstalt bör grunda rätt till statsbidrag enligt samma beräkningssätt.

Jag anser, att jämväl bestämmelserna om Bidrag till ambulatörisk behandling m. m. av vissa tuberkulospatienter böra i tillämpliga delar anslutas till de enhetliga grunder, som nu förordats.

Därest riksdagen ej framställer erinran häremot, har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter av nu angivet innehåll.

Vad angår medicinalstyrelsens beräkning av anslaget till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m., anser jag mig, i avvaktan på närmare erfarenhet av verkningarna av de föreslagna bidragsändringarna, böra tillstyrka, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[72] 70. **Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna.** Under detta anslag har under en följd av år på grund av framställningar i varje särskilt fall medel anvisats för byggnadsarbeten vid jubileumsfondens sanatorier. För innevarande budgetår har anvisats ett reservationsanslag av 330 000 kronor (statsliggaren s. 988).

Yrkande.

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond (skr. 8/9 1950) har under åberopande av en skrivelse den 14 november 1949 hemställt om ett anslag av 248 000 kronor, avsett *dels* för slutförande av byggnadsarbeten för uppförande av ett bostadshus för gift personal vid Hålahults sanatorium m. m., *dels ock* för istandsättande och modernisering av värmeanläggningen vid Österåsens sanatorium.

Motiv.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, 330 000 kronor, ha 155 000 kronor avsetts för uppförande av ett nytt familjebostadshus vid Hålahults sanatorium samt ändring av ett befintligt bostadshus därstädes, vilka byggnadsföretag kostnadsberäknats till sammanlagt 305 000 kronor.

Återstoden av anslaget, 175 000 kronor, har avsetts för uppförande av ett bostadshus för sjuksköterskor vid Österåsens sanatorium, vilket bostadshus beräknas i sin helhet draga en kostnad av 275 000 kronor.

För att slutföra byggnadsarbetena skulle erfordras 150 000 kronor för Hålahults sanatorium och 100 000 kronor för Österåsens sanatorium. Då en ökning av personalbostäderna är i högsta grad behövlig, böra arbetena fullföljas så fort omständigheterna medgiva. Vid Österåsens sanatorium föreligger emellertid ett trängande behov att utföra även andra byggnadsarbeten. Värmeanläggningen har nämligen sedan länge befunnit sig i ett så dåligt skick, att driftsäkerheten i hög grad äventyrats, och en helt ny anläggning har befunnits nödvändig. För de åtgärder, som ansetts mest angelägna — anskaffande av varmvattenpanna m. m. —, har 1948 års riksdag beviljat ett anslag av 89 000 kronor. Arbetena i övrigt ha fått anstå i avbidan på ett avgörande av frågan om ökad användning av elektrisk kraft för sanatoriets uppvärmning. Sedan överstyrelsen den 28 oktober 1948 på förmånliga villkor träffat avtal om leverans av elektrisk kraft till sanatoriet från Hjälta kraftverk, beläget i Faxälven i sanatoriets närhet, föreligga synnerligen goda betingelser för ökad användning av elektrisk kraft inom såväl värmeanläggningen som köksavdelningen vid sanatoriet. Överstyrelsen har i skrivelse den 14 november 1949 hemställt, att utöver anslaget på 89 000 kronor, ytterligare ett belopp av 272 000 kronor måtte beviljas för värmeanläggningens modernisering m. m.

I sistnämnda skrivelse anfördes bl. a.

Tillämpning av leveransavtalet medför vissa engångskostnader, nämligen dels för anordnande av ny transformatorstation, dels för komplettering av elektriska installationer och apparater, dels ock för vissa byggnadsarbeten i anledning av de elektriska installationerna samt värmeledningarnas omläggning.

Elektriska prövningsanstalten har efter utredning gjort en sammanställning av anläggnings- och driftkostnader vid användning av olika eldnings-system. Utredningen innebär, att anläggningskostnaderna skulle bli högst och de årliga driftkostnaderna lägst vid användning av såväl olja som elektrisk kraft. Då skillnaden mellan anläggningskostnaderna beräknats till 56 000 kronor, medan skillnaden mellan den årliga amorterings- och driftkostnaden uppskattats till 19 440 kronor, skulle de högre anläggningskostnaderna vid alternativet olja och elektrisk kraft kunna intjänas redan under en tid av tre år. Då detta alternativ även ur beredskapssynpunkt synes erbjuda den bästa lösningen i det att dels användningen av olja kan minskas eller ökas allt efter den större eller mindre tillgången på elektrisk kraft och dels oljepannorna kunna apteras för eldning med ved, har överstyrelsen funnit alternativet med kombinerad olje- och elektrisk uppvärmning böra föredragas. De sammanlagda anläggningskostnaderna beräknas till 361 000 kronor, varav riksdagen redan beviljat 89 000 kronor.

För de nu nämnda byggnadsföretagen skulle alltså erfordras sammanlagt (150 000 + 100 000 + 272 000) 522 000 kronor. I rådande läge har emel-

lertid överstyrelsen ansett sig böra inskränka sig till att hemställa om bidrag till de arbeten, som icke utan våda kunna uppskjutas. Vid Hålahults sanatorium äro personalens bostadsförhållanden så otillfredsställande, att överstyrelsen icke anser sig kunna ifrågasätta ett uppskov med bostadsbyggets fullföljande. En snar förbättring av bostadsförhållandena vid Österåsens sanatorium är likaså i hög grad påkallad men synes dock mindre trängande än värmeanläggningens istandsättande och vissa åtgärder, som föranledas av den påbörjade leveransen av elektrisk energi till sanatoriet. För att säkerställa sanatoriets drift är det nödvändigt att utan större dröjsmål utföra arbeten och anskaffa apparatur för en kostnad av 98 000 kronor utöver förut anvisade 89 000 kronor. Resterande medel för arbetenas fullföljande synes böra anvisas för nästpåföljande budgetår.

Yttrande.

Byggnadsstyrelsen anförde i yttrande över skrivelsen den 14 november 1949.

Pannorna vid värmeanläggningen på Österåsens sanatorium äro tillverkade år 1900 och måste inom den närmaste tiden utbytas.

Ur allmän kraftförsörjningssynpunkt kan det måhända synas vara tveksamt att taga i anspråk ett effektbelopp på över 600 KW av den vattenkraftalstrade elenergin för uppvärmning vid en anläggning, där bränsleeldad panna likväl installeras. I föreliggande fall äro emellertid förutsättningarna i fråga om priset på elenergi så fördelaktiga, att det förordade alternativet med kombinerade elektriska och oljeeldade pannor synes böra föredragas, även om den vid jämförelse med enbart koleldning antagna personalbesparingen måhända är något högt räknad. Styrelsen vill dock framhålla, att vissa svårigheter komma att uppstå vid strömvavbrott.

I fråga om för sterilisering avsedda apparater synes det vara riktigare, att varje apparat förses med en separat ångalstrare i stället för att installera en särskild el-ångpanna för detta ändamål. Styrelsen vill dessutom framhålla, att elpannan enligt utredningen förutsatts ej komma att belastas med mer än 425 KW men i förslaget dimensionerats för 650 KW. En sänkning till cirka 500 KW torde utan olägenhet kunna ske.

Med hänsyn till att utgifterna förutsättas komma att helt bekostas av statsmedel anser byggnadsstyrelsen riktigast, att ifrågavarande arbete utföres genom byggnadsstyrelsens försorg.

I utlåtande i anledning av överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 framhåller styrelsen beträffande de föreslagna elektrifieringsåtgärderna vid Österåsens sanatorium, att styrelsen tagit del av en specifikation av kostnaderna för desamma. Styrelsen anser för sin del den föreslagna köksutrustningen alltför omfattande. Det torde icke vara omöjligt att beskära kostnaderna för densamma med omkring 20 000 kronor. Förslaget till byggnadsarbeten vid Hålahults sanatorium föranleder ingen erinran. De till 305 000 kronor beräknade kostnaderna synas skäligen med hänsyn till inträffad prisstegring.

Departementschefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har för innevarande budgetår anvisats bl. a. 155 000 kronor för uppförande av ett nytt familjebostadshus vid Hålahults sanatorium. Den totala kostnaden för byggnadsarbetet har beräknats till 305 000 kronor. För att slutföra arbetena erfordras alltså 150 000 kronor. Då det synes angeläget, att bostadshuset snarast kommer till stånd och då överstyrelsens framställning på denna punkt ej givit mig anledning till erinran tillstyrker jag förslaget om medelsanvisning med sistnämnda belopp.

Vid Österåsens sanatorium har värmeanläggningen sedan flera år tillbaka befunnit sig i dåligt skick. Sedan överstyrelsen nu på förmånliga villkor träffat ett avtal om leverans av elektrisk kraft till sanatoriet från Hjäлта kraftverk, har ett förslag framlagts om ökad användning av elektrisk kraft inom sanatoriets olika avdelningar. För ett genomförande av förslagen skulle erfordras anordnande av en ny transformatorstation, komplettering av elektriska installationer och apparater samt vissa byggnadsarbeten. Kalkyler ha framlagts rörande anläggnings- och driftkostnader vid användning av olika eldningsystem, varvid det framgått, att den i längden billigaste lösningen, vilken också förordats av byggnadsstyrelsen, skulle vara att använda såväl olja som elektrisk kraft vid uppvärmningen. För genomförande av samtliga ifrågasatta arbeten skulle erfordras sammanlagt 361 000 kronor. Då 1948 års riksdag redan beviljat ett anslag av 89 000 kronor för anskaffande av en varmvattenpanna m. m., utgör det resterande medelsbehovet 272 000 kronor. I rådande läge har överstyrelsen för nästa budgetår begränsat sig till att hemställa om medel till dels sådana åtgärder, vilka kunna betecknas som förberedelsearbeten för värmeanläggningens iståndsättande, dels ock till anskaffande av viss apparatur. För ändamålet äskas ett belopp av 98 000 kronor.

För egen del vill jag i likhet med byggnadsstyrelsen förorda, att den föreslagna omläggningen av värmeanläggningen kommer till stånd. Jag förutsätter emellertid, att ifrågavarande arbeten, med beaktande av vad byggnadsstyrelsen i ärendet anför, utföras genom byggnadsstyrelsens försorg. Kostnaderna för de nu ifrågasatta åtgärderna beräknar jag i likhet med byggnadsstyrelsen till 78 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle erfordras en medelsanvisning av $(150\,000 + 78\,000)$ 228 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 228 000 kronor.

[73] 71. Bidrag till driften av folksanatorierna.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	802 500	802 500
1950/51 (statsliggaren s. 988)	611 000	
1951/52 (förslag)	697 000	

Yrkande.

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond (skr. 8/9 1950) hemställer, att anslaget uppföres med 697 000 kronor.

Motiv.

För vart och ett av de senaste budgetåren har anslag beviljats med 200 000 kronor med tillägg för det underskott, som sanatoriernas drift medfört under närmast föregående budgetår. Av fondens vinst- och förlustkonto för budgetåret 1949/50 framgår, att sanatoriernas drift under nämnda budgetår medfört ett underskott å 497 437 kronor 55 öre.

Departementschefen.

Statsbidrag till driften av folksanatorierna torde såsom hittills böra utgå med det belopp, som erfordras för att täcka underskottet å driften för det senast förflutna budgetåret, jämte ett förskott av 200 000 kronor. Då för budgetåret 1949/50 uppkommit ett underskott av i runt tal 497 000 kronor, torde alltså anslaget i enlighet med överstyrelsens förslag böra upptagas till (200 000 + 497 000) 697 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av folksanatorierna* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 697 000 kronor.

[74] 72. Bidrag till ambulatorisk behandling m. m. av vissa tuberkulospatienter.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	400 000	541 434
1949/50	400 000	561 902
1950/51 (statsliggaren s. 989)	450 000	
1951/52 (förslag)	500 000	

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår *dels* att grunderna för statsbidraget i vissa avseenden ändras, *dels ock* att anslaget nedsättes med 100 000 kronor. För den händelse bidragsgrunderna icke ändras, hemställles om höjning av anslaget med 50 000 kronor.

Motiv.

Av uppgifter, som medicinalstyrelsen inhämtat från svenska landstingsförbundet, framgår, att landstingen i stor utsträckning lämna ekonomiskt

stöd till behandlings- och resekostnader utöver vad i gällande statsbidragsförfattning föreskrives. Det synes därför ligga nära till hands, att huvudmännen, som redan enligt gällande bestämmelser skola bestrida en tredjedel av kostnaderna för den ambulatoriska pneumothoraxbehandlingen av obemedlade och mindre bemedlade patienter, övertaga ansvaret jämväl för återstående två tredjedelar. Under budgetåret 1949/50 utbetalade behandlingsbidrag uppgingo till 351 252 kronor. Till följd av den moderna kemo-terapien kan antalet patienter antagas komma att minska och behandlingskostnaderna därför nedgå. Ett borttagande av statens bidrag synes på grund härav icke komma att medföra några ekonomiska konsekvenser av betydelse för de enskilda huvudmännen. Styrelsen föreslår därför, att statsbidraget till ambulatorisk pneumothoraxbehandling upphör fr. o. m. den 1 juli 1951. Vid bifall härtill skulle anslaget för budgetåret 1951/52 komma att belastas med utgifter endast för första halvåret 1951, vilka kunna beräknas till i runt tal 150 000 kronor. Den årliga besparingen för statsverket kan uppskattas till i runt tal 300 000 kronor.

I fråga om bidraget till resor för erhållande av ambulatorisk pneumothoraxbehandling föreslår styrelsen, att bestämmelserna ändras på samma sätt som förordats beträffande patienter vid kustsanatorierna (p. 71). Ett genomförande av detta förslag skulle medföra både en viss inskränkning och en utvidgning av statsbidragsrätten. Huruvida och i vad mån statsbidragsutgifterna komma att ökas eller minskas kan ej nu bedömas.

I enlighet med det anförda föreslås anslaget uppfört med 350 000 kronor. Därest behandlingsbidrag skulle anses fortfarande böra utgå, bör anslaget — med hänsyn till senaste belastningssiffra — uppräknas till 500 000 kronor.

Yttranden.

Statskontoret har icke något att erinra mot de föreslagna ändringarna av bidragsgrunderna.

Svenska landstingsförbundet anför.

Rent principiellt synes det knappast tillfredsställande, att staten i ett beträngt ekonomiskt läge överflyttar kostnader till det kommunala skatteunderlaget. Detta gäller i särskild grad nu, då staten genom höjning av ortsavdragen vid kommunalbeskattningen i betänklig mån rubbat det ekonomiska underlaget för landstingens verksamhet. Som en oundviklig följd härav är vid nästa års landstingsmöten att emotse en väsentlig höjning av landstingens debiteringssatser. Härtill kommer den pågående nödvändiga utbyggnaden av landstingens hälso- och sjukvårdande institutioner. De stigande kostnaderna härför ha hittills i huvudsak kunnat täckas genom skatteunderlagets fortsatta ökning, vilken emellertid tenderar att med varje år bli allt mindre. Statens bidrag till landstingens hälso- och sjukvård, främst till kroppssjukvården, ha förblivit oförändrade, medan kostnaderna praktiskt taget tredubblats. Ett förslag om rationalisering av statsbidrags-

10 — *Bihang till riksdagens protokoll 1951. 1 saml. Nr 1. Bil. 13.*

systemet och i samband därmed återställande i viss mån av tidigare kostnadsfördelning mellan staten och landstingen har hittills icke lett till något resultat. Det synes naturligt, att frågan om statens stöd till landstingen bedömes i ett sammanhang, och framför allt kan det icke vara riktigt att i avvaktan på ett sådant bedömande nu slopa utgående statsbidrag till speciella uppgifter.

Den omständigheten att landstingen redan ha vissa kostnader för pneumothoraxbehandling kan knappast anses vara ett tillräckligt skäl för att slopa statsbidraget till denna verksamhet. Att vissa landsting beviljat högre bidrag än de statliga bestämmelserna förutsätta, sammanhänger delvis med att landstingsbidrag till pneumothoraxbehandling utgingo långt före tillkomsten av de nuvarande statsbidragsbestämmelserna och att man därvid icke drog gränserna så snävt som skett i dessa. Då den moderna kemo-terapien anses leda till en minskning av behovet av pneumothoraxbehandling, komma även de statliga bidragsutgifterna härför att i framtiden nedgå.

På grund av det anförda avstyrker förbundet medicinalstyrelsens förslag att slopa statsbidraget till pneumothoraxbehandlingen.

Departementschefen.

Jag är icke beredd att f. n. taga ställning till medicinalstyrelsens förslag om indragande av statsbidraget till ambulatorisk pneumothoraxbehandling. Vad angår bidraget till resor för erhållande av dylik behandling vill jag erinra, att jag under punkten 71 tillstyrkt medicinalstyrelsens förslag om ändrade bestämmelser rörande bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m. Motsvarande bestämmelser böra gälla även för detta anslag. Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet för ändamålet har jag intet att erinra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ambulatorisk behandling m. m. av vissa tuberkulospatienter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

[75] 73. Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	70 000	76 506
1950/51 (statsliggaren s. 989)	70 000	
1951/52 (förslag)	75 000	

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår *dels* att statsbidrag må utgå ej endast såsom f. n. för behandling enligt den s. k. ljusmetoden utan jämväl för vid ljusinstitut ordinerad kemoterapi med preparat, som godkännas av medicinalstyrelsen, m. m., *dels ock* att anslaget höjes med 5 000 kronor.

Motiv.

F. n. gäller ett mellan medicinalstyrelsen och Stockholms stads sjukhusdirektion träffat avtal angående avgifter för ljusbehandling av medellösa

lupuspatienter från landsorten, som mot ersättning av statsmedel meddelas vid Finseninstitutet vid S:t Görans sjukhus i Stockholm. Enligt avtalet, vilket godkänts av Kungl. Maj:t den 19 november 1948, ha ersättningsbeloppen bestämts till 8 kronor för varje lokal behandling samt 4 kronor för varje universell behandling.

Vid tillkomsten av gällande statsbidragsgrunder var den enda verksamma behandlingsformen av lupus vulgaris den s. k. ljusmetoden. På senare år har kemoterapi d. v. s. behandling med antibiotica såsom streptomycin och kemiska ämnen såsom paraaminosalicylsyra visat sig vara ytterst effektiv vid olika former av tuberkulos, icke minst vid den form av hud- och slemhinnetuberkulos, som kallas lupus vulgaris. Genom kombination av ljusbehandling och kemoterapi ha slutresultat kunnat uppnås, som äro vida överlägsna den effekt, som erhållits med enbart ljusbehandling. Vidare har behandlingstiden kunnat nedbringas avsevärt. Det synes därför naturligt, att ersättningen av statsmedel utsträcker till att omfatta gottgörelse jämväl för kemoterapi, som ordineras av läkare vid ljusinstitut. Ersättning för laboratorieundersökningar i samband med sådan behandling finner styrelsen icke böra utgå. Statsbidraget synes vidare böra begränsas till att avse behandling med de preparat, som av styrelsen godkännas. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare föreskrifter samt godkänna erforderliga avtal rörande ersättningen. Då spörsmålet om i vilken form gottgörelsen av statsmedel lämpligen bör utgå — exempelvis såsom särskild avgift eller såsom debiterad ersättning efter verkliga kostnader — torde komma att upptagas i samband med reglering av ifrågakommande avtal, har styrelsen nu icke ingått på detta spörsmål.

Enligt från S:t Görans sjukhus införskaffade uppgifter uppgingo kostnaderna för den kemoterapi, som därstädes meddelats lupuspatienter under år 1949, till 3 400 kronor, bortsett från utgifterna för laboratorieundersökningar. I vissa fall ha emellertid patienter, för vilka styrelsen beviljat fri vård, själva bekostat läkemedlen. Med utgångspunkt härifrån ha sammanlagda medicinkostnaderna beräknats till i runt tal 4 500 kronor. Motsvarande behandlingskostnader vid övriga ljusinstitut torde uppgå till allenast obetydliga belopp. Med hänsyn till bl. a. att nytillkommande preparat kunna visa sig än effektivare vid lupusbehandling och eventuellt medföra ökade behandlingskostnader, föreligga givetvis svårigheter att på förhand beräkna medelsbehovet. Styrelsen föreslår, att anslaget tills vidare uppräknas med 5 000 kronor.

Belastningen å anslaget budgetåret 1949/50 uppgick till 76 506 kronor, därav för vård å Finseninstitutet vid S:t Görans sjukhus i Stockholm 76 028 kronor samt för vård å motsvarande institut vid Holtermanska sjukhuset i Göteborg och i Köpenhamn 414 resp. 64 kronor. Vid bifall till styrelsens förslag om utsträckning av bidragsrätten torde anslaget böra uppföras med 75 000 kronor.

Yttrande.

Statskontoret har intel att erinra mot medicinalstyrelsens förslag.

Departementschefen.

F. n. utgår statsbidrag för behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten enligt den s. k. ljusmetoden vid dels S:t Görans sjukhus i Stockholm, dels Holtermanska sjukhuset i Göteborg, dels ock sjukhus i Köpen-

hamn. Ersättningen till patienterna regleras vid sjukhusen i Stockholm och Göteborg genom särskilda avtal, vilka slutits mellan medicinalstyrelsen och vederbörande kommunala myndighet, medan vid behandling i Köpenhamn ersättningsfrågan prövas av medicinalstyrelsen i varje särskilt fall.

Såsom framgår av det anförda, ha nya, effektiva behandlingsmetoder införts för behandling av sjukdomen lupus vulgaris. Det är därför enligt min mening angeläget att utsträcka bidragsrätten även till sådana fall, då dessa metoder komma till användning. Liksom statskontoret ansluter jag mig därför till medicinalstyrelsens förslag, att bidrag må utgå även för vid Ijusinstitut ordinerad kemoterapi med preparat, som av medicinalstyrelsen godkännes för ändamålet. Därest riksdagen ej har någon erinran mot förslaget, torde Kungl. Maj:t få utfärda närmare föreskrifter i ämnet samt godkänna erforderliga avtal för reglering av hithörande ersättningsfrågor.

Enär ökningen i utgifterna vid den föreslagna utvidgningen av bidragsrätten torde komma att bli relativt liten, tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag, att anslaget uppföres med 75 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[76] 74. **Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivårdanstalter.** Anslag för detta ändamål är i gällande riksstat uppfört med 100 kronor (statsliggaren s. 989). Vid ingången av budgetåret 1950/51 fanns en reservation å anslaget av 968 234 kronor.

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget uppföres med 500 000 kronor.

Motiv.

Av Kungl. Maj:t beviljade, men ännu ej utbetalade bidrag uppgå till sammanlagt 207 500 kronor. För att tillgodose av styrelsen tillstyrkta framställningar skulle erfordras 594 500 kronor. Inom loppet av nästa budgetår kan statsbidrag vidare komma att sökas med ett sammanlagt belopp av 680 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså utgöra (207 500 + 594 500 + 680 000 — 968 234 + 100) 513 666 kronor. Med hänsyn till den eftersläpning, som hittills gjort sig gällande i fråga om huvudmännens statsbidragsansökningar, anses anslagsbehovet kunna begränsas till 500 000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till storleken av det belopp, som är disponibelt å anslaget torde medel ej behöva anvisas för nästa budgetår. Jag föreslår, att anslaget

uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[77] 75. Bidrag till driften av epidemivårdanstalter.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	1 300 000	629 593
1949/50	1 000 000	1 115 386
1950/51 (statsliggaren s. 989)	600 000	
1951/52 (förslag)	600 000	

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv.

Frekvensen av de smittsamma sjukdomar, å vilka epidemilagen äger tillämpning, utgjorde enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter 10 652 fall år 1948, 26 885 fall år 1949 samt 15 879 fall förra halvåret 1950.

Under senare år har frekvensen av hithörande sjukdomar helt dominerats av scharlakansfeber, som utgjorde 73,5 procent av fallen år 1948, 88 procent år 1949 samt 96 procent under förra hälften av år 1950. Totala antalet scharlakansfeberfall under hela år 1950 torde approximativt kunna uppskattas till inemot 20 000 mot 23 720, som inträffade år 1949 och 7 837 år 1948.

Övriga anmälningspliktiga epidemiska sjukdomar visa däremot en påtagligt låg frekvens. Enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter anmäldes 387 fall av difteri år 1948, 151 fall år 1949 samt 71 fall första halvåret 1950. Siffrorna för andra anmälningspliktiga epidemiska sjukdomar erbjuda liksom under de senaste åren intet av intresse för ett säkert bedömande av utvecklingen framdeles. De allt livligare trafikförbindelserna med utlandet, där i flera länder epidemiska sjukdomar förekomma med en för våra förhållanden hög frekvens, bidraga till osäkerheten i beräkningarna. Den relativt höga scharlakansfeberfrekvensen år 1949 har förefunnits även under de första månaderna år 1950 men synes därefter åter sjunka. Med hänsyn härtill samt till en i ökad utsträckning praktiserad korttidsbehandling och i ej få fall i hemmet bedriven vård med penicillin synes det motiverat att icke f. n. yrka någon uppräknings av anslaget.

Departementschefen.

Den kraftiga stegringen i belastningssiffran för senast förflutna budgetår skulle i och för sig motivera en uppräknings av anslaget. På grund av vad styrelsen anfört angående de epidemiska sjukdomornas minskade utbredning under senare tid och om de nya behandlingsmetoderna vid vissa epidemiska sjukdomar, anser jag mig likväl böra ansluta mig till styrelsens

förslag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 600 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[78] 76. *Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka.* Å riksstaten för innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett reservationsanslag av 100 kronor (statsliggaren s. 990). Vid ingången av budgetåret 1950/51 fanns en reservation å anslaget av 2 155 555 kronor.

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget uppföres med 100 kronor eller vid lättande byggnadsreglering, 200 000 kronor.

Motiv.

Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats reservationen, kan ett belopp av 1 573 642 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning äro beroende ansökningar om bidrag till tio anstalter, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av högst 792 000 kronor. För att tillgodose nio hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare komma att erfordras 387 000 kronor. Statsbidrag kan vidare beräknas komma att sökas för tre hem med sammanlagt 329 000 kronor. Hos styrelsen inneliggande vidare ansökningar om tillstånd att nedlägga två anstalter, varigenom 13 050 kronor kunna beräknas bli återlevererade. Vid bifall till samtliga dessa ansökningar skulle alltså (1 573 642 — 792 000 — 387 000 — 329 000 + 13 050) 78 692 kronor återstå.

Departementschefen.

Med hänsyn till storleken av det för ändamålet disponibla beloppet torde anslaget böra uppföras med allenast ett formellt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[79] 77. *Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka.*

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	2 700 000	2 513 773
1949/50	2 700 000	2 617 174
1950/51 (statsliggaren s. 990)	2 700 000	
1951/52 (förslag)	2 700 000	

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår

- a) att anslaget uppföres med oförändrat belopp;
- b) att giltighetstiden av viss övergångsbestämmelse till kungörelsen nr 336/1945 förlänges intill den 1 juli 1954.

Motiv.

a) I av styrelsen godkända planer för samtliga sjukvårdsområden ingå 5 578 vårdplatser, för vilka enligt gällande statsbidragsbestämmelser statsbidraget utgör 1 krona 50 öre för dag och patient. Inom sjukvårdsområdena finnas därjämte anstalter med tillhoppa 80 vårdplatser, vilka icke inordnats i planerna och för vilka statsbidrag enligt gällande bestämmelser utgår med 90 öre för dag och patient. För samtliga dessa (5 578 + 80) 5 658 platser kan driftbidrag för år 1951 komma att utgå med sammanlagt 3 080 235 kronor.

Styrelsen har i ett särskilt fall haft att taga ställning till frågan, huruvida statsbidrag må kunna utgå till anstalt trots att för vård av sjuka från det område, för vilket anstalten är i första hand avsedd, kräves högre avgift än en krona 50 öre för dag och patient. Enligt styrelsen borde skillnad göras mellan anstalter, till vilkas uppförande eller inrättande statsbidrag uppburits och anstalter till vilka dylikt bidrag icke uppburits men vilka beviljats statsbidrag till driftkostnaderna. Beträffande den förra kategorien anstalter torde hinder möta att för vården å hemmet av patienter från upptagningsområdet uttaga högre avgift än en krona 50 öre för dag och patient, för så vitt ej Kungl. Maj:t medgivit återbetalning, helt eller delvis, av uppförandebidraget och sådan återbetalning skett. Beträffande den senare kategorien anstalter torde gälla att, därest för vård av patient — fränsett patienter från annan ort — å dessa anstalter uttages högre avgift än en krona 50 öre per vård dag, statsbidrag till driftkostnaderna icke utgår för på sådana patienter belöpande vård dagar.

Förenämnda belopp å 3 080 235 kronor har beräknats under förutsättning att alla vårdplatser äro fullt belagda under hela år 1951 och utgör sålunda en maximisiffra, som synes medgiva en viss reducering. Med hänsyn såväl härtill som till att det av styrelsen nyss refererade uttalandet i statsbidragsfrågan kan antagas komma att föranleda någon minskning av de utgående bidragen torde anslaget — även om man räknar med att driftbidrag kan komma att utgå till ett icke obetydligt antal nya platser — kunna upptagas med oförändrat belopp.

b) I kungörelsen den 14 maj 1948 (nr 251) om ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till kungörelsen nr 336/1945 föreskrives bl. a., att utan hinder av vad i § 1 är stadgat må, i den mån sjukplatser å anstalt för kroniskt sjuka finnas lediga och icke erfordras för sitt egentliga ändamål, intill den 1 juli 1951 å sådan plats tillfälligtvis vårdas sängliggande patient, för vilken statsbidrag icke må utgå.

Såvitt styrelsen har sig bekant ha några olägenheter av denna bestämmelse hittills icke yppat sig. Statens sjukhusutredning av år 1943 har också i sitt betänkande SOU 1947: 61 föreslagit en ny definition av det författningsmässiga begreppet kroniskt sjuk, vilken inkluderar även fall, som avses i nyssnämnda bestämmelse. Styrelsen får därför, därest sjukhusutredningens förslag ej genomföres, föreslå en förlängning av bestämmelsens giltighetstid under tre år eller sålunda intill den 1 juli 1954.

Yttrande.

Statskontoret har ej någon erinran mot vad medicinalstyrelsen anfört och föreslagit.

Departementschefen.

1950 års besparingsutredning har i en under december 1950 avgiven promemoria framfört vissa förslag rörande anslagen under elfte huvudtiteln. I promemorian ifrågasättes, huruvida icke statsbidraget till driften av hem för kroniskt sjuka skulle kunna avskaffas. Promemorian är föremål för överbäggande inom inrikesdepartementet. Med hänsyn till tidpunkten för promemorians avlämnande kunna emellertid eventuella förslag i anledning av densamma icke hinna föreläggas 1951 års riksdag.

I fråga om medicinalstyrelsens förslag, att övergångsbestämmelserna till kungörelsen nr 336/1945 förlängas intill den 1 juli 1954, får jag erinra, att förut denna dag beslutats proposition till riksdagen med förslag till ändringar i sjukhuslagen i huvudsaklig överensstämmelse med vad sjukhusutredningen förordat. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1952. Det förutsättes, att, därest ändringarna godtagas av riksdagen, statsbidragsförfattningarna omarbetas. Härefter torde behov av ifrågavarande övergångsbestämmelse ej längre föreligga. Dess giltighet bör därför förlängas allenast till den 1 januari 1952.

Jag ansluter mig till vad medicinalstyrelsen anfört angående tolkningen i visst fall av gällande statsbidragsbestämmelser, vilken tolkning kan komma att medföra viss minskning av utgående statsbidrag.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag intet att erinra. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor.

[80] 78. Bidrag till Lilla Hemmet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	30 000	22 500
1950/51 (statsliggaren s. 990)	40 000	
1951/52 (förslag)	40 000	

För budgetåren 1937/38—1941/42 anvisades under rubriken Bidrag till driften av Welanderhem driftbidrag till anstalter för vård av barn med medfödd eller i späd ålder ådragen syfilis. Hemmen voro tre till antalet, belägna i Stockholm (Lilla Hemmet), Göteborg och Malmö. På grund av nedgång i patientantalet ha hemmen i Göteborg och Malmö nedlagts. För budgetåren 1942/43 och 1943/44 utgick ej något statsbidrag till Lilla Hemmet. Fr. o. m. budgetåret 1945/46 har hemmet årligen erhållit statsbidrag med varierande belopp.

Yrkande.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

Motiv.

I skrivelse till medicinalstyrelsen har Lilla Hemmets styrelse hemställt om utverkande av ett till 50 000 kronor förhöjt statsbidrag. Anstaltsstyrelsen har därvid framhållit, att nettounderskottet å driften år 1949 utgjorde 66 977 kronor 97 öre, samt att det vore uppenbart, att även ett statsbidrag av 50 000 kronor icke kunde komma att förhindra ett avsevärt driftunderskott jämväl under budgetåret 1951/52, varigenom anstaltens kapital ytterligare skulle komma att minskas.

Med hänsyn till det fortbestående stora behovet av verksamheten och den omständigheten att de sjuka barnen där erhålla en god och för statsverket billig vård — år 1949 redovisar hemmet 8 934 vård dagar — förordar medicinalstyrelsen, att statsverket även under budgetåret 1951/52 bidrager till driftkostnaderna. Den ökning dessa under de senaste åren undergått beror till stor del på omständigheter, varöfver anstaltsstyrelsen icke kunnat råda. Skulle anstalten ej längre kunna emottaga barn med medfödd syfilis för vård måste detta föranleda en ökad belastning av andra vårdinrättningar, säkerligen med ökade utgifter för statsverket.

Yttrande.

Statskontoret upplyser, att antalet vård dagar i fortsättningen beräknas komma att successivt nedgå till följd av att vårdtiden per patient nedbringats till en femtedel. Med hänsyn härtill och till det betydande kapital, hemmet disponerar över, förordar ämbetsverket, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen.

Jag föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Lilla Hemmet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

[81] 79. Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	600 000	574 086
1949/50	600 000	307 406
1950/51 (statsliggaren s. 990)	600 000	
1951/52 (förslag)	600 000	

Från detta anslag utgår statsbidrag till driften av två av de tre centralanstalter för radioterapi, vilka upprättats med medel ur Konung Gustaf V:s

jubileumsfond, nämligen de till lasarettet i Lund och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg anslutna anstalterna. Den tredje av dessa anstalter, vilken är ansluten till karolinska sjukhuset, drives helt såsom statlig anstalt.

Yrkanden.

a) *Huvudmännen för centralanstalten för radioterapi i Göteborg* (skr. 13/6 1950) samt *Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning* (skr. 31/7 1950) föreslå viss ändring i för anstalterna gällande bidragsbestämmelser.

b) *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1950) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Styrelsen har vidare i skrivelsen avgivit utlåtande över de under punkten a) framlagda förslagen.

Motiv.

a) Förslagen innebära, att staten fr. o. m. den 1 januari 1951 utöver kostnaden för röntgen- och radiumbehandling skall bestrida hela den återstående dagkostnad, som uppkommer efter avdrag av patientavgifter och sjukvårdsområdenas bidrag av 3 kronor per vård dag. Därest maximering av statsbidraget anses önskvärd, föreslås, att detta belopp sättes till högst 25 kronor per dag och patient.

Av framställningarna framgår i fråga om göteborgsanstalten, att huvudmännens bidrag till dagkostnaderna, vilket för dag och patient år 1943 utgjort 4 kronor 43 öre, stigit år 1947 till 13 kronor 61 öre och år 1948 till 16 kronor 67 öre. Bidraget har beräknats uppgå till 20 kronor för år 1949 samt 21 kronor 55 öre för år 1951. För anstalten i Lund har huvudmännens bidrag, vilket för dag och patient år 1943 utgjort 4 kronor 76 öre, stigit år 1947 till 13 kronor 53 öre, år 1948 till 15 kronor 47 öre och år 1949 till 18 kronor 26 öre. Under förutsättning att legosängsavgiften under år 1951 kommer att utgå med samma genomsnittliga belopp som år 1949 torde bidraget för år 1951 kunna beräknas uppgå till 20 kronor 16 öre.

b) Medicinalstyrelsen framhåller, att ett bifall till förslagen under punkten a) skulle föranleda ett ökat statsbidragsbehov av mer än 500 000 kronor för en var av anstalterna. I rådande läge och med hänsyn till statsbidrags-sakkunnigas för hälso- och sjukvården i detta avseende av styrelsen tillstyrkta förslag anser sig styrelsen ej kunna tillstyrka framställningarna.

För nästa budgetår har styrelsen gjort följande anslagsberäkningar.

Utbetalningarna under budgetåret 1949/50 avse endast göteborgsanstalten. Med tillägg av bidraget för anstalten i Lund, vars rekvisition inkommit för sent, uppgå utgifterna för år 1949 till 584 292 kronor.

Antalet statsbidragsberättigade ordinarie vårdplatser vid *lundaanstalten* utgör f. n. 55. Efter om- och tillbyggnadsarbeten, vilka torde vara avslutade tidigast i december 1950, beräknas antalet vårdplatser komma att öka till 81.

Anstaltens utgifter per underhålls dag, d. v. s. dagkostnaden, har för år

1951 beräknats till 27 kronor 69 öre. Inkomsterna för underhållsdag synas för samma år med ledning av 1949 års siffror kunna beräknas på följande sätt: genomsnittlig legosängsavgift 2 kronor 3 öre, bidrag av vederbörande huvudman 2 kronor 50 öre samt ytterligare bidrag av vederbörande huvudman, motsvarande skillnaden mellan 2 kronor 50 öre och den genomsnittliga legosängsavgiften, 47 öre. Den del av dagkostnaden, som återstår ogulden, uppgår alltså till (27: 69 — 2: 03 — 2: 50 — 0: 47) 22 kronor 69 öre. Enligt gällande regler skall statsbidrag för denna brist utgå med 5 kronor 50 öre.

I upprättat budgetförslag har antalet underhållsdagar beräknats till 27 700. Under förutsättning att de nya vårdplatserna komma att tagas i bruk senast den 1 januari 1951, skulle, om varje vårdplats vore belagd under 360 dagar, antalet underhållsdagar under år 1951 kunna uppskattas till 29 160. Statsbidraget skulle då efter 5 kronor 50 öre för underhållsdag kunna uppskattas till 160 380 kronor.

Vid *göteborgsanstalten* utgör antalet statsbidragsberättigade vårdplatser 89. Dagkostnaden för år 1951 beräknas till 31 kronor 60 öre. Med ledning av de verkliga förhållandena under år 1949 kan vidare den genomsnittliga inkomsten av legosängsavgiften beräknas till 4 kronor 5 öre per vård dag. Härtill kommer bidrag från huvudmannen med 3 kronor. Den del av dagkostnaden, som härefter återstår, uppgår alltså till (31: 60 — 4: 05 — 3) 24 kronor 55 öre, varå statsbidrag enligt gällande grunder skulle utgå med 6 kronor. Då antalet underhållsdagar under år 1951 uppskattats till 30 500, skulle dagkostnadsbidraget kunna beräknas till 183 000 kronor.

Å statsverket belöpande kostnader för röntgenbehandling och radiumapplikation ha uppskattats till, för lundaanstalten 226 321 kronor och för *göteborgsanstalten* 152 013 kronor eller tillhoppa 378 334 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (160 380 + 183 000 + 378 334) 721 714 kronor. Med hänsyn till den verkliga belastningen under senast förflutna budgetår och på grund av ovissheten om, när de nya vårdplatserna vid lundaanstalten komma att tagas i bruk, anser styrelsen tillräckligt, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Yttrande.

Statskontoret ansluter sig till vad medicinalstyrelsen anfört och har intet att erinra mot anslagsberäkningen.

Departementschefen.

Jag är f. n., i likhet med medicinalstyrelsen, icke beredd att biträda den av huvudmännen för centralanstalterna i Göteborg och Lund gjorda framställningen om ändrade statsbidragsbestämmelser. Jag tillstyrker medicinalstyrelsens medelsberäkning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[82] 80. Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	225 000	199 516
1950/51 (statsliggaren s. 991)	270 000	
1951/52 (förslag)	300 000	

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår *dels* viss ändring i gällande grunder för statsbidraget, *dels ock* att anslaget höjes med 30 000 kronor.

Motiv.

Förslaget om ändrade bidragsgrunder överensstämmer med vad styrelsen förordat i fråga om resebidrag för patienter vid kustsanatorierna.

I belastningssiffran för budgetåret 1949/50 ingår ersättning till radiumhemmet vid Konung Gustaf V:s jubileumsklinik vid karolinska sjukhuset för utgivna resebidrag endast för två kvartal. Rekvisitioner för återstående två kvartal hade inkommit till styrelsen så sent, att granskning av desamma icke medhunnits före budgetårets utgång. De rekvirerade beloppen uppgå till 120 574 kronor. Nettoutgifterna hade alltså rätteligen bort uppgå till cirka 320 000 kronor. Med hänsyn härtill och på grund av osäkerheten i prognosen föreslås, att anslaget uppräknas med 30 000 kronor.

Yttrande.

Statskontoret hänvisar till sitt utlåtande över medicinalstyrelsens framställning rörande anslaget till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna. Mot den verkställda beräkningen av medelsbehovet har statskontoret icke något att erinra.

Departementschefen.

Under punkten 71 har jag tillstyrkt medicinalstyrelsens förslag om ändrade regler avseende bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna. Motsvarande bestämmelser synas böra gälla även för detta anslag. Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet för ändamålet har jag intet att erinra. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[83] 81. Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	75 000	48 000
1950/51 (statsliggaren s. 991)	85 000	
1951/52 (förslag)	75 000	

Yrkanden.

I skrivelse den 31/8 1950 föreslår *medicinalstyrelsen*, att Malmöhus läns landsting, med hänsyn till att landstinget icke iakttagit de villkor, som uppställts för statsbidragets åtnjutande, ålägges att återleverera uppburna understöd, samt att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor. Sedan Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning beretts tillfälle att yttra sig över framställningen, har styrelsen i skrivelse den 9/10 1950, med vidhållande av sitt förslag om återleverering av uppburna bidrag, förordat, att anslaget under vissa förutsättningar uppföres med 100 000 kronor. Styrelsen har därvid bl. a. utgått från att bidragsbeloppet per dag höjes.

*Motiv och yttranden.**Medicinalstyrelsens skrivelse den 31/8 1950.*

Antalet vårdplatser vid avdelningen utgör 38. Därest en var av dessa platser blir belagd under varje dag av året, skulle antalet underhållsdagar utgöra (38×365) 13 870 och statsbidraget uppgå till högst ($13\,870 \times 6$) 83 220 kronor.

Styrelsen anför vidare.

Grunder för statsbidraget ha av Kungl. Maj:t bestämts genom beslut den 13 juni 1947. I skrivelse den 21 juni 1950 har Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning anmält, att dessa bestämmelser i vissa hänseenden icke överensstämde med gällande avtal mellan landstinget och neuro-kirurgiska avdelningens övriga intressenter samt hemställt, att statsbidrag finge utgå utan hinder av avtalet.

Jämlikt nämnda avtal uppbär landstinget av övriga intressenter *dels* s. k. platsavgift med 250 kronor per plats och år, *dels* ock driftbidrag, utgörande den allmänna (verkliga) dagkostnaden vid lasarettet jämte ett procentuellt tillägg härå, f. n. 60 procent, med avdrag för legosängsavgifter, statsbidrag och poliklinikavgifter. Legosängsavgift för patient från avdelningens upptagningsområde skall utgå med samma belopp, som fastställts för patient från Malmöhus läns landstingsområde.

Styrelsen har beräknat de bidrag, som enligt avtalet inlevererats av intressenterna, uppgå till nära 100 procent mer än vad som jämlikt statsbidragsbestämmelserna skolat inbetalas samt icke oväsentligt överstiga summan av de belopp, som skolat inbetalas, och statsbidraget för vart och ett av ifrågavarande år. Statsbidrag hade icke bort rekvireras, då statsbidragsbestämmelserna icke följts. Styrelsen, som icke underrättats om att andra bestämmelser tillämpats, har utbetalat statsbidrag för vardera av budgetåren 1947/48—1949/50. Styrelsen anser, att allt det statsbidrag, som landstinget uppburit i strid mot bestämmelserna, bör återlevereras.

Då det torde vara ovisst, om landstinget under nästa budgetår skall komma att följa de meddelade föreskrifterna, föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med allenast 100 kronor.

Yttrande av statskontoret.

Statskontoret ansluter sig till vad medicinalstyrelsen anfört och hemställt.

Yttrande av Malmöhus läns hälso- och sjukvårdsberedning.

Statsbidragets storlek fastställdes år 1946. Härvid utgick man från *dels* den genomsnittliga dagkostnaden vid lasarettet år 1944 eller 12 kronor 1 öre, *dels ock* det förhållandet, att kostnaderna för neurokirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet lågo 51 procent högre än de genomsnittliga kostnaderna för lasarettets övriga kliniker. Statsbidraget, vilket var avsett att täcka merkostnaderna för den neurokirurgiska avdelningen, bestämdes således till 6 kronor per vård dag. Emellertid framhöll departementschefen, att den föreslagna beräkningsmetoden i viss mån innebure en nyhet, varför det låge i sakens natur, att framtida erfarenhet kunde giva vid handen, att enskildheterna i villkoren i ett eller annat avseende borde ändras. Även förändringar i penningvärdet kunde tänkas göra jämkningar påkallade. I dylik händelse finge givetvis bidragsfrågan upptagas till omprövning.

Den genomsnittliga dagkostnaden för lasarettet i dess helhet uppgick år 1947 till 21 kronor 15 öre, år 1948 till 22 kronor 90 öre och år 1949 till 25 kronor 79 öre. Enligt en år 1945 verkställd utredning kan dagkostnaden vid neurokirurgiska kliniken beräknas ligga 80 procent över den för lasarettet genomsnittliga dagkostnaden. I avtalet med intressenterna har dock procenttillägget reducerats till 60.

En omprövning av statsbidragsbestämmelserna borde givetvis ha påkallats av lasarettet, efter det bokslutet för år 1947 färdigställets. En bidragande orsak till att statsbidrag rekviderats utan iakttagande av gällande bestämmelser och att ändring ej påkallats är otvivelaktigt, att statsbidraget uppburits av lasarettet i Lund och icke av hälso- och sjukvårdsberedningen. Då bidragsgrunderna ej ändrats, har icke blott Malmöhus läns landsting utan jämväl övriga intressenter nödgats svara för rätt betydande kostnader, vilka rätteligen borde ha åvilat staten. Nämnas må, att vårdavgiften utgått med endast 1 krona per vård dag mot det enligt bestämmelserna medgivna beloppet, 2 kronor 50 öre.

Hälso- och sjukvårdsberedningen hemställer *dels* att uppburna statsbidrag ej behöva återbetalas, *dels* att för första halvåret 1950 rekviderat statsbidrag måtte utanordnas, *dels ock* att fr. o. m. den 1 juli 1950 måtte utgå statsbidrag med 60 procent av lasarettets i Lund genomsnittliga dagkostnad, med angivande av att det mellan landstinget och övriga intressenter träffade avtalet bringas i överensstämmelse med statsbidragsvillkoren.

Medicinalstyrelsens skrivelse den 9/10 1950.

Styrelsen vidhåller sin ståndpunkt, att de fastställda statsbidragsgrunderna böra gälla för tiden intill den 1 juli 1950 samt att det statsbidrag, tillhopa 160 032 kronor, som uppburits i strid mot gällande bestämmelser under budgetåren 1946/47—1949/50, bör återlevereras. Styrelsen kan icke tillstyrka, att för första halvåret 1950 rekviderat men av styrelsen innehållit statsbidrag utbetalas till landstinget. Styrelsen fortsätter.

Till grund för beräkningen av nu utgående statsbidrag har tagits en beräknad genomsnittskostnad av omkring 12 kronor för vård dag för lasarettet i dess helhet jämte en till 50 procent uppskattad merkostnad för den neurokirurgiska avdelningen. I anslutning härtill har statsbidraget fastställts till 6 kronor för vård dag. Den genomsnittliga vårdkostnaden vid lasarettet i dess helhet har för år 1950 beräknats till 25 kronor 54 öre och för år 1951 till 27 kronor 69 öre.

Med hänsyn till den fortgående stegringen av lasarettets kostnader vill styrelsen förorda, att statsbidraget, räknat fr. o. m. den 1 juli 1950, beräknas efter oförändrade grunder men med utgångspunkt från en genomsnittlig dagkostnad för lasarettet i dess helhet av 26 kronor. Tillräckliga skäl för en höjning av procentsatsen för beräkning av merkostnaderna för den neurokirurgiska avdelningen föreligga däremot ej. Styrelsen föreslår, att statsbidraget för tiden fr. o. m. den 1 juli 1950 höjes från 6 till 13 kronor för vård dag. En förutsättning bör vara, att avtalen med medintressenterna visas ha fr. o. m. den 1 juli 1950 bringats i överensstämmelse med statsbidragsgrunderna.

Återlevereringen av tidigare uppburna statsbidrag bör ske så, att beloppet, 160 032 kronor, avräknas mot kommande rekvisitioner å statsbidrag för tiden fr. o. m. den 1 juli 1950. Då vidare bidraget för första halvåret 1950 bör innehållas, och utbetalning av statsbidrag sker halvårsvis i efter-skott, skulle anslaget för budgetåret 1950/51 belastas med utbetalning för endast andra halvåret 1950, uppgående för 38 vårdplatser vid oförändrat statsbidragsbelopp till högst 41 610 kronor och vid höjning av bidragsbeloppet till 13 kronor för vård dag till högst 90 155 kronor. För avräkning under budgetåret 1951/52 skulle alltså kvarstå minst (160 032 — 41 610) 118 422 kronor, alternativt minst (160 032 — 90 155) 69 877 kronor. Då belastningen å anslaget under sistnämnda budgetår, avseende hela kalenderåret 1951, kan beräknas vid oförändrat bidragsbelopp till högst 83 220 kronor och vid bifall till styrelsens förslag om bidragshöjning till högst 180 310 kronor, skulle ett genomförande av berörda avräkningsförfarande medföra, att anslaget för budgetåret 1951/52 skulle vid oförändrat bidragsbelopp böra uppföras med ett formellt belopp å 100 kronor och vid bifall till styrelsens förslag om bidragshöjning till 13 kronor för vård dag med (180 310 — 69 877) 110 433 kronor, eller avrundat 100 000 kronor. Därest den omständigheten, att övriga intressenter godkänt överenskommelsen med Malmöhus läns landsting, kan motivera ett frånträdande av kravet på återbetalning av uppburna statsbidrag, synes anslaget för budgetåret 1951/52, med hänsyn till att samtliga vårdplatser icke torde bliva belagda varje dag under året, böra uppföras vid oförändrat bidragsbelopp med 75 000 kronor och vid bifall till styrelsens förslag om bidragshöjning med 170 000 kronor.

Skiljaktig mening inom medicinalstyrelsen.

Överdirektör Björkquist framhåller, att intressenterna godtagit överenskommelsen med Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning och ej heller påkallat omräkning av merkostnaden efter den 1 januari 1948, i enlighet med vad i avtalet förutsatts. Det kan icke bortses ifrån, att staten genom att fixera sitt bidrag till 6 kronor, medan driftkostnaderna successivt mer än fördubblats, kommit att bidraga i väsentligt mindre utsträckning än som ursprungligen avsågs. Därför är det sakligt mindre tillfredsställande, att staten påfordrar återleverans eller avräkning av nppburet statsbidrag, helst som en sådan åtgärd enligt gällande avtal kan förväntas medföra, att Malmöhus läns landsting kräver övriga intressenter på deras del av underskottet. Utan att taga Malmöhus läns landstings förfarande i försvar, är Björkquist därför mest benägen att tillstyrka, att staten låter bero vid det utbetalade statsbidraget, ävensom medger utbetalning av

motsvarande bidrag första halvåret 1950. I andra hand förordas, att i enlighet med avtalet en omräkning av merkostnaden för ifrågavarande avdelning äger rum för tiden efter den 1 januari 1948. Skulle denna omräkning ge vid handen, att Malmöhus läns landsting uppburit mer än full täckning för sina kostnader för »utomlänspatienterna», föreslås, att landstinget får vidkännas en motsvarande minskning i statsbidraget för den tilländalupna tiden.

Departementschefen.

Bestämmelser rörande ifrågavarande statsbidrag ha utfärdats av Kungl. Maj:t den 13 juni 1947. Malmöhus läns landsting har med ett flertal andra landsting träffat avtal om upplåtelse av den neurokirurgiska kliniken. Innehållet i detta avtal strider på vissa punkter mot de av Kungl. Maj:t utfärdade villkoren för statsbidragets åtnjutande. Medicinalstyrelsen beräknar, att de bidrag, som enligt avtalet inlevererats av de övriga landstingen, uppgå till nära 100 procent mer än vad som skulle ha inbetalats, därest statsbidragsbestämmelserna följts, och icke oväsentligt överstiger summan av de belopp, som skulle ha inbetalats, och statsbidraget för vart och ett av de ifrågavarande åren.

Medicinalstyrelsen anser, att det statsbidrag, som i strid med gällande bestämmelser uppburits under budgetåren 1946/47—1949/50, bör återlevereras, varjämte det för första halvåret 1950 rekvirerade statsbidraget bör innehållas.

Det är otvivelaktigt, att landstingets åtgärd att träffa ifrågavarande avtal med övriga landsting innebär ett anmärkningsvärt åsidosättande av givna regler. Emellertid har statsverket icke genom landstingets åtgöranden åsamkats större utgifter än om de meddelade bestämmelserna följts. Vidare ha, såsom överdirektören Björkquist i skiljaktig mening inom medicinalstyrelsen uttalat, de övriga landstingen godtagit avtalet samt ej heller påkallat ändring däri. Ett bifall till medicinalstyrelsens förslag torde dessutom få till följd, att Malmöhus läns landsting kommer att kräva övriga avtalsparter på deras del av det uppkomna underskottet. Med hänsyn härtill anser jag mig om än med tvekan icke böra förorda medicinalstyrelsens förslag om återleverans av uppburna samt innehållande av rekvirerat statsbidrag. Såsom villkor bör uppställas, att avtalen med de övriga landstingen fr. o. m. den 1 juli 1951 bringas i full överensstämmelse med statsbidragsgrunderna.

Till frågan om en höjning av statsbidraget per dag är jag icke nu beredd att taga ståndpunkt. Före ett ställningstagande i denna fråga torde det få ankomma på Malmöhus läns landsting att till medicinalstyrelsen inkomma med närmare utredning angående ökningen i lasarettets dagkostnad, sedan nuvarande bidragsbelopp fastställdes, och storleken av den merkostnad, som belöper sig på den neurokirurgiska kliniken. Jag förordar sålunda, att statsbidraget för nästa budgetår beräknas efter oförändrat bidragsbe-

lopp och uppskattar på grund av medicinalstyrelsens beräkningar medelsbehovet till 75 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

Vanförestalter m. m.

[84] 82. Bidrag till vanförestalter m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	5 580 000	6 794 956
1949/50	6 130 000	7 288 361
1950/51 (statsliggaren s. 992)	6 500 000	
1951/52 (förslag)	8 100 000	

Anslaget avser de fyra vanförestalterna i Stockholm, Hälsingborg, Göteborg och Härnösand.

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, *dels* att statsbidraget till stödjebandage och proteser på visst sätt begränsas, *dels ock* att anslaget uppräknas med 1 600 000 kronor.

Motiv.

Nettoutgifterna under budgetåret 1949/50 ha uppgått till sammanlagt 7 288 361 kronor, häri inräknad en ökning med 1 171 092 kronor på utestående oredovisade förskott. Det av styrelsen såsom normal beläggning fastställda antalet platser på samtliga anstalters olika avdelningar utgör: kliniker 427, skolhem 205, yrkesskolor 566 och asylhem 65. Antalet platser har jämfört med närmast föregående år ökat med 12. Denna ökning hänförs sig till högre avdelningen å skolhemmet vid vanförestalten i Stockholm.

Bidraget till *kliniker* jämte härtill knutna annexavdelningar synes med hänsyn till dels belastningen budgetåret 1949/50 (996 072 kronor), dels ock den omständigheten, att hittills under år 1950 ytterligare cirka 100 platser tagits i anspråk för eftervård av barnförslamningspatienter, böra uppföras med (950 000 + 200 000) 1 150 000 kronor.

Beträffande bidragen till *polikliniker*, *skolhem*, *yrkesskolor* och *asylhem* ansluta belastningssiffrorna för budgetåret 1949/50 tämligen väl till för dessa ändamål anvisade belopp, varför samma belopp torde böra beräknas för nästa budgetår.

Från posten till *bandage och proteser* har styrelsen i vissa fall — i likhet med vad tidigare skett — då av medicinska skäl befunnits ofrånkomligt, medgivit, att statsbidrag må utgå jämväl för invalidvagnar till vanföra. Nettoutgifterna under posten de två senaste budgetåren ha uppgått till 1 561 718 och 1 702 066 kronor. I besparingssyfte föreslår styrelsen en in-skränkning i bidragsgivningen på så sätt, att statsbidrag må — såsom nu är fallet — utgå med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna, dock att, om kostnaderna uppgå till högst 30 kronor, bidraget skall utgå med det belopp, varmed kostnaderna överstiga tio kronor. Även om vissa besparingar i medelsåtgången därvid skulle uppkomma, synes med hänsyn till den ökade belastningen medelsbehovet böra beräknas till 1 650 000 kronor.

I fråga om bidrag till *täckande av underskott* anföres:

Kungl. Maj:t har för täckande av enligt avgivna revisionsberättelser uppkomna driftunderskott vid de fyra vanförestaltnerna för år 1948 beviljat statsbidrag med 3 170 341 kronor, av vilket belopp 2 531 801 kronor utbetalats under budgetåret 1949/50. För år 1949 kan statsbidrag beräknas utgå med sammanlagt 3 286 002 kronor, varav 231 326 kronor avse vissa till vanförestalten i Stockholm knutna annexavdelningar. I de av styrelsen för anstaltarna för år 1950 fastställda inkomst- och utgiftsstaterna ha driftunderskotten beräknats uppgå till sammanlagt 3 378 292 kronor. Här-till komma i staterna icke medräknade kostnader för blivande pensionering av personal i statens pensionsanstalt samt för eventuell omreglering av äldre pensioner, tillhopa omkring 350 000 kronor. Kostnaderna för vissa retroaktivavgifter till pensionsanstalten torde uppgå till 220 000 kronor. Det sammanlagda beloppet av de i staterna för år 1950 beräknade underskotten bör sålunda uppräknas till $(3\,378\,292 + 350\,000 + 220\,000)$ 3 948 292 kronor.

Genom skrivelse den 17 januari 1947 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att vidtaga åtgärder till upprättande av en beredskap mot eventuellt uppkommande större barnförlämningsepidemier. Vid tidigare verkställda undersökningar har styrelsen funnit, att till dess förfogande för ändamålet kunna ställas 30 platser vid lasarettet i Lund, 34 platser vid epidemisjukhuset i Hälsingborg samt 50 platser vid aktiebolaget Vejbystrands vilohem. Vårdplatserna vid lasarettet i Lund och epidemisjukhuset i Hälsingborg utgöra annexavdelningar till vanförestalten i Hälsingborg. Vejbystrands vilohem är såsom annexavdelning anknuten till vanförestalten i Stockholm. Vid Apelvikens och Kronprinsessan Victorias kustsanatorier, av vilka det förstnämnda under år 1949 utgjort annexavdelning till vanförestalten i Stockholm, torde 130 platser kunna disponeras under nästa budgetår. För dessa vårdplatser — sammanlagt 244 — erlägges ersättning med belopp, motsvarande de verkliga vårdkostnaderna för dag och patient, minskat med patientavgiften, en krona för dag. Av platserna ha under år 1949 38 vid Apelvikens kustsanatorium och 50 vid aktiebolaget Vejbystrands vilohem varit ianspråktagna. Driftunderskotten för dessa $(38 + 50)$ 88 platser uppgingo för år 1949 till 231 326 kronor. Då medel för ändamålet icke beräknats i gällande utgiftsstat för Stockholmsanstalten, synas för dessa avdelningar böra anvisas 200 000 kronor. Utöver nämnda 88 vårdplatser ha hittills under år 1950 cirka 100 platser tagits i anspråk, varför en ytterligare uppräkning av bidraget synes böra ske, förslagsvis

med 250 000 kronor. Utgifterna för täckande av eventuellt underskott kunna alltså beräknas komma att utgöra i runt tal (3 948 292 + 200 000 + 250 000) 4 390 000 kronor.

Yttranden.

Statskontoret anför.

Ämbetsverket har i utlåtande den 23 augusti 1950 angående statsbidrag till täckande av underskott under år 1949 å driften vid vanförestalten i Stockholm framhållit, att det vore i hög grad angeläget, att omedelbara åtgärder vidtoges i syfte att minska statsverkets kostnader för vanförestården. En förutsättning härför vore, att statsverket finge möjlighet att ingående granska anstalternas räkenskaper. Såsom villkor för statsbidrag syntes därför böra föreskrivas, att riksräkenskapsverket skulle granska anstalternas räkenskaper och medelsförvaltning i likhet med vad som gällde för statliga verk och myndigheter. Om och i den mån så befundes lämpligt, borde granskningen kunna av riksräkenskapsverket överföras till medicinalstyrelsen. Statskontoret ville vidare ifrågasätta, om icke anstalternas stater borde fastställas av Kungl. Maj:t och före fastställandet underkastas enahanda granskning, som tillämpades beträffande de statliga myndigheternas anslagsäskanden.

Frågan om en sådan fastare statlig kontroll blir särskilt i rådande statsfinansiella läge angelägen. Statskontoret föreslår därför, att detta spörsmål överbäges i samband med prövningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Innan staterna första gången prövas och fastställas av Kungl. Maj:t, torde dock en närmare utredning av anstalternas organisation och personalbehov böra verkställas i syfte att tillvarata förefintliga möjligheter till besparingar. Den föreslagna anordningen kan tidigast tillämpas i fråga om kalenderåret 1951. Däremot bör riksräkenskapsverket erhålla rätt och skyldighet att granska anstalternas räkenskaper och förvaltning redan fr. o. m. kalenderåret 1950.

Statskontoret har i ett den 18 oktober 1950 avgivet utlåtande tillstyrkt av medicinalstyrelsen framlagt förslag till ändrade grunder för statsbidrag till stödjebandage och proteser åt patient, som behandlas för kirurgisk tuberkulos. Ämbetsverket får i anslutning härtill även förordade styrelsens nu föreliggande förslag.

Däremot kan ämbetsverket icke biträda styrelsens uppfattning, att statsbidrag bör utgå jämväl till anskaffande av invalidvagnar till vanföra. En dylik bidragsgivning synes falla utanför ramen för vad som varit avsett med anslaget. I varje fall torde dylika bidrag icke böra inbegripas i kostnaderna för bandage och proteser utan redovisas å särskild post.

Riksräkenskapsverket anför.

Granskningen av statsunderstödda anstalters förvaltning och räkenskaper ombesörjes i regel icke av ämbetsverket. I de fall, då statsbidrag utan hänsyn till anstalts ekonomiska förhållanden i allmänhet skall utgå till bestridande av viss utgift, torde behovet av granskning av anstaltens hela förvaltningsverksamhet emellertid vara mindre än i sådana fall som de nu ifrågavarande, där bidrag av statsmedel jämväl utgår till täckande av driftunderskott. Hittills meddelade föreskrifter om kontroll av vanförestalts redovisning och förvaltningsverksamhet torde lämna möjlighet till ingående granskning av räkenskaperna. Då hos medicinalstyrelsen finnes spe-

ciell kännedom om driften av sjukvårdsanstalter, anser riksräkenskapsverket, att en önskvärd effektivisering av kontrollen, särskilt med avseende på den fortgående granskningen ur saklig synpunkt, lämpligast kan fullgöras inom styrelsen. Riksräkenskapsverkets granskning skulle i stort sett endast komma att avse en kameral granskning av själva räkenskapsmaterialet.

Riksräkenskapsverket ifrågasätter, om ett överförande till ämbetsverket av granskningen av vanföreanstalternas räkenskaper bör ske utan att frågan rörande kontrollen av övriga statsunderstödda sjukvårdsanstalter kommit under bedömande. Frågan huruvida vanföreanstalternas inkomst- och utgiftsstaten skola fastställas av Kungl. Maj:t, synes också böra bedömas i ett större sammanhang.

Riksräkenskapsverket delar statskontorets uppfattning, att en närmare utredning av anstalternas organisation och personalbehov bör komma till stånd för bedömande av vilka åtgärder, som böra vidtagas för att minska statsverkets kostnader. Utredningen torde lämpligen böra verkställas av medicinalstyrelsen under medverkan av en expert på sjukhusorganisation.

Slutligen bör den tjänsteman hos medicinalstyrelsen, som har att delta i granskningen av anstalts räkenskaper, vara skyldig avgiva skriftlig berättelse rörande de erinringar, han därvid funnit sig böra framställa. Berättelsen bör överlämnas till styrelsen och i avskrift fogas vid dess slutliga beslut om utanordnande av statsbidrag.

Departementschefen.

Såsom riksdagens år 1949 församlade revisorer framhållit i sin berättelse har förevarande anslag under budgetåren 1943/44—1948/49 i det närmaste fördubblats och trots den betydande uppräknings, som successivt ägt rum, överskridits med avsevärda belopp. Revisorerna ha understrukit angelägenheten av att särskilda åtgärder vidtagas i syfte att nedbringa kostnaderna. Vidare har medicinalstyrelsen i sitt utlåtande över ortoped- och vanförevårdssakkunnigas betänkande (SOU 1948: 41) föreslagit, att bestämmelser skulle utfärdas, som möjliggjorde en utvidgad kontroll från statens sida över vanföreanstalternas medelsförvaltning.

Med hänsyn härtill och då statsutgifterna för vanförevården alltjämt öka är det angeläget, att spørsmålet om hur statsmakterna bäst skola kunna bevaka sina intressen i fråga om vanföreanstalternas ekonomi upptages till prövning. Jag anser därför i likhet med statskontoret, att anstalternas staten efter vederbörlig granskning av medicinalstyrelsen framdeles böra fastställas av Kungl. Maj:t. Då statsförslagen för år 1951 redan inlämnats till medicinalstyrelsen och av styrelsen komma att fastställas under februari månad samma år, torde den föreslagna anordningen böra tillämpas fr. o. m. budgetåret 1952/53. Anstalternas anslagsäskanden böra därvid liksom hittills sammanställas av medicinalstyrelsen. Staterna torde böra fastställas att gälla per budgetår i stället för kalenderår. Medicinalstyrelsen bör erhålla befogenhet att lämna de direktiv beträffande anstalternas förvaltning och räkenskaper, som kunna anses påkallade. Statskontorets förslag, att granskningen av räkenskaperna skulle överflyttas till riksräkenskapsver-

ket, kan jag på av verket anförda skäl icke tillstyrka. I stället bör, i överensstämmelse med redan tillämpad praxis, vederbörande tjänsteman hos medicinalstyrelsen vara skyldig avgiva skriftlig berättelse rörande vid granskningen framställda erinringar, vilken berättelse bör fogas vid styrelsens utanordningsbeslut. Slutligen anser jag i likhet med statskontoret och riksräkenskapsverket, att en närmare utredning rörande anstalternas organisation och personalbehov bör komma till stånd för bedömande av de ytterligare åtgärder, som böra vidtagas för att minska statsverkets kostnader för vanförevården. Jag förutsätter, att medicinalstyrelsen i avbidan härpå iakttagar sträng återhållsamhet vid bedömandet av anstalternas aktuella utgiftsbehov. Nya tjänster böra icke få inrättas eller reglering av befintliga sådana vidtagas utan medgivande av Kungl. Maj:t.

Av mig sålunda framlagda förslag torde böra gälla såsom villkor för erhållande av statsbidrag.

Samma ordning, som jag föreslagit för vanföreanstalterna, torde böra införas även beträffande Eugeniahemmet och enskilda anstalter för kirurgisk tuberkulos, vilkas inkomst- och utgiftsstater f. n. fastställas av medicinalstyrelsen.

Vad slutligen angår beräkningen av medelsbehovet för ändamålet för nästa budgetår, har jag intet att erinra mot medicinalstyrelsens förslag. För bidrag till invalidvagnar och rullstolar erforderliga medel, vilka hittills utgått från posten till bidrag till bandage och proteser, synas emellertid böra redovisas under en särskild post. Till styrelsens förslag om viss inskränkning av bidragsgivningen beträffande stödjebandage och proteser är jag icke nu beredd taga ställning.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vanföreanstalter m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 8 100 000 kronor.

[85] 83. Vissa elektriska arbeten vid vanföreanstalten i Göteborg. Anslag för ändamålet finnes icke uppfört i gällande riksstat.

Yrkande.

Styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg hemställer, att för ändring av den elektriska utrustningen för övergång från likström till växelström m. m. vid anstalten anvisas ett anslag av 305 400 kronor.

Motiv.

Enligt mellan styrelsen och Göteborgs sjukhusdirektion träffat avtal rörande leverans av elektrisk energi och värme från Sahlgrenska sjukhusets värmecentral till anstalten, vilket avtal gäller fr. o. m. den 1 april 1948

och av medicinalstyrelsen godkänts, skola vid anstalten anordningar för övergång från likström till växelström genomföras snarast möjligt. I skrivelse den 2 maj 1949 har sjukhusdirektionen framhållit angelägenheten av att dessa åtgärder snarast vidtoges, enär omformarstationen vid Sahlgrenska sjukhuset vore otillräcklig. Direktionen hade icke för avsikt att utbygga densamma, då de sjukhus och anstalter, som dittills erhållit likström genom stationen, hade möjlighet att övergå till växelström.

Sedan av yrkesinspektionen godkänd besiktningsman verkställt besiktning av hissmaskinerierna vid anstalten, har i upprättat förslag rörande ändring av hissarna förutsatts, att personalhissarna inom yrkesskolorna, vilka äro utförda år 1912 och i dåligt skick, helt utbytas mot nya. Vidare borde sådana avvikelser från gällande föreskrifter rättas, för vilka man icke kunde påräkna fortsatt dispens.

Styrelsen, som funnit såväl en omläggning av den elektriska utrustningen för växelström som ändring och komplettering av hissarna nödvändig, uppskattar kostnaderna för ändringsarbetena till 305 420 kronor.

Yttranden.

Byggnadsstyrelsen framhåller i ett till medicinalstyrelsen avgivet yttrande, att i förhållande till den årliga besparingen genom övergång till växelström den i förslaget angivna kostnaden, 305 420 kronor, måste betecknas såsom mycket hög. För anstaltens övergång till växelströmsdrift uppställer byggnadsstyrelsen två huvudalternativ, det ena (A) kostnadsberäknat (inklusive vissa ändringar å hissarna) till 191 000 kronor och innebärande en årlig minskning i strömkostnaderna med cirka 10 000 kronor. Enligt det andra alternativet (B) skulle växelströmmen likriktas och befintlig utrustning bibehållas tills vidare. Detta förslag beräknas kosta 82 500 kronor och innebär en minskning i den årliga strömkostnaden med cirka 6 000 kronor. Med undantag för likriktaren blir mottagningsstationen lika i båda fallen. Alternativ B kan sålunda sägas vara en första etapp, varvid alternativ A kan genomföras successivt i den mån installation och hissar framdeles bliva förslitna. Båda alternativen medgiva anslutning av **en planerad ny röntgenanläggning** och kunna för anstaltens drift anses tämligen likvärdiga. Ekonomiskt sett är alternativ A mera rationellt än B, enär vid det förstnämnda kostnaden för likriktaren, cirka 16 000 kronor, undvikes, och det årliga inköpet av elenergi blir mindre. Alternativ B gör det möjligt att under 10—15 år uppskjuta större delen av för anläggningen erforderlig investering samt att verkställa densamma successivt.

Medicinalstyrelsen anför, att, då fortsatt leverans av likström från Sahlgrenska sjukhuset icke kan påräknas, en omläggning till växelström synes ofrånkomlig. Styrelsen finner det tveksamt, vilket av alternativen som är att föredraga. Enär frågan om Göteborgs stads eventuella övertagande av den ortopediska kliniken vid anstalten upptagits till förberedande diskus-

sion, råder f. n. i vissa avseenden ovisshet beträffande anstaltens framtida ställning, organisation och förläggning. Under sådana förhållanden och med beaktande av nuvarande hårt ansträngda ekonomiska läge finner styrelsen skäl tala för att omläggningen f. n. begränsas i möjligaste mån och utföres i anslutning till byggnadsstyrelsens alternativ B, varvid erforderligt anslag torde böra avrundas uppåt till 83 000 kronor. Med hänsyn härtill och till vad styrelsen har sig bekant angående föreningens och anstaltens ekonomiska ställning, tillstyrker medicinalstyrelsen, att statsbidrag beviljas för ändamålet med den verkliga kostnaden för omläggningen, dock högst med nyssnämnda belopp.

Departementschefen.

Av vad i ärendet anförts framgår, att föreningen enligt gällande, av medicinalstyrelsen godkänt avtal rörande leverans av elektrisk energi m. m. från Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg är skyldig att snarast möjligt övergå från användning av likström till växelström vid anstalten. En omläggning av den elektriska utrustningen synes sålunda ofrånkomlig. I nuvarande statsfinansiella läge är det emellertid angeläget, att kostnaderna för omläggningen i möjligaste mån begränsas. Jag anser mig därför i likhet med medicinalstyrelsen böra förorda, att densamma utföres i överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen framlagt alternativ B. Mot den beräknade kostnaden härför, ca 83 000 kronor, har jag intet att erinra. Med hänsyn till anstaltens ekonomiska ställning förordar jag, att kostnaderna bestridas av statsmedel. För ändamålet torde böra anvisas ett reservationsanslag av nämnda belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag må beviljas föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg för vissa elektriska arbeten vid vanföreanstalten därstädes med den verkliga kostnaden för arbetena, dock med högst 83 000 kronor;

b) till *Vissa elektriska arbeten vid vanföreanstalten i Göteborg* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 83 000 kronor.

[86] 84. Modernisering m. m. av röntgenanläggningen vid vanföreanstalten i Göteborg. Anslag för ändamålet finnes icke uppfört i gällande riksstat.

Yrkande.

Styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg (skr. 30/11 1949) hemställer, att för modernisering och utvidgning av röntgenanläggningen vid anstalten anvisas ett anslag av 150 200 kronor.

Motiv.

Röntgenanläggningen har sedan sin tillkomst för mer än 20 år sedan icke genomgått någon modernisering och motsvarar därför icke längre de anspråk, som numera ställas på en sådan. Till följd av den omoderna apparatutrustningen måste man bl. a. använda exponeringstider, vilka ofta äro 3—4 gånger så långa som önskvärt, vilket inverkar menligt på bildens skärpa samt medför olägenheter vid fotografering av oroliga barn och patienter med svåra smärtor. För vissa undersökningar måste Sahlgrenska sjukhusets röntgenavdelningar anlitas. Då dessa äro synnerligen hårt belastade, få patienterna vänta flera dagar och upp till en vecka, innan begärda undersökningar kunna utföras.

Göteborgs sjukhusdirektion har i skrivelse till styrelsen framhållit, att remitteringen av anstaltens patienter utgjorde en besvärande belastning för sjukhuset. Direktionen hemställde därför, att styrelsen ville försöka att snarast anskaffa en egen röntgenanläggning eller eljest vidtaga sådana åtgärder, att röntgenavdelningarna vid stadens sjukhus ej behövde anlitas.

Vidare har vid av radiofysiska institutionen företagen besiktning av röntgenanläggningen framhållits, att det med hänsyn till anläggningens ringa effekt funnes ökade risker för skadlig bestrålning av personer, som måste hålla patient eller kassett vid röntgenarbetet. Då anläggningen ej vore högspanningsskyddad, vore risken för elektriska olycksfall stor.

På grund av vad sålunda framkommit finner styrelsen nödvändigt, att röntgenavdelningen förses med ny, modern utrustning och i samband därmed något utvidgas.

Härför erfordras bl. a. en diagnostikröntgenapparat ävensom för skelettlaboratoriet ett Potterbord, ett skallbord och ett vertikalstativ samt för genomlysningsslaboratoriet ett universalbord och ett genomlysningsstativ m. m. Kostnaderna beräknas till, för apparatur m. m. 131 595 kronor, för byggnads- och elektriska arbeten 11 495 kronor samt för arkitektarvode m. m. 7 155 kronor, tillhoppa 150 245 kronor eller i runt tal 150 200 kronor.

Yttranden.

Centrala sjukvårdsberedningen har i yttrande till medicinalstyrelsen tillstyrkt förslaget med en mindre ändring. Beräkningen av kostnaderna för apparaturen, 131 595 kronor, har icke givit anledning till erinran. Efter utgången av år 1950 torde dock en väntad höjning av materialkostnader och löner komma att medföra stegring av priserna. Ej heller övriga i ärendet gjorda kostnadsberäkningar ha föranlett någon erinran från beredningens sida.

Medicinalstyrelsen framhåller, att de rådande bristerna å röntgenanläggningen visat sig i så hög grad försvåra arbetet samt medföra risker för läkare och övrig sjukvårdspersonal, att det varit nödvändigt att — utan att avvakta den nu föreslagna, genomgripande moderniseringen av anlägg-

ningen — provisoriskt förbättra densamma. Detta har skett genom installering av viss apparatur, som kan användas även för den nya anläggningen. Styrelsen har medgivit, att av de förskottsmedel, som av styrelsen ställts till anstaltens förfogande, högst 15 000 kronor få disponeras för ändamålet, att framdeles täckas av det anslag, som kan komma att anvisas för den nya röntgenanläggningen. De föreslagna åtgärderna böra komma till utförande för att den under senare år effektiviserade och intensifierade verksamheten vid anstaltens ortopediska klinik skall kunna bedrivas i oförminskad omfattning. Åtgärderna kunna icke uppskjutas och måste genomföras oberoende av lösningen av frågan om Göteborgs stads eventuella övertagande av kliniken (jämför föregående punkt). Kostnaderna kunna uppskattas till i runt tal 150 000 kronor, inbegripet det förskottsvis utbetalade beloppet. Härtill kommer det ytterligare belopp, vartill efter december 1950 inträdande prisstegringar kunna föranleda, vilket belopp efter erhållet be- myndigande av riksdagen torde böra bestridas från anslaget till Bidrag till vanförestalter m. m. Med hänsyn till vad styrelsen har sig bekant angående föreningens och anstaltens ekonomiska ställning tillstyrker styrelsen, att statsbidrag beviljas föreningen.

Departementschefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, företer den mer än 20 år gamla röntgenanläggningen vid vanförestalten allvarliga brister. Vid företagen inspektion har sålunda konstaterats, att risker finnas för skadlig bestrålning av personer, sysselsatta med röntgenarbete, samt att anläggningen icke är högspänningsskyddad. Vissa undersökningar ha vidare måst utföras vid Sahlgrenska sjukhusets redan förut hårt belastade röntgenavdelningar.

Det synes med hänsyn här till angeläget, att en modernisering av anläggningen kommer till stånd. Däremot kan jag i nuvarande statsfinansiella läge icke tillstyrka, att medel anvisas för en utvidgning av densamma. Enligt vad jag under hand inhämtat från styrelsen för anstalten är en sådan begränsning möjlig genom att utföra ombyggnaden i etapper. Kostnaderna för moderniseringen — inklusive de åtgärder för vilka medicinalstyrelsen redan anvisat medel — ha därvid av anstaltsstyrelsen uppskattats till 110 000 kronor för den första etappen. Det sålunda omarbetade förslaget anser jag mig kunna godtaga. Jag förutsätter därvid, att man beaktar vad centrala sjukvårdsberedningen föreslagit i sitt yttrande i ärendet ävensom att ändringsarbetena utföras så, att de bliva av bestående värde vid en kommande utvidgning.

På grund av anstaltens ekonomiska ställning förordar jag, att kostnaderna i sin helhet bestridas av statsmedel. De ytterligare kostnader, vartill efter december 1950 inträdande prisstegringar kunna föranleda, torde få bestridas från anslaget till Bidrag till vanförestalter m. m.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag må beviljas föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg för modernisering m. m. av röntgenanläggningen vid vanförestalten därstädes med den styrkta verkliga kostnaden därför, dock med högst 110 000 kronor;

b) till *Modernisering m. m. av röntgenanläggningen vid vanförestalten i Göteborg* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kronor.

[87] 85. Bidrag till resor för vanföra m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	440 000	528 638
1949/50	440 000	520 806
1950/51 (statsliggaren s. 994)	525 000	
1951/52 (förslag)	525 000	

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, dels att statsbidragsbestämmelserna på det sätt ändras, att bidraget begränsas till den del av resekostnaden som överstiger tre kronor, samt utvidgas i fråga om medgivna transportmedel, dels ock att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv.

I fråga om förslaget till ändringar i grunderna för statsbidraget hänvisar medicinalstyrelsen till vad styrelsen därutinnan anfört under anslaget till Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m. (jfr p. 71). De föreslagna ändringarna, som innebära såväl inskränkning som utvidgning av statsbidragsrätten, torde icke osannolikt komma att kompensera varandra. Medelsbehovet har därför i anslutning till de senaste belastnings-siffrorna beräknats till 525 000 kronor.

Departementschefen.

Under punkten 71 har jag tillstyrkt medicinalstyrelsens förslag om ändrade bestämmelser rörande bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m. Då motsvarande bestämmelser böra gälla för detta anslag, tillstyrker jag styrelsens förslag. Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet för ändamålet har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för vanföra m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

[88] 86. Bidrag till kuratorsverksamhet vid vanförestalterna.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	36 000	36 000
1950/51 (statsliggaren s. 994)	36 000	
1951/52 (förslag)	36 000	

I enlighet med förslag av medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) uppföres anslaget med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kuratorsverksamhet vid vanförestalterna* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 36 000 kronor.

[89] 87. Bidrag till Eugeniahemmet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	400 000	440 580
1950/51 (statsliggaren s. 994)	400 000	
1951/52 (förslag)	470 000	

Till sällskapet Eugeniahemmet i Stockholm, vars ändamål är att bereda bostad, vård och underhåll åt fattiga, obotligt sjuka och vanföra barn från hela landet, utgår statsbidrag för hemmets drift samt för erforderliga stödjebandage och proteser åt patient, som på hemmet behandlas för vanförhet.

Yrkande.

Sällskapet Eugeniahemmets styrelse (skr. 23/5 1950) hemställer, att bidrag för budgetåret 1951/52 må utgå efter oförändrade grunder.

Motiv.

För år 1949 har uppstått ett driftunderskott för hemmet i dess helhet på i runt tal 293 000 kronor. Med de från åren 1943—1948 kvarstående underskotten utgör bristen vid 1949 års slut cirka 649 000 kronor. Av denna brist skall enligt fastställda grunder ett belopp av omkring 202 000 kronor ersättas av statsmedel genom fyllnadsbidrag avseende år 1949, varefter den kvarstående bristen för åren 1943—1949 kommer att utgöra cirka 447 000 kronor.

Yttrande.

Medicinalstyrelsen upplyser, att nettoutgifterna å anslaget för budgetåret 1949/50 utgjort, för hemmets drift 184 211 kronor, för stödjebandage och proteser 43 488 kronor samt för täckande av driftunderskott för år 1948 110 993 kronor eller tillhopa 338 692 kronor. Då emellertid det på anslaget

utestående oredovisade förskottet under budgetåret 1949/50 ökat med 101 889 kronor, har den totala nettobelastningen på anslaget uppgått till (338 692 + 101 889) 440 581 kronor.

Det av styrelsen såsom normal beläggning av hemmet fastställda antalet platser utgör liksom under sistförflutna budgetår 175, fördelade med 35 på sjukavdelningen, 100 på folk- och småskoleavdelningarna samt 40 på övriga avdelningar. Om samtliga platser komma att vara belagda varje dag under tiden fr. o. m. den 1 april 1951 t. o. m. den 31 mars 1952, skulle erfordras ett bidragsbelopp av 199 837 kronor. Med hänsyn till den verkliga beläggningen under senare år torde emellertid detta belopp kunna minskas med cirka 10 procent till 180 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp, motsvarande det för sistförflutna budgetår utbetalade bidraget till bandage och proteser, eller i runt tal 40 000 kronor. Styrelsen erinrar, att det under anslaget till Bidrag till vanförestalter m. m. avgivna förslaget angående viss inskränkning i bidragsgivningen (jfr p. 84) avser att omfatta även de patienter, som behandlas för vanförhet på Eugeniahemmet.

I fråga om bidraget till täckande av viss del av uppkommande underskott anföres:

I den av styrelsen fastställda inkomst- och utgiftsstaten för år 1950 har beräknats ett underskott för hemmets drift av 311 800 kronor. Härtill komma i staten icke medräknade kostnader för en blivande pensionering av anstaltens personal i statens pensionsanstalt om sammanlagt 50 000 kronor, varav 30 000 kronor för löpande pensionsavgifter och 20 000 kronor för vissa retroaktivavgifter. Underskottet bör sålunda uppräknas till (311 800 + 50 000) 361 800 kronor. För år 1951 torde böra räknas med minst samma belopp.

För utrönande av huru stor del härav, som kan anses belöpa på hemmets sjukavdelning samt folk- och småskoleavdelningar, ha följande uträkningar gjorts, därvid driftkostnaderna för underhållsdag beräknats uppgå till 13 kronor.

	Sjukavdelningen (35 platser)	Folk- och små- skoleavdelningarna (100 platser)	Övriga avdel- ningar (40 platser)
Statsbidrag	5: 50	2: 75	2: —
Vårdavgift	1: —	1: —	1: —
Underskott för underhållsdag	6: 50	9: 25	10: —
Summa driftkostnader	13: —	13: —	13: —

Enär en del elever bruka resa till sina hem under ferierna, har styrelsen ansett sig böra räkna med ett något lägre underskott för underhållsdag på folk- och småskoleavdelningarna än tabellen anger, förslagsvis 8 kronor 75 öre. I enlighet härmed har styrelsen uppskattat driftunderskottet per dag till, för sjukavdelningen (6: 50 × 35) 227 kronor 50 öre, för folk- och småskoleavdelningarna (8: 75 × 100) 875 kronor samt för övriga avdelningar (10: — × 40) 400 kronor. Sjukavdelningen samt folk- och småskoleavdelningarna skulle alltså komma att för dag uppvisa ett underskott på till-

hopa 1 102 kronor 50 öre, motsvarande 73,38 procent av hela underskottet. Sällskapet äger emellertid utöver sedvanligt statsbidrag till vårdkostnaderna samt vårdavgifter från enskilda och kommuner uppbära statsbidrag för avlönande av lärarpersonal vid folk- och småskoleavdelningarna samt till biblioteket. Detta bidrag har för år 1950 beräknats uppgå till 55 000 kronor. Under hänsynstagande härtill kan driftunderskottet för sjukavdelningen samt folk- och småskoleavdelningarna antagas komma att uppgå till 70,41 procent av 361 800 eller 254 743 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas till 250 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår sålunda till (180 000 + 40 000 + 250 000) 470 000 kronor.

Departementschefen.

Beträffande frågan om fastställande av inkomst- och utgiftsstater m. m. för Eugeniahemmet får jag hänvisa till vad jag därutinnan anfört under anslaget till Bidrag till vanförelanstalter m. m. (p. 84). De förslag, som där framlagts, böra avse även denna anstalt.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 470 000 kronor.

[90] 88. Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettss-avdelningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	200 000	265 517
1949/50	225 000	373 649
1950/51 (statsliggaren s. 995)	300 000	
1951/52 (förslag)	400 000	

Yrkanden.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1950) föreslår, dels att statsbidraget i vissa fall — med ändring av gällande bidragsgrunder — på visst sätt begränsas, dels ock att anslaget uppräknas med 100 000 kronor.

Motiv.

Nettoutgifterna å anslaget ha de senaste budgetåren väsentligt ökat. Enligt styrelsens mening torde utan större olägenhet bidragsgivningen kunna inskränkas så, att statsbidrag för erforderliga stödjebandage och proteser utgår — liksom hittills — med $\frac{2}{3}$ av kostnaden, dock att, om kostnaden uppgår till högst 30 kronor, statsbidraget begränsas till det belopp, varmed kostnaden överstiger tio kronor. Motsvarande ändring av statsbidrags-